

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Bilim ve Ütopya

Ocak 2004 Sayı: 115

Aylık bilim, kültür ve politika dergisi

3.500.000 TL (KDV DAHİL)

Çöplükten Çıkarılan Tarih: **MAYATEPEK'İN RAPORLARI** ve **ATATÜRK'ÜN** **BİLİNMEYEN KİTABI**

*Mayatepek'in
ilk kez yayımlanan
7 raporu*

- Güneş Dil Teorisi'ni doğru değerlendirmek • Türk Dilinin konumu
- Peki ama nerede bu Atlantis? • Fransız Devrimi'nin dil politikaları
- Çocuklar üzerinde oynanan tehlikeli bir oyun...

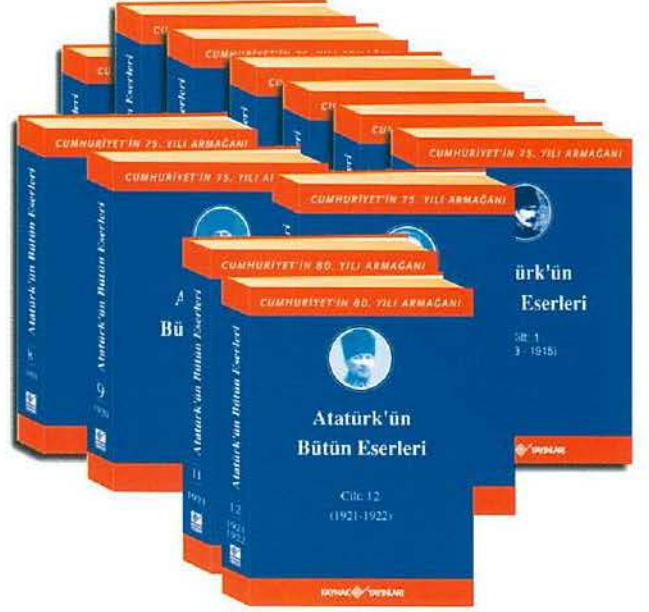

Şirketlere ve Kuruluşlara Yeni Yıl Özel İndirimli!..

KAYNAK YAYINLARI'ndan *Üç Dev Eser*

1 Atatürk'ün Bütün Eserleri

Bu eserde, Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet Devrimi'mizin büyük önderi Atatürk'ün yazdığı, söylediği ve imzaladığı bütün belgeler bir araya getirildi...
Hiç yayımlanmamış belgelere ulaşıldı...
Atatürk'ün Bütün Eserleri'nin 12 ciltlik bölümü tamamlandı.

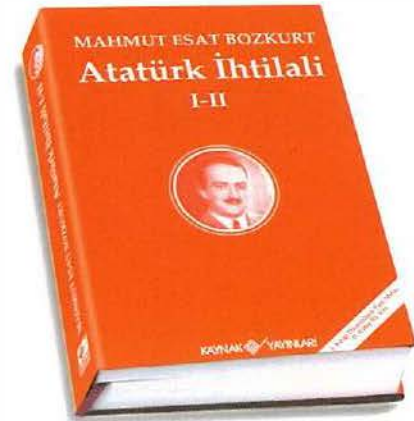

2 Tarih

1931 yılında ilk basımı yapılan ve 1941'e kadar liselerde okutulan dört ciltlik *Tarih* kitapları, Atatürk'ün Avrupa merkezci tarih tezlerine karşı ulusal-devrimci tarih teorisini inşa etme amacıyla başlattığı tarih çalışmalarının en önemli ürünlerinden biridir.

3 Atatürk İhtilali I-II

Birinci kitap düzeltilmiş tam metin.
İkinci kitap, Prof. Dr. Zeki Arıkan'ın çevirisiyle ilk kez yayımlanıyor.

KAYNAK YAYINLARI

Meşrutiyet Cad. No: 12 Kardeşler Han Kat 3-4 Galatasaray - Beyoğlu / İSTANBUL
Tel: 0212.252 21 56 - 252 21 99 Faks: 0212.249 28 92

www.kaynakyayinlari.com • e-posta: iletisim@kaynakyayinlari.com

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Bilim ve Ütopya

Ocak 2004 Sayı: 115

**S. S. Ütopya Bilimsel
ve Kültürel Araştırmalar
Yay. ve Üretim Koop. Adına
Sorumlu Yazışları Müdürü**
Semih Koray

Genel Yayın Yönetmeni
Arda Odabaşı

Yazı Kurulu

Prof. Dr. Semih Koray
Prof. Dr. Uçkun Geray
Prof. Dr. Kadri Yamaç
Prof. Dr. Ercan Enç
Prof. Dr. Çağatay Güler
Prof. Zafer Kars
Doç. Dr. Osman Gürel
Doç. Dr. İrfan Gökçay
Doç. Dr. Çağatay Keskinok
Dr. M. Kürşat Bozkurt
Dr. Cüneyt Akalın
Dr. Hikmet Çevik
Dr. Hakan Seçkin
Özcan Buze
Feyziye Özberk
Bora Ataman

Tanıtım ve Halkla İlişkiler

Abdullah Özdemir

İdari İşler

Metin Aktaş

Abdullah Özdemir

Teknik Sekreter

A. İ. Yazıcıoğlu

Montaj

Mutlu Selçuk

Yönetim Yeri ve**Yazışma Adresi**

İstiklal Cad. Deva Çıkmaşı

No: 7 / 5 80070 Beyoğlu/İST

Tel-Faks

(0212) 244 23 61

(0212) 244 23 72

(0533) 477 82 51

e-posta

utopya@atlas.net.tr

utopya@bilimutopya.com.tr

www.bilimutopya.com.tr

Ankara Temsilcisi

Feyziye Özberk

Ankara Büro

Toros Sok. No: 9 Kat: 1

Sıhhiye/Ankara Tel: (0312) 232 04 79

e-posta: fozberk@ttnet.net.tr

İzmir Temsilcisi

Meftun Bulunmaz

İzmir Büro

Cumhuriyet Bulvarı B. Kardiçalı

İşhanı No: 54 Kat: 1 Daire No: 146

Gümrük/İZMİR

Tel: (0232) 445 68 70

Almanya Temsilcisi

Abdullah Coşkun

Hermann-Löns Str. 7

63477 Maintal-Almanya

Tel: 0049 6181147039

İsviçre Temsilcisi

M. Akif Genç

Tel: 0041 13030715

ABONE KOŞULLARI

6 Aylık: 21.000.000 TL

Yıllık: 38.500.000 TL

Avrupa ve Ortadoğu yıllık:

50 Euro

Amerika ve Uzakdoğu yıllık: 100 \$

Abone bedelleri için**Metin Aktaş**

İş Bankası Beyoğlu Şubesi

Hes. No: 1011 1584140

YURTDIŞI SATIŞ FİYAT

Avrupa: 4,5 Euro

Organizator

Ulusal Haber Hiz. Prod. Org. San. Tic. A.Ş.

Basıldığı Yer: Serler Matbaası**Dağıtım: BBD Merkez****ISSN 1301-6717****KAPAK****MAYATEPEK'İN RAPORLARI VE ATATÜRK'ÜN BİLİNMEYEN KİTABI****Kemal Şenoğlu****Mayatepek Raporları ve Atatürk'ün bilinmeyen kitabı**

3

Arda Odabaşı**Güneş Dil Teorisi'ni doğru değerlendirmek**

7

Prof. Dr. Fuat Bozkurt**Türk Dilinin konumu**

10

A. Ahmet Uğri**Peki ama nerede bu Atlantis?**

14

Arda Odabaşı**Fransız Devrimi'nin dil politikaları (1789-1794)**

18

Mayatepek'in Raporları

24

Tahsin Mayatepek-İ. Necmi Dilmen yazışmaları

48

Atatürk'ün bilinmeyen kitabı:**Etimoloji, Morfoloji ve Fonetik bakımından Türk Dili**

51

Yard. Doç. Dr. Üstün Öngel**Çocuklar üzerinde oynanan tehlikeli bir oyun**

62

Prof. Dr. İsmail Duman**Bor madenleri ve stratejik bor ürünleri**

64

İz Bırakanlar/ Feyziye Özberk**Atatürk'ün dil ülküsüne gönül verenlerden: Emin Özdemir**

67

Bilimkurgu Ansiklopedisi - Q-R / Zühtü Bayar

81

Zorunlu Din Dersi / Hasan Aydın**Eleştirel aklın ışığında****Yeniden yapılanmacı-postmodern İslamcılarının temel argümanları-7**

87

Yayın Dünyası

92

Satranç / Ozan Çapan

94

Ödüllü Sözcük Bulmacası / Hikmet Uğurlu

96

Geçen ay, *Bilim ve Ütopya* okurlarına bir yeni yıl hediye olacağını duyurmuştuk. Sözümü zü yerine getiriyoruz.

Atatürk'ün Meksika Maslahatgüzarı Tahsin Mayatepek'in raporları ve Mayatepek ile Türk Dil Kurumu Genel Sekreteri İ. Necmi Dilmen arasındaki konuyla ilgili yazışmalar ilk kez yayımlanıyor. Bilindiği gibi, Mayatepek'in 14. raporu ilk kez *Saçak* dergisinde 1988 yılında yayımlanmış ve ses getirmişti. Bu rapor, ülkemiz tarihine ışık tuttu. *Bilim ve Ütopya* şimdi, Mayatepek'in 7.'den 13.'ye kadar olmak üzere 7 raporunu daha ilk kez yayımlıyor. Yıllarca tozlu raflarda veya depolarda kalmış bir tarih, gün ışığına çıkıyor. Mayatepek'in bu raporları da, tarihimizi ve dolayısıyla ülkemizi biraz daha iyi anlayabilmemizi sağlayacak.

Raporların bulunuş öyküsünü ve raporlar hakkında genel bilgiyi, *Atatürk'ün Bütün Eserleri* Ankara Temsilcisi Kemal Şenoğlu'nun yazısında bulacaksınız. Sn. Şenoğlu'nu tarihimizin bir parçasını daha gün ışığına çıkardığı için tebrik ediyoruz. Mayatepek'in ilk altı raporuna ve eğer varsa 14. rapordan

sonraki raporlarına da kısa zamanda ulaşmalarını temenni ediyoruz.

Atatürk'ün Bütün Eserleri çalışanlarından Kurtuluş Güran'a da, bu sayımızda yer alan tarihi metinlerin düzenlenmesinde bizden esirgemediği yardımları için teşekkür ediyoruz.

Mayatepek'in raporlarının gün ışığına çıkmasının sevinci yanında, bir de hüznü yaşıyoruz. Söz konusu raporlar ve yazışmalar, maalesef, Türk Dil Kurumu Arşivi'nin atıkları arasından çıkmıştır. İnsan, kaçınılmaz olarak "Türkiye'nin köşesinde bucağında daha neler var acaba?" diye düşünmekten kendini alamıyor. Sadece tarihi belgeler açısından değil, her düzlemde, tarihimize önem verilmesi çok acıdır. Dahası, zararlıdır. Çünkü geçmişi olmayanın geleceğinin olamayacağı gibi, geçmişi bilmeyen de geleceği kuramaz. Bu anlamda tarih, geçmişin değil, geleceğin bilgisi ve malzemesidir.

İlerleyen sayfalarda görüleceği gibi, Mayatepek'in raporları esas olarak, dil konusu üzerinedir. Dolayısıyla bu sayımız Türkçe ve Güneş Dil Teorisi ağırlıklı bir sayı oldu. Ama Mayatepek'in Atatürk'e de göndermiş olduğu 7. raporunda, 14. raporu hatırlatır (veya onu haber verir) şekilde din konusuyla ilgili değerlendirmeler de vardır. Bu değerlendirmeler üzerine dikkat çekmek gerekir.

Kısaca söyleyecek olursak, Churchward'u kaynak alan Mayatepek'e göre Hz. Musa, Hz. İsa ve Hz. Muhammed Mu'nun dilini ve dinini öğrenmişler ve kurdukları dinlerin esaslarını "Mu Dini"nden almışlardır. Bu iddianın hiçbir bilimsel dayanağı olmasa da, bakış açısı dikkat çekicidir. Mayatepek, dinleri, tamamen dünyevi bir olgu olarak ele almaktadır.

İzmir Büro taşındı...

ADRES: Cumhuriyet Bulvarı, B. Kardiçalı
İşhanı, No: 54, Kat: 1, Daire No: 146
Gümrük/İZMİR
Bilgi için: 0232 445 68 70

Kasım ayının son günlerinde ülkemizde patlayan bombalar, baskı aşamasındaki dergimizi de olumsuz yönde etkiledi. Dijital baskı işlerimizi yapan Pixel Şirketi, İngiliz Konsoloslugu'ndaki patlama nedeniyle büyük hasar gördü. Burada çalışan arkadaşlarımız yaralandılar. Teknik Sekreter arkadaşımız Aslı Yazıcıoğlu da yaralananlar arasındaydı. Yaralanan arkadaşlarımız için geçmiş olsun, hayatını kaybeden vatandaşlarımız için baş sağlığı diliyoruz. Vatanımız üzerinde entrikalar çeviren karanlık güçleri kınıyoruz. Ve onlara mesajımız: Başaramayacaksınız!

Gelecek ay buluşmak üzere...

Bilim ve Ütopya

Kooperatifi

İzmir Büro

"Söyleşi"

9 Ocak 2004

"Ulusal Devleti ve Cumhuriyeti
Yıkma Girişimi"

"Kamu Yönetimi Reformu (!) Yasa
Tasarısı"

Op. Dr. Suat Kaptaner

Saat: 18.00

Adres: İzmir Sanat-Kültürpark
Bilgi için: 0232 445 68 70

Bilim ve Ütopya

Kooperatifi

Ankara Bürosu

Sah Söyleşileri

6 Ocak 2004

"Osmanlı -Avrupa İşkilerinden
Çıkarılan Dersler"

Doç. Dr. Hüner Talat

20 Ocak 2004

"Fransız Devrimi ve Türk Devrimi"

Prof. Dr. İşaya Üşür

10 Şubat 2004

"Emperyalizmin Yeni Politikaları"
Turhan İçi

Saat: 18.30 - 20.30

Bütün söyleşiler için saat: 18.30 - 20.30
Adres: Toros Sok. No: 9/1 Sıhhiye/Ankara
Bilgi için: 0312 232 04 79

Mayatepek Raporları ve Atatürk'ün bilinmeyen kitabı

Bu raporların hazırlanmasında ve araştırma sonuçlarının Atatürk'e sunulmasındaki temel etken, Türk Tarih ve Dil Tezi'dir. ... Dilin, ulusal birliği sağlayan önemli araçlardan biri olduğunu gören Kemalistler, "Türk dilini yabancı diller boyunduruğundan kurtarmak ve şuurla işleyip zenginleştirmek" hedefini koydular.

Kemal Şenoğlu

(*"Atatürk'ün Bütün Eserleri"* Ankara Temsilcisi)

Kamuoyu, Mayatepek Raporları'nın varlığını ilk kez Saçak Dergisi'nden öğrenmişti. Asılları Cumhurbaşkanlığı Arşivi'nde bulunan bu raporların sadece birine, 14 sayılı rapora ulaşabilen Turan Dursun, aynı dergide "Eren Kutsuz" adıyla, rapor üzerine ayrıntılı bir de inceleme yazmıştı (1).

12 Aralık 1937 tarihini taşıyan ve "Meksika'da Güneş Kültü" başlıklı bu rapor, Meksiko Maslahatgüzarı Tahsin Mayatepek tarafından, Atatürk'e gönderilmiştir. Raporun içeriği, giriş bölümünde şöyle sunulmaktadır: "Orta Asya'daki ecdadımız gibi Güneş Kültü'ne salık olan Meksi-

ka yerlilerinin güneşe tazim ayinlerini ne suretle yapmakta oldukları ve Ezan, Abdest ve secde gibi müslümanlığa aid oldukları zan olunan hususların müslümanlığa güneş dininden girdiği ve İslam dininde vazih bir manası olmayan secdenin Güneş Kültü'nde çok derin bir manası olduğuna ve saireye dair mühim malumat ve izahatı havi rapor." 14. Rapor bununla da kalmamakta, Güneş Kültü'nün tarihsel kökleri, yayıldığı coğrafya ve etkili olduğu toplumların yaşamları konusunda da önemli bilgiler vermektedir.

Raporla ilgili olan bu açıklamanın dışında başka bir bilgiye yer verilmediğinden, araştırmanın amacı hakkında kesin bir sonuca varamadık. Ancak, raporun numarasından da anlaşıldığı üzere, bir sistematik içinde yürütülen bu çalışmanın Atatürk'e sunulması ve "rapor" şeklinde tanımlanması, Mayatepek'in, verilen bir görevden hareketle bu raporu hazırladığını gösteriyordu. 14. Rapor'un niteliği ve anlamı üzerindeki görüş birliği, raporları bir bütün olarak inceleme ihtiyacını doğurdu.

Mayatepek Raporları'nın genel bir değerlendirmesinin yapılabilmesi için ihtiyaç duyulan, ilk 13 ve belki de 15, 16, ... sayılı, diğer raporlara ulaşmak amacıyla yoğun gayret gösterdik; ancak uzun süren çabalar sonuçsuz kaldı. Cumhurbaşkanlığı Arşivi, konuyla ilgili talebimizi reddetti. Raporların bir

örneğinin bulunabileceği işi ve kurumlar araştırıldı, fakat eksik olan sayılar tamamlanamadı.

En son, Türk Dil Kurumu Arşivi'nde yaptığımız çalışmada, kalan parçaların bir kısmına daha ulaştık. Arşivin deposunda, dağınık bir halde ve atık malzemelerin arasında bulduğumuz bu raporlar ve konuyla ilgili yazışmalar, Atatürk'e sunulan raporların bilinmeyenlerini de ortaya çıkardı (2).

Arşivde yapılan araştırmada, 7 sayılı rapordan 13 sayılı rapora kadar, yedi adet rapor bulduk. Bunların yanı sıra, raporlar hakkında ayrıntılı bilgiler veren ve Tahsin Mayatepek'le Türk Dil Kurumu Genel Sekreteri İbrahim Naci Dilmen arasında yapılan yazışmalara da ulaştık.

Mayatepek, 18 Mayıs 1936 tarihli mektubunda, ilişkide yedi kıta raporun yeraldığını belirtmesine karşın, ilk altı rapor kayıptı. Mayatepek Raporları'nın diğer sayılarını ve muhtemel Atatürk – Mayatepek yazışmalarını görebilmek amacıyla, Cumhurbaşkanlığı Arşivi'ne yeniden başvurduk; ancak, arşivde yapılan yenileme çalışmaları neden gösterilerek, bu talebimiz de geri çevrildi.

Atatürk'e sunulan bu raporların tamamının incelenmesi, hâlâ bir görev olarak önümüzde durmaktadır. Umuyoruz, eksik olan sayıları da kısa bir süre içinde yayımlama imkanı buluruz.

Mayatepek Raporları ve etkileri

Mayatepek'in görev alanının bilinçli olarak seçildiği, raporda işlenen konular incelendiğinde, net ola-

Tahsin Mayatepek.

rak görülmektedir.

Güney Amerika uygarlığının köklerini Orta Asya ile ilişkilendiren Türk Tarih Tezi, bu coğrafyadan hareket eden kimi Türk kavimlerinin, doğuya yönelerek, Amerika kıtasına ulaştıklarını ve yerli topluluklardan daha ileri düzeyde olan bu kavimlerin, dil, inanç ve maddi kültür bakımından onları etkilediklerini iddia eder (3).

Bu temel varsayımdan hareket eden Mayatepek, raporlarında ağırlıklı olarak, güneşe tapan Amerika ve Meksika yerlilerinin dillerinde bulunan Türkçe sözcükler üzerinde durmuş; buna ek olarak, uygarlığın kaynakları, güneş kültü ve bu kültürün İslam'da ve peygamberinde görülen etkilerini incelemiştir.

Kıta yerlilerinin dil ve inanç biçimlerini güneş kültü ekseninde değerlendiren Mayatepek, Türkler'de de hakim olan bu tapınma biçiminin, Asya ve Güney Amerika merkezli olup, İslam'ı ve onun ibadet şekillerini de biçimlendirdiğini; öyle ki, Muhammed'in *güneş tapını* kültürünün önemli bir parçası olan Mu dilini bildiğini ve kimi ayetlerde de bu dile ait sözcükler kullandığını belirtiyor (4). Aynı şekilde İsa'da da görülen bu etkilerden hareketle, dinlerin kaynağına dikkat çekiyor.

Raporlarda ayrıntılı olarak değerlendirilen bu görüşler, Kemalistlerin din, dil ve uygarlık konusundaki tezlerini destekler nitelikte olması nedeniyle dikkate değerdir.

Atatürk, kendisine ulaşan ilk altı raporu dikkate değer bulmuş olacak ki, TDK Genel Sekreteri Dilmen'den, Mayatepek'le temas kurmasını ve raporların incelenmesi için kurumda da birer örneklerinin bulunmasını istemiştir (5). Dilmen, Güneş Dil Teorisi'ni açıklayan kitapçık ve eklerle beraber, Atatürk'ün konuya olan yakınlığını ve beğenisini Mayatepek'e iletmış; aynı zamanda, raporlar hakkındaki isteklerini de bildirmiştir.

Dilmen ve Mayatepek arasında gerçekleşen yazışmalar, araştırmanın dayandığı kaynaklar ve sonuçlarıyla ilgili ayrıntılı bilgiler de veriyor. Yazışmalarda, yedinci raporda ve takip

Tahsin Mayatepek kimdir?

Tahsin Mayatepek 1882'de Edirne'de doğdu. Babası Afyonlu Kara Ömer Paşa, annesi Boşnak Gülsün Hanım'dır. General Tahsin Mayatepek, Enver Paşa'nın kızı Türkan Sultan ile evlendi. Cumhuriyet Devrimi'nden sonra Meksika Maslahatgüzarlığı görevini uzun süre üstlendi. Yıllarca kaldığı bu ülkede Maya uygarlığı ile yakından ilgilendi. Maya dili ve kültürü üzerine çalışmalar yaptı. Konuyla ilgili olarak Atatürk'e çok sayıda rapor gönderdi. Soyadı Kanunu'nun kabulüyle, Maya dilinde 'tepe' anlamına gelen 'tepek' sözcüğünü, 'Maya' adıyla birleştirerek 'Mayatepek' soyadını seçti ve Atatürk'ün de onayıyla bu soyadını aldı. 1949'da emekli oldu. Özel yaşamında müzik ve resim çalışmaları yaptı. 1959'da İstanbul'da hayata veda etti.

eden kimi raporlarda temel kaynak olarak gösterilen Colonel James Churchward'ın bulguları ve kaynakları üzerine, uzun tartışmalara rastlıyoruz. Churchward'ın eserlerini inceleme ihtiyacı da bu tartışmaların sonucunda ortaya çıkıyor.

Türkiye'ye getirtilen bu eserlerin Türkçe çevirileri, bizzat Atatürk tarafından incelenmiştir (6). Churchward, günümüzden 12 bin yıl önce batmış olan Mu kıtasında yaşayan insanların, yüksek kültür, medeniyet, dil ve dinlerini dünyaya yaydıklarını savunmuş, Güney Amerika ve Hindistan'da bulunan tabletler üzerinde yaptığı araştırmalara dayanarak, dil, inanç ve uygarlığın kaynakları üzerine yeni tezler ileri sürmüştür. Tabletlerden elde edilen bulgular

işığında, büyük uygarlıkların tarihleri ve kültürleri konusuna da farklı açılımlar getiren Churchward, esas olarak, batı merkezli uygarlık anlayışının etkisinden kurtulamamıştır.

Bu çeviri metinler üzerinde görülen özel işaretler ve notlardan anlaşılıyor ki Atatürk, Churchward'ın ileri sürdüğü uygarlık tezini önemsememiş; daha çok, Sümer, Akad, Uygur ve diğer doğu toplumlarının yazı, dil ve inançları hakkında verilen bilgiler üzerinde durmuştur.

Aşağıda tartışacağımız, Güneş Dil Teorisi'nin ana ilkelerini belirleyen "Etimoloji, Morfoloji ve Fonetik Bakımından Türk Dili" adlı eserde, Mayatepek Raporları temel kaynaklar arasında gösterilmiş; 3. Türk Dil Kurultayı'nda, rapor sonuçları, TDK

Mayatepek'in Atatürk'e yolladığı 14. raporun ilk sayfası (14. raporun tamamı Eren Kutsuz imzasıyla Turan Dursun tarafından Saçak dergisinin Şubat 1988 tarihli 49. sayısında ilk kez yayımlanmıştır).

yöneticileri tarafından katılımcılara sunulmuş ve tartışılmıştır (7).

Türk Dil Tezi ve Atatürk'ün bilinmeyen kitabı

Toplam olarak baktığımızda anlıyoruz ki, bu raporların hazırlanmasında ve araştırma sonuçlarının Atatürk'e sunulmasındaki temel etken, Türk Tarih ve Dil Tezi'dir (8).

Bir dilbilim metodu olarak, Atatürk tarafından geliştirilen Güneş Dil Teorisi, ilk olarak Ulus gazetesi tarafından ilan edildi. Gazete, *Ulus'un Dil Yazıları* başlıklı yazı dizisiyle, Güneş Dil Teorisi prensiplerini sözcükler üzerinde uygulamaya, 2 Kasım'da başlamıştı. 12 günlük bir kamuoyu yoklamasından sonra, Güneş Dil Teorisi'ni izah eden "Etimoloji, Morfoloji ve Fonetik Bakımından Türk Dili" adlı kitapçığı 14 Kasım 1935'te ek olarak verdi. Güneş Dil Teorisi'nin temel tezlerini içeren bu kitapçığın tek baskısı, Türk Dil Kurumu üyelerine özel olmak üzere, Ulus Basımevi tarafından yapılmıştır (9). Bu kitapla ilgili önemli ve şaşırtıcı bilgileri, Mayatepek Raporları konusunda yürüttüğümüz araştırma sürecinde, tesadüfi olarak öğrendik.

Bugüne kadar yayımlanmış kimi eserlerde, bu kitabın Atatürk'e ait olduğu konusunda fikirler öne sürülse de, bu iddiayı destekleyecek bilgi veya kanıtlar gösterilememiştir (10). Ancak, Dilmen'le Mayatepek arasında gerçekleşen bir yazışma, konuyla ilgili soru işaretlerini ortadan kaldırmaya yetiyor.

Mayatepek, Dilmen'e yazdığı 7/3/1936 tarihli mektubunda, Güneş Dil Teorisi hakkında kendisine ulaşan kaynakları ve Ulus gazetesini incelediğini, ancak teorinin sahibi konusunda bir bilgiye ulaşamadığını belirtiyor. Dilmen, bu mektuba verdiği cevapta "Teori geçen yaz Florya deniz evinde milli dahimizin yüce dimağında doğmuştur. Kendi isimlerinin ilanını arzu buyurmadıklarından gazetelerdeki yazılarda 'Türk

jenisinin bulduğu' yollu işaretlerle yetinilmiştir" diyor (11).

Dilmen'in verdiği bu cevaptan anlaşılıyor ki, Atatürk'e ait olan teori ve "Etimoloji, Morfoloji ve Fonetik Bakımından Türk Dili" adlı kitap, kendisinin isteğiyle imzasız yayımlanmış; böylelikle, teori dilbilimcilerle maledilerek, tartışılmasının ve geliştirilmesinin yolu açılmıştır. Teorinin Ulus gazetesinde yayımlanmasıyla birlikte, önemli dildicilerin konu üzerine yaptığı tartışmalar da gazetede yer almaya başlamıştır (12).

TDK Arşivi'nde yaptığımız çalışmada, üzerinde düzeltmeler yapılmış daktilo örneğine rastladığımız "Notlarımızı Anlatan İzah" başlıklı metin, yapılan bu düzeltmeler esas alınarak, aynı kitabın sunuş bölümünü oluşturmuştur. Toplam dokuz sayfadan oluşan daktilo metnin asıl nüshasında yer alan "Bu buluş ve eser sahibi Türk, tekrar dünya dil alimlerinden şu ricada ve istekte bulunuyor" cümlesi tamamen çizilerek kişi vurgusu ortadan kaldırılmış; ortak çalışma havası, yazının geneline hakim kalmak istenmiştir (13).

Kitabın, "Notlarımızı Anlatan İzah" başlıklı bu giriş bölümünde, üç yıllık bir çalışmanın sonucunda geliştirildiği söylenen Güneş Dil Teorisi'nin, Kemalizm'in ulus-devlet ve aydınlanma atağını kapsayan süreçte gerçekleşen, Türkiye'nin bilim birliğini de toparlayan geniş çaplı

araştırma faaliyetlerinin bir ürünü olması bakımından, ortak bilim tarihimize ait olduğu bir gerçektir.

Kemalist Devrim ve dil meselesi

İlk dönem, Kemalist dildicilerin oluşturduğu ve Atatürk'ün de merkezinde yer aldığı, sınırlı sayıdaki çalışma grubuyla sürdürülen dilbilim araştırmaları, 1932 yılının Temmuz'unda hazırlıkları biten, Türk Dili Tetkik Cemiyeti'yle beraber kurumsallaşmış oldu. Dilin, ulusal birliği sağlayan önemli araçlardan biri olduğunu gören Kemalistler, "Türk dilini yabancı diller boyunduruğundan kurtarmak ve şuurla işleyip zenginleştirmek" hedefini koydular (14).

Ülkemizde, dilde millileşme çabalarının miladı, esasen 1800'lerin son çeyreğine kadar gider. İlk Halkçı - Türkçü hareketler, dil meselesini, ideolojik - politik bir mesele olarak ele almışlar, toplumsal gelişme ve milli bağımsızlık temelinde sürekli işlemlerdir. Tanzimat'tan Cumhuriyet Devrimi'ne ve nihayet günümüze kadar uzanan tarihsel süreçte, dil meselesi, bağımsızlık ve aydınlanma mücadelesiyle iç içe geçmiş, bu mücadelenin olmazsa olmaz bir parçası olmuştur (15).

Dilde millileşme sorunu, demokratik devrim tarihimizeyle yaşıt olduğu gibi, onun değişmez, asıl unsurlarından biridir. Uluslararası planda da, milli dil konusunda gösterilen hassasiyetin ve giderek kurumsallaşma

Atatürk, Türk Dil Kurumu Genel Sekreteri İbrahim Necmi Dilmen'le birlikte.

gayretlerinin, demokratik devrim süreciyle eşzamanlı olduğunu tespit edebiliyoruz (16).

Kemalist Devrim de, diğer devrimlerin koyduğu yasalara uyarak, yıktığı düzenle her alanda hesaplaşmış ve ortaçağ gericiliğini besleyen ideolojik - kültürel kaynakları kurutmak istemiştir. Kemalistler, Tarih Tezi'yle, ilk planda Avrupamerkezci tarih teorisini ve Osmanlının İslam-merkezli, ümmetçi tarih anlayışını parçalamak istemişler; ikinci olarak da, emperyalistlerin "barbar halklar" siyasetine karşı, Türklerin ve genel olarak Anadolu halklarının uygarlığa katkılarını savunmuşlardır (17).

Türk Dil Tezi ise, esas olarak, tarih tezinin üstüne oturtulmuş, böylelikle, milletleşmenin toplumsal ayağı olan, tarihsel ve kültürel süreklilik sağlanmak istenmiştir. Kemalizmin önde gelenlerinden Şemsettin Günaltay "Güneş - Dil Teorisi ile Türk dili ilk hamlede islamistik kayıdan kurtulmuş oldu" diyerek, "millet" in üstündeki "ümmet" örtüsünü kaldırmının temel hedef olduğunu özellikle vurgulamıştır (18).

Türkiye halkını bir devrimle birleştiren Kemalist önderler, milletleşme sürecinin araçlarını da tarihin içinden çıkardılar. Türk Tarih ve Dil Tezi, esas olarak bu çabanın bir ürünüdür. Türk Dil Tezi'nin, bilimselliği ya da doğruluğu üzerine yapılacak tartışmanın bugün için ne teorik ne de pratik bir yararı vardır. Ancak, tarihteki yeri ve anlamı bakımından, mutlaka incelenmelidir. Türkiye devriminin yol haritasını anlamak ve bugün için ihtiyaç olan dersleri çıkarmak bununla mümkün olacaktır.

DİPNOTLAR

- 1) Saçak, sayı:49, s.18 vd. Eren Kutsuz, "Atatürk'e Gönderilen Soluk Kesici Bir Rapor, İslam'ın İbadet Kaynağı: Güneş Kültü" Saçak, sayı:49, s. 4vd. Turan Dursun, Din Bu II, 15. basım, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2000.
- 2) Bu belgeler, yakın zamanda yapılan çalışmalar sonucunda tasnif edilmiş ve yaklaşık 67 yıl sonra, tekrar kataloglanmıştır. Bkz. Türk Dil Kurumu Arşivi,

Tahsin Mayatepek ailesi ile birlikte.

APK, Dosya no: 608.

3) Türk Tarih Tezi hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz. Türk Tarihinin Ana Hatları, 3. bsm. Kaynak Yayınları, İstanbul 1999.

4) Mayatepek'in Dilmen'e gönderdiği, 30.8.1936 tarihli mektup. Bir örneği Atatürk'ün Bütün Eserleri Arşivi'nde bulunan bu mektubun aslı için bkz. Türk Dil Kurumu Arşivi, APK, Dosya no: 608.

5) Mayatepek'in Dilmen'e gönderdiği, 7.3.1936 tarihli mektup. Bir örneği Atatürk'ün Bütün Eserleri Arşivi'nde bulunan bu mektubun aslı için bkz. Türk Dil Kurumu Arşivi, APK, Dosya no: 608.

6) Atatürk'ün Okuduğu Kitaplar, Cilt. 10, Anıtkabir Demeği Yayınları, Ankara, 2001, s.263 vd.

7) 3. Türk Dil Kurultayı 1936, Devlet Basımevi, İstanbul 1937.

8) Bir örneği Atatürk'ün Bütün Eserleri Arşivi'nde bulunan ve Mayatepek tarafından TDK Genel Sekreteri İ. Naci Dilmen'e gönderilen, 7 Mart 1936 tarihli mektubun aslı için bkz. Türk Dil Kurumu Arşivi, APK, Dosya no: 608.

9) Ulus Gazetesi, 2.11.1935-22.11.1935 tarihli sayılar.

10) Bu konuyla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. A. Dilaçar, "Kemalizmin Dil ve Tarih Tezi" Atatürk Devrimleri I. Milletlerarası Sempozyumu Bildirileri, İ.Ü. Atatürk Devrimleri Araştırma Enstitüsü, İstanbul, 1975. Zeynep Korkmaz, Türk Dilinin Tarihi Akışı İçinde Atatürk ve Dil Devrimi, A.Ü. D.T.C.F. Yayınları, Ankara 1963, s.66. Şükrü Haluk Akalın, Atatürk Dev-

rinde Türkçe ve Türk Dil Kurumu, Türk Dili, 84 (Temmuz 2002) 607, s.49.

11) Bir örneği Atatürk'ün Bütün Eserleri Arşivi'nde bulunan bu mektuplar için bkz. Türk Dil Kurumu Arşivi, APK, Dosya no: 608

12) Bu tartışmalar için bkz. Ulus, 22 Kasım 1935 ve devam eden sayılar.

13) Bir örneği Atatürk'ün Bütün Eserleri Arşivi'nde bulunan "Notlarımızı Anlatan İzah" başlıklı metnin aslı, Türk Dil Kurumu Arşivi, APK, Dosya no: 608'dedir.

14) Türk Dil Kurumu'nun 40 Yılı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1972. A. Dilaçar, a.g.m.

15) Bu konuda daha ayrıntılı bilgi için bkz. Niyazi Berkes, Batıcılık, Ulusçuluk ve Toplumsal Devrimler, 2. baskı, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2002. Yusuf Akçura, Türkçülüğün Tarihi, 2. baskı, Kaynak Yayınları. Arif Acaloğlu, "Sağcı Değil Solcuydular" Aydınlık, 7 Nisan 2002, sayı 768, s.22 vd.

16) M. Bedri Gültekin, Türkçenin Dünyası ve Yarını, Kaynak Yayınları, İstanbul, 1983. s.15-16.

17) Türk Tarihinin Ana Hatları, 3. bsm. Kaynak Yayınları, İstanbul 1999. Ayrıca Tarih-2-3-4 (Kemalist Eğitimin Tarih Dersleri), Kaynak Yayınları, İstanbul 2000.

18) Şemsettin Günaltay-H. Reşit Tankut, Dil ve Tarih Tezlerimiz Üzerine Gerekli Bazı İzahlar, İstanbul, Devlet Basınevi, 1938, s.27..

Güneş Dil Teorisi'ni doğru değerlendirmek

Devrimci öncü, Batı emperyalizmi karşısında eziklik içinde olan millete özgüven kazandırmak hedefini gütmüştür. Aşırılıklar söz konusu olmuştur. Ama bu durum, şovenizm olarak tanımlanamaz. Avrupamerkezci tarih teorilerini çürütme ve kitlelere özgüven kazandırıp onları seferber etme çabası olarak tanımlanabilir. Aslında tarihteki tüm ileri atılımlarda bu tip yanlışlar ve aşırılıklar görülmüştür. Bu aşırılıklar meselenin özüne, yani bu aşırılıkları da içeren çok daha geniş kapsamlı ve ilerici atılımların önemine ve büyüklüğüne gölge düşürmemelidir.

Arda Odabaşı

Dil sorunu, toplumun tüm kesimlerini ve siyasal iktidarı ilgilendiren politik ve kültürel bir sorun olarak, demokratik ve milli demokratik devrim aşamasındaki toplumların sorunudur. Feodal parçalanmışlıkları ve kapalı ekonomileri içinde dilsel bölünmüşlüğü hâkim olduğu ortaçağ toplumları için böyle bir sorun söz konusu değildi. Demokratik devrim sürecine giren toplumlar ise, ulusal pazarları temelinde, bir ulus ve bir ulusal dil yaratma sürecine de girmişlerdir. Ulusal dil (dil birliği) mücadelesi, demokratik ve milli demokratik devrimlerin ayrılmaz ve tamamlayıcı parçası olagelmıştır.

150 yıldır milli demokratik devrim sürecinde olan toplumumuz da, kendi özgüllüğü içinde, aynı seyri takip etmiştir. Bu sürecin en üst aşamadaki halkası olan Cumhuriyet Devrimi ile birlikte, dil meselesinde büyük ve belirleyici bir sıçrama yaşanmıştır.

"Türk Tarih ve Dil Tezi"nin çıkış noktaları

Kemalist devrimci önderliğin dil çalışmalarının bir parçası olarak ortaya çıkan Güneş Dil Teorisi, bilimsel dayanaklardan yoksunluğu nedeniyle sıkça eleştirilmiştir. Söz konusu yoksunluk, eleştirilerde de çoğu kez kolaycılığı getirmiştir. Kuşkusuz, bu teorinin kendisi eleştiriyi hak etmektedir ve eleştirilmelidir. Aslında yeterince eleştirilmiştir de. Ama Güneş Dil Teorisi konusunda düşü-

lecek ve düşülen en büyük hata, sadece teorinin kendisine odaklanmak olacaktır. Güneş Dil Teorisi'ni hak ettiği yere yerleştirebilmek için, olduğu koşulları, oluşturulma nedenlerini, bu teori ile varılmak istenen sonuçları ve verdiği sonuçları ele almak gerekir. Dahası, bu tezi ortaya atan devrimci önderliğin konumunu kavramak gerekir. Bunun için de, hem dönemin koşulları hem de devrimci önderlik hakkında daha üstten bakan ve daha geniş kapsamlı bir tahlile ihtiyaç vardır.

Güneş Dil Teorisi'nin işlevini anlayabilmek için öncelikle devrimci önderliğin tarih görüşünü ele almak gerekir. Çünkü Güneş Dil Teorisi, bu tarih görüşünün dil alanındaki yansımasıdır. "Türk Dil Tezi", "Türk Tarih Tezi"nin bir parçasıdır.

Cumhuriyet Devrimi önderliğinin tarih çalışmaları 1929 yılından sonra yoğunlaşmış, 1930 yılında, Afetinan'ın deyişiyle, "geniş bir tarih araştırmaları devri" başlamıştır. 23 Nisan 1930'da Türk Tarih Heyeti'nin oluşturulmasının kararlaştırılmasıyla tarih çalışmaları kurumlaştırılmıştır. Türk Tarih Heyeti yerine, 15 Nisan 1931'de Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti kurulmuş ve daha sonra adı değiştirilerek Türk Tarih Kurumu olmuştur.

Harf Devrimi için hazırlıklar 1928 yılı başında başlamıştır. 23 Mayıs 1928'de kurulması kararlaştırılan Dil Encümeni ile dil alanındaki çalışmalar da kurumsallaştırılmıştır. Harf

Devrimi, 9 Ağustos 1928'de Atatürk'ün "Sarayburnu Söylevi" ile başlamış, 3 Kasım'da da yeni harflerin kabulü kanunlaşmıştır. 1929 yılı başında Dil Encümeni, Dil Heyeti'ne dönüştürülmüş; 13 Temmuz 1932'de de Dil Heyeti yerine Türk Dili Tetkik Cemiyeti kurulmuştur. 26 Eylül 1932'de birinci, 18 Ağustos 1934'te ikinci Türk Dil Kurultayı toplanmış, aynı yıl Soyadı Kanunu çıkarılmıştır. 24 Ağustos 1936'da toplanan 3. Türk Dili Kurultayı'nda esas olarak Güneş Dil Teorisi üzerinde durulmuştur. Bu kurultaydan sonra Türk Dili Tetkik Cemiyeti'nin adı Türk Dil Kurumu olarak değiştirilmiştir.

Mustafa Kemal Atatürk, tarih ve dil çalışmalarına büyük önem vermiş, bizzat ve aktif olarak bu çalışmalara katılmış, bu çalışmaların başında bulunmuştur.

Afetinan'ın aktardığı bir anekdot, devrimci önderliğin tarih çalışmalarına bütün hızıyla girişinin nedenlerinden birini ortaya koymaktadır. Bu tarih çalışmalarının ilk çıkış noktası, Türkleri hor gören Avrupamerkezci tarih anlayışını çürütmektir. Türklerin dünya tarihindeki rolleri, Batılı tarihçiler tarafından küçültülmüştür. Tarihi Batı'nın elinden kurtarmak lazımdır. Türk tarih ve onun bir parçası olan dil tezi, Avrupamerkezci tarih teorilerine karşı geliştirilmiştir. Türk tarihi Avrupa'nın kültürel tahakkümünden kurtarılmaya çalışılmıştır.

Sevr şokunu yaşamış bir ülkenin,

tarih gibi, kolayca ideolojik bir araç olarak kullanılabilecek ve emperyalist devletler tarafından hiç durmadan bu şekilde kullanılan bir alana ilgisizdir. Enver Ziya Karal, bu dönemin tarihçiliğini "savunma tarihçiliği" diye tanımlarken, konunun bu boyutunu vurgulamaktadır. Kısacası Kemalizmin devrimci milliyetçiliği, Batı emperyalizminin kültürel hegemonyasını hedef almaktadır. Roma-Atina eksenli uygarlık anlayışı karşısında Asya-Afrika eksenli bir uygarlık anlayışı getirilmesi gibi, dil alanında da Türkçe merkezli bir dil tezi geliştirilmiştir.

İkinci çıkış noktası ise, Cumhuriyet devrimcilerinin, yıktıkları Saltanatın ideolojisi ile hesaplaşma ve toplumda Cumhuriyet ideolojisini hâkim kılma ihtiyaçlarıdır. Siyasal programını tamamlamış olan devrim, 3 Mart 1924'te halifeliğin kaldırılmasından itibaren, ortaçağ rejimi ile kültürel ve ideolojik bir hesaplaşma dönemine girmiştir. Kültür Devrimi ön plana çıkmıştır. Osmanlı feodalizmine karşı kararlı bir tutum söz konusudur. Cumhuriyet Devrimi'nin demokratik devrimci ve milliyetçi ideolojisi tarihle temellendirilmek istenmiştir. Cumhuriyetin yeni kuşakları bilimin yol göstericiliğinde ilerleyeceklerdir.

Ayrıca, dil açısından söz konusu

olan, Osmanlıcanın tasfiyesidir. Ulus inşasının gereği olarak, milli bir tarih yazmak, milli bir dil oluşturunak ve ulusal bilincin kuvvetlendirilmesi amacı güdülmektedir. Dil, uluslaşma sürecinin bir aracıdır. Ulusal birliği sağlayan en önemli etkenlerden biridir. Ümmetin yerine milletin geçirilmesinde belirleyici bir faktördür.

Ümmetin yerine milletin, tebaanın yerine yurttaşın geçmesi hedefinin yanında, Türkçenin ne kadar eski olduğunu ve başka dillere kaynaklık ettiğini kanıtlama çabalarında, Türk tarihine ve diline karşı yüzyıllarca süren kayıtsızlığa ve hor görmeye karşı doğal bir tepki de vardır.

Güneş Dil Teorisi'nin temelindeki devrimci niyet ve yanlısının evrenselliği

Kemalizmin burjuva-demokratik ve milliyetçi karakteri onun sınırlarını da belirlemiştir. Bu sınırlar, Güneş Dil Teorisi'nde açıkça görülür. Tüm dillerin kendisinden doğduğu bir Türkçe icat edilmiştir. Tarih yaklaşımında olduğu gibi (ve ona bağlı olarak) dil yaklaşımında da Avrupamerkezciliğin yerini Türkmerkezci bir anlayış alır. Bütün uygarlıkların kaynağında Türk katkısı arandığı gibi, bütün dillerin kökeninde de Türkçe aranır. Bu yaklaşımda 1930'larda

tüm dünyada yükselişe geçen ve Avrupa'nın kimi yerlerinde çok revaçta olan milliyetçi (ve gerçek dışı) görüşlerin etkisi de yadsınmaz.

Bu aşırılık ve ayrıca bir devrim önderinin kendisini tarih ve dil çalışmalarıyla vererek çevresindeki kadroyu da bu çalışma için seferber etmesi, tarih bilinciyle ve tarihsel örneklerle birlikte ele alınması gereken bir noktadır. Kuşkusuz, Atatürk ne bir tarihçi ne de dilbilimcidir. Öncelikle kendi kimliğiyle, yani devrimci siyaset adamı kimliğiyle değerlendirilmelidir. Tarihle ve dille uğraştığı zaman da bunun siyaset ve kültür düzlemindeki tarihsel anlamı üzerinde durulmalıdır.

Yeni bir toplumun kuruluşu sırasında devrimci önderler, sadece ekonomik, siyasi ve askeri değil, kültürel ve ideolojik bir programı da uygulamaya sokmuşlardır. Örneğin Fransız Devrimi'nde (üstelik Fransa gibi güçlü dil ve edebiyat geleneği olan bir ülkede), dil konusunda en önemli raporları yazan ve bir anlamda dönemin dil politikalarının çerçevesini çizen kişiler dil konusunda uzman değillerdir. Grégoire bir din adamı ve milletvekili, Barère ise bir avukat, milletvekili ve Kamu Selamet Komitesi üyesi olarak bir hükümet üyesidir. "Dil tedhişi" kavramını ortaya atan Saint-Just de Barère gibi bir milletvekili ve Kamu Selamet Komitesi üyesidir. Fransız Devrimi, emperyalizm çağında bir ezilen dünya ülkesinde gerçekleşmediği ve o dönemde Paris Fransızcası Avrupa saraylarında ve Avrupalı aydınlar arasında zaten itibarlı olduğu için, Fransız devrimcilerinin Fransızcanın diğer dillerle ilişkisine ilişkin bir çaba içerisine girmesine gerek yoktu. Ama ilginçtir ki, yine de Fransız devrimciler ve yeni devlet, Fransızcanın üstünlüğünü iddia etmiştir. Fransızca, cesaretin, özgürlüğün, erdemlerin dilidir. İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi'nin dili olmakla şan ve şeref kazanmıştır. Dahası, sadece iki bölgede ve kısmen de olsa bir dil tedhişi bile uygulamaya sokulmuştur.

Türk dilinin üstünlüğüne bilimsel bir dayanak bulma çabası, bilime ve-

1. Türk Dil Kurultayı'nın delegeleri.

rilen önem açısından, Türk devrimcilerinin hanesine yazılabilir. Fransız devrimcilerin görüşlerini bilimsel temellere dayandırma çabası ise hiçbir zaman olmamıştır.

Devrimci öncü, tarih ve dil araştırmalarıyla Türklerin dünya uygarlığına katkılarını göstermek ve Batı emperyalizmi karşısında eziklik içinde olan mazlum Türk milletine özgüven kazandırmak hedefini gütmüştür. Güneş Dil Teorisi ile moral bir güç yaratılmak istenmiştir. Bu, dünya uygarlığı içinde önemli bir yer edinme çabası, Ezilen Dünya'nın devrimci milliyetçiliğinin tipik bir özelliğidir.

Büyük bir devrimi başarıya ulaştırarak yüzyılların alışkanlıklarına karşı yepyeni bir toplum yaratmak, ancak devrimci öncünün ulusun gücüne güvenmesi ve ulusun da kendine güvenmesiyle gerçekleşebilirdi. Türkiye halkı yüzyıllardır yeniliyor ve horlanıyordu. Bu durum, bir yenden doğuş hamlesine izin vermeyecek bir düşkünlük duygusuna yol açmış görünüyordu. Bu nedenle, devrimci önderlik Türkiye halkının özgüvenini geliştirmeye büyük önem vermiştir. Çünkü hiçbir devrimci hareket, kitleleri seferber etmeden başarıya ulaşamaz. Dolayısıyla, ulusal özgüvene aykırı her şey reddedilmiştir. Türklerin uygarlığa yaptığı katkılar ön plana çıkarılmıştır. Güneş Dil Teorisi örneğinde görüldüğü gibi, aşırılıklar söz konusu olmuştur. Kuşkusuz, Kemalist Devrim'in burjuva demokratik karakteri bunda belirleyici olmuştur. Ama tüm devrimlerde görülen bu durum, şovenizm olarak tanımlanamaz. Avrupamerkezci tarih teorilerini çürütme ve kitlelere özgüven kazandırıp onları seferber etme çabası olarak tanımlanabilir. Yani niyet devrimcidir. Kemalizmin ulusçuluğu da toprağa bağlı ve politik bir ulusçuluktur.

Nitekim Güneş Dil Teorisi de ırkçılığa varmamış, tam aksine, Dil Devrimi'nin özleşmeciliğine (arıştırmacılığına) zarar verecek kadar evrenselci sonuçlar doğurmuştur. Gerçekten de, eğer tüm diller Türkçe kaynaklıysa, Türk dili içindeki yabancı kelimeler yerine Türkçe keli-

meler üretmenin bir anlamı yoktur. Çünkü onlar da köken itibarıyla Türkçedirler. Güneş Dil Teorisi, ortaya atıldığı dönemde kimileri tarafından özleşme hareketinin durdurulması olarak yorumlanmıştır. Hatta Bernard Lewis gibi kimi araştırmacılar, Yakup Kadri Karaosmanoğlu ve Falih Rıfkı Atay gibi önemli isimler, Güneş Dil Teorisi'nin, özleştirme hareketinin yarattığı gerginliği ortadan kaldırmak için üretildiğini ileri sürmüşlerdir.

Güneş Dil Teorisi'nin bu amaçla üretildiği iddiası gerçekçi görünmemektedir. Aslında teori özleşme ile ilgili değildir. Türkçenin nasıl doğup geliştiğini araştırmaya yöneliktir ama özleşme hareketi üzerinde yavaşlatıcı bir etkisi olmuştur.

Kemalist Devrim'in karakterinden gelen sınırlılıkları bir yana koyarsak, aslında tarihteki tüm ileri atılımlarda bu tip yanlışlar ve aşırılıklar görülmüştür. Bu aşırılıklar meselenin özüne, yani bu aşırılıkları da içeren çok daha geniş kapsamlı ve ilerici atılımların önemine ve büyüklüğüne gölge düşürmemelidir.

Fransızcanın özgürlüğün, erdemin, cesaretin dili olduğu veya tüm dillerin Türkçeden çıktığı gibi abartılı iddialarının da dahil olduğu girişimleriyle devrimci önderlikler, dil konusunda daha sonraki sağlıklı gelişmelerin, yani gerçek anlamda bilimsel çalışmaların yolunu açmışlardır. Başka bir deyişle, 1930'ların cesur ileri atılımı olmasaydı, sonraki on yıllarda gerçekleşen daha olgun gelişme de olmayacaktı.

Bugün Türk tarihçiliği ve dilciliği belli bir düzeye gelmişse, bunu, Atatürk'ün başlattığı tarih ve dil hamlesine borçludur. Atatürk'ün servetinin gelirini vasiyet ettiği TTK ve TDK, alanlarında önemli başarılar elde etmişler, 12 Eylül gibi bir garabetin hışmına uğrasalar da, gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde saygınlıklarını yitirmemişlerdir.

Konuyla ilgili olarak son bir noktaya daha dikkat çekmek gerekir. Atatürk, bir devrimci olduğu için, dil çalışmalarını sadece uzmanların işi olarak görmemiştir. Bilim ve Ütopya'nın bu sayısında yer alan, I. Dil Kurultayı'na katılan delegelerin fo-

toğrafına dikkatle bakmak gerekir. Bu sayının can alıcı fotoğrafı odur. Orada sıradan halk, köylü görülür. Dil Kurultayı'na bilim adamlarından başka, tüm halk davetlidir. Dil çalışmalarında halkın yardımı istenmiş, halkın bu çalışmalara katılması sağlanmıştır. Dil ancak toplumun ortak çabasıyla gelişebileceği için, halkın ve alaylıların da bu çalışmalara katılması gerekir. Fransız Devrimi'nde olduğu gibi, tarih gösterir ki, uzmanlar tek başlarına bu tip büyük atılımları başaramamaktadırlar. Tarihçi de dil uzmanı da olmayan ama devrimci bir önder olan Atatürk'ün dil ve tarih çalışmalarındaki rolü de bu açıdan ele alınmalıdır.

KAYNAKÇA

- 1) Afetinan, Atatürk'ten Mektuplar, TTK Yayınları, Ankara, 1981.
- 2) Sina Akşin, Ana Çizgileriyle Türkiye'nin Yakın Tarihi 1789-1980, İmaj Yayıncılık, Ankara, 4. Basım, Eylül 2001.
- 3) Mehmet Bedri Gültekin, Türkçe'nin Dünü ve Yarını, Kaynak Yayınları, İstanbul, 1. Basım, Kasım 1983.
- 4) Murat Katoğlu, Cumhuriyet Türkiye'sinde Eğitim, Kültür, Sanat, Sina Akşin (Yay. Yön.), Türkiye Tarihi Cilt 4: Çağdaş Türkiye 1908-1980, Cem Yayınevi, İstanbul, 4. Basım, Ekim 1995.
- 5) Ağâh Sırrı Levend, Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Evreleri, TTK Yayınları, Ankara, 2. Basım, 1960.
- 6) Bernard Lewis, Modern Türkiye'nin Doğuşu, Çev. Metin Kırıttı, TTK Yayınları, Ankara, 8. Basım, 2000.
- 7) Arda Odabaşı, Dilde devrimcilik: Genç Kalemler ve Yeni Lisan Hareketi, Teori, Sayı: 165, Ekim 2003.
- 8) Arda Odabaşı, Fransız Devrimi'nin Dil Politikaları (1789-1794). Bu makale derginin ileriki sayfalarında yer almaktadır.
- 9) Doğu Perinçek, Kemalist Devrim Cilt 2-3. Kaynak Yayınları, İstanbul, (2. Cilt: 1. Basım, Eylül 1994), (3. Cilt: 2. Basım, Temmuz 1999).
- 10) Hüseyin Sadoğlu, Türkiye'de Ulusçuluk ve Dil Politikaları, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1. Basım, Ekim 2003.
- 11) Türk Tarihinin Ana Hatları: Kemalist yönetimin resmî tarih tezi, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2. Basım, Mayıs 1996. Ayrıca Doğu Perinçek'in bu kitaba yazdığı "Sunuş" a bkz.
- 12) Üçüncü Türk Dil Kurultayı-Tezler, Müzakere Zabıtları (1936), Devlet Basımevi, İstanbul, 1937.

Türk Dilinin konumu

Biçim bakımından Türkçe Bağlantılı Diller'e girer. Eklerin çe-şit-li-liği ona geniş anlatım olanakları sağlar. ... Kaynağa göre yapılan ayırmda Türkçe, Ural-Altay dil ailesinin bi-reyi sayılır. Ancak bu öbeğe giren diller arasındaki benzerlikler bir ak-rabalığı kanıtlayacak ölçüde somut değil-dir.

Prof. Dr. Fuat Bozkurt

(Akdeniz Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü)

Bugün yeryüzünde yaklaşık 3000-3500 dil saptanır. Diller, biçim bakımından ve kaynak bakımından olmak üzere iki açıdan ele alınır.

Dil akrabalığı, birtakım ölçütlere dayanır. Buna göre, akraba dillerin ses dizgesinde koşutluklar olacak; biçim, yapı, sözdizimi bakımından kesin benzerlikler bulunacaktır. Dil akrabalığında özellikle biçim ve yapı yakınlığı önemlidir. Sözvarlığındaki benzerlikler değerlidir. Ancak dil akrabalığı, akraba dilleri konuşan ulusların aynı soydan gelmesi demek değildir. Yeryüzü dilleri genellikle biçim ve kaynak bakımından olmak üzere iki ana açıdan incelenir.

Biçim bakımından Türkçe

Biçim ya da yapı bakımından dilleri öbeklere ayıran ünlü Alman dilcisi August Schleicher'dir. Onun koyduğu kuram geliştirilmiştir. Günümüzde dünya dilleri yapı bakımından üç bölümde incelenir: 1) *Bağlantılı ve Kaynaştıran Diller*. 2) *Bükümlü Diller*. 3) *Yalınlayan Diller*.

Biçim bakımından Türkçe Bağlantılı Diller'e girer. Eklerin çeşitliliği ona geniş anlatım olanakları sağlar. Bu dil öbeğinde Türkçe'den başka Moğol, Mançu gibi Altay dilleri ile küçük ayrılıklarla Japonca, Fince, Macarca, Samoyetçe gibi Ural dilleri ve kimi Asya-Afrika dilleri vardır. Öbeğin en önemli özelliği ayrı biçimlerin ve sözlerin birbirine bağlanmasıdır.

Değişmeyen bir köke yetenek, işteşlik, olumsuzluk, zaman, kişi gibi çeşitli görevleri olan ekler, yapısal öğeler getirilir. Bu öğeler ek yerleri belli olmayacak biçimde sıkıca birbirine kaynaşır. Türkçe öbeğin en

özgün örneğidir. Sözelimi aşağıda-
ki örnekte bu olayı görmekteyiz: bil-dir-il-e-bil-me.

Bu sözcüğe sırasıyla ettirgen, edilgen, yeterlilik ekleri gelmiştir. Bunu izleyen bir yardımcı eylem ve ona eklenen eylemlilik eki vardır. Dünyanın birçok dilinde birkaç sözcükle anlatılacak bir kavram bir sözcükle anlatılmaktadır.

Kaynaştıran Diller'de biçimbirimler ve sözcükler birbiriyle bir tümce-nin tek bir sözcüğe sığacağı ölçüde kaynaşır. Eylem tümcedeki öbür öğeleri kendisiyle birleştirir. Sonekler önemli işlevler üstlenir. Amerika yerlilerinin (Kızılderili) dilleri ile Eski-moca ve Gürcüce bu öbeğe girer.

Kökün değişik biçimde zenginleş-tirilmesi nedeniyle bu öbek Bağlan-tılı Diller'e yakınlık gösterir. Bu özelliği dolayısı ile de kimi dilcilerce Bağlantılı Diller ile birlikte düşünülür.

Bükümlü Diller'de çekim sırasın-da kök, özellikle de kökteki ünlünün değişmesi en tipik özelliktir. Büküm, adların çoğul biçimlerinde de görü-lür. Arapça Bükümlü Diller'in en önemli örneğidir. Bükümlü Diller ikiye ayrılır: 1) Kökbükümlü Diller. 2) Gövdebükümlü Diller.

Arapça Kökbükümlü Diller koluna girer. Hint-Avrupa dilleri Gövdebükümlü Diller'dir. Bunlar-da sözcüğe sonekler ek-lenir.

Yalınlayan Diller'in en özgün özelliği bu tür dil-lerde çekimin bulunma-yışdır. Sözler ek almaz-lar, büküme uğramazlar,

değişmezler. Tümce içindeki yerleri-ne ve başka sözlerle yan yana bulun-malarına göre çeşitli anlam ve görev üstlenirler. Yalınlayan Diller'in en ti-pik temsilcisi Çince'dir. Çince'de vurgu çok önemlidir. Bir söz tonla-masına göre ayrı anlamlar kazanır. Eşadlı öğeler pek çoktur. Vietnam, Himalaya ve Afrika dilleri ile Bask dili de bu dil öbeğine girer. Yalınla-yan Diller'in bir türünü Endonezya dilleri oluşturur. Cava dili bunların en önemlisidir.

Kaynak bakımından Türkçe

Dillerin kaynak bakımından bö-lümlemesi olayı da temelde yine diller arasındaki biçim ve yapıyla il-gili özelliklere dayanır. Biçim ve ya-pı yönünden yakınlıklara, ses ve söz-dizimi açısından ortaya konan ya-kınlık ve ilişkiler de eklenince diller arasında bir akrabalık olasılığı güç kazanır. Sözcüklerin en eski biçimle-ri arasındaki eşlik ve benzerlikler gerekir. Dillerin akraba sayılabilmesi için şu benzerlikler gerekir:

1) Bütün dillerde akrabalık sayı adları ile kesinlik kaza-nır. Özellikle 2-5 arası sayı adları akraba dil-lerde ortakır.

2) 'Ben, sen, o' gibi kişi sözcükleri benzer olmalıdır.

3) 'Kardeş, amca, da-yı, yeğen' gibi akraba-lık adlarının benzer ol-ması gerekir.

4) 'Baş, ayak, yürek' gibi vücut bölümlerinin adları benzer olmalıdır.

Bu durumlardaki benzerliklerin rastlantı ya da ödünçlemeye da-

	Orh. III.	Yenisey		Orh. III.	Yenisey
а, ă		• 1 1	9	1	• 1 (P)
б, ă		• 1	3	1	• (E xxxvii)
в, ă		• 1	1	1	• 1
г, ă		• 1	1	1	• 1
д, ă		• 1	1	1	• 1
е, ă		• 1	1	1	• 1
ж, ă		• 1	1	1	• 1
з, ă		• 1	1	1	• 1
и, ă		• 1	1	1	• 1
к, ă		• 1	1	1	• 1
л, ă		• 1	1	1	• 1
м, ă		• 1	1	1	• 1
н, ă		• 1	1	1	• 1
о, ă		• 1	1	1	• 1
п, ă		• 1	1	1	• 1
р, ă		• 1	1	1	• 1
с, ă		• 1	1	1	• 1
т, ă		• 1	1	1	• 1
у, ă		• 1	1	1	• 1
ф, ă		• 1	1	1	• 1
х, ă		• 1	1	1	• 1
ц, ă		• 1	1	1	• 1
ч, ă		• 1	1	1	• 1
ш, ă		• 1	1	1	• 1
щ, ă		• 1	1	1	• 1
ъ, ă		• 1	1	1	• 1
ы, ă		• 1	1	1	• 1
э, ă		• 1	1	1	• 1
ю, ă		• 1	1	1	• 1
я, ă		• 1	1	1	• 1

yanmadığı kanıtlanırsa dil akrabalığı kesinleşir.

Kaynaklarına göre yapılan ayırmada dil ailelerinin sayısı tam olarak bilinmez. Diller Hint-Avrupa, Harni-Sami, Ural-Altay, Kafkas gibi dil ailelerine ayrılır.

Kaynağa göre yapılan ayırmada Türkçe, Ural-Altay dil ailesinin bireyi sayılır. Ancak bu öbeğe giren diller arasındaki benzerlikler bir akrabalığı kanıtlayacak ölçüde somut değildir. Ural-Altay dil ailesi en önce Ural ve Altay olmak üzere ikiye ayrılır. Ural-Altay dil ailesi adını iki dağ dizisinden alır. Bu dil ailesinin ilk belirleyicisi 1709 yılında Poltova Savaşı'nda Ruslara tutsak düşen Philip von Strahlenberg adlı İsveçli bir subaydır. Strahlenberg, on üç yıl süren tutsaklığını Sibiry'a'da geçirir. Bu süre içinde yerli halklardan pek çok gereç derler. Ülkesine döndüğünde "Asya ve Avrupa'nın kuzeyi ile doğu kesimleri" (Das nord und östlicher Teil von Europa und Asia) adlı incelemesini 1730 yılında Stockholm'de yayınlar.

Yapıtında değişik dil ve lehçelerden yaklaşık 60 sözcüğü karşılaştırır. Sibiry'a ve Volga boylarında konuşulan Türk lehçelerini inceler. Doğu Asya'dan Kuzey Avrupa'ya uzanan alanda konuşulan dilleri altı öbeğe ayırır: 1) Fin-Ugor. 2) Türk-Tatar. 3)

vardır. 2) Sonekli yapı kuruluşu vardır. 3) Sözcüklerde erkek, dişi biçiminde dilbilgisel tür ayrımı bulunmaz. 4) Kimi ekler çekim eki olmalarına karşın yapı eki olarak da kullanılır. 5) Birtakım ses, yapı, sözdizimi ve sözcük benzerlikleri vardır. 6) Türkçe ve Macarca'da durum ekleri çoğul ve iyelik eklerinden sonra gelir.

Altay dilleri

"Altay" sözü Türkçe "altın", Moğolca "altan" sözleri ile aynı köktendir. Türkçe, Moğolca, Tunguzca gibi diller ile kimi bilginlere göre Kore ve Japon dilleri Altay dil ailesini oluştururlar. Bu dillerden Türkçe, Moğolca ve Tunguzca arasındaki ortak öğeler daha yoğundur. Bu nedenle Altay dilleri denince daha çok bu diller düşünülür.

Altay dilleri arasındaki yakınlık ve benzerlikler üzerine 19. yüzyıl ortalarından beri kimi tutarlı bilimsel incelemeler yapılmıştır. Finli bilgin Castren, Altay dillerindeki kişi adları üzerine doktora tezi hazırlar. 1850 yılında Helsinki'de yayınlanan yapıtında Altay dillerindeki kişi sözcüklerinin yakınlığını ortaya koyar:

Türkçe-Moğolca-Tunguzca-Mançuca-Fince

ben bi bi bi mine
sen çi şi si sine

Samoyet 4) Moğol-Mançu. 5) Tunguz. 6) Karadeniz-Hazar arasındaki diller.

Böylece Strahlenberg Ural-Altay öbeğinin ilk taslağını çizer. O zamandan günümüze dek uzanan sürede bu ayırma oldukça çekidüzen verilir. Ancak tüm çalışmalara karşın Ural-Altay dil ailesinin akrabalığı kesin biçimde kanıtlanamaz. Ural-Altay dilleri arasında akrabalık bulunduğunu düşündüren benzerlikler şunlardır:

Tüm Ural-Altay dillerinde: 1) Ünlü uyumu

Altay dilleri arasındaki akrabalık da tüm bilim adamlarınca kabul edilmiş değildir. Ramstedt, Rasanen, Menges, Poppe gibi kimi ünlü bilim adamları Altay dil ailesi akrabalığına inanırlar. Ancak kimi bilim adamlarına göre Altay dilleri arasındaki ortak öğeler bu dilleri akraba saymaya yetmez.

Ünlü Türkolog Prof. Gerhard Doerfer'e göre Altay dillerindeki benzerlikler bu dilleri akraba saymaya yetmez. Dillerin akraba sayılabilmeleri için geçerli olan ölçütler Altay dilleri arasında bulunmaz. Sözelini sayı adları ve akrabalık arasında kökene dayanan benzerlikler bulunmaz.

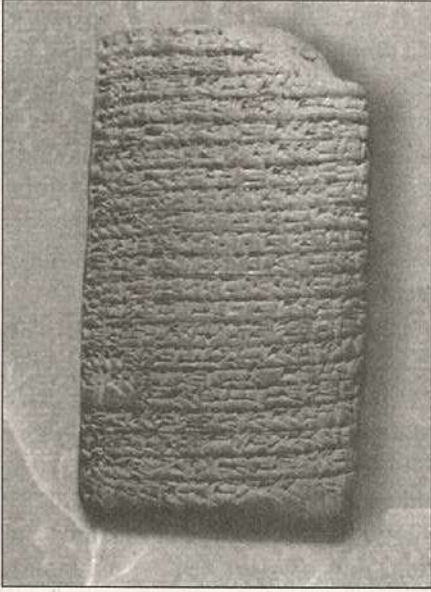
Altay dillerinin akraba olduğunu düşündüren benzerlikler şunlardır:

1) Bu dillerde ünlü uyumu vardır. 2) Altay dilleri ünlü bakımından ünsüzlere göre daha zengindir. 3) Altay dillerinde sözcükler çift ünsüzlerle başlamaz. 4) Bu dillerde cins ayrımı bulunmaz ve buna bağlı yapı değişikliği olmaz. 5) Sayılardan sonra adlar tekil olarak kullanılır. 6) Dilbilgisi anlatımları son eklerle sağlanır. 7) Eylem tabanı buyuru, ad tabanı tekil durumundadır. 8) Bu dillerin sözvarlığında birtakım ortak sözler vardır.

Winkler, Ural-Altay dil ailesini geniş biçimde ele alır. Ölü dillerden Sümer ve Akat dillerini de bu aileden sayar. Öte yandan kimi bilim adamları Japonca'yı Altay dillerine sokarlar.

Tüm bunlara karşın Türkçe Ural-Altay dil ailesi içinde incelenir. Bu öbekte Moğol, Mançu, Tunguz dilleri ile akraba sayılır. Kimi bilim adamları ise Kore ve Japonca'yı da ailenin uzak akrabaları sayarlar. Böylece Ural-Altay dil ailesinin görünümü şöyledir:

1. LapçaA. Fin-Ugor
2. Batı Fince
3. Doğu Fince Ural Dilleri
1. Macarca B. Samoyet
2. Ob Ugorcası
1. Türkçe
2. Moğolca Altay Dilleri
3. Mançu - Tunguzca
4. Japonca

5. Korece

Altay dilleri ile birlikte Türkçe'nin ortak özellikleri şunlardır: 1) Ünlü uyumu vardır. 2) Ünlü bakımından ünsüzlere göre daha zengindir. Sözelimi Türkiye Türkçesi yazıdiliinde 21 ünsüze karşın, sekiz ünlü bulunur. 3) Sözcükler çift ünsüzlerle başlamaz. Tren, spor, traktör gibi sözcükler yabancı kökenlidir. 4) Dilde tür ayrımı yapılmaz. Dişilik-erillik ayrımı bulunmaz. Kadın ve erkekler için aynı adlar kullanılabilir. Buna bağlı olarak sözcüklerde yapı değişikliği olmaz. 5) Sayılardan sonra adlar tekil kullanılır. 'Beş kitaplar' değil, 'beş kitap' biçiminde söylenir. 6) Dilbilgisi anlatımları soneklerle sağlanır. 7) Eylem tabanı buyurum, ad tabanı tekil durumdadır.

Sümerce

Sümerler, İsa'dan üç bin yıl önce Mezopotamya'nın Nippur (Nuffar) Uruk gibi kentlerinde ve çevresinde yaşarlardı. Sayılarının üç milyon dolayında olduğu sanılır. Çağlarında yüksek bir uygarlık yaratmışlardı.

Günümüzde Sümerce'nin kesin kimliği bilinmez, belli bir kaynağa bağlanamaz. Fritz Hommel Sümerce'yi Altay dili sayar ve 1915'te 200 Sümerce sözü Türkçe ile karşılaştırır. Bu iki yüz sözcüklük karşılaştırmanın birçok örneği akrabalığı kanıtlayacak ölçüde inandırıcı değildir. En ilginç benzer sözcükler şunlardır:

Sümerce	Eski Türkçe
ai	ay 'ay'
dingir	tengir 'tanrı'
ab	eb 'ev'
dağ	tag 'dağ'
gus	üç 'üç'
agar	ekin 'ekin'

Prof. Dr. Osman Nedim Tuna Sümerce ile Türkçe'yi karşılaştırdığı bir çalışmasında ses koşutlukları üzerinde durmuştur. Verdiği örnekler arasında kimi ilginç koşutluklar vardır:

Sümerce /d/ sesi Türkçe'de /y/ sesi ile karşılanmakta ya da düşmektedir.

Sümerce	Türkçe
dar	yarmak
dip	yip 'ip'
diğ	yağ
dugud 'zor'	yoğun

Sümercede baştaki /g-/ sesleri Türkçede ya düşer, ya da y- ünsüzü ile karşılanır:

Sümerce	Türkçe
gariin 'ırmak'	ark
gaz	ezmek
gid 'sıkıştırmak'	inek

Osman Nedim Tuna'nın 168 sözcükteki ses değişimi üzerine yaptığı incelemede ilginç koşutluklar vardır. Ancak Osman Nedim Tuna da bu benzer sözcüklerin çok eski dönemdeki ödünçlemeye dayandığı görüşündedir.

Başlangıçtan beri Sümerce ile Türkçe arasında kimi benzerliklerin bulunduğu bilinir. Ne ki, iki dil arasında korkunç bir zaman boşluğu vardır. Sümerler İsa'dan üç bin yıl önce yaşamışlardı. Türklerden ilk yazılı belgeler İsa'dan sonra 7-8. yüzyıllardan kalır. Arada dört bin yıllık bir zaman boşluğu vardır. Bu süreç içinde gelişen bir dilin öbür dille aynı değişim özellikleri bulundurması gerekir. Akrabalığın kesin biçimde kanıtlanabilmesi için dört bin yılı dolduracak belgelere gereksinim vardır. Yine de var olan örneklerden yola çıkarak, Sümerce'ye en yakın dilin Türkçe olduğunu söyleyebiliriz.

Korece

Birtakım bilim adamları Korece'yi de Altay dilleri ailesi içinde sayarlar.

Altay dilleri ile Korece arasında kimi benzerlikler vardır. Polivanov'a göre Altay dillerindeki z, ş seslerinin r, l seslerine dönüşümü olayı Korece'de bulunur. Korece r, l seslerini bulundurması *balamından* Çuvaş, Moğol ve Mançuca'yı andırır. Ancak Korece'de l ile r sesleri arasında büyük ayrım yoktur. Polivanov Korece'nin Altay dili olduğuna ayrıca şu kanıtları gösterir:

1) Tüm Altay dilleri gibi Korece de ekli bir dildir. 2) Altay dillerinde vurgu vardır. Moğolca'da vurgu ilk seslemde. Türkçe genellikle son seslemde vurgulanır. 3) Altay dilleri ile Korece arasında özgün benzerlikler vardır. Bu bakımdan Korece Türkçe'ye benzer. Sözcüklerin yapısı kısadır. Her iki dilde de sözcükler genellikle tek, kapalı bir seslemde oluşurlar. Oysa Moğolca'da Türkçe ile ortak olan sözcükler iki seslemli. Sözelimi:

Türkçe	Moğolca	Korece
taş	çilagun	tol 'taş'
muren	mu/mur	'su'
nidun	nun	'göz'
tala	'step'	tol 'tarla'

4) Tüm Altay dillerinde olduğu gibi Korece'de de ses uyumu vardır. Finli bilgin Rasmtedt Japonca ile

Eski Türkçe arasında akrabalık belirtileri olduğunu söyler. Ama Ramsstedt'in asıl savı Korece ile Türkçe'nin akrabalığı üzerinedir. Ramsstedt Korece'yi, öbür Altay dilleri ile aynı düzeyde kardeş bir dil sayar. Sözgelimi, Türkçe 'ağız' sözü ile Korece 'aguri' sözlerini bu diller arasındaki akrabalığa kanıt örneklerinden biri gösterir. İki dil arasındaki akrabalığı kanıtlama amacıyla 1500 sözcüğü karşılaştırır. Bu karşılaştırmada kimi ilginç benzerlikler vardır:

Türkçe	Korece
kum	'kum'
so-kum 'kum'	kümüş 'gümüş'
kum 'altın, ziynet'	seki 'seki'
siek 'oturma yeri'	teniz 'deniz'
t'en 'bozkır, alan'	tam 'dam'
tam 'duvar, yapı'	tat 'leke', 'pas'
t'at 'leke'	çom 'dolmak'
çom 'dolmak'	

Ne var ki, 1500 sözcüklük bu çaba akrabalığı kanıtlamaya yeter bilimsellikte bulunmaz. Sonuçta Korece'nin Altay dillerinden olduğu kesinleşmiş değildir.

Japonca

Japonca yapı bakımından bitişken dillerdendir. Altay dilleri ile arasındaki bu yapı benzerliği kimi bilim adamlarını Japonca'nın Altay dillerinden olduğunu düşündürür. Klaproth ve Siebold bu görüşü ilk savunanlardır. Daha sonra aynı düşünceye Schott (1958) De Rosny ve Japonca'yı iyi bilen J. Hoffman (1857) katılır. Japonca ile Altayca arasında sözvarlığı bakımından da kimi benzerlikler vardır.

Japonca ile Ural-Altay dilleri arasında soyca bir akrabalık olduğu savı kimi Japon bilim adamlarınca da desteklenmiştir. Katsuki Fujiko'nun 1908'de ileri sürdüğü savlar ilginçtir. Fujioka'ya göre bu diller arasında birçok ortak özellik bulunur. Araştırmacıya göre, Ural-Altay dillerinin kendine özgü ayırtedici özellikleri şunlardır:

1) Sözcüğünde ünsüz grupları bulunmaz. 2) Sözcüğünde /t/ ünsüzü bulunmaz. 3) Ünlü uyumu vardır. 4) Adlarda belirli-belirsizlik önbirimi bulunmaz. 5) Erkek-dişi biçiminde

TİNNE KIZILDERİLİLERİNİN YAZISI									
Gösterge	Değer	Gösterge	Değer	Gösterge	Değer	Gösterge	Değer	Gösterge	Değer
△	a	▽	a	△	i	▽	o	△	wa
<	ba	>	be	<	bi	>	bo	"	zohuklu
≡	xe	≡	ze	≡	xi	≡	xo	+	i
∩	da	∩	de	∩	di	∩	do	-	d
∪	ga	∪	ge	∪	gi	∪	go	!	g
б	ka	к	ke	б	ki	к	ko	^	k
к	kla	к	kla	к	kli	к	klo	/	l
л	la	л	le	л	li	л	lo	<	m
л	ma	л	me	л	mi	л	mo	>	n
п	na	п	ne	п	ni	п	no	∩	r
с	sa	с	se	с	si	с	so	∩	s
с	sla	с	sle	с	sli	с	slo	∩	t
т	ta	т	te	т	ti	т	to	∩	th
т	tla	т	tle	т	tli	т	tlo	∩	o
т	ttla	т	ttle	т	tthi	т	ttlo	X	Hristiyan
т	tta	т	tte	т	ttsi	т	ttslo		
т	ya	т	ye	т	yi	т	yo		

tür ayrımı bulunmaz. 6) Bükün yerine bitişkenlik bulunur. 7) Eylem ekleri boldur. 8) Adlar Hint-Avrupa dillerindekinden değişik biçimde çekilir. 9) Önek yerine sonekler bulunur. 10) "Malik olmak" anlamında bir eylem bulunmaz. 11) Sıfatların karşılaştırma biçimleri, çıkma durum eki ile oluşturulur. 12) Soru ilgeçleri azdır. 13) Bağlaçlar azdır. 14) Belirteçler belirtilenden, nesne eylemden önce gelir.

Ural-Altay dillerinin bu ortak özelliklerini ortaya koyan Fujioka'ya göre, Japonca'da biri dışında, bu özelliklerin tümü vardır. Japonca'da ünlü uyumu bulunmaz. Bugünkü Japonca'da bulunmayan ünlü uyumu ise belki eski Japonca'da egemendir. Gerçekten, daha sonra eski Japonca'da çok sınırlı da olsa ünlü uyumunun bulunduğu kanıtlanır. Bu önemli buluşlarla Japonca'nın Korece ve Altay dilleri ile akrabalığı olasılığı daha da artmıştır.

Altay dilleri kuramının kurucusu Ramstedt, çekinceli biçimde Japonca'nın Altay dilleri ile akrabalığına değinir. "Altay Dillerinin Japonca ile Karşılaştırması" (1924) adlı yazısında pek az sözcük eşitlemesi yapar:

Japon	Moğol	Tunguz
kata 'yarım'	kalta(sun)	kalta
kataki 'katı'	katagu	kata

Japon	Kore	Moğol	Türkçe
hata-ke 'tarla'		pat	atar atız
ha<*pa 'diş'		pal	'azı dişi'
arag<*ariga		azıg	'azı'
hi<*pi 'ateş'		pıl, pul	ör ört

Eski Japonca ile Türkçe Moğolca arasında da kimi koşutluklar saptanır:

Eski Jap.	Türkçe	Moğolca	Tunguzca
irō (renk)	beniz	yüz	düri
			'görüntüm'
yo (gece)	-	dolbo	-
yu (ihk su)	-	dulagan	dul 'ılmak'
mit-u (bitne)	-	bitnek	-

Kimi bilim adamlarının da bu akrabalığı savunmalarına karşın günümüze değin Japonca'nın Altayca içindeki durumu çözülememiştir.

Kızılderili dilleri ile Türkçe arasındaki ilişkiler

Kızılderili dilinin bitiken dil yapısında olması, Ural-Altay dil ailesinde olmasını düşündürmüştür. Ancak daha önce de söylediğimiz gibi, Altay dil ailesinin akrabalık verileri Hint-Avrupa dillerinde olduğunca sağlam değildir. Günümüzde bitki ve yar adlarına dayanan köken çözümleme yöntemiyle yapılan araştırmalar, Kızılderililerin Kuzeydoğu Asya'dan gittiklerini doğrular.

Peki ama nerede bu Atlantis?

Eğer Atlantis diye bir yerin varlığına inanıyorsak, bu durumda neden Thomas More'un Utopia adlı ülkesinin varlığına ya da Campanella'nın Güneş Ülkesi'nin dünyanın bir yerlerinde bir zamanlar gerçekten var olduğuna inanmıyor da bunların sadece birer eğretileme olduğunu ve ileteceği mesajı en iyi şekilde aktarmak için yaratıldığını kabul ediyoruz.

A. Ahmet Uhri

(Öğr.Gör.Arkeolog-Dokuz Eylül Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü)

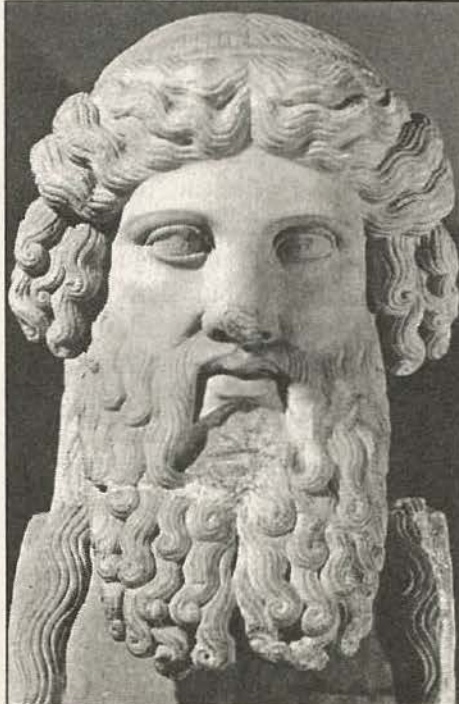
Bilim ve Ütopya dergisi adına sayın Arda Odabaşı, Mayatepek'in raporlarını yayınlayacaklarını ve bu raporlar üzerine benim de bir sözümün olup olamayacağını sorduğunda raporların temel olarak James Churchward'ın iler tutar yanı olmayan yayınlarına dayandığını düşündüğüm için öncelikle Atlantis denilen yerin ya da Mu kıtasının veya buna benzer başka ütöpik yerlerin var olup olmadığının sorgulanması gerektiğini belirtip bu konuda benim de iki çift sözümün olacağını belirttim.

Şimdi öyleyse gelelim şu Atlantis'in nerede olduğuna ya da daha önce gerçekten var olup olmadığına. Peşinen söylemem gerekli ki ben Atlantis'in de Mu kıtasının da ya da benzer şekilde ortaya atılmış ya da atılacak herhangi bir kanıtı olmayan görüşlerin de tamamen karşısındayım. Zaten arkeoloji eğitimi alıp da bir iki maceraperest ve düş gücü yüksek ya da kafası karışık kişi dışında Atlantis'in var olduğunu iddia edecek birilerinin bulunabiliyor olması kadar şaşırtıcı başka bir şey daha olamaz. Ancak belki, popüler olmak ya da sesini duyurarak bundan rant sağlamak isteyen birileri her bilim dalında olduğu gibi arkeolojide de ortaya çıkabilir.

Düşüncemi daha iyi açıklayacağına inandığım aşağıdaki şu soruya bir yanıt arayalım. Eğer Atlantis diye bir yerin varlığına inanıyorsak, bu durumda neden Thomas More'un Utopia adlı ülkesinin varlığına ya da Campanella'nın Güneş Ülkesi'nin dünyanın bir yerlerinde bir zamanlar gerçekten var olduğuna inanmıyor da bunların sadece birer

eğretileme olduğunu ve ileteceği mesajı en iyi şekilde aktarmak için yaratıldığını kabul ediyoruz (1). Ya da birer disütopya örneği olan George Orwell'm 1984 adlı eserini ve Ray Bradbury'nin Fahrenheit 451'ini sadece edebi değeri açısından kabul ediyoruz? Soru saçma gelebilir ancak açıklamaya çalışacağım duruma en çok uyan örnekler bunlar. Çünkü; Atlantis'in dünya literatürüne girişi MÖ 359-347 yılları arasında olup, Platon'un Sokrates ile öğrencileri arasındaki düşsel konuşmalarının iki diyalogunda (Timaios ve Kritias) ortaya çıkar. Konunun uzmanı Feder'den alıntılarla söyleyecek olursak (2):

Timaios diyalogunun başında Sokrates bir gün önceki 'mükemmel' toplum konuşmasına değinir. Platon burada uzun yıllar önce yazdığı en ünlü diyalogu olan Devlet'e atıfta

bulunmaktadır. Platon, Sokrates'e Devlet'te sunulan mükemmel hükümetin unsurlarını saydırır: Zanaat-kârlar ve çiftçiler askeriyeden ayrılacaktır, askerler merhametli olacak, atletizm ve müzik eğitimi alacak, kömün halinde yaşayacak ve altına, gümüşe ya da herhangi bir özel mülke sahip olmayacaklardır.

Sokrates varsayımsal tartışmalardan bıkip öğrencilerine uygulamalı felsefe denilebilecek bir ödev verir. Devlet'te vazedilen kavramlara göre yaşayan bir toplumu haklı bir savaşta sokarak mükemmelleştirmelerini söyler.

Hocasının önerisini yerine getiren Kritias şöyle der: "O halde, Sokrates, garip ama gerçekten doğru olan şu hikayeyi dinle." Kritias bu hikayeyi dedesinden (onun adı da Kritias'tır) dinlediğini söyler. Dedesi de babası Dropides'ten, o da Yunan bilgisi Solon'dan dinlemiştir. Solon ise MÖ 600 yılından hemen sonra bulunduğu Mısır'da Mısır rahiplerinden duymuştur. Mısırlı rahipler Solon'a 'bütün kentlerin en iyi yönetileni' olan eski Atina hakkında bir hikaye anlatmışlardır. Platon'un mükemmel devlet modeli işte zamanından 9300 yıl öncesinin bu eski Atina'sıdır. Rahipler Solon'a, eski Atinalılar'ın en büyük kahramanlık eylemini anlatırlar: Atinalılar "Avrupa'nın ve Asya'nın tümüne sefer açan büyük bir devleti" savaşta yenmişlerdir. Bu yayılmacı millet "Herakles Sütunları"nın ötesinden, Atlas Okyanusu'ndan gelmiştir. Ve bu büyük devletin adı Atlantis'tir.

Biraz uzunca olan bu alıntıya bir kez daha dikkatlice bakalım.

1) Platon diyaloglarından birinde

Sokrates'i öğrencileriyle konuşturmakta.

2) Bu düşsel konuşma sırasında (Buraya dikkat!!! Sokrates gerçekten böyle bir konuşma yaptı mı bilinmiyor, sadece Platon onu öğrencileriyle konuşturuyor), ideal devletten söz edilirken bunu bir örnekle açıklamaları için Sokrates öğrencilerine ödev veriyor. Ya da Platon, Sokrates'in öğrencilerine böyle bir ödev vermesini buyurmuş olabilir, çünkü konuşmanın gerçekten olup olmadığını bilmiyoruz, oduysa birinci elden kaydı yok, sadece Platon öyle söylüyor.

3) Öğrencilerden Kritias, böyle bir ülkenin bulunduğunu ve bunun 9300 yıl önceki Atina olduğunu ve bu Atina'nın kendisinden çok güçlü olan ve Herakles Sütunları'nın (Cebelitarık Boğazı) ötesinde yaşayan ve adı Atlantis olan ülkeyi yendiğini anlatan bir örnek veriyor.

4) Kritias, bu örneği ise, Mısırlı rahiplerden duyan ünlü bilge Solon'un, kendi dedesi Kritias'ın, babası Dropides'den aktardığını ve bu yolla kendisine kadar ulaştığını belirtir.

5) Şimdi dönüp bir bakalım, Mısırlılar'ın anlattığı 'asıl' ise, Kritias'a kadar gelen asıl'm kopyasının kopyasının kopyasıdır. Üstelik bu üçüncü dereceden kopya, gerçekliği tartışmalı, bir Sokrates ve öğrencileri diyalogunun kopyası olarak Platon tarafından aktarılmakta ve kıyamet bu metin üzerinden kopmaktadır.

6) Bir de kaçırılan nokta var. Platon tarihçi değil felsefecidir ve istediği de Atlantis'i anlatmak değil, ideal bir devletin olabilirliği üzerine düşünce üretmektir. Bunun için de vermek istediği mesaja uygun bir mecaz veya eğretilime olarak Atlantis'i seçmiştir.

Bir başka deyişle kendisinden bin küsur yıl sonra yaşayacak Thomas More'a ya da Campanella'ya öncülük etmiş; kendisinden iki bin küsur yıl sonra yaşayacak ve bir yazınsal teknik olarak bu türden mecazi ülkelerle kendi yüzyılını anlatmaya/anlamaya çalışacak Bradbury'e, Orwell'a ve daha başkalarına da örnek olmuştur.

Peki Platon'un anlattıklarında hiç mi gerçek payı yoktur? Çünkü biliyoruz ki arkeologlara başka konular-

da yol gösteren birçok antik metin var ve arkeologlar bu metinlerin içindeki gerçeklikleri gerçek olmaktan ayırarak çalışırlar ya da çalışmalarında bu metinlerden de yararlanırlar. Örneğin Troia savaşları Homeros'tan yola çıkarak açıklanmış, ya da Troia'nın yeri böyle saptanmıştır. Veya kutsal kitaplarda yazılan birçok öykü arkeologlara zaman zaman yol göstermiştir. Tarihî coğrafya dediğimiz ve eski kent adlarından yararlanan ve onların yerlerinin saptanmasına yarayan bilim dalının en önemli kaynaklarından biri Strabon'un yapıtıdır.

Burada biraz durup düşünmemiz gerekir, Platon'un anlattığı gibi bir üstün ülke var olmuş ve bu ülke bir felaketle yok olmuş, bu yok oluş da insanoğlunun belleğine yerleşerek bir söylence haline gelmiş ve tarih bilgisi de olasılıkla güçlü olan Platon bu söylenceden yola çıkıp artık adı dahi bilinmeyen, sadece "çok üstün ve güçlü olduğu anlatılan ve bir felaket sonucu yok olduğu da bu anlatımlara eklenen", kendisinden çok önce yaşamış bir uygarlığa, kendince bir isim uydurarak onu ileteceği mesaj için kullanmış olabilir mi? Olabilir, üstelik de bunun için uygun bir uygarlık var. Bu uygarlık da aynı veya yakın coğrafyada daha önce kurulmuş olan ancak hiçbir zaman anlatıldığı derece yüksek bir uygarlık haline gelmemiş fakat söylencelere etki edecek derecede bir katastroftan etkilenerek zaman içinde yok olmuş Minos kültürü olabilir. Santorini ya da diğer adıyla Thera adasındaki yanardağın İÖ 1450 ya da 1600 yıllarında olduğu düşünülen faaliyeti Minos kültürünü olasılıkla çok etkilemiş ve arkeolojik kanıtların da gösterdiği gibi oldukça büyük bir alanda duyumsanan bu doğa olayı insanoğlunun belleğine yerleşmiş ve belki de sadece Mısır değil diğer yazılı toplumların kayıtlarına bakılacak olursa da bulunabilecek bir kayda dönüşmüş olabilir. Bu kayıtlarda zaman içinde söylencesel bir biçim almış ve en sonunda son derece üstün bir uygarlığın yok oluşu mitosuna dönüşmüş de olabilir. Unutmayalım ki Platon'un belirttiğine göre Solon bu söylenceyi İÖ 600 yıllarından

sonra bulunduğu Mısır'da duymuştur. Yani arada bin yıllık bir süre vardır ve bu süre bir söylencenin oluşması için bence yeterlidir.

Bu durumda arkeolojik açıdan araştırılması gereken ve zaten araştırılan da Atlantis değil, Atlantis söylencesine yol açabilecek bir doğa olayının varlığı, etkisi ve günümüze kalan izleri olmaktadır. Batı Anadolu, Ege Adaları ve Girit arkeolojisi ile uğraşan, arkeolog, paleocoğrafyacı, jeofizikçi ve diğer bilim dallarından insanlar bu konuda yıllardır araştırmalar yapmakta ve oldukça önemli sonuçlar ortaya çıkarmaktadırlar.

İşte bütün bu çalışmalar yapılmasına karşın, konuyla doğrudan ilgisi olmayan insanların arkeolojik yayınlardan bu konuyu izlemek yerine, konunun uzmanı olmayan kişilerin yazdığı eserlere iltifat etmeleri en azından benim açımdan anlaşılmalıdır. Bu yaklaşım tıpkı, kolu kırılan birinin ortopedist yerine çıkıkçıya gitmesi, ya da ruhsal açıdan sıkıntılı olanların psikiyatrist yerine üfürükçüyü tercih etmelerine benzemektedir.

Gelelim konunun diğer ucuna, Mayatepek'in raporlarına, Mu kitabına, Atatürk'ün konuyla ilişkisine ve Güneş-Dil Teorisi'ne. Mayatepek'ten başlayacak olursak; bilebildiğimiz kadarıyla Tahsin Mayatepek raporlarında temel olarak, dilsel ve etnografik niteliklerden yola çıkarak başta Mayalar olmak üzere, Amerika Kıtası'nın kadim kültürlerinin Türklerle bağlantısını ortaya koymaya çalışmaktadır. Evet, neden olmasının Orta Asya'dan Bering Boğazı yoluyla birileri çok eski çağlarda Amerika'ya geçmiş ve burada eski geleneklerinin bir kısmını kaybetmeden yaşamış olabilir. Bu son derece doğal bir süreç. Burada anakronik olan, bu göçü gerçekleştirenlere Türk demek. Sözü edilen göç daha yazının olmadığı dolayısıyla tarih çağlarının başlamadığı prehistorik dönemlerde olmuş olabilir. Üstelik bırakın yazının daha ortaya çıkmamış olmasını ve dolayısıyla hangi dili konuşan insanların buraya geçtiğinin bilinmemesini, daha o dönemlerle ilgili olarak ırksal, etnik bir ayrım bile yapılmış değildir. Yani, kısacası, Paleolitik Çağ'dan söz etmekteyiz ve bu

çağ için kullanabileceğimiz doğruya en yakın tanım da "avcılık ve toplayıcılıkla geçimlerini sürdüren bir grubun Bering Boğazı yoluyla Asya'dan Amerika'ya geçmiş olabileceği" şeklinde belirtilmesi gereken olmalıdır. Yoksa anakronizmin bataklığından kurtulamayız. Aynı coğrafyada daha sonra Türk adı verilen insanların ortaya çıkmış olması da bu sonucu değiştirmez. Ayrıca bu konuda bir Kızılderili reisin ağzından söylendiği varsayılan espri de konuya cuk diye oturmaktadır. Kızılderili reise Kızılderililerin Türkler'den geldiği söylendiğinde, reis sükunetini bozmadan şöyle demiştir: Ya Türkler Kızılderililer'in soyundan geliyorsa? Bu nedenle arkeolojik bulgular olmadan sadece dilsel kanıtlara dayanarak bir iddia ortaya atmak en azından eksik bir bilimsel çalışma yapmaktır.

Mu kıtası konusu ise daha da büyük bir yanıltır. James Churchward'ın yirminci yüzyılın başlarında yazdığı ve Atatürk tarafından Türkçe'ye de çevrilen kitabı ise; o dönemin yükselmekte olan milliyetçi ideolojileri ile çakışmakta ve Atatürk tarafından oluşturulmak istenen *kana dayalı değil toprağa dayalı bir milliyetçilik* anlayışının geliştirilmesi için yapılan çalışmalar içindeki naif bir çaba olarak alınmalıdır. Zaten ister Güneş-Dil Teorisi olsun isterse de buna benzer çalışmalar, özellikle III. Türk Tarih Kongresi'nden sonra (1943) yavaş yavaş terk edilmeye başlanmış ve yerini ciddi arkeolojik çalışmalara bırakmıştır (3). Bu kongreden itibaren konunun uzmanı arkeologlar daha çok devreye girmekte ve sadece Atatürk'ün o dönemki münevverlerden oluşturduğu ve arkeoloji dışındaki bilim dallarında uzman kişilerin sunduğu bildirilerin yerini arkeologların yaptığı çalışmalar almaktadır. Üstelik belki biraz kaba kaçacak ama Atatürk çevrilmesini emretti diye bir kitabın bilimsel olması da gerekmiyor. Eğer iyi bir devlet adamı, yönetici, politikacı ve asker olan Atatürk'ün dediklerinin ya da yaptıklarının doğruluğunu sorgulamayacaksak, o zaman yukarıdaki örnekte belirttiğim gibi kolumuz kırıldığında ortopediste değil çıkıkçıya da gidebiliriz ya da üfürükçü-

lerden medet ummaya devam edebiliriz. Zaten Atatürk'ün bu kitabı veya benzerlerini çevirttirdikten sonra bunların üzerine çokça düştüğü de söylenemez. Eğer öyle olsaydı, herhalde o günkü koşullar ve elindeki yönetici erk sayesinde ve yaptığı devrimleri de göz önüne alarak bu kitapları okullarda ders kitabı olarak okutmak için girişimde bulunabileceği öngörüsünü yapmak yanlış olmaz.

Son olarak eleştiri oklarını kendime ve meslektaşlarıma yönlendirmek istiyorum. Halktan kopuk, onların hiçbir şey anlayamayacağı ya da anlatılamayacak tarzda yazılmış, kazı raporu, makale vb. yayınlar arkeologlara başvuran ya da onlardan bir şeyler öğrenmek isteyen insanları bu işten soğutmakta ve soyutlamaktadır. Arkeoloji bilimi açısından Türkiye'nin içinde bulunduğu özel durumu en iyi açıkladığını düşündüğüm aşağıdaki alıntıyla bu konuyu kapamak istiyorum.

"*Kabaca; Türkiye bağlamında temelleri ulus-devletten önce atılmış olan arkeoloji, köşe taşlarının bu görece olarak erken oluşumu sebebiyle Türk ve İslam öncesi dönemlere odaklanan, dolayısıyla da ulus-devletin resmi ideolojisini özellikle de 1950'lerden sonra giderek daha yoğun biçimde belirleyen milliyetçi-muhafazakar politikalarla çatışık bir bilgi alanı ifade ediyor. Devletle bir taraftan ideolojik bir çatışma potansiyeli ima edip, diğer taraftan da hukuksal bir bağ içerisinde bulunan arkeoloji, toplumu ötekileştirme vasıtası olarak kullandığı bilimsellik söylemiyle aynı zamanda devlete karşı da kendisini korumuş oluyor. Yani disiplin, "bilimsellik" adına güttüğü apolitik politikası sayesinde devletle toplum arasında içine kapanık bir alan açıyor kendisine"* (4).

DİPNOTLAR

- 1) Bu konuda daha ayrıntılı bilgi için Doç Dr. Nail Bezel'in hazırlamış olduğu ve yıllar önce Say yayınları tarafından basılan Ütopya ve Disütopya (Karşı Ütopya) adlı iki ciltlik kitaba başvurulabilir.
- 2) Kenneth L. Feder, Connecticut'taki Central Connecticut State University'nin Arkeoloji bölümünde çalışmakta ve Arkeolojide gerçek ve sahte bilimlere gibi yayınların sahibidir. Paranormal olayları araştıran bir komitenin üyesi olan Feder'in yukarıdaki yazısı, B.M.Fagan tarafından hazırlanan ve Oğlak yayınlarıca 2002 yılında M.Harmancı çevirisiyle yayınlanan Eski Dünya'nın Yetmiş Büyük Gizemi-Eski Uygarlıkların Sırlarının Çözümü adlı kitabın 38-42. sayfalarındaki "Atlantis: Gerçek ya da Kurmaca" adlı makalesinden alınmıştır.
- 3) Bu konuda dikkati çeken bir diğer husus da 1937 yılında yapılan II. Türk Tarih Kongresi'ne sunulan bildiriler ile 1943 yılındaki III. Türk Tarih Kongresi'ne sunulan bildiriler arasındaki ciddi bilimsel farktır.
- 4) Oğuz Erdur, "Bilginin Değeri Sorunsalı ve Türkiye'de Arkeoloji'nin Koşul ve Olasılıkları Üzerine", Arkeoloji: Niye, Nasıl, Ne için?, Edt: O. Erdur-G. Duru, Ege Yayınları, İstanbul 2003, 199-224.

ULUSAL GÖNÜLLÜLERİ HAREKETİNE KATIL

Gönüllüler Öne Çıksın!

Ulusal Kanal'ın başlatığı, Ulusal Gönüllüleri Hareketi Sürüyor

Şimdi büyük seferberlik zamanıdır.

Gönüllü Hattı'nı arayın

Ulusal Gönüllüleri arasına Siz de Katılın.

Gelin gücümüzü, gücümüze katalım,

Ulusal Kanal'ı, Türkiye'nin

bir numaralı kanalı yapalım.

GÖNÜLLÜ HATTI
(0212) 245 81 81

Daha geniş bilgi için Gönüllü Bürosu'nu arayınız.

Fransız Devrimi'nin dil politikaları (1789-1794)

"Federalizm ve batıl inançlar Bretonca konuşur, göç ve Cumhuriyet'e karşı kin Almanca konuşur, karşı-devrim İtalyanca konuşur ve fanatizm Baskça konuşur. Kötülüğün ve yanlışın bu araçlarını kırmamıza izin verin. ... vatandaşları milli dilin cahili olarak bırakmak, bunları iktidarı kontrol edemeyecek bir halde bırakmak, vatana ihanet etmek demektir. ... Fransızca bütün Fransızların dili olmalıdır. ... Özgür bir halkın dili tek ve herkes için aynı olmalıdır."

Arda Odabaşı

Büyük Fransız Devrimi tarihte ulus-devletin, ulusçuluğun ve dolayısıyla ulusun oluşumundaki en önemli safhalardan biri olmuştur. Ulus-devlet ve ulusçuluk, büyük atılımını Fransız Devrimi ile yapmıştır denebilir. Dahası, Fransız Devrimi, ortaya bir model koymuş ve kendisinden sonraki devrimleri derinden etkilemiştir.

Tüm bu çerçevede, kendisi de bu süreç içerisinde inşa konusu olan ulusal dilin, ulus inşası sürecinin önemli bir parçası olduğu da düşünülecek olursa, Fransız Devrimi döneminde uygulanan dil politikaları özel bir önem ve örnek değeri kazanmaktadır(1).

Eski Rejim'de dil ve Devrim'in dil üzerindeki etkisi

1780'lerin sonlarında Fransızların çoğu ayrı lehçelerde veya başka dillerde konuşuyorlardı. Konuşma dili olarak, Flaman, Breton, Katalan, Kelt, Bask dilleri ile Almanca ve İtalyanca gibi bölgesel diller ve otuz farklı Fransız lehçesi vardı. Devrim sırasında bu diller ve lehçeler, kendi bölgelerinin başat dilleri konumundaydılar.

1789'da Fransızların % 50'si Fransızca'yı (yani, ulusal dil haline gelecek olan Paris Fransızca'sını) hiç konuşmıyordu. Yalnızca %12-13'ü bu dili doğru olarak konuşabiliyordu. Kuzey ve Güney Fransa'da neredeyse hiç kimse Fransızca konuşmazdı(2). 18. yüzyılda Fransızca, Fran-

sa'da ve tüm Avrupa'da eğitimli sınıfların ve seçkinlerin diliydi ama henüz ulusal bir dil değildi.

Ülkedeki dilsel bölünmüşlük devrim öncesinde çok az kimse tarafından bir sorun olarak algılanıyordu. Gerçi mutlak monarşi daha 16. yüzyıldan itibaren Paris Fransızca'sını idari dil olarak yerleştirme ve tebasını dilsel açıdan türdeşleştirme işine soyunmuş, krallar Fransızca'yı devlet politikalarıyla güçlendirmeye çalışmışlardı. Her açıdan ülkenin diğer bölgelerinden daha gelişmiş bir bölge olan Paris'te konuşulan Fransızca, ön plana geçmişti. Ama yine de devrim dönemi (ve ulusçuluk çağı) ile kıyaslandığında ilgileri azdı ve yönetimde etkinliği arttırmakla sınırlıydı. Lehçelerin tasfiye edilmesini savunan az sayıdaki çalışma ise yankı bulmadı.

Yerel diller seçkin kesimler arasında önemsiz ve değersiz görülüyordu. Örneğin Molière, taşra ağzıyla konuşanları komik buluyordu. Bu dilleri savunan çok az kimse vardı. Devrimin arifesinde bile dil sorunu geriplandıydı. 1788-89'da yazılan "şikayet defterleri"nde konuya hemen hiç değinilmiyordu. Devrimin ilk döneminin parlak simalarından Mirabeau, 1790'da Kurucu Meclis'te, Fransa'dan "aynı dili konuşan 24 milyonluk bir ulus"(3) diye söz edebiliyordu.

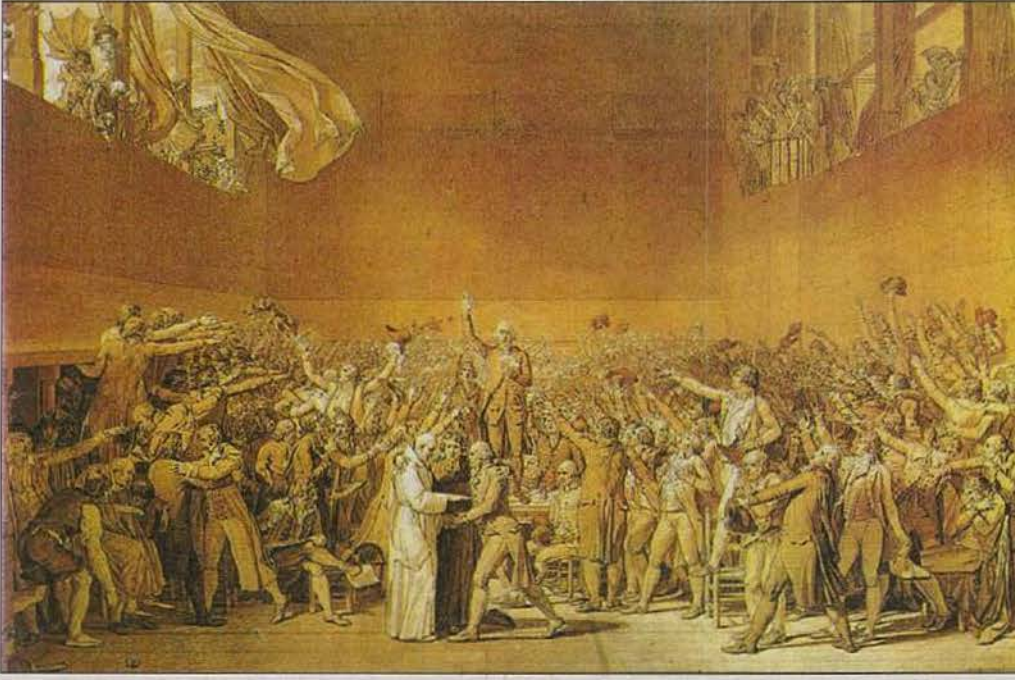
Devrim, başka pek çok şey gibi, dil meselesini de ülkenin gündemine soktu; pek çok başka şey gibi, dili, konuşma ve yazma biçimlerini de

değiştirdi. Devrim döneminde Fransızca hem değişikliğe uğradı hem de yaygınlaştı. Kelimeler yeni bir heyecan ve duygu gücü kazandı. "Ulus", "vatan", "kanun", "anayasa" gibi kelimeler sevilmiş, "istibdat" ve "aristokrasi" gibi kelimelerden nefret edilir olmuştur. Hatta "vatan", "özgürlük", "akıl" gibi kavramlar, Durkheim'in belirttiği gibi kutsallaştı.

Soboul'un deyişiyle devrim, "bazı kelimelere bütün nefesini kazandırmıştır. Millet kelimesi bunlardan biridir"(4). 1792'de Valmy'de Fransız Ordusu, Avrupa'nın en ünlü düzenli ordusu olan Prusya Ordusu ile karşı karşıya geldi. Düşmanın top ateşi karşısında Fransız hatları sarsılma tehlikesi ile karşı karşıya kaldığında, Fransız komutanı General Kellerman, şapkasını kılıcının ucuna takıp sallayarak "Yaşasın ulus!" diye haykırınca Prusyalılar hayretler içinde kalmışlardı. Bu çılgılık, taburdan tabura yayılarak bütün birlikleri sardı. Prusyalıların ateşi altında kimse yerinden kımıldamadı.

20 Eylül 1792'de kazanılan Valmy Zaferi, Devrimci Fransa'nın dış cephe kazandığı ilk büyük başarıydı. Bu zafer, burjuva toplum ve modern ulus kavramı açısından önemliydi. Valmy'nin anlamını en iyi Goethe ifade etmiştir. Prusya ordusu ile birlikte savaş alanına gelmiş olan Goethe, Valmy'de dünya tarihinin yeni bir devrinin başlamış olduğunu söylemiştir.

Sans-Culotte (Sankülot) tabiri de devrim döneminde kelimelerdeki

Ressam Louis David'in Jeu de Paume (Top Oyunu) Andı tablosu. Önde görülen papaz kıyafetli kişi Henri Grégoire.

anlam değişikliğinin güzel bir örneğidir. Soyluların ve burjuvaların giydiği "külöt" denilen kıyafeti değil de pantolon giydikleri için soylular, yoksul halk devrimcilerine, alay etmek amacıyla "sans-culotte" (külotsuz, baldırı çıplak) adını takmışlardır. Aristokrasinin alay etmek amacıyla kullandığı Sankülöt deyiimi, zamanla devrimciliğin ve vatanseverliğin adı haline geldi ve bizzat Sankülötler tarafından benimsendi.

Sankülötler kendileri de dilin kullanımında değişiklikler yaptılar. Halk derneklerinde senli benli konuşuluyor, Sankülötler "mösyö", "madam", "matmazel" yerine, "kardeş", "hemşire", "yurttaş" kelimelerini kullanıyorlardı.

1789-1792 döneminin (liberal burjuvazinin) dil politikaları

Dilsel bölünmüşlük meselesi devrimin başlarında önem kazanmaya başladı. Ülkedeki çok dillilik, 1790 yılının Ocak ayında politik bir mesele olarak siyasal iktidarın gündemine girdi. Çünkü pek çok yurttaş, Meclis'in kararlarını takip edemiyordu.

Devrim döneminin dil politikaları, o dönemde iktidarda olan kesimin genel programıyla uyumlu olmuştur. Devrimin ilk aşamasında (1789-1792) siyasal iktidarın ulusal dili hakim kılmak gibi bir politikası yoktu. Kurucu Meclis, mahalli idarelerin

muhtariyetini gözetmek kaygısıyla, yani ademi-merkeziyetçilik nedeniyle bölgelerin ayrı ayrı dillerde konuşmak özelliğini korudu. 14 Ocak 1790'da kararnamelerinin ülkede konuşulan tüm lehçelere çevrilmesini emretti. Devrimin fikirleri yerel dillerle yayılacaktı. 89-92 dönemi bir liberal, ademi-merkeziyetçi "dilsel federalizm" dönemi idi. Bununla birlikte, Devrim sürecinde Fransızca konuşanların sayısında sürekli bir artış gerçekleşti.

Kurucu Meclis'in hayata geçirilmesi zaten o kadar kolay olmayan 14 Ocak kararı, Meclis'in, üzerinde yeterince durmaması neticesinde düzenli olarak uygulanamadı ve dolaşısıyla başarılı olmadı.

Her ne kadar Kurucu Meclis, dil konusunda liberal bir yol tuttuysa da Paris'te Grégoire gibi bazı devrimciler dilsel bölünmenin sakıncalarını farketmeye başlamışlardı. Grégoire daha 1789'da taşra ağzına çatıyordu. Devrime karşı kırsal bölgelerde görülen, Fransızca cahilliği kaynaklı direnci kınıyor ve güneybatı köylülerinin, Meclis'in kararları ile Eski Rejim'in tutuklama emirlerini birbirine karıştırdığını ileri sürüyordu. 1790'da genişçe sayılabilecek bir kitleye taşra gelenekleri ve lehçeler hakkında bir soru kağıdı (bir çeşit anket formu) yolladı. En az 60 detaylı yanıt aldı. Grégoire, sonraki üç

yıl boyunca ulusun dilsel birliği için sık sık çağrıda bulundu.

Grégoire, dil konusundaki fikirlerini savunurken politik argümanlar kadar dini argümanlar da kullanıyordu. Dil konusundaki ilk sistematik çalışması olan 1789 tarihli *Yahudilerin Fiziksel, Ahlakî ve Siyasal Yenilenmesi Üzerine Bir Deneme* başlıklı çalışmasında dilsel tekbiçimliliği empoze etmenin bir nedeni olarak "dinin arındırılmış bilgisi"ni gösteriyordu. Anketinin can alıcı sorusunda din, kıdem olarak politikadan önce geliyordu: "Bu taşra ağızlarını tümüyle yok etmenin dinsel ve politik önemi nedir?"(5).

Aynı dönemde Meclis'e sunulmak üzere eğitim üzerine raporlar, pek çok broşür ve gazete makaleleri yazıldı. Bunlarda dilsel bölünmüşlük sosyal eşitliğin önündeki engel olarak tanımlanıyor; Fransız dilinin Avrupa saraylarındaki ve ülke içindeki başarısıyla çok dillilik arasındaki tezat teşhir ediliyor ve yasaların tercüme edilmesi işi hantal ve güvenilmez bir işlem olmakla suçlanıyordu. Hemen hepsinde dilsel reformun temel nesnesi, doğal olarak köylülüktü.

Jakoben Cumhuriyet'in dil politikaları

10 Ağustos 1792 Ayaklanması ile açılan yeni süreçte, 20 Eylül'de çalışmaya başlayan Ulusal Konvansiyon Meclisi, aynı yıl içerisinde bir çeviri komitesi kurmuş ve hatta bazı Konvansiyon temsilcileri, kendi kişisel girişimleriyle, görevli bulundukları bölgelerin yerel dillerine uygun olarak çalışmalarında iki dilli ilanlar ve posterler kullanmışlardı. Fakat 89-92 döneminden miras kalan bu tercüme politikasından yine sonuç alınamayacaktır.

Devrimin derinleşmesi, içerde karşı-devrimin güçlenişi, dışta neredeyse tüm Avrupa ile tutuşulan kıyasıya savaş ve Jakobenler'in iktidara gelişleriyle birlikte, 1792'den sonra bu

ulmlu liberal politika değişti.

Jirondenler'in devrildiği 31 Mayıs-2 Haziran 1793 Ayaklanması ile Jakobenler iktidara gelmişlerdi. Jakoben Cumhuriyet döneminde bir paket program uygulandı. Bu programın siyasi, ekonomik ve askeri yönlerinin yanı sıra, kültürel bir yönü de vardı.

Jakoben Cumhuriyet döneminde dilsel birlik, hükümet politikası haline geldi. Bölgesel dillere ve lehçelere karşı sert bir tavır takınıldı. Dilde birlik yani ulusal dil konusunda ısrarcı olundu. 1794 yılının başından itibaren Jakobenler, yerel dillerin tümüyle kökünü kazımak ve ulusal dili tüm ülkeye hakim kılmak (dil birliğini sağlamak) için yerel diller üzerinde bir baskı kampanyası başlattılar. Bu dönemin dil politikası, 89-92 döneminin aksine, radikal ve merkezîydi. Söz konusu olan bir "dilsel Jakobenizm"di.

Ulusal dil, kapitalist ekonomik ilişkilerin (ulusal pazarın oluşumunun) bir sonucuydu. Barère, ileride değineceğimiz ünlü raporunda, "Despot, halkları, ülkeleri ayırmaya, kazancı bölmeye, düşünce ve eylem birliğini kırmaya gerek duyardı"(6) diyordu. Tek ulusal pazar, tek ulusal dili ve ulusal birliği gerektiriyordu. Yerel diller çok bölünmüş dillerdi. Kapitalist ekonomik ilişkilere uygun olmamaktan başka, bunların çoğu, özellikle kelime dağarcığı açısından yetersizdi ve devrimci burjuvazinin ideolojisi için de uygun değillerdi.

Ulus inşası sürecinin önemli bir bileşeni olan ulusal dil ayrıca, feodal ilişkileri parçalayan bir etkendi. Mattelart'ın belirttiği gibi, "dil in tekleştirilmesi devrimci politikası, konumları dolayısıyla söylediklerini yalnızca kendileri anlayabilenlerle geri kalanların oluşturduğu kitle arasındaki dilsel engeli yıkarak farklılıkları yok etmeyi, feodal ve mutlakîyetçi ayrımları kaldırmayı amaçlıyordu"(7). Bu nedenle devrimci bir politikaydı.

Fransız Devrimi'nin devrimci ulusçuluğu daha çok politik bir ulusçuluktu. Yurttaş olmak Fransız ulusuna dahil olmak için yeterliydi. Bununla birlikte, Fransızca konuşmak

yurttaşlığın sağladığı haklardan yararlanmak ve yüklediği sorumlulukları yerine getirmek için gerekli görölüyordu. Dolayısıyla Fransızca konuşmak Fransız yurttaşlığına mensup olmanın dolaylı bir koşulu olarak kabul ediliyordu.

Dahası, ulusal dil, ulusal savunmanın ve devrimci mücadelenin de gereğiydi. Cumhuriyet'in içinde bulunduğu son derece olumsuz koşullarda, iktidardaki Jakobenler ve tüm Fransa için tek çıkış yolu, ülkenin tüm güçlerini tek bir noktada birleştirmek, yani ulusal güç birliğini sağlamaktı. Geleceğin "Kamu Selamet Komitesi" üyelerinden Lazare Carnot, 29 Ocak 1793'te Konvansiyon'a sunduğu raporunda, yurttaşlar arasında iyi bir iletişimin ancak dil birliği sayesinde mümkün olabileceğini söylemişti. Dil birliği sağlanmadıkça, yurttaşlar arasında ulusal bir bilinç oluşturmak ve ulusu bölünmez bir bütün olarak yaşatmak imkânsızdı(8).

Dilsel bölünmüşlük, halkın düşünsel ve siyasal hayatın büyük akımlarından uzak kalmasına neden oluyordu. Yerel dilleri iyi bilen ve bu dili konuşan köylüler üzerinde etkili olan din adamları, haklı olarak, gericiğin temsilcileri olarak görölüyorlardı. Devrim karşıtı faaliyet yürüten din adamları, köylünün anladığı dilden konuşuyorlardı.

Yerel diller veya dilsel bölünmüşlük problemi aslında bir köylülük problemiydi. Dolayısıyla, demokratik karakterde bir devrim olan Fransız Devrimi için de birincil derecede önemliydi. Devrimin derinleşmesiyle ve devrim-din arasındaki mücadelenin şiddetlenmesine paralel olarak, yerel dillere yönelik olumsuz bakış iyice güçlendi. Yerel diller fanatizmin ve hurafenin bir parçası olarak kabul edildiler. Bu diller, karşı-devrimci rahiplerin cahil ve din-dar köylülerle iletişim kurmalarının temel aracıydılar. Bu nedenle Jakobenler, karşı-devrimin dilsel gücünü kırmaya ve dil silahını ele geçirmeye çalıştılar.

Dış tehdit de çok büyük ve ciddi-ydi. Bu dış tehdidin içinde uzantıları ve müttefikleri vardı. Devrimci

Fransa'yı yıkmak isteyen Avrupa ile karşı-devrimci güçler ittifak halindeydiler. Ülke dış düşmanla dört yandan çevrilmiş olmaktan başka, içinde de gerici iç isyanlar her yanı sarmıştı. Devrime en çok direnen bölgeler Alsace, Bask, Korsika, Nice, Bretanya, Flandr gibi Fransızca konuşulmayan yerlerdi. Bu durum, devrim-ulusal dil, karşı-devrim-yerel diller ilişkisi açısından dikkate değer bir olgudur.

Konvansiyon Meclisi, savaşı millileştirmekle, kendinden önceki meclislerin aksine, Fransızca'yı ulusal bir dil yapmak işine soyundu. Karşı-sındaki büyük kuvvete karşı, ancak, geniş kitleleri ulusal fikirler ve duygularla seferber ederek ve güçlü, ulusal bir ordu yaratarak direnebilirdi. Jakoben Cumhuriyet'in ihtiyaç duyduğu topyekün savaş bunu gerektiriyordu. Ulusal birliği sağlayan en önemli araçlardan biri olan ulusal dil, yurtseverliğin geliştirilmesinde belirleyici bir etkendi. Jakobenler'in dil politikaları ulusal bütünleşme sürecinde önemli bir rol oynadı.

Dil sorunu üzerine iki rapor ve Jakoben Cumhuriyet'in dilyasaları

Devrim döneminde dil konusunda iki önemli rapor hazırlanmıştır. Bunlardan biri Barère'in diğeri ise Grégoire'ındı. Jakoben Cumhuriyet'in dil politikasının sözcülüğünü yapan esas kişi, Kamu Selamet Komitesi üyesi olan ve Genel Maarif Komisyonu'nun başında bulunan Bertrand Barère'di (1755-1841).

Barère, 27 Ocak 1794'te Kamu Selamet Komitesi adına Ulusal Konvansiyon'a sunduğu "Yabancı Diller ve Fransız Dilinin Öğretimi Üzerine" başlıklı raporunda şöyle diyordu: "Yukarı Ren ve Aşağı Ren bölgelerinde sınırlarımızı işgal etsinler diye Prusya ve Avusturyalıları çağrı yapan hainlerle birlik olanlar kimlerdir? Kendilerini onlara başka bir dille ifade edip başka âdetleri olan Fransızların kardeşi ve yurttaşi görmekten ziyade, düşmanlarımızla aynı dili konuşan ve sonuçta kendilerini onların kardeşi ve yurttaşi sayan (Alsaslı) bölge halkı"(9). "Federalizm ve batıl inançlar Bretonca ko-

nuşur, göç ve Cumhuriyet'e karşı kin Almanca konuşur, karşı-devrim İtalyanca konuşur ve fanatizm Baskça konuşur. Kötülüğün ve yanlışın bu araçlarını kırmamıza izin verin(10). ... Krallık rejiminin Babil Kulesi'ne(11) benzemesinin bir takım sebepleri vardı; demokraside, vatandaşları millî dilin cahili olarak bırakmak, bunları iktidarı kontrol edemeyecek bir halde bırakmak, vatana ihanet etmek demektir. İnsan Hakları Bildirisinin dili olmak gibi bir şan ve şeref kazanan Fransızca bütün Fransızların dili olmalıdır. İnkılâbın en güvenilir etkeni olan kamu düşüncesinin âletini, aynı dili biz vatandaşlara borçluyuz"(12). "Özgür bir halkın dili tek ve herkes için aynı olmalıdır"(13).

Barère'e göre Fransızca özgürlüğün, evrensel değerlerin ve Cumhuriyetçi ideallerin diliydi. Bölgesel diller ise devrimin kazanımlarını yok etmeye yönelmiş birer tehlikeydiler. Karşı-devrim kuvvetlerinin dillerini sıralayan Barère'e göre bölgesel diller ulusal birlikten başka, özgürlüklerin önünde de önemli bir tehditti. Bu durumda tek çözüm, bölgesel dillerin kullanımını yasaklamaktır.

Barère özellikle dört bölgesel dili hedefe koymuştu. Raporunda Pi-renelerden bir temsilci Almanca'ya ve İtalyanca'ya hücum ediyordu çünkü bunlar düşmanın diliydi. Fakat Bretonca ve Baskça da papazların bunları kullanarak yapıkları işler nedeniyle toplum düzenine aykırı sayılıyordu. "Batıl düşüncelerinin barbar araçları" sayesinde din adamları ve entrikacılar insanları etkileri altında tutabiliyorlardı; vicdanlarını yönlendiriyorlar ve yurttaşların yasaları öğrenmesine ve Cumhuriyet'i sevmelerine engel oluyorlardı. Sade-

ce, Fransızca'yı öğreterek din adamlarının egemenliğine bir son verilebilirdi. Barère, Cumhuriyet'in çevre bölgelerine acilen Fransızca öğretmenleri gönderilmesi çağrısı yaptı.

Barère bölgesel dilleri hedef tahtasına yerleştirmekle birlikte, taşra ağızlarını Fransızca değilmiş gibi ele almaya karşı çıkıyordu. Ona göre taşra ağızları Fransız dili içinde sayılmalıydı. Bunlar, standart Fransızca'nın versiyonlarıydılar. Ona göre tüm Fransız ağızları eşit değere sahipti.

Barère'in raporu üzerine Konvansiyon, bütün kamu (devlet yazışmaları) ve noter belgelerinde Fransızca'nın kullanılmasını zorunlu kıldı. Bu belgelerde

Bertrand Barère

Fransızca dışındaki dillerin kullanılması yasaklandı.

Halkı Breton, Bask dilleri, İtalyanca ve Almanca konuşan vilayetlere on gün içinde birer Fransızca öğretmeni atanmasına karar verdi. Kulüplerin gösterdikleri ve Barère'in gönderdiği bu öğretmenler sadece Fransızca'yı değil Devrim'i de öğreteceklerdi. Ama öğretmen yokluğu nedeniyle kanunun uygulanması sınırlı kaldı.

Barère'in raporundan 4 ay kadar sonra, 4 Haziran 1794'de ünlü Pis-kopos Henri Grégoire (1750-1831),

"Taşra Ağızını Yok Etmenin ve Fransız Dilinin Kullanımını Evrenselleştirmenin Gerekliliği ve Yolları" başlıklı raporunu Konvansiyon'a sundu. Bu rapor, Barère'in raporundan daha uzun ve detaylıydı.

Grégoire, hedefin genişliği açısından, Barère'e göre bir adım daha ileri gidiyordu. Sadece bölgesel dilleri değil, lehçeleri de hedef alıyordu. Grégoire, raporunda çok dilliliğinden dolayı Fransa'yı Babil Kulesi'ne benzetiyor ve bir dilden "30 ayrı taşra ağız" yapıldığını, bunun da "30 ayrı ülke" oluşturduğunu söylüyordu: "Artık vilayetlerimiz yok fakat isimlerini anımsadığımız 30 taşra ağızımız var"(14).

Yeni Fransa'da (Kanada) Fransızca'nın daha "saf ve aksansız" bir şekilde konuşulduğunu ileri süren Grégoire, Latince'ye yeni kelimeler sokmak isteyen Romalı bir imparatorun çabasının başarısızlığı hakkındaki eski bir hikayeyi hatırlatıyordu: "Bir Roma tiranı bir keresinde yeni bir kelimayı uygulamaya koymak istedi; başarısız oldu, çünkü lisanların yasaması her zaman demokratiktir"(15).

Grégoire'a göre Fransızca, şimdiye kadar hiçbir topluma nasip olmayan özgürlük düşüncesinin diliydi. Devrimle kazanılan özgürlüklerin kullanımı büyük ölçüde Fransızca konuşulmasına bağlıydı. Ayrım gözetilmeksizin, kamu görevlerinde eşitlik ilkesinin uygulanabilmesi için, Fransızca'nın tüm Fransız yurttaşları tarafından bilinmesi şarttı. Çünkü kamu görevlerinin ulusal dili kullanamayan, kendisini ifade etmekten yoksun kimseler tarafından yerine getirilmesi mümkün değildi. Bu durumda yurttaşlık haklarının güvence altında olduğu iddia edilemezdi. Kısacası, standart bir Fransızca'nın tüm halk tarafından kullanımı, yurttaş olmanın gerektirdiği bir sorumluluktan. Aksi durumda, toplum iki ayrı sınıfa bölünecek ve siyasal katılım sürecinde Fransızca konuşma avantajından kaynaklanan yeni bir aristokrasi ortaya çıkacaktı. Grégoire, "İnsanlar, kabul etmek ve uymak için yasaları anlamak zorunda"(16) diyor ve dilsel bölünmüşlü-

Saint-Just

gün kaçınılmaz olarak karışıklığa ve anarşiye yol açacağını söylüyordu.

Grégoire, ulusal dil karşısında yabancı bir dil demek olan mahalli lehçelerin kaldırılmasını ve tüm Fransızların Fransızca konuşmasını istiyordu. Çünkü "dil birliği devrimin tamamlayıcı parçası"(17) idi. Cumhuriyetin birliği dilde birliği de emretmekteydi. Grégoire, bütün yurttaşların, "cesaretin, erdemlerin ve özgürlüğün dili"(18) olacak bir dili konuşmasının onurunu artık taşıması gerektiğini belirtiyor, "Siyasi ayrılıktan (Federalizm) nefret ediyorsunuz; dil ayrılığını da bırakınız"(19) diyordu.

Ama Grégoire bunu, yasaklama yoluyla değil, taşra ağızlarını süreç içinde Fransızca'ya yaklaştırarak yapmak yanlısıydı. Savunduğu şey, taşra ağız yerine Fransızca'yı kullanmak değil, taşra ağızlarının Fransızca'ya doğru gelişmelerini sağlamaktı. Bu açıdan, Barère'den daha az radikal olduğu söylenebilir. Grégoire bütün Fransızları doğru Fransızca'ya adapte olmaya çağırıyordu. Böylece sivil toplumdaki eşitliklerini sağlayabileceklerdi. Meclisten, dilin taşra lehçelerinden arındırılması için yetkililerin ve derneklerin harekete geçirilmesini talep etti. Ama önerisi kabul görmedi.

Barère de Grégoire da yasaların, ama sadece sözlü olarak, tercüme edilmesine bir süre daha devam edilmesi gerektiğini kabul ediyorlardı. Grégoire Nice'te görevli Konvansiyon temsilcisiyken, İtalyanca'ya çevrilen açıklamaları oldu. 1793'te de Konvansiyon'un tercüme komitesinde hizmet verdi.

Barère ve Grégoire'in raporlarında görüldüğü üzere, Jakoben Cumhuriyet döneminde, Santa-maria'nın da belirttiği gibi, devlet, Fran-

sız dilinin üstünlüğünü iddia ediyordu(20).

Daha önce orduda subay rütbeleri için Fransızca konuşma şartını getirmiş olan Konvansiyon, Barère'in düşüncelerini esas alarak, 20 Temmuz 1794'te konuya ilişkin yeni bir karar çıkarttı. Tüm kamu işlerinde ve kimi özel işlerde Fransızca dışındaki dillerin kullanılması yasaklandı. Yasaya göre eğitim-öğretim dilinin tamamen Fransızca olması, Alsace'da Almanca kullanımının yasaklanması, Fransızca'nın diğer dilleri konuşanlar tarafından suistimal edilmesinin önlenmesi ve yönetimin eylem ve işlemlerinde Fransızca'yı kullanması karar altına alındı.

Bu yasa Robespierre ve arkadaşlarının devrilmesinden 35 gün kadar sonra, 2 Eylül 1794'te yürürlükten kaldırılacaktır. 9 Thermidor'dan sonra dil konusunda yine müssama-haya dönülecek ve kamu belgeleri mahalli lehçelere çevrilecektir. Thermidor ile birlikte, Konvansiyon'un dil konusunda aldığı pek çok önlem ve plan yürürlükten kalktı ve Fransa'nın dil politikasına ilişkin ilk toplu deneyimi son buldu. Ana hatları 1794'de çizilmiş olan devrimci dil politikaları aslında hiçbir zaman tam anlamıyla uygulanamadı.

Ulusal dilin yaygınlaşmasında kulüplerin rolü ve "dil tedhişi"

Dildeki şekil birliğinin perçinlenmesine yardım edilmeliydi. Kulüplerde ve halk demeklerinde bu konuda büyük gayret gösterildi. Düşünceyi Fransızca olarak ifade etmek bir vatanseverlik delili sayılıyordu. Jakobenler Kulübü ve halk dernekleri sadece siyasi değil, kültürel bir mücadele de verdiler. Dil birliğini sağlamak için büyük çaba gösterdiler. Yukarıda belirttiğimiz gibi, yerel diller devrim düşmanlığının ve yabancı ittifakın suç ortakları olarak görüldü.

Çoğu Jakoben için Fransızca konuşmayan bir Fransız, kuşkuyla karşılanacak bir kimse, bir şüpheliydi. Örneğin 1793'ün sonlarında Konvansiyon temsilcisi Lequinio, yerel dillerden "anadilin ayartıcıları" diye bahsediyordu. Strasbourg'daki Jakoben Kulübü'ne göre, Cumhuriyet içindeki dilsel farklılıklar yasaklanmadıkça ve Fransızca özgür yurttaşlar arasında konuşulan tek dil haline getirilmedikçe, Fransa'da hâlâ Fransız olmayan insanlar olacaktı.

Almanca konuşan Alsace'da(21) ve Katalanca konuşan Roussillon'da bir "dil tedhişi"nden söz edildi. Bunu, o sırada görevli olduğu Alsace'da ortaya atan, önde gelen Jakoben şeflerden Saint-Just'tü.

Bu bölgelerde dil tedhişi kısmen hayata da geçirildi. Fransızca olmayan yayınlar ve ticari işaretler sona erdirildi; Fransızca konuşmayan kadrolar işlerinden çıkarıldı ve Fransızca konuşmayanlar için bir tehcir (zorla göç) planı bile hazırlandı. Strasbourg'u ziyaret eden bir Konvansiyon milletvekili Alsace için nihai ve korkunç bir çözüm öneriyordu: Bölge halkının dörtte birini giyotinden geçirmek ve aktif olarak devrim safında yer almayan diğer tümünü kovmak.

Dil ve eğitim

Aslında Jakobenler'in değişim programları gayet kapsamlıydı. Jakobenler yeni bir insan ve kültürel birlik yaratmak gibi geniş bir projeye girişmişlerdi. Dil meselesi bunun bir parçası ama önemli bir parçasıydı. Bu geniş projenin içinde eğitimden giyime, ölçülerden, takvime,

dinden ulusal bayramlara kadar pek çok şey vardı.

Dil meselesi kaçınılmaz olarak eğitim meselesine bağlıydı. Carnot, yukarıda sözünü ettiğimiz raporunda, Fransızca'yı ulusal bir dil olarak benimsetme yolunda atılacak en önemli adımı, onu, eğitim sürecinde tek dil haline getirmek olduğunu söylemişti. Gerçekten de başka nedenlerin yanı sıra, dil sorunu için seçtikleri çözüm de, Jakobenleri eğitim konusunda yoğunlaşmaya itti. Çünkü 1789 devrimcilerinin aksine Jakobenler esas olarak tercüme politikasına değil, yerel diller konuşan insanların Fransızca'yı anlamaları ve Fransızca'yı kullanmaları politikasını seçtiler. Bu da halkın belirli bir düzeyde eğitim almasını gerektiriyordu. Ulusal dil ancak ulusal, laik, zorunlu ve yaygın bir eğitimle hakim kılınabilirdi. Jakobenler ulusal eğitime büyük önem verdiler. Ama eğitim planlarını uygulayacak zaman bulamadılar.

Dil konusundaki genel seyir, dil öğretiminde de görülecektir. Condorcet, "İnsan yurttaş olarak doğmaz, eğitim ve bilgilenme yoluyla yurttaş olur"(22) demişti. Eğitim, ulusal dili halka yaymanın en önemli aracı olarak görülüyordu. Nitekim 20 Temmuz tarihli yasa eğitim-öğretim dilinin tamamen Fransızca olacağını ilan ediyordu. İlkokullar hakkındaki 17 Kasım 1794 tarihli yasa, "Fransız dili hakkında ilk bilgiler" in verilmesini öngörüyordu. Ulusal devletin gereksinimlerine uygun olarak düzenlenecek olan eğitimde başka şeylerin yanı sıra Fransızca'ya ağırlık verilecekti.

25 Ekim 1795 tarihli kanun ise ne Fransızca öğretiminin ne de Fransızca öğretim yapılmasının sözünü etmişti. Ama yine de Latince'yi tahtından indiren ulusal dil, merkez okullarını ve yüksek öğrenimi kesin olarak ele geçirdi.

Fransa'da dil birliği ancak 19. yüzyılın sonlarında, o da bir ölçüye kadar, gerçekleşebildi.

DİPNOTLAR

1) Fransız Devrimi dönemi dil politikalarını ve Fransız dilinin geçirdiği dönüşümü anlamak için, dil alanı dışında,

devrimin genel gidişatına (özellikle din alanında yaşanan mücadeleye ve ordunun yapısındaki dönüşüme), basın-yayın, eğitim ve iletişim teknolojisindeki gelişmelere de değinilmelidir. Fransız Devrimi döneminde dil meselesini ele alıp, genel siyasi seyir, basın-yayın, eğitim ve iletişim teknolojisi konularına girmeyen bir çalışmanın eksik kalacağını itiraf etmek gerekir. Biz, eğitim kısmına, sadece dil konusunda olmak üzere, kısmen girdik; her biri bir makale konusu olacak diğer alanlara girmedik.

2) Rakamları akt. Hobsbawm, age, s. 80. (Devrim arifesinde Fransa'nın nüfusunun 25 milyon kadar olduğunu belirtelim.) Guibernau'nun verdiği bilgiye göre 1789'da Fransa'da 6 milyon insan yabancı dil ve lehçeler kullanmaktaydı. Guibernau, age., s. 123. Bell'in aktardığı rakamlara göre ise, 28 milyonluk nüfusta tahminen 3 ila 8 milyon Fransız yurttaş standart Fransızca'yı anlamamaktaydı.

3) Bell, age.

4) Soboul, age., s. 672.

5) Bell, age.

6) Mattelart, age., s. 15.

7) Mattelart, age., s. 15.

8) Hans Kohn, Prelude to Nation-State, The French and German Experience, 1789-1815, D. Van Nostradus Company, Toronto-Melbourne-London, 1967, s. 91-92'den akt. Sadoğlu, age., s. 30.

9) Hobsbawm, age., s. 37.

10) Bell, age.

11) Grégoire tarafından da kullanılacak olan "Babil Kulesi" mecazı, çok dilliliği ve dil alanındaki karışıklığı anlatmak için kullanılmaktaydı. Bilindiği gibi Babil'in hikayesi Tevrat'ta geçer. Tanrı bir birlerinin dillerini anlamasınlar diye Babililerin ve bütün dünyanın dillerini orada karıştırmıştır. Bkz. Sadoğlu, age., s. 26.

12) Soboul, age., s. 677.

13) Bell, age.

14) Bell, age.

15) Bell, age.

16) Bell, age.

17) Tam olarak, "dil birliği, İhtilalin mütemmim bir cüz'üdür." Mathiez, age. c. III, s. 198.

18) Tanilli (1995), s. 189.

19) Mathiez, age c. III, s. 198.

20) Leca, age., s. 22.

21) Alsace, Almanca'nın bölgede neredeyse tek dil olması, köklü (Almanca) edebiyat geleneği, o günlerde hakim olan "Sturm und Drang" akımından yola çıkarak etkilenmesi gibi özellikleriyle Fransa'nın geri kalan kısmından ayrı-

lıyordu. Fransa'nın o sırada, Almanca konuşulan iki büyük Avrupa devleti (Avusturya ve Prusya) ile savaş halinde olduğunu da hatırlamak gerekir.

22) Leca, age., s. 42.

KAYNAKÇA

1) Pierre Acbard, Dilsel Toplumbilim, Çev. Deniz Kınımsoy, İletişim Yayınları, İstanbul, 1. Basım, Haziran 1994.

2) Alphonse Aulard, Fransa İnkılâbının Siyasi Tarihi (3 Cilt), Çev. Nazım Poroy, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2. Basım, 1987.

3) David A. Bell, Lingua populi, lingua dei: Language, religion, and the origins of French revolutionary nationalism, The American Historical Review, vol. C, no. 5, December 1995, pp. 1403-1437, (<http://jhu.ohiolink.edu/~dabell/ahr.htm> 19 Aralık 2003).

4) Montserrat Guibernau, Milliyetçilikler: 20. Yüzyılda Ulusal Devlet ve Milliyetçilikler, Çev. Neşe Nur Domaniç, Sarmal Yayınevi, İstanbul, 1. Basım, Mayıs 1997.

5) Mehmet Bedri Gültekin, Türkçe'nin Dünü ve Yarını, Kaynak Yayınları, İstanbul, 1. Basım, Kasım 1983.

6) Eric J. Hobsbawm, 1780'den Günümüze Milletler ve Milliyetçilik "Program, Mit, Gerçeklik", Çev. Osman Akınhay, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2. Basım, Nisan 1995.

7) Jean Leca (haz.), Uluslar ve Milliyetçilikler, Çev. Siren İdemen, Metis Yayınları, İstanbul, 1. Basım, Eylül 1998.

8) Albert Mathiez, Fransız İhtilali (3 Cilt), Çev. Şükrü Kaya, Kanaat Kitabevi, İstanbul, 1940.

9) Armand Mattelart, İletişimin Dünyasallaşması, Çev. Halime Yücel, İletişim Yayınları, İstanbul, 1. Basım, 2001.

10) Arda Odabaşı, Maximilien Robespierre, Bilim ve Ütopya, Sayı: 110, Ağustos 2003.

11) Hüseyin Sadoğlu, Türkiye'de Ulusçuluk ve Dil Politikaları, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1. Basım, Ekim 2003.

12) Murat Sarca, 100 Soruda Fransız İhtilali, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 3. basım, 1995.

13) Albert Soboul, 1789 Fransız İnkılâbı Tarihi, Çev. Şerif Hulusi, Cem Yayınevi, İstanbul, 1969.

14) Server Tanilli, Dünyayı Değiştiren On Yıl, Adam Yayınları, İstanbul, 5. Basım, Kasım 1999.

15) Server Tanilli, Fransız Devrimi'nden Portreler, Cem Yayınevi, İstanbul, 3. Basım, Kasım 1995.

Mayatepek Raporları

Meksiko - Çapul Tepek. 29 Şubat 1936

Türk Dil Kurumu Riyaseti Âliyesine

7. Rapor.

Uygur, Akkad, Sümer Türklerinin Pasifik Denizi'nde ilk insanların zuhur ettiği "Mu" kıtasından 70 000 sene evvel çıkıp Mu'daki büyük medeniyet, dil ve dinlerini cihana yaydıklarına dair yepyeni ve mühim malumatı ihtiva eden Rapor:

Kuzey Amerika âlimlerinden Colonel James Churchward'ın 1930 senesinden itibaren New-York'ta "İves Washburn" matbaası vasıtasıyla yayımladığı:

1) The Children of Mu - Mu'nun Çocukları (267 sayfalık eserdir, birçok resimleri ihtiva etmektedir). Bu eserin ilk basımı 1931 senesinde, 2. basımı 1931 senesinde, 3. basımı 1931 senesinde, 4. basımı 1933 senesinde, 5. basımı 1934 senesindedir.

2) The lost continent of Mu - Kaybolmuş Mu Kıtası (335 sayfalık resimli eserdir). Birinci basımı 1931 senesinde, 2. basımı 1932 senesinde, 3. basımı 1932 senesinde, 4. basımı 1933 senesinde, 5. basımı 1934 senesindedir.

3) The sacred symbols of Mu - Mu'nun Mukaddes Rumuzları (296 sayfalık resimli eserdir). 1. basımı 1933 senesinde, 2. basımı 1934 senesindedir.

4) Cosmic forces of Mu - Mu'nun göksel kuvvetleri (246 sayfalık resimli eserdir). İlk basımı 1934 senesindedir.

Namlarındaki 4 kıta eserinde: Dünyada ilk insanların, ilk huzur ve saadet diyarı olarak Tevrat'ta "Gan Edn" ve Kur'an'da "Cennati adn" namı altında zikri geçen ve Pasifik Denizi'nde bulunan "Mu" kıtasında ortaya çıktığı ve bu büyük kıtanın 11 500 sene evvel müthiş depremler ve patlamalar neticesinde 24 saatte 64 milyon nüfusuyla denize battığı ve ilk yüksek medeniyetin, dilin ve vahdaniyete dayalı dinin ve fen ilimlerinin Mu kıtasından 70 000 sene önce Maya namıyla çıkarak Asya'da Uygur, Hindistan Naga-Maya, Fırat Nehri deltasında Akkad, Mezopotamya'da Sümer, Kızıldeniz'in batısındaki arazide Mayu ve Etiyopi kıtasında Tamil namlarını almış olan Mu çocukları tarafından bütün cihana yayılmış olduğu vesaire hakkında şimdiye kadar Doğu'da ve Batı'da yayımlanan kitapların hiçbirinde görmediğim çok derin ve 50 sene süren incelemeler mahsulü malumata tesadüf ettim.

Şanlı ırkımızın en eski mazisiyle alakalı olan bu mühim malumatı nasıl ve ne zaman elde ettiğine dair bizzat Churchward'ın verdiği izahatı aşağıda arzı başlıyorum:

Bu zat gençliğine tesadüf eden 1868 senesinde Hindistan'da ortaya çıkan müthiş bir kıtlık esnasında aç Hintlilerin iâşe işlerinde yardımda bulunmak üzere vatani olan Amerika'dan Hindistan'a giderek vazifesini yerine getirmeye başladığı Ayhoda Manastırı'nda eski medeniyetler tarihine ve bilhassa arkeolojiye derinden vâkıf olan belirtilen manastırın başrahibiyle birlikte çalıştığını ve bu rahibin yemek odasında bir akşam gözüne ilişen pek

eski ve esrarengiz yazıları ihtiva eden tabletlerin mahiyet ve muhteviyatını anlamak merakına düştüğünü gören rahip, bu tabletlerin, ilk insanların Pasifik Denizi'nde bulunan Mu kıtasında ortaya çıktıkları ve bu insanların vücuda getirdikleri yüksek ilim ve irfan, medeniyet, dil ve din hakkında izahatı ihtiva etmekte olduklarını anlatması üzerine, merakı büsbütün artarak bunların bizzat manalarını anlamak için Hindistan ve Tibet manastırlarında mukaddes bir mahiyette olarak öğretilen "Naga-Maya", diğer tabirle Mu dilini Başrahip'ten öğrenmeye başladığını ve 12 sene zarfında bu dili bütün sırlarıyla öğrendikten sonra Başrahip'ten aldığı malumat üzerine Tibet manastırlarında saklı bulunan diğer tabletleri incelemek için Tibet'e ve oradan Orta Asya'ya, Lena Nehri havzasına, Ural dağlarına gittiğini ve buralarda uzun müddet historik ve jeolojik incelemelerde bulunduktan sonra Pasifik Denizi'nde Mu'nun batmadan evvel parçalarını teşkil eden Tonga, Fici, Markiz, Marşal, East Island vesair adalara ve nihayet incelemelerini tamamlamak için Mısır müzelerine ve meşhur Arkeolog Nivens'in eski Maya medeniyetine ait olarak bulduğu 2 000'den ziyade tabletleri incelemek için Meksika ve Yukatan ve Guatemala kıtalarına giderek 50 senelik araştırmalar neticesinde elde ettiği malumatı yukarıda isimleri yazılı 4 kıta eserle bundan 5 sene evvel New-York'ta yayımlamaya başladığını anlatıyor.

Churchward'ın bu eserlerinde verdiği izahata göre, en eski Türklerin ilk vatan ve kökenleri, şimdiye kadar bildiğimiz üzere Orta Asya olmayıp, Pasifik Denizi'nde 200 000 sene mevcudiyetten sonra batmış olan Mu kıtası olduğu ve Orta Asya'ya, Mezopotamya'ya, Yukarı ve Aşağı Mısır kıtasına ve Etiyopi'ye Mu kıtasından binlerce sene evvel gelip Mu'daki yüksek kültür ve medeniyetlerini, dil ve dinlerini yaydıkları anlaşılıyor.

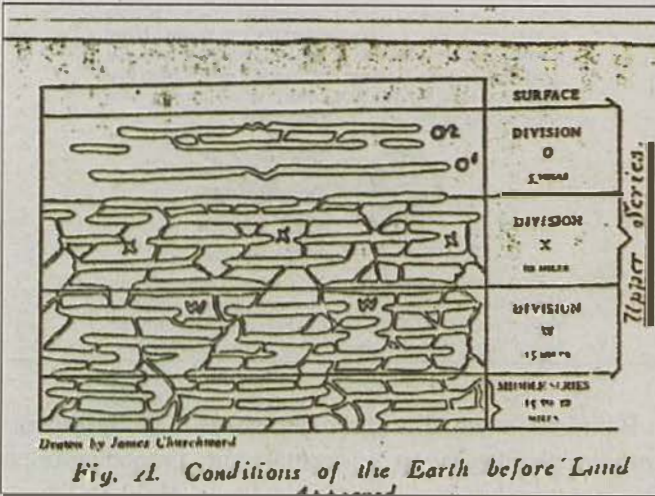
Bu suretle en eski ecdadımızın kökeni olan Mu kıtasının Pasifik Denizi'ndeki coğrafi vaziyet vesairesini gösteren harita ve resimleri sırasıyla aşağıda arz ediyorum:

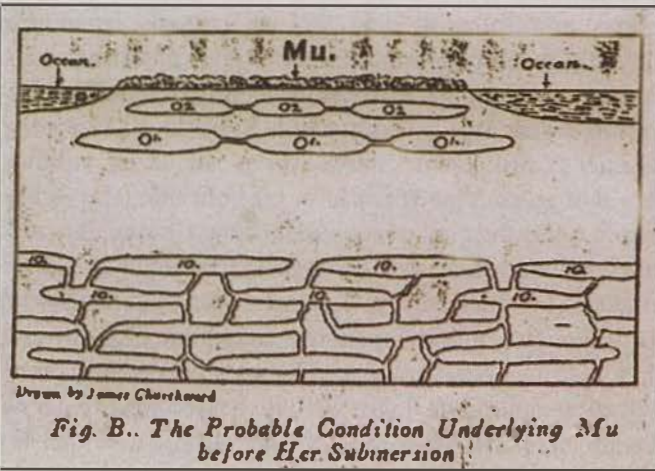
Mu kıtasının batmadan evvelki coğrafi vaziyeti.

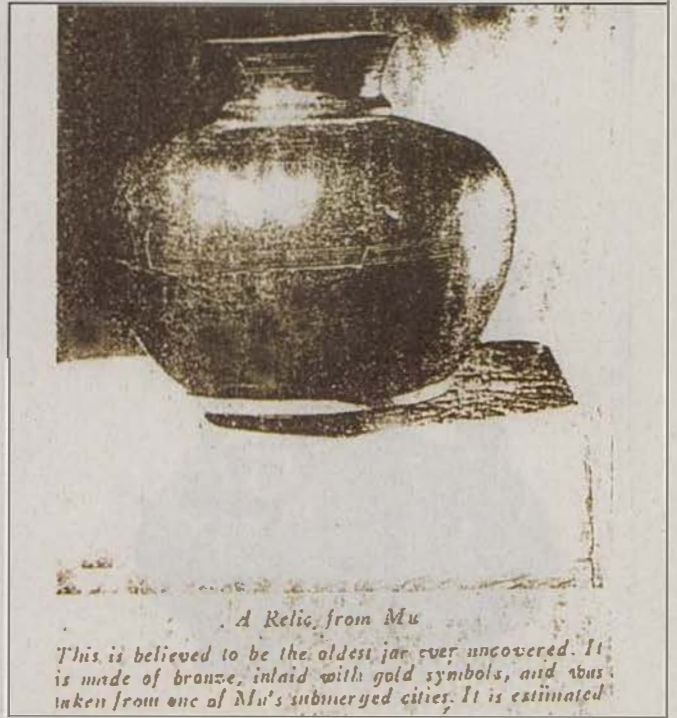
Tarihten önceki devirlere ait yazılı taş vesair tarihi eserleri ihtiva eden Pasifik adaları. Bu adalar jeolojik incelemelere göre batan Mu kıtasının parçalarıdır.

Kıtalar ortaya çıkmadan evvel yerkürenin bulunduğu şartlar ve vaziyet.

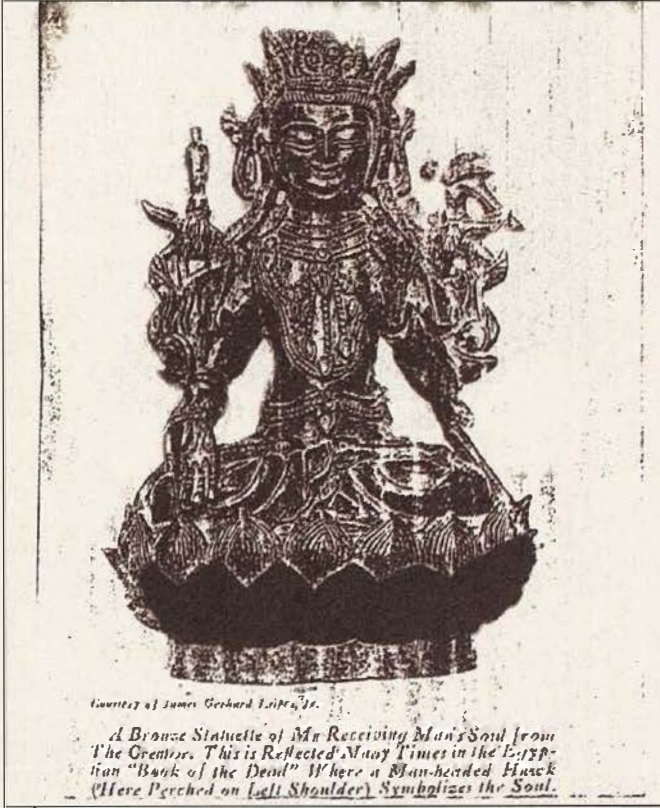
Batmadan önce Mu kıtasının altında oluşan büyük gaz keselerinin muhtemel vaziyetleri.

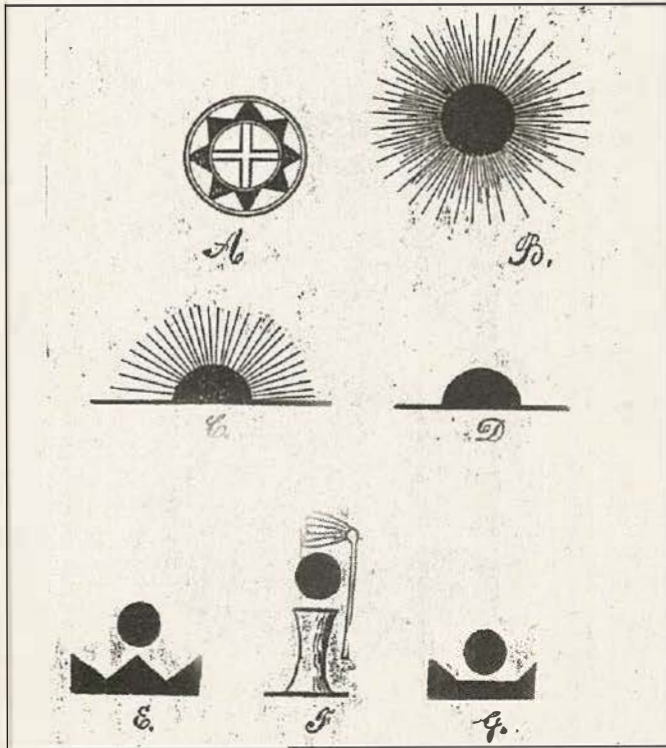
Dünyada bulunanların en eskisi zan ve tahmin olunan bu vazıo bronzdan yapılmış olup, üzerinde altınla işlenmiş rumuzlar vardır. Mu şehirlerinin birinden çıkmış 12 500 senelik eski bir eser olduğu tahmin ediliyor.

Dünyada bilinen en eski iki bronz statüden biri olup, bütün cihanı hüküm ve idaresi altında bulunduran Mu kıtasının sembolik timsalidir.

İşbu bronz küçük statü *Mu*'nun Halik'ten insan ruhu-nu aldığını göstermektedir. Eski Mısırlıların "Ölüler Ki-tabında" bu tasvir birçok defa görülmektedir. Tasvirin sol omuzunda görülen insan başlı şahin, ruhu temsil et-mektedir.

Şekil A) 8 köşeli yıldız, *Mu*, diğer tabirle Güneş İmpa-ratorluğu'nun armasıdır. Yıldızın kuşattığı haç işareti uluhiyetin kâinatı vasıtalarıyla idare ettiği ilk büyük 4 kuvvete işarettir. *Mu* dilinde güneşin adı "*Kin*"dir. Bu

söz ise Gün, Güneş sözümüzün mana ve telaffuz itiba-riyle aynıdır.

Şekil B) *Mu* yahut Güneş İmparatorluğu'nun timsali-dir.

Şekil C) Ufukta görülen ışıklı güneş, *Mu*'ya tabi ko-lonyal imparatorlukların armasıdır.

Şekil D) Ufukta görünen ışısız güneş, kolonyal impa-ratorluk haline gelmeden evvel *Mu* sömürgelerinin bay-rağıdır.

MISCELLANEOUS

From the fact that the great pyramid is near by and is, as I have shown previously, a commemorative monu-ment to Mu, and ancient temples being near by also, it seems to me to warrant the belief that these masks were worn by the priests during commemorative ceremonies for Mu either at one of the temples or the pyramid. These masks are not so very old, probably contemporary wi-th the earlier life of the pyramid, which would be some time after Mu went down, neither are they modern for they long antedate the Aztecs.

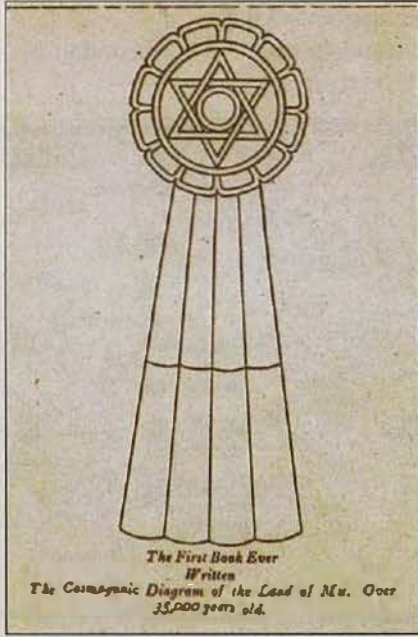
JAPAN.—Traditions exist saying that some of the Malay Islands were peopled from the Motherland by a branch of the Quiché Mayas. These colonists, after establishing themselves on these Malay Islands, for a cause untold left their Malay home en masse and migrated to some islands farther north where a new settlement was made. These colonists were the forefathers of the Japanese of today. On inquiry among the Japanese themselves I find these tradi-tions accepted by them. Their own traditions are a little different but agree on all material points.

When the Japanese arrived in Japan they were a highly civilized people, enjoying the culture they had retained from the Earth's First Great Civilization. This they re-tained down to within the memory of living man. Then

Bu iki resimden biri, *Mu*, diğer tabirle "Güneş İmpa-ratorluğu"nun bayrağını göstermektedir. Ortada görülen haç işareti yukarıda da arz ettiğim üzere, Halik'in kâina-tı vasıtalarıyla idare ettiği ilk 4 büyük kuvvete işarettir. *Mu* bayrağından esinlenmiş olarak Japon bayrağı da gü-neş resmini taşımaktadır. Bundan başka İran, Arjantin, Uruguay bayrakları da güneş resmini taşımakta ve bu da güneş timsalinin ilk defa *Mu*'dan çıkarak zamanımız devletlerinden bazılarına intikal ettiğini göstermektedir. Yukarıdaki İngilizce ibareden anlaşıldığı üzere, Japonla-rın ilk ecdadı *Mu*'dan çıkmış olduğu hakkında rivayetler vardır. Pasifik Denizi'ndeki *Malay* adalarına vaktiyle *Mu*'dan giden *Kişe-Maya*'ların bir kolu buralara yerleş-tikten sonra meçhul sebeplerden dolayı bu adaları terk ederek daha yukarılarda bulunan adalara göç etmişler ve oralarda kendilerine yeni bir yurt vücuda getirmişlerdir. Bu kolonlar şimdiki Japonların ecdadıdır. Churchward, Japonlar arasında yaptığı incelemeler neticesinde bu ri-vayetlere onların da doğru gözüyle baktıklarını ve her ne kadar Japonların tradisyonu* biraz farklı ise de, her ilki rivayetin esasta birleşmekte olduğunu söylüyor.

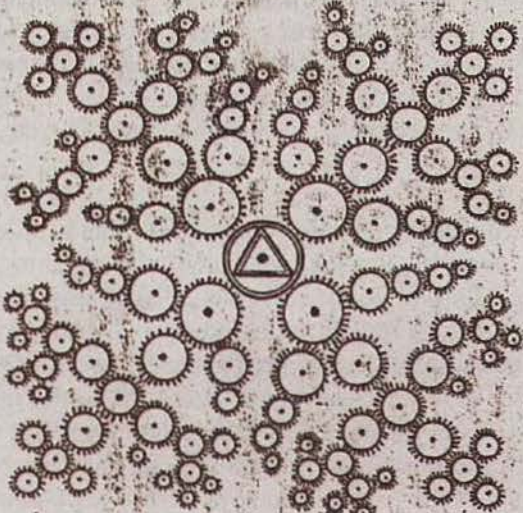
* Tradition: Gelenek, anane. (Y.N.)

Mu'nun kozmogonik diyagramını gösteren bu şeklin 35 000 seneden fazla bir eskiliği vardır.

with him has range. His ear can only receive sounds that are within a given range, just so high and no higher, just so low and no lower; beyond these points he cannot hear the sounds, although they may exist, because they are out of his range of reception.

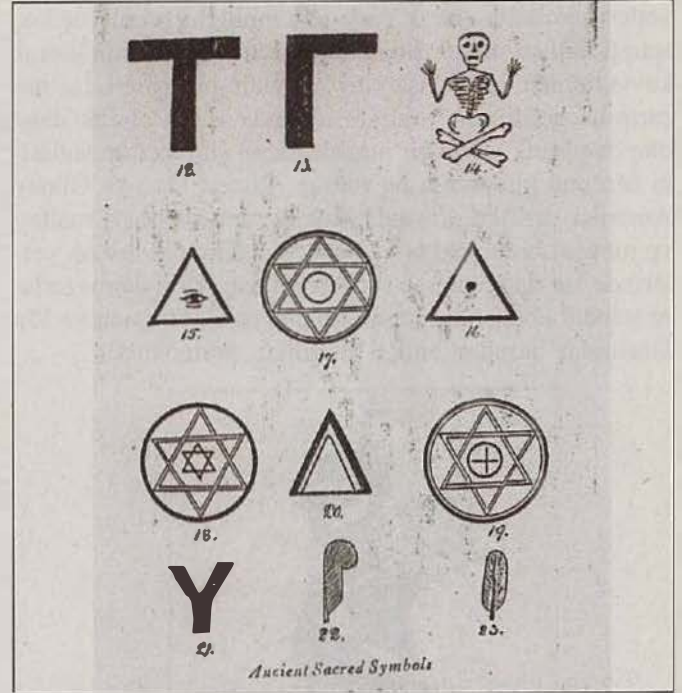
I am about to explain the origin of the great forces, but to successfully build up either a structure or a theory a solid foundation is necessary. I will start my foundation by illustrating the movements of the celestial bodies with a set of cogwheels. It will be seen that there is a central or primary force, illustrated by a triangle within a circle and having a dot in the

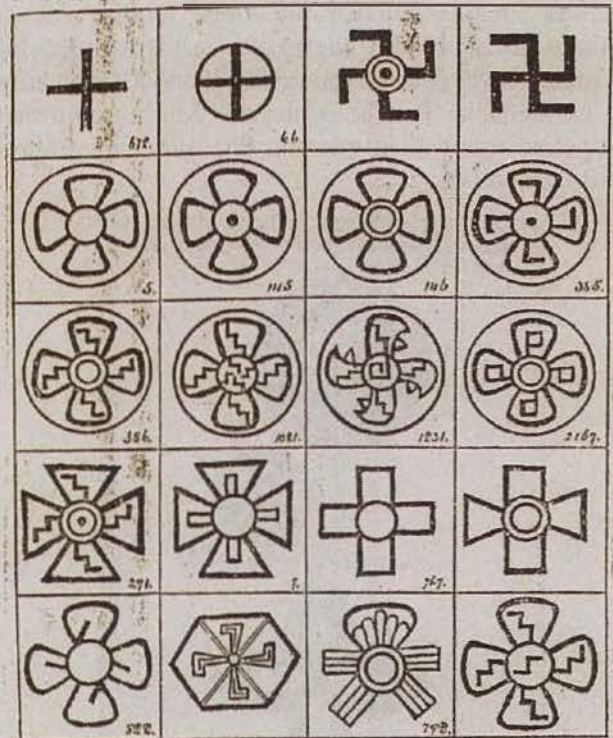
The universe as a set of cogwheels

[19]

Bu resmin ortasındaki üçgenin içinde görülen göz, bütün eflak gökleri ve kâinatı idare eden uluhiyete işarettir. Üçgeni kuşatan ve 4 ilk büyük kuvvetleri temsil eden dairelerin etrafındaki çarkların derece derece daha küçük tabii kuvvetleri idare ettiklerini ve hareket ettirdiklerini sembolik bir surette izah etmektedir.

Bu şekiller Mu kıtasında kullanılan mukaddes rumuzlardan birkaçı olup, eski milletlere ve bilhassa Museviler aynen intikal etmiştir ve bunları Musa, Sina Dağı'nda Mısırlıların meşhur Oziris Mabedi'nde Mu'nun fen ilimlerini ve din prensiplerini tahsil ettiği esnada alarak kurduğu yeni dine sokmuştur. Bu husustaki izahat bu raporun 43. sayfasındadır.

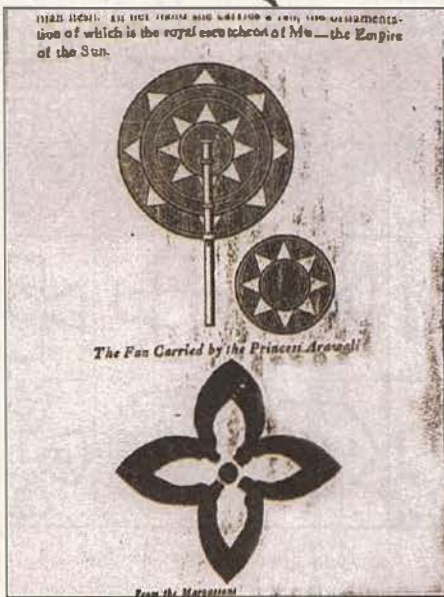
Group of Twenty Cross Tablets
designs many of which were very beautiful (I have over

Uluhiyetin kâinatı ilk 4 büyük kuvvetler vasıtasıyla idare ettiği, evvela Mu kıtasında keşfedilmiş ve bu kuv-

vetleri sembolik olarak ifade için muhtelif şekillerde haç işareti kullanılmıştır. Bu suretle haçın her bir kolu 4 esas kuvvetlerden birine işaretler. İseviler bu işareti İsa'nın çarmıha gerilmesi suretiyle idamına işaret olarak daha dün denilecek yakın bir mazide kabul etmişlerdir. Halbuki Mu'nun kullandığı bu rumuz, Kuzey, Orta ve Güney Amerika yerlileri arasında binlerce seneden beri malum ve mevcut bulunmakta ve hatta Meksika'nın birçok yerlerinde İsa'dan binlerce sene evvel haç şeklinde mezarlara tesadüf edilmesi, bu işaretin çok eski olduğunu ve Mu kıtasından buralara intikal ettiğini göstermektedir.

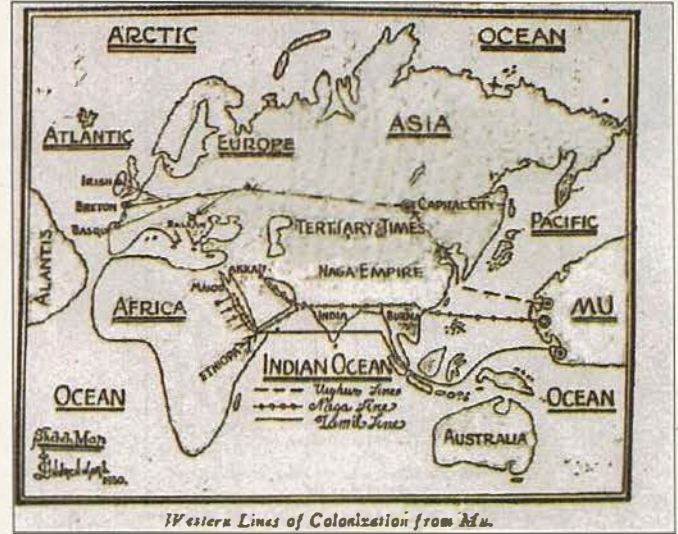
Pasifik adalarından "Arorai Island" adası hükümdarının kızı Prenses Arawali'nin elinde tuttuğu yelpaze, Mu'nun armasıdır. Bu adalardaki yerlilerin mukaddes bir rumuz veya tılsım makamında kullandıkları bu arma'nın bir zamanlar Pasifik Denizi'nde Mu kıtasının mevcudiyetine işaret eden izlerden biri olduğunu Churchward izah ediyor.

13. sayfada Prenses Arawali'nin yelpazesinde görülen Mu bayrağı bu resimde daha büyük olarak teferruatıyla görülmektedir. Alt taraftaki şekil, aynı bayrağın Markiz

adalarında kullanılan şeklidir.

İnsanlığın anavatanı olan Mu kıtasından batıya doğru vuku bulan kolonizasyon hatları:

Bu haritada görüldüğü üzere, 70 000 sene evvel yeryüzünün 3. devresinde Mu'dan çıkan yüksek ilim, marifet ve medeniyet sahibi insanlar 3 muhtelif yolları takip ederek Asya, Avrupa, Afrika kıtalarına yayılmışlar ve oralara yüksek medeniyetlerini götürmüşlerdir:

1. kol:

Bu kolu, Mu'dan "Maya" namıyla çıkarak Asya'nın doğu kıyılarına ayak bastıktan sonra "Uygur" namını alan Mu çocukları teşkil etmektedir. Uygurlar, Asya'nın doğu kıyılarına gemilerle çıkarak oralarından Orta Asya'ya ve müteakiben Balkanlar'a ve nihayet Fransa'nın batısındaki Brötanya ve İspanya'nın kuzeyindeki Bask arazisine ve İrlanda adasına kadar yayılmışlar ve bu suretle Asya'nın doğu kıyılarından Avrupa'nın batı sahillerine kadar uzanan büyük araziye Mu'nun ve diğer tabirle Türklerin medeniyet, dil ve dinini yaymışlardır.

2. kol:

Bu kolu teşkil eden Mu çocukları Mu'dan gemilerle ve Maya namıyla çıkarak Hindi Çini kıyılarına çıkmışlar ve oradan "Burma" kıtası istikametinden Hindistan'a girerek oralarda "Naga Maya" namını alıp, bu namda büyük bir imparatorluk vücuda getirmişlerdir ve bu devlet 20 000 sene devam ettikten sonra yok olmuştur. Bu insanların bir kısmı Hindistan'ın batısından gemilerle Basra Körfezi'nin kuzeyinde Fırat Nehri deltasına girerek, bu yerlere "Akkad" ve daha kuzeye ilerleyerek bu havaliye de "Sümer" adını vermişler ve kendileri de bu namı almışlardır.

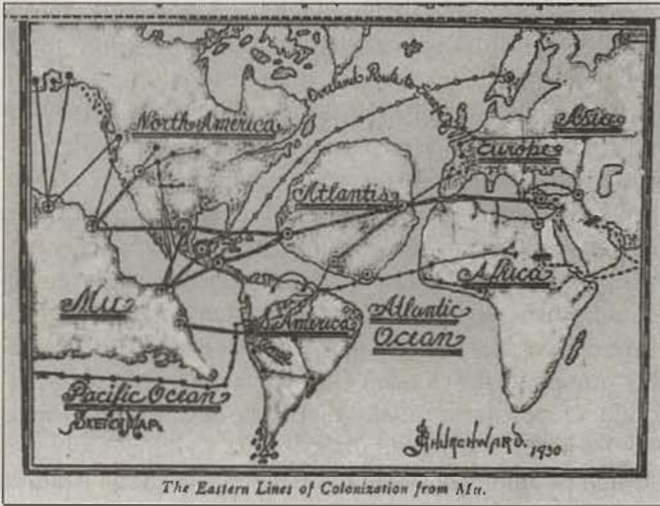
"Akkad" sözü, Naga Maya dilinde: Bataklık, yumuşak arazi demektir.

"Sümer" sözü, Naga Maya dilinde: Düz, alçak arazi demektir.

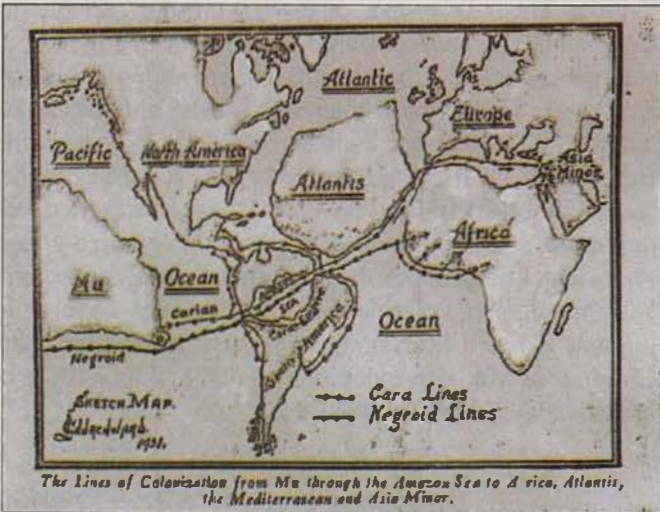
Bu husustaki malumat ve izahat, Churchward'ın "The Children of Mu" namındaki eserinin 229 ve 230. sayfalarında mevcuttur.

3. kol:

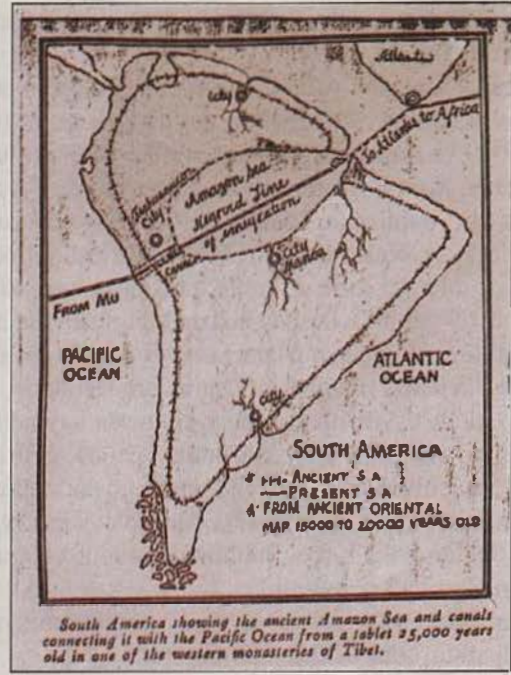
Bu kolu teşkil eden Mu çocukları da diğerleri gibi Mu'dan çıkarken Maya namıyla çıkarak 15. sayfadaki haritanın en altındaki yolu takiben gemilerle Afrika'nın doğusunda bulunan Gardafui Burnu'na yanaşarak, oradan bugünkü Etiyopi kıtasına girdiklerinde "Tamil" namını almışlar ve bunlardan bir kısmı da Kızıldeniz'in batı kıyılarından bugünkü Sudan ve Nube arazisine yerleşerek bu araziye "Mayu" adını vermişler ve kendileri de bu ismi almışlardır. Eski Mısırlıların da aynen "Mayu" diye adlandırdıkları bu arazide "Haute Egypte", yani "Yukarı Mısır" Krallığı'nı kurmuşlardır.

Mu kıtasından doğuya doğru vuku bulan kolonizasyon hatları.

Brezilya kıtasında vaktiyle mevcut olan Amazon Denizi yolu ile Atlantis kıtasına, Akdeniz havalisine ve Küçük Asya'ya Mu'nun doğusundan hareket eden Kariyen kolunun ve Mu'nun güney kısmında yaşayan siyahi-Negroidlerin Afrika'ya doğru hareketleri esnasında takip ettikleri yolları gösteren harita.

25 000 senelik eski olan bu harita Tibet'in batısındaki manastırların birinde mevcut pek eski tabletten alınmış olup, Güney Amerika'da vaktiyle mevcut olan ve şimdi yerinde Pampalar bulunan "Amazon" Denizi'ni ve bu denizi Pasifik Denizi'ne bağlayan kanalı göstermektedir.

Mu kıtası battıktan sonra Mu'nun yerine geçmiş olan Atlantis İmparatorluğu'nun Atlantik Denizi'ndeki coğrafi vaziyeti ile bu imparatorluğa tabi olan kıtaları göstermektedir.

Medeniyetini, dilini ve dinini Mu'dan almış olan Atlantis kıtasının müthiş depremler neticesinde 9 500 sene evvel 60 milyon nüfusu ile denize battığı ve "Basse-Egypte"* yani Nil deltasındaki Mısır medeniyetinin 16 000 sene evvel Atlantisli Toth namındaki şefin kumandası altında Mısır'a gelen Mayalar tarafından vücuda getirildiği vesaire hakkında "Children of Mu"nun 155. sayfasındaki izahattan başka aynı eserin 103. sayfasından 148. sayfasına kadar uzayan tafsilatlı malumat vardır.

Ayrıca Donnelly namındaki yazarın New-York'ta "Harper and Brothers" matbaasında basılan "Atlantis, The antediluvian world" namındaki eserinde, Atlantis'in bir vakitler yüksek medeniyet sahibi insanların yaşadık-

* Aşağı Mısır. (Y.N.)

ları kıta olduğu vesaire hakkında 480 sayfalık mühim izahat ve malumat vardır.

Bu izahat arasında Atlantis ahalisinin idaresine ait hükümet teşkilatının 10 adedinin zayıflığına göre 10, 50, 100, 1 000 vb. tarzında gruplara ayrılan ahalinin başlarına getirilen idare adamlarına “on başı, elli başı, yüz başı, bin başı vb.” namlarını Atlantis diliyle ifade eden unvanlar verildiği ve bu hususiyetin Türk idari teşkilatında aynen böyle olduğu gibi, Atlantis kıtasından pek eski zamanlarda 60 gemi ile İrlanda adasına ilk maarif ve medeniyeti götüren ve maden işlemlerini öğreten ilk şefin “Tuata” ve “Nuata” namlarını taşımaları (Atlantis, sayfa 410, Donnelly), Atlantis medeniyetinin Mu kaynağından, yani Türk ırklarının Mu kıtasında vücuda getirdikleri yüksek medeniyetten çıkmış olduğunu göstermektedir.

Donnelly'nin bu eserinde Türk ırkının çok eski ve şanlı mazisine ait daha birçok malumat mevcut bulunmakta olduğunu ayrıca arz eyerim.

Uygur Türklerinin cihanda misli görülmemiş muazzam imparatorluğu hakkında malumat:

Bu harita, yerkürenin 3. devresinde muazzam Uygur İmparatorluğu'nun vaziyetini göstermektedir.

Asya'nın doğu kıyılarından Avrupa'nın batı kıyılarına kadar uzanan büyük araziye binlerce sene hüküm ve idaresi altında bulundurmış olan dünya çapında muazzam Uygur İmparatorluğu, bütün Asya, Orta Asya ve Avrupa kıtalarına Mu kıtasında ecdatlarının vücuda getirdikleri çok yüksek maarif ve medeniyeti ve dil ve dinlerini yaymış ve 20 000 sene mevcudiyetten sonra, bundan 12 000 sene evvel Doğu Asya'yı güneyden kuzeye doğru istila ve tamamen tahrip eden müthiş taşkınlar ve bunu müteakip yeryüzünde dağların ortaya çıkması üzerine bu büyük imparatorluk bütün nüfusuyla mahv ve harap olmuştur. Bugün dahi Orta Asyalı kavimlerin birçoğunun tarihi vakaları, dağların Orta Asya'da ortaya çıkışını başlangıç kabul ederek hesap etmekte olduklarını Churchward “The Children of Mu” namındaki eserinin 221. sayfasında zikrediyor. Bu misli görülmemiş müthiş taşkınların mahv ve harap ettiği saha 24. sayfadaki haritada görülmektedir. Bu büyük felaket, Babilonyalıların, Asurilerin, Eski Mısırlıların tablet ve papirüslerinde yazılı olduğu

gibi, Tevrat, İncil ve Kur'an'da “Tufan” namı altında zikredilmiş bulunmaktadır.

Haritada görüldüğü üzere, bu afetin tahrip ettiği saha, Grinviç'in 180 derece doğu boylamından başlayarak Alaska kıtasına kadar uzamaktadır. Bu felaketten Batı Asya ile Avrupa kıtaları masun kalmışlardır.

Orta Asya'da jeolojik incelemelerde bulunan âlimler, gerek bu arazinin ve gerek Uygur İmparatorluğu'nun Baykal Gölü güneylerinde vaktiyle bulunan “Khara Khota” namındaki başkenti ile diğer birçok mamur ve muntazam şehir ve kasabalarının 15 metre derinliğinde kum ve çakıl taşları altında yatmakta olduklarını görmüş olmaları da, bu yerlerin binlerce sene evvel ne müthiş felakete uğradıklarında şüphe bırakmamaktadır.

Khara Khota şehrinin bulunduğu yeri ilk defa Rus âlimlerinden Koslof keşfetmiş ve bu şehirde eskiliği 18-20 000 sene tahmin olunan çok mühim tarihi eserler bulup bunları nakledemediği için fotoğraflarını almakla yetinmiştir. Bundan haberdar olması üzerine Churchward buraya giderek bizzat araştırmalar yaptığım ve derin kum ve çakıl taşları altında yatmakta olduğunu gördüğü Khara Khota şehri hakkındaki gözlemlerini eserinde anlatıyor.

Taşkınların tahribatına ve bunu müteakip dağların birdenbire fırlaması felaketine uğramadan önce pek verimli ve ekili ovaları ve birçok ırmak, nehir ve gölleri ve geniş ormanları ihtiva eden Orta Asya arazisinin altüst olduğu ve nehirlerle ırmak ve göllerin mecraları kaybolarak bu güzel yerlerde sınırsız ve ıssız ve kurak Gobi Çölü'nün bulunmakta olduğunu Churchward uzun uzadıya izah ediyor.

Uygur İmparatorluğu'nun Orta Asya'daki arazisi bütün nüfusuyla mahv ve harap olduktan birkaç asır sonra bu felaket sahalarında Mongoloid tipinde birçok küçük kavimler türediği ve bunların başlıca kısmını teşkil eden Tatarlar arasında ortaya çıkan iki meşhur şahsiyetin, Cengiz Han ile Kublay Han olduğunu beyan ediyor.

Bunu müteakip Churchward Aryen namıyla bilinen kavimlerin Uygur Türklerinin zürriyetleri olduklarını ve bu suretle Tötonların, Settlerin, Slavların, Baskların, Brötonların ve İrlandalıların ecdatları Uygurlar olduğu gibi, Medlerle Farsların da keza Uygur zürriyetleri olduklarını ve bugün İran bayrağında ufukta görülen güneş resmi İran kıtasının pek eski zamanlarda Mu'nun kolonyal imparatorluğu olan Uygur İmparatorluğu'na tabi olduğunu göstermekte olduğu vesaire hakkında “The Children of Mu” namındaki eserinin 338, 339, 340. sayfalarında uzun izahat vermektedir.

“Çin Medeniyeti”:

Churchward, Çinlilerin Uygurlarla Sarı Moğolların karışmasından hasıl olmuş bir ırk olduğunu ve Çinlilerin zannolunduğu üzere başlı başına bir medeniyetleri olmayıp, bütün ilim ve din ve medeniyet prensiplerini Uygur Türklerinden almış olduklarını ve pek eski zamanlardan bugüne kadar Çin'i idare eden yüksek paye sahibi insanların hep beyaz nesilden, yani Uygur ırkından olduklarını yukarıda zikri geçen eserinin 224 ve 225. sayfalarında izah etmektedir.

"Türk İmparatorluğu"

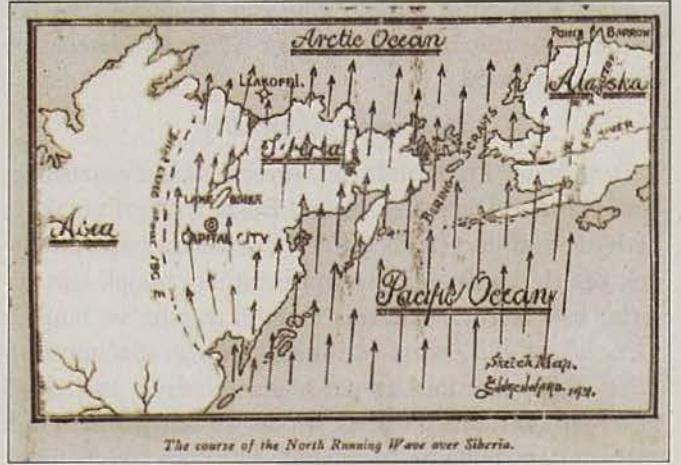
Uygur İmparatorluğu'nun manyetik kataklizmler neticesinde ortadan kalkması üzerine insansız kalmış olan Orta Asya arazisi insanların yaşamasına müsait bir hale gelinceye kadar yüzlerce sene geçmiş ve aşağı yukarı tabii hal ve şartların dönmesi üzerine Uygurlarla aynı ırktan olan ecdadımız Türk namını alarak vücuda getirdikleri büyük imparatorlukla Uygur İmparatorluğu'nun yüksek ananelerini sürdürdüklerini, cihan tarihinde bıraktıkları yüksek medeni izler ve eserler açıkça ispat etmektedir.

Ancak Churchward'ın izahatına göre, Uygur İmparatorluğu ortadan kalkmadan önce Türk imparatorluğunun mevcut olmadığı ve bu imparatorluğun, Uygur İmparatorluğu'nun yukarıda izah olunan felaketler neticesinde son bulmasından sonra, yani 10-11 000 sene evvel ortaya çıktığı ve ırktaşlarımız olan Akkadlarla Sümerlerin Orta Asya'dan değil, doğrudan doğruya 70 000 sene evvel Mu kıtasından çıkıp Hindi Çini, Burma, Hindistan yolu ile evvela Fırat deltasına ve müteakiben Mezopotamya arazisine yerleştikleri anlaşılmaktadır.

Şimdiye kadar hiçbir eserde tesadüf etmediğim birçok tarihi malumat arasında Churchward'ın bilhassa ırkınızın pek eski mazisine ait 50 sene süren incelemeleri neticesinde verdiği malumatı adı geçen eserlerinden alıp kısaca arzla yetiniyorum. Bunların tarihi hakikatlere uygun olup olmadıklarının takdiri Ulu Önderimiz Atatürk'e aittir.

Bir Uygur imparatorunun taşıdığı hâkimiyet asası.

Muazzam Uygur İmparatorluğu'nun işgal ettiği büyük sahayı gösteren haritadır.

Bir Uygur imparatoru ile zevcesi.

Bu harita, muazzam Uygur İmparatorluğu'nun Orta Asya'da "Khara Khota" namındaki başkentiyle bütün şehir ve kasabalarını bundan 11 000 sene evvel mahvetmiş olan müthiş taşkınların güneyden kuzeye doğru tahrip ettiği geniş sahayı göstermektedir.

AKKAD VE SÜMERLERİN KURDUKLARI BABİLYONYA İMPARATORLUĞU

Mu'dan Maya namıyla çıkarak Hindistan'a Burma kıtası yolu ile geldiklerinde Naga Maya namını alan Mu çocukları Hindistan'ın batı kıyılarından gemilerle Basra Körfezi'nin kuzeyinde Fırat deltasına girdikten sonra bu araziye Naga Maya dilinde yumuşak ve bataklık yer anlamını ifade eden "Akkad" namını ve daha sonra Dicle ve Fırat nehirlerinin yukarılarına yayılarak bu havaliye de Naga Maya dilinde düz ve ova anlamında olan Sümer ismini vermiş ve kendileri de bu namları takınmış olduklarını raporunun 16. sayfasında arz etmiş idim.

Esasen aynı millet olan Akkadlarla Sümerler, Mezopotamya'ya yerleştikten sonra Babilonyalı namını almışlar ve kurdukları devlete de "Babilonya" devleti namını vermişlerdir. Babilonya devleti 16 000 sene evvel kurulmuş olan Mısır devletinden daha eskidir.

7 000 sene önce Kafkasya ve Ararat dağları havalisinden inen Semitikler, Babilonya devletini kaldırarak yerine Asuri Krallığı'nı tesis etmişlerdir. Bu Semitikler "Akkad" ve "Sümer"leri kılıç kuvvetiyle imha etmeyip, bunlarla kaynaşmışlardır.

Asuri Krallığı zamanında yüksek fen ilimleri yine Sümerlerin elinde kalarak devam etmiştir.

Uygur, Akkad, Sümerler gibi Mu çocukları olan Semi-

tikler, evvela *Mu* kıtasından gemilerle *Yukatan*'a gelmişler ve buralarda "*Zahia*" şehrini inşa etmişlerdir. Bunlardan bir kısmı *Yukatan*'dan hareket ederek *Atlantis* kıtası yolu ile Karadeniz'in doğu kıyılarına çıkmışlar ve oradan Kafkasya ovalarına Hazer Denizi'nin etrafına ve Ararat dağları havalisine yerleşmişler ve bu yeni vatanlarına *Yukatan*'da kurdukları "*Zahia*" şehrinin adını vermişlerdir. Eski Mısırlılar da Kafkasya kıtasına "*Zahia*" namını vermişlerdir. *Zahia* şehrinin harabesi bugün *Yukatan*'da bulunan *Uşmal* harabesinin birkaç mil uzağında mevcut bulunmaktadır. (The Children of Mu – sayfa 236.)

Asuri Krallığı'nı kuran *Semitikler* medeniyet ve fen ilimleri hususunda hiçbir zaman *Sümerler* derecesine ulaşamamışlardır.

Kaldaniler Kimlerdir?

Fırat Nehri kıyılarında ve bilhassa *Akkad* arazisinde, yani *Fırat* ve *Dicle* nehirlerinin *Basra* Körfezi'ne aktığı yerlerde yetişen yüksek kamışlar arasında yaşayan birçok zararlı hayvanların zararlarından korunmak için evlerin, bahçelerin etraflarına siperler yapılır ve bunlara "*Chaldi – Kaldi*" namı verilir imiş. (*Kaldi* sözünün *Kaldırım* sözümüze telaffuz ve mana itibarıyla benzerliği göze çarpmaktadır.) Yüksek ilimler ve fenler öğretildiği mabetler etrafında da bu siperler çevrilmiş olduğundan, gitgide bu ilim müesseselerine sadece "*Kaldi*" ismi verilmiş ve bu suretle "*Kaldani*" sözü yüksek tahsil görmüş aydın insanların unvanı olmuştur.

Dolayısıyla bu hakikati bilmeyen Avrupalı tarihçiler *Kaldani* namında başlı başına bir millet mevcut olduğunu zannedip tarih kitaplarına *Kaldani* namında bir milletin mevcut olduğunu alarak hataya düşmüş olduklarını, Churchward, "The Children of Mu" namındaki eserinin 230-232. sayfalarında izah ve beyan ediyor.

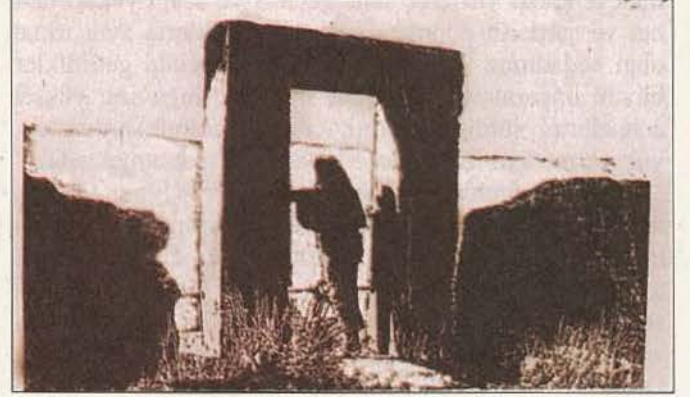
İnsanların ilk vatanı olan ve Kur'an'da "*Cennati adn*" ve Tevrat'ta "*Gan Edn*" diye adlandırılan *Mu* kıtasında binlerce ve binlerce senelik incelemeler ve tecrübeler neticesinde vücuda gelen ilk yüksek medeniyetin, dil ve dinin izlerine bugün dahi Kuzey ve Orta Amerika, Hindistan ve Mısır kıtalarında çokça tesadüf edilmektedir.

Bütün cihanda yalnız Meksika, Peru ve Mısır'da tesadüf edilen heybetli büyük piramitlerin bir usta işi oldukları ve bunları inşa edenlerin hüner ve marifetlerini *Mu* kaynağından almış oldukları görülmektedir.

Meksika kıtasının muhtelif yerlerinde mevcut bulunan yüksek mimari eserlerin harabeleri ve Peru kıtasına ilk medeniyet ve maarifi getiren "*Manko Kapak*" namındaki kralın sarayından ayakta duran kısımları ve Peru'da hükümrân olan İnkaların *Kuzko* namındaki başkentleri civarında bulunan Güneş Mabedi'nin ön cephesi ve Meksika'da meşhur *Mitla* harabelerinde görülen kabartmaların şekil ve yapılaş tarzları arasındaki benzerlik aynen Hindistan'da "*Sarnath*" Mabedi'nin cephe süslemelerinde de mevcut bulunması birbirinden binlerce kilometre uzakta bulunan bu memleketlere işbu mimari

prensip ve konsepsiyonlarının aynı kaynaktan, yani *Mu* kıtasından intikal etmiş olduğunu göstermektedir.

Bu bahis esnasında zikri geçen binalar vesairenden bazılarının fotoğraflarını sırası ile arz ediyorum.

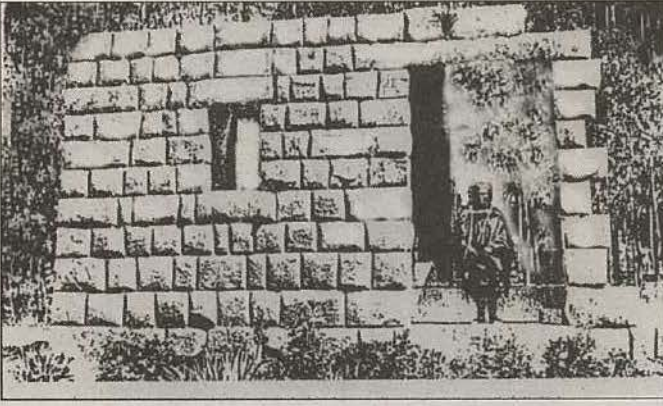
İşbu resim, Peru kıtasında büyük bir saha işgal eden "*Tiahuanaco*" harabelerinde yekpare taştan yapılmış kapının vaziyetini göstermektedir.

Peru kıtasında "*Tiahuanaco*" harabeleri arasında Güneş Mabedi'nin yekpare taştan yapılmış ve frizlerle süslenmiş cephesini göstermektedir.

Bu resim, Peru'da vaktiyle İnka İmparatorluğu'nun başkenti olan *Kuzko* şehrinde İnka imparatorlarına ait sarayın bir kısmını göstermektedir. Taşların yontuluş ve konuluş tarzı, zamanımızda yapılmış zannını vermektedir.

Peru'da İnka İmparatorluğu'nu ilk kuran "Manko Kapak" namındaki hükümdarın sarayından bir kısmını gösteren bu resim, İnkar zamanında Peru'da yüksek mimarinin mevcudiyetine işaret etmektedir. Taşların yontulmuş ve yerlerine konuluş tarzı, bu binanın zamanımızda yapılmış olduğu zannını doğuruyor. Son İnka İmparatoru Atahualpa, İspanyol işgal ordusu kumandanı Pizarro'nun emriyle 1533 senesinde boğdurulmuştur. Her iki imparatorun taşıdıkları adların Türk diline hiç de yabancı sözler olmadığı göze çarpmaktadır.

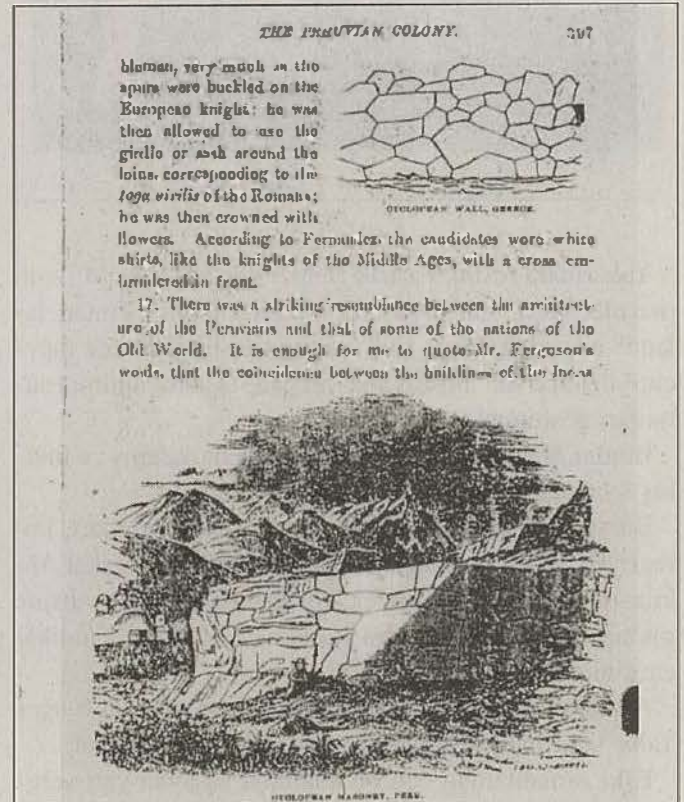
Peru yerlilerinden iki çömlekçinin arkalarında görülen duvar, İnkarların zamanından kalmış ve son derece metin yapıldığı için bozulmadan zamanımıza kadar asıl şeklini muhafaza etmiştir. Çok muntazam ve birbirine uygun gelecek surette kesilmiş olan taşlar çimento vesair harç

kullanılmadan birbiri üzerine yerleştirilmiş olup, taşların arasına bir çakı demirinin sokulmasına imkân yoktur.

Tek başına bu duvar dahi İnkar zamanında Peru'da mimarlığın ne derece yükselmiş olduğunu göstermektedir. Dünyanın dört köşesine olduğu gibi, Peru kıtasına da bu yüksek sanat usullerinin Mu kıtasından vaktiyle çıkan güzide ve fenni iyi bilen insanlar gelmiş olduğunda şüphe yoktur.

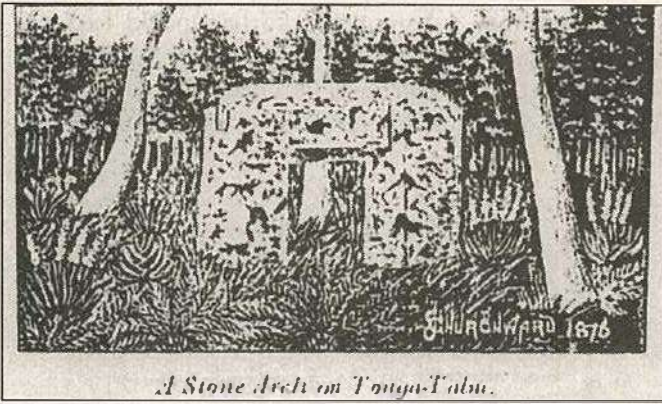
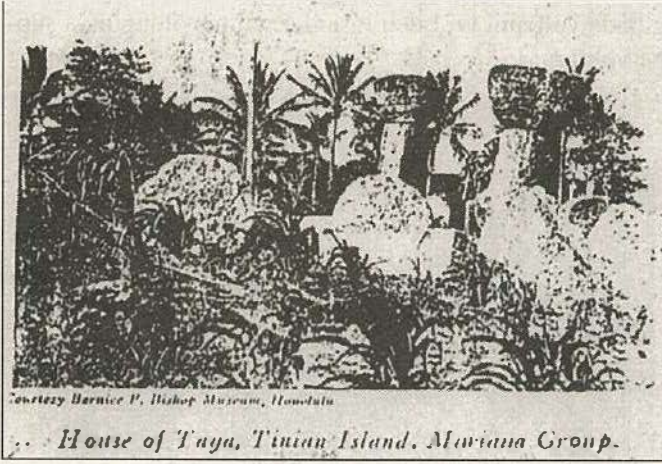

Peru kıtasında İnkarların Kuzko namındaki eski başkentleri civarında megalitik, diğer tabirle Siklopeen istihkâmı göstermektedir. Eski Peru ahalisinin askeri inşaat da ne derece mahir olduklarını bu eser de izah etmektedir.

En yukarıdaki resim Yunanistan'da ve İtalya'da Pelajılara atfolunan megalitik inşaatın birini ve aşağıdaki resim de Peru'da mevcut bu tür megalitik eserlerden birini göstermektedir. Her ikisinin yapılış tarzı arasındaki ben-

zerlik göze çarpmakta ve bu da gerek Peru'ya ve gerek Akdeniz memleketlerine mimarlığın da medeniyet vesairesi gibi *Mu* kıtasından intikal ettiğini göstermektedir.

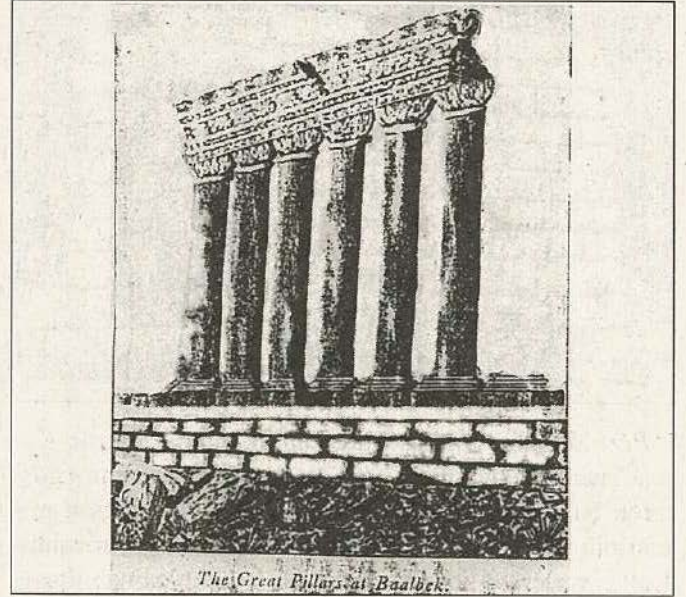
Yukarıdaki resim, Pasifik Denizi'nde vaktiyle *Mu*'nun parçalarından olan Mariane grubuna dahil "Tinian Island" adasında "Taga Evi" namındaki harabelerde mevcut yüzlerce ton ağırlığında yekpare taştan yapılmış sütunları göstermektedir.

Bunlar *Mu*'nun batmasından önce hazırlanmış ve müthiş felaket üzerine yerlerine konulamamıştır.

Bu sütunların korentiyen tarzında olan başlıkları, korentiyen tarzının esasen Yunanistan'da değil, fakat *Mu* kıtasında vücuda getirilerek *Mu*'dan Akdeniz havalisine gitmiş olan Kariyenler vasıtasıyla Yunanistan'a intikal ettiğini göstermektedir.

Alt taraftaki resim keza Pasifik Denizi'ndeki "Tonga-Tabu" adasında bulunan yekpare bir takı gösteriyor.

Eski zamanlardan beri bu adalarda yaşayan yarı vahşi yerlilerin bu gibi eserleri yapmalarına imkân ve ihtimal olmadığından, bu eserlerin batan *Mu* kıtasındaki mahir mimarlar tarafından yapılmış olduklarında şüphe bırakmamaktadır.

Bu resim, Balebek'te* bulunan meşhur Güneş Mabe-di'nin büyük ve yüksek yekpare taştan yapılmış sütunlarını göstermektedir. Churchward, "The Children of Mu" namındaki eserinde bu mabedin vasıfları vesairesi hakkında 145, 146, 147. sayfalarda uzun izahat vermekte ve dünyada bir eşi olmayan bu mimari şaheserin kimler tarafından ve ne zaman vücuda getirilmiş olduğu 2 000 seneden beri bütün dünya âlimleri ve arkeologları tarafından anlaşılamamış olduğunu ve her ne kadar arkeolog Curle's bu mabedi Romalılar inşa ettiğini söylemekte ise de, bunun tamamen yanlış bir iddia olduğunu ve Romalılar bu tarzda inşaat vücuda getirmediikleri gibi, Güneş namına hiçbir mabet yapmamış olduklarını ve eski zamanlarda yapılmış daha ehemmiyetsiz binalar hakkında Mısır, Roma ve Yunan kitaplarında malumat var ise de, Balebek mabedi hakkında hiçbir kayda tesadüf edilmediğini beyan ediyor. Bunu müteakip mabedin cephesindeki çok büyük 6 sütunun korentiyen tarzında yapılmış olduğunu ve her birinin 1 200 ton ağırlığında ve orta boyda bir omnibüs** genişliğinde olduğunu ve korentiyen tarzı Grekler arasında malum olmadan binlerce sene evvel *Mu* kıtasında mevcut olduğunu ve bunu Kara-Maya ve diğer tabirle Kariyen namıyla *Mu*'dan çıkıp Greklerin ecdadı olan *Mu* çocuklarının Küçük Asya'ya getirmiş olduklarını ve nitekim aynı tarzda yapılmış büyük bir sütunun Pasifik Denizi'nde bulunan "East Island" adasında bulunması da, Balebek Mabe-di'nin binlerce sene önce çok mahir ve fenni iyi bilen *Mu* mimarları tarafından inşa edilmiş olduğunu ve bu kadar büyük ve ağır sütunları yerlerine getirip koymak için bu insanların kullandıkları kuvvet ve vasıtaların bugüne kadar anlaşılamamış olduğunu beyan ediyor.

Aşağıda görülen iki resim, birbirinden binlerce kilometre mesafede olan Meksika ve Hindistan kıtalarında mevcut saray ve mabet harabelerinin üzerlerindeki kabartma süslemeler vesair hususiyetler arasındaki benzerliği göstermekte ve bu da her iki kıta medeniyetinin bir

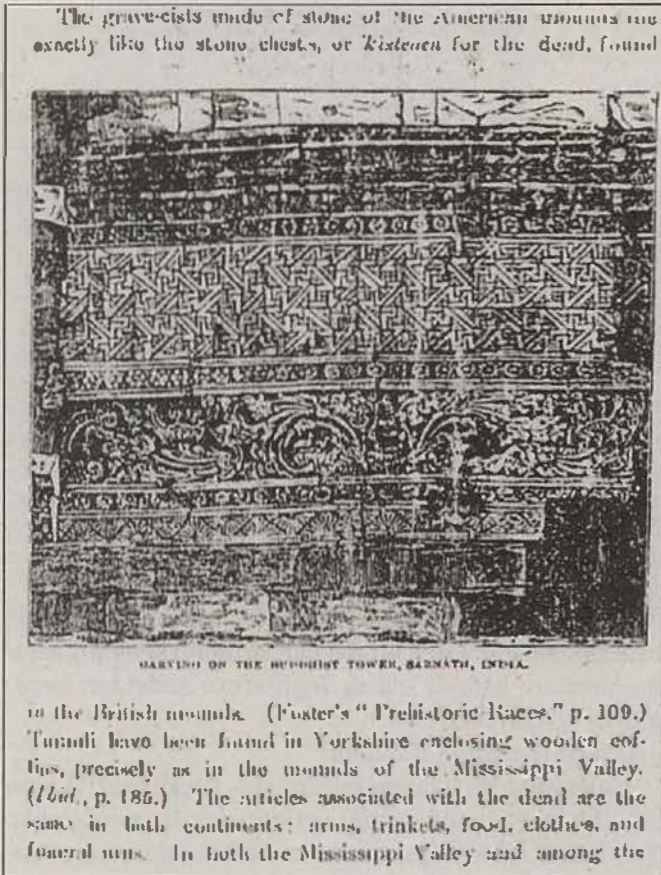
* Baalbek. (Y.N.)

** Omnibüs: Eskiden şehirlerde yolcu taşıyan atlı araba. (Y.N.)

kaynaktan, yani *Mu* kıtasından oralara intikal ettiğini izah ve teyit etmektedir.

Meksika'da Zapotek medeniyetine ait meşhur Mitla harabelerinden bir manzara.

Bu resim, Hindistan'da bulunan "Sarnath" Budist mabedinin kulesindeki oymaları göstermektedir.

Bundan evvelki sayfada görülen *Mitla* harabelerindeki kabartma geometrik şekiller karşılaştırılınca, her ikisinin arasındaki benzerlik göze çarpmakta ve bu da birbirinden binlerce kilometre uzakta olan Meksika ve Hindistan kıtalarındaki mimari eserlerin aynı kaynaktan, yani "*Mu*" kıtasından oralara yayılmış olduğunu göstermektedir.

Buraya kadar devam eden izahatımla dünyada ilk ortaya çıkan insanların ve bu insanların ilk vücuda getirdikleri yüksek fen ilimleri ve medeniyetin Pasifik Deni-

zi'nde bundan 12 500 sene evvel batmış olan *Mu* kıtasında ortaya çıktığı kâfi derecede anlaşılmış olmakla, artık bu izahatıma nihayet vererek, şimdi *Mu* dili ve dini hakkında Churchward'ın eserlerindeki malumatı kısaca arza başlıyorum:

MU DİLİ BÜTÜN TÜRK LEHÇELERİNİN ÖZ KAYNAĞIDIR:

Churchward, "The Continent of Mu" namındaki eserinin 106. sayfasında *Mu*, yani Güneş İmparatorluğu'nun *Mu* dilindeki adı "*Ulumil*" olduğu ve aslen "*U-luum-il*" şeklinde bileşik bir söz olup, "*u-o*" *luum*: Arazi, *il*: Devlet, kudret anlamında olarak "*O Arazinin İmparatorluğu*" manasını ifade etmekte olduğunu izah etmesi üzerine kulağımıza hiç yabancı gelmeyen "*Ulumil*" sözünün başındaki "*Ulu*" sözünün aynen Türkçedeki "*Ulu*" ve aradaki "*m*"nin de *Mu* ve sonda bulunan "*il*"in de aynen Türkçede devlet ve kudret manasını ifade eden bir söz olduğunu göz önünde bulundurarak *Ulumil* sözünün pek eski şeklinin "*Ulu-mu-il*" tarzında olarak "Yüksek *Mu* İmparatorluğu" manasına gelen halis bir Türkçe söz olduğuna kanaat hasıl ettim.

Adı geçen yazarın "The Sacred symbols of Mu" adındaki diğer bir eserinin 123. sayfasında "*Gün*" yani "*Güneş*" sözünün *Mu* dilinde karşılığı "*Kin*" olduğunu görünce, bunun da bizim *Gün* sözümüzün mana ve hatta biraz telaffuz farkıyla aynı olduğunu anlamakla, *Mu* diline ait tesadüf ettiğim "*Ulumil*" ve "*Kin*" sözlerinin her ikisinin de Türkçe olmasından çıkararak, insanlığın ve ilk medeniyetin ortaya çıktığı *Mu* kıtasında konuşulan dilin *Türk* dili olduğuna emin oldum.

Mu dilinin güneş kavramından esinlenerek vücuda gelmiş olmasına dayanarak son olarak *Ulu Önderimizin* keşfe muvaffak oldukları "*Güneş-Dil*" teorisinin büsbütün ortaya çıkmasına ve teyidine hizmet edecek çok mühim elemanların bu dilde bolca mevcut olduğunda şüphe yoktur.

"Mu" sözünün manası:

Churchward, "Children of Mu" namındaki eserinin 87. sayfasında "*Mu*" veya "*Ma*" veya "*Mama*" sözlerinin hep aynı manayı ifade ettiklerini ve yerine göre bunların "*Yerküre*" veya "*Ağz*" anlamında olduklarını izah ediyor.

Aynı eserin 172. sayfasında bugünkü Kamboc kıtasına vaktiyle dahil olan "*Burma*" kıtasının taşıdığı adın *Mu* dilinde "*Bur*: Yeni", "*Ma*: Arazi" demek olduğunu ve bu suretle "*Burma*" sözünün "*Yeni Arazi*" anlamında olduğunu Churchward izah ediyor.

Bugün dahi *Peru* ve *Bolivya* yerlileri, ecdatlarından gördükleri üzere yemeğe başlarken veya su içerken Müslümanların Bismillahi makamında "*Paşa Kamak*" sözünü sarf etmekte oldukları ve bu sözün *Peru* dilindeki manası "*Büyük Vatan*", yani "*Mu* kıtası" olduğunu ve *Peru*'ya vaktiyle ecdatlarının *Mu* kıtasından geldiklerini ecdatlarından intikal eden malumata dayanarak bildikle-

ri için, *Paşa Kamak* sözünü *Mu* kıtasını takdis maksadıyla sarf etmekte oldukları Churchward'ın izahatından anlaşılıyor.

Adı geçen yazar, "The Lost Continent of Mu" adlı eserinin 311. sayfasında, Japon dilinin yarısı *Kara Maya* sözlerinden meydana geldiğini ve Hindistan'da konuşulan dillerin yarısı *Naga Maya*, yani *Mu* diline mensup olduklarını ve belirtilen eserin 312. sayfasında da Meksika'daki yerli dillerinin yarısı *Kara Maya* sözlerinden meydana geldiğini ve eski Grek diliyle Avrupa dillerinin birçoğunda müştereken mevcut bulunan sözlerin *Kara Maya* diline ait olduklarını ve bu suretle bütün cihan dillerinde müştereken mevcut bulunan sözlerin aynı kaynaktan, yani insanlığın ilk muntazam dili olan *Mu* dilinden çıkmış olduklarını beyan ve izah ediyor.

Bu cümleden olarak Grek alfabesini teşkil eden "Alfa, Beta, Gama, Delta vb." denibaret harflerin taşıdıkları adlar *Kara Maya* dilinde birer mana ifade etmekte olduklarını ve bu adlar birbirini müteakip sıraya konularak okundukları vakit *Mu* kıtasının ne suretle battığını anlatan bir ibare teşkil ettiklerini anlatıyor.

Grek alfabesini teşkil eden harf adlarının *Kara Maya* dilindeki manalarını gösteren resim aşağıda görülmektedir.

104 THE LOST CONTINENT OF MU		
Greek	<i>Cara Maya</i>	Free Reading
Alpha	<i>Al-paa-ha</i>	Heavily break the waters
Beta	<i>be-la</i>	extending over the plains
Gamma	<i>kam-ma</i>	they cover the lands
Delta	<i>tel-la</i>	in low places, where
Epsilon	<i>el-zil-on-am</i>	there are obstructions, shores form and whirlpools
Zeta	<i>ze-la</i>	strike the earth
Eta	<i>et-ha</i>	with water.
Theta	<i>thethe-ha-ha</i>	The waters spread
Iota	<i>io-la</i>	on all that lives and moves
Kappa	<i>ka-paa</i>	obstructions give way and
Lambda	<i>lam-be-la</i>	submerged is the land of
Mu	<i>Mu</i>	Mu.
Ni	<i>ni</i>	Peaks only

Grek harflerinin mabadi

Grek harflerinin mabadi :

Xi	<i>xi</i>	appear above the waters
Omikron	<i>om-ik-le-on</i>	whirlwinds blow around
Pi	<i>pi</i>	and little by little
Rho	<i>la-ho</i>	until there comes
Sigma	<i>zi-ik-ma</i>	cold air. Before
Tau	<i>ta-u</i>	where valleys existed, are
Upsilon	<i>u-pa-zi-le-on</i>	now abysses, cold depths. In
		circu lar places
Phi	<i>pe-hi</i>	mud formed.
Chi	<i>chi</i>	A mouth
Psi	<i>pe-xi</i>	opens, vapors
Omega	<i>o-mec-ka</i>	come forth and volcanic sedi-
		ments.

Aşağıdaki resim *Kara Maya* dilinde birer mana ifade etmekte olan Grek harflerinin adları basit olmayıp, birkaç parçadan meydana gelen bileşik sözler olduğunu ve her bir parçanın ihtiva ettikleri manaları göstermektedir:

RECORDS OF THE LOST CONTINENT 103		
Greek	<i>Cara Maya</i>	English meanings
Alpha	<i>Al</i> , heavy; <i>paa</i> , break; <i>ha</i> , water	
Beta	<i>Be</i> , walk; <i>la</i> , where, place, plain, ground	
Gamma	<i>Kam</i> , receive; <i>ma</i> , mother, earth	
Delta	<i>Tel</i> , deep, bottom; <i>la</i> , where, etc.	
Epsilon	<i>El</i> , obstruct; <i>zil</i> , make, edges; <i>onam</i> , whirlwind	
Zeta	<i>Ze</i> , strike; <i>la</i> , where, ground, etc.	
Eta	<i>Et</i> , with; <i>ha</i> , water	
Theta	<i>Thethe-ha</i> , extend; <i>ha</i> , water	
Iota	<i>Io</i> , all that which lives and moves; <i>la</i> , where, ground, etc.	
Kappa	<i>Ka</i> , sediment, obstruction; <i>paa</i> , break, obstruct	
Lambda	<i>Lam</i> , submerge; <i>be</i> , go, walk; <i>la</i> , where, ground, etc.	
Mu	<i>Mu</i> , <i>Mu</i>	
Ni	<i>Ni</i> , point, summit, peak	
Xi	<i>Xi</i> , to rise, to appear over	
Omikron	<i>On</i> , whirl; <i>ik</i> , wind; <i>le</i> , place; <i>on</i> , circular	
Pi	<i>Pi</i> , to place little by little	
Rho	<i>La</i> , until; <i>ho</i> , come	
Sigma	<i>Zi</i> , cold; <i>ik</i> , wind; <i>ma</i> , earth, mother, etc.	
Tau	<i>Ta</i> , where; <i>u</i> , bottom, valley, abyss, etc.	
Upsilon	<i>U</i> , abyss, etc.; <i>pa</i> , tank; <i>zi</i> , cold; <i>le</i> , place; <i>on</i> , circular	
Phi	<i>Pe</i> , come, etc.; <i>hi</i> , mud, clay	
Chi	<i>Chi</i> , mouth opening	
Psi	<i>Pe</i> , come, out, etc.; <i>xi</i> , vapor	
Omega	<i>O</i> , there; <i>mec</i> , whirl; <i>ka</i> , sediments	

RECORDS OF THE LOST CONTINENT 105

Straight Reading.—Heavily break the waters over the plains. They cover the low places. Where there are obstructions shores form. The earth is struck with water; the waters spread on all that lives and moves, the foundations give way and submerged is the land of *Mu*. The peaks only appear above the water, whirlwinds blow around until gradually comes cold air. Before where existed valleys are great depths, cold tanks. In circular places mud banks formed. A mouth opens, out of which vapors pour forth and volcanic sediments.

Bu resim *Mu* kıtasının Pasifik Denizi'nde ne suretle battığını anlatan Grek alfabe harflerinin taşıdıkları adların bir ibare halinde olarak İngilizceye serbestçe tercümesini göstermektedir.

Türkçe tercümesi de şudur:

"Sular şiddetle ovalara hücum etti. Alçak araziye kapladı. Maniaya tesadüf ettiği yerlerde kıyılar meydana geldi. Yeryüzünü sular istila etti. Sular, önüne gelen mevcutları ve mahlukları mahvetti. Yeryüzünün temelleri sarsıldı ve *Mu* kıtası battı. Yalnız zirveler suların dışında kaldı.

OL LA LA. DI OL. KAN O. OIO OL. IO CIL Pm qn. CI OL. IO LA. OLAIO LA. IO OL. OL OLA. LAO OI OL. O. OII. 2II. Im IO LI Im. OII. LA JO. CII IO LA. OL U. U OL CII LI Im. OI LI. ULI. OI LI. P II O OL. The Greek Alphabet Written in the Hieratic Characters of Mu

Bu resim Grek harfleri adlarının hiyeratik *Mu* yazısı ile yazılışını göstermektedir.

Soğuk rüzgârlar çıkıncaya kadar kasırgalar esti. Vadilerin yerlerinde derin su kitleleri peyda oldu. Çamur tabakaları meydana geldi. Açılan bir ağızdan buğular ve volkanik tortular fışkırdı.”

ENGLISH	MU	MAYA	EGYPTIAN
A	⊙.⊙.Λ.	⊙.⊙.Λ.	⊙.⊙.Λ.
B	⊙.⊙.	⊙.⊙.	⊙.⊙.
C	⊙.⊙.⊙.	⊙.⊙.⊙.	⊙.⊙.⊙.
CH	⊙.⊙.	⊙.⊙.	⊙.⊙.
DZ	⊙.⊙.	⊙.⊙.	⊙.⊙.
E	⊙.⊙.	⊙.⊙.	⊙.⊙.
H	⊙.⊙.⊙.	⊙.⊙.⊙.	⊙.⊙.⊙.
I	⊙.⊙.	⊙.⊙.	⊙.⊙.
K	⊙.⊙.	⊙.⊙.	⊙.⊙.
KH	⊙.⊙.	⊙.⊙.	⊙.⊙.
KU	⊙.⊙.	⊙.⊙.	⊙.⊙.
L	⊙.⊙.	⊙.⊙.	⊙.⊙.
M	⊙.⊙.	⊙.⊙.	⊙.⊙.
N	⊙.⊙.	⊙.⊙.	⊙.⊙.
O	⊙.⊙.	⊙.⊙.	⊙.⊙.
P	⊙.⊙.	⊙.⊙.	⊙.⊙.
PP	⊙.⊙.	⊙.⊙.	⊙.⊙.
SH	⊙.⊙.	⊙.⊙.	⊙.⊙.
T	⊙.⊙.	⊙.⊙.	⊙.⊙.
TH	⊙.⊙.	⊙.⊙.	⊙.⊙.
TZ	⊙.⊙.	⊙.⊙.	⊙.⊙.
U	⊙.⊙.	⊙.⊙.	⊙.⊙.
X	⊙.⊙.	⊙.⊙.	⊙.⊙.
Y	⊙.⊙.	⊙.⊙.	⊙.⊙.
Z	⊙.⊙.	⊙.⊙.	⊙.⊙.

The alphabet of Mu, Mayan and Egypt.

Mu, Maya ve eski Mısır harfleri.

Bu resim, eski Mısır ve Maya harflerinin tamamen Mu harflerine benzediklerini göstermekte ve bu suretle bütün dünyaya olduğu gibi, eski Mısırlılara ve Yukatan'daki Mayalara medeniyet, fen ilimleri vesairenin Mu kıtasından geldiğini ispat ve teyit etmektedir.

Türk dilinde	Akkad ve Kaldan Dilinde	Hindistandaki mukaddes NAGA-MAYA dilinde ve YUKATAN'da ki MAYA dilinde
BABA	ABBA	BA
BALA, arkadaş, refik anlamında	BALA	PAL
GU	A	HA
PALEK, cihan	KAL/MA	KALAK
GÜŞ, güneş	KIN	KIN
ALMAK	LAL	LAL
ANA	MAYA	NAA
AK	SAR	ZAK

Uygur, Akkad, Sümer Türkleriyle Yukatan'daki Maya ve Hindistan'daki Naga Mayaların binlerce sene evvel insanlığın ilk vatanı olan Mu kıtasından çıkarak cihanın dört köşesine medeniyeti yaydıkları şimdiye kadar devam eden izahattan anlaşıldığı gibi, bunların dillerinin de aynı kaynaktan çıktığını, bu dillere ait birkaç sözün birbirine olan benzerliği de ayrıca teyit etmektedir.

Türk ırklarının en eski dili olan Mu dili hakkındaki izahatıma nihayet vererek ecdadımızın en eski dini olan Mu dini hakkında Churchward'ın verdiği izahat ve malumatı kısaca arzı başlıyorum:

Dünyada gelmiş geçmiş veya hâlâ mevcut bulunan dinlere kaynak olan Mu dininin başlıca esasları şunlardır:

1) Ecdadımızın Mu kıtasında uzun asırlar zarfında yaptıkları derin ve ilmi incelemeler neticesinde gökleri

ve kâinatı, muazzam ve son derece şuurlu edebi bir kudretin muhtelif kuvvetler vasıtasıyla idare ettiğine ve bu sonsuz kudretin mahiyetini insan aklının idrak etmesine imkân olmadığına iman etmişlerdir.

2) İnsanın madde ve ruhtan meydana gelen iki mevcudiyeti olduğuna ve maddi mevcudiyetin devamsız ve fani olduğuna, ilahi olan ruhun edebiyen mevcut ve devamlı olduğuna,

3) Gayri maddi olan ruhun maddeden meydana gelen vücutta bulunması, bayat esnasında vücudun türlü tahrik ve ihtiraslarıyla karşılaşarak bunları devamlı mücadelele yerunekten ibaret olduğu ve kısa süren insan hayatı* ruhun maddeye galebe edebilmesine kâfi gelmeyeceği için ruhun muhtelif zaman ve mekânlarda ayrı ayrı vücutlara dahil olarak maddenin tahakküm ve esaretinden kurtuluncaya kadar mücadeleye devam edeceği ve nihayet ilahi saflığını elde edince kökeni olan uluhiyete dönerek ve iltihak ederek maddi mevcudiyetin türlü elem ve ıstıraplarından, mihnet ve meşakkatlerinden masun ilahi mevcudiyetine kavuşacağı,

4) İnsanları yaratan muazzam kudret insanların babası ve bu suretle insanlar da aynı babanın çocukları olup, birbirinin kardeşi olduğu için, kardeş gibi birbirlerini sevmeleri,

5) Tanrının gözle görülmesi ve mahiyetinin anlaşılması hiçbir zaman mümkün olmayacağı için, onun sonsuz kudretinin maddi bir timsali olan ve bütün mahluklara ve bitkilere hayat veren Güneşe sevgi ve hürmet gösterilmesi ve bu sevginin güneşe değil, sonsuz kudrete ait olduğu. (Churchward'ın bu husustaki izahatından, ecdadımızın pek eski zamanlarda güneşe mabut sıfatıyla değil, Tanrının gözle görünür maddi bir timsali sıfatıyla tazimde bulunmuş oldukları anlaşılıyor.)

Musa, Mu'nun din ve uluhiyet hakkındaki anlayışlarını Sina Dağı'ndaki Oziris Mabedi'nde tahsil edip "Beni İsrail'e" telkin etmiştir:

Tanrının birliği ve edebiyeti, vücudun fani ve rubun ilahi ve edebi olduğu hakkındaki fikirleri ve anlayışları Mu'dan binlerce sene evvel çıkan Uygurlar, Akkadlar, Sümerler, Mayalar ve Tamiller bütün cihana yaymışlar ve Yukarı Mısır ve Aşağı Mısır'da medeni hükümetler kuran eski Mısırlılar dediğimiz Mu çocuklarının bilhassa Sina Dağı'nda Mu'nun yüksek felsefe ve hikmetlerini öğrendikleri Oziris Mabedi'nde senelerce tahsil eden Musa, burada tahsilini bitirerek üstat payesini kazanmış ve bu meşhur mabedin başrahibi olmuştur. Adı geçen, müteakiben Mu'nun yüksek din prensiplerini aynen veya Beni İsrailin o zamanki dimağ seviyesine göre değiştirerek alarak Musevi dinini ortaya koymuş ve bu yeni dine 11. sayfada görülen Mu'nun mukaddes rumuzlarını aynen ithal etmiştir.

Fakat kendisinden 800 sene sonra gelen "Ezra" bu prensipleri tamamıyla kavrayamayarak kendi izan ve kabiliyetine göre yanlış bir surette yorumlamış ve izah etmiştir.

* Belgede burada 12 nokta vardır. (Y.N.)

Mu'nun yüksek din ve fen ilimleri binlerce sene evvel *Mu*'dan çıkan ve *Naa-Kal* namını taşıyan din ve fen misyonerleri tarafından Doğu ve Orta Asya'ya ve Burma yoluyla Hindistan'a ve oradan da Mısır'a nakledildiği ve *Musa*'nın *Mu* fen ilimlerini ve dinini bu suretle Oziris Mabedi'nde tahsil ettiğine dair malumat, Churchward'ın "The lost continent of Mu" adlı eserinin 21. ve "The sacred symbols of Mu" namındaki eserinin 266 ve 267. sayfalarında mevcuttur. (Yukarıda zikri geçen *Naa-Kal* sözünün hem mana ve hem de telaffuz itibarıyla Arapçada ki *Nakkal*, yani nakledici anlamında olan söze pek benzetmekte olduğunu yeri gelmişken arz ederim.)

İsa da Kurduğu Dinin Esaslarını Mu Dininden Almıştır:

Churchward'ın "The Children of Mu" adlı eserinin 252. sayfasında ve daha müteakip sayfalarda *İsa* hakkın-da verdiği malumatı kısaca aşağıda arz ediyorum:

Kaşmir kıtasında *Leh* namındaki mevkide bulunan *Hemis* Manastırı'nda orijinalinden *Pali* diline çevrilmiş bir hatıradaki *İsa*'nın memleketini terk ettikten sonra evvela Mısır'a gelerek burada kaldığı, iki sene zarfında *Mu* dinini *Oziris* Mabedi'nde tahsil ettiği ve oradan Hindistan'a giderek muhtelif Hint şehirlerinde ve bilhassa *Benares* ve *Lahor* şehirlerinde "*Gautma Buddha*" dini akidelerini öğrendiği ve bundan sonra da *Himalaya* manastırlarından birine girip, *Mu*'nun mukaddes ilhamlı din yazılarını ve kozmik ilimlerini 12 sene zarfında tahsil ederek üstat mertebesini kazandığına dair malumat mevcut olduğunu ve *Himalaya* manastırlarının birinde: "*İsa*'nın dünyada misli görülmemiş çok yüksek bir üstat olduğu" hakkında bir hatıraya tesadüf ettiğini ve bu manastırdaki ihtiyar rahiplerin Hristiyanlardan çok iyi anladıkları *İsa*'yı yüceltmekte olduklarını ve *İsa*'nın tahsilini bitirip manastırı terk edeceği sırada yalnız ruhun veya ruhla birlikte vücudun öldükten sonra dirilmeye mazhar olup olmayacağı hakkında diğer üstatlarla girdiği bir münakaşada: *İsa*'nın yalnız ruhun ebedi olduğunu ve topraktan meydana gelen vücudun tekrar toprağa dönüşerek başka vücutların teşekkülüne hizmet edeceğini *Mu*'nun din prensiplerinden aldığı ilham ve kanaate dayanarak ısrarla iddia ettiğine dair mezkur manastırda diğer bir hatıranın saklı olduğunu mülahazada bulunduğu başrahipten aldığı malumata dayanarak Churchward beyan etmektedir.

Bunlardan başka *İsa*'nın *Mu* dilini ve dinini tahsil ettiğini gösteren diğer mühim bir delil de şudur:

İsa çarmıha gerildiğinin son dakikalarında Hristiyanların tarihi kayıtlarında "*Eli, eli, lama sabak tani*" sözlerini sarf ettiği yazılıdır. O esnada hazır bulunanlar ne İbraniceye ve ne de Küçük Asya dillerinin hiçbirine ait olmayan bu meçhul sözlerden bir mana çıkaramayarak, bu sözleri "Allahım, Allahım, neden beni yalnız başıma bıraktım?" anlamında olarak, "*Eli, eli, lama sabaktani*" şeklinde İbranice bir cümle olarak zannetmişler ve *İsa*'nın ağzından çıkan "*Sabak Tani*" sözü İbraniceye

hiç münasebeti olmadığı için bunu da "*Asab Tani*" şekline dönüştürmek suretiyle İbraniceye benzetmişlerdir. Halbuki *İsa*, uğradığı kahr ve ıstırapı etrafında bulunan düşmanlarına sezdirmemek için senelerce Hindistan'da *Himalaya* manastırlarında tahsil ettiği *Mu* diliyle "*Hele, hele, lama zabak ta ni*", yani "Fenalaşıyorum, fenalaşıyorum, yüzünü karanlık istila ediyor" anlamında olan *Mu* sözlerini sarf etmiş olduğunu ve bu sözlerin *Mu* dilinin aşağı yukarı devamı olan *Maya* dilinde mevcut ve yukarıdaki manaları ihtiva etmekte olduklarını, *Maya* dili âlimlerinden vefat etmiş Profesör Don Antonio Batres Jaurequi'nin izahatına dayanarak Churchward, "The Sacred symbols of Mu" adlı eserinin 55. sahifesinde anlatıyor. Bu da *İsa*'nın *Mu* dilini bildiğine ve bu dili *Mu*'nun din ve kozmik ilimlerini tahsil için öğrenmiş olduğuna kuvvetli bir delil teşkil etmektedir.

Muhammed'in de tıpkı *Musa* ve *İsa* gibi *Mu*'nun dil ve dinini öğrendiği, aşağıdaki mühim bir ipucundan çıkarılarak anlaşılacaktır:

Churchward'ın "The sacred symbols of Mu" adındaki eserinin 130. sahifesinde *Mu* diline ait en eski sözlerden biri olarak "*Ta-ha*" kelimesinin zikri geçmektedir. Vaktiyle *Mu* kıtasına dahil olup belirtilen kıta battıktan sonra ayakta kalmış olan Pasifik Denizi'ndeki adaların yerli ahalisi arasında bu sözün ecdatlarından kalma mukaddes bir söz olarak kullanıldığı hakkında izahata tesadüf etmekteyim üzerine derhal *Kur'an*'da bir sure başını teşkil eden "*Ta-ha*" kelimesini göz önüne getirip *Kur'an* yorumcuları tarafından bu ana kadar manası izah edilememiş olan bu sözün *Mu* dilinde "*Ta: Yıldızlar, Ha: Su*", yani "*su* ihtiva eden yıldızlar" anlamında olduğunu Churchward'ın izahatından anladıktan sonra bu meçhulü bu suretle anlamaktan doğan bir sevinçle *Kur'an*'da da ha bu gibi manası malum olmayan "*Ya-sin, Ta-sin, Ha-mim*" gibi esrarengiz sözlerin de *Mu* diline ait olmaları ihtimalini göz önüne getirip "*Mu*" dilinin az çok saf bir halde aynı olan *Maya* lügatine müracaat ederek tahminde aldanmadığımı ve bu sözlerin de aşağıdaki manaları ifade eden halis *Mu* sözleri olduklarını hayretle gözlemledim:

Ta-ha sözündeki "*Ta: Yıldızlar, Ha: Su*", yani su ihtiva eden yıldızlar. Bunu Churchward'ın izahatına dayanarak arz ediyorum. Bu ipucunu elde ettikten sonra *Maya* lügati vasıtasıyla diğerlerinin manalarını kendim halle muvaffak oldum:

Ta-sin: Ta: Yıldızlar, Sin: Saha, mıntıka, havali, yani yıldızların bulundukları saha, gök, sema.

Ha-mim: Ha: Su, Mim: Mu kıtasının alfabetik sembolüdür. *Mu* yazısında *Mim* harfinin adı *Mu* olup, yazılışı da 41. sayfadaki tabloda görüldüğü üzere, şu □ şeklinde küçük bir dikdörtgendir. Dikkate değerdir ki, ilk yazılan *Kur'an*'larda *Mim* harfi tıpkı

Mu yazısındaki *Mu*, yani *Mim* harfinin aynı olan □ şeklinde yazılmıştır. Bu izahattan sonra *Ha-Mim* sözünün manası “*suya* batmış *Mu* kıtası” demektir.

Ya-sin: *Ya*: Yas, teessür, elem; *Sin*: Saha, havalı yani elem ve mihnet sahası ve diğer tabirle “*yerküre*” demektir.

İşte bu *Mu* sözlerinin *Kur'an*'da birer sure başlarında esrareniz bir surette mevcudiyetleri, *Muhammed*'in de tıpkı *Musa* ve *İsa* gibi *Mu* dilini ve dinini tahsil ve vücudunda getirdiği İslam dininin vahdaniyet ve ruhun ebediyeti vesaire hakkındaki esaslarını *Mu*'dan Hindistan manastırlarına *Naa-Kal*'lar vasıtasıyla intikal eden ilim ve din esaslarından almış olduğuna işaret etmektedir. Bilhassa *Muhammed*'in hayatını yazan İslam tarihçileri adı geçenin çocukluğunu müteakip birkaç sene *Mekke*'den kaybolduğunu söylemeleri de *Muhammed*'in bu kayıplık senelerini Mısır'da ve müteakiben Himalaya manastırlarında *Mu*'nun dini ve ilmi eserlerini incelemek ve araştırmakla geçirmiş olduğuna kuvvetle ihtimal verdirmektedir.

Esasen *Platon*, *Pisagor*, *Thales dö Milet* gibi en meşhur *Grek* filozoflarının Mısır'da *Mu*'nun yüksek felsefe ve ilimlerini tahsil ettikleri ve *İsa*'dan 500 sene evveline gelinceye *Grek*lerin tahsil için tercihen Hindistan'a gittikleri hakkında *Churchward*'ın verdiği izahat dahi *Muhammed*'in diğer din kurucuları ve Yunan filozofları gibi eski zamanlarda bugünkü Oxford, Cambridge ve *Paris* üniversitelerinin rolünü oynayan Mısır ve Himalaya mabet ve manastırına giderek tahsil etmiş olduğunda şüphe bırakmamaktadır.

Churchward'ın en eski medeniyetlerin iz ve eserlerini ihtiva eden birçok kıta ve memleketlerde 1868 senesinden itibaren 50 sene süren derin tarihi ve ilmi incelemelerle elde ettiği malumata dayanarak vaki olan kısa izahatım “*Uygur, Akkad ve Sümer*” namlarındaki ırktaşlarımızın bütün cihana ilk yüksek medeniyeti, fen ilimlerini, dil ve dini yaymış olduklarını ve bu raporun 22. sayfasının baş tarafında görüldüğü üzere, bugünkü Avrupa milletlerinin hemen hepsinin *Uygur* Türklerinin zürriyetleri olduklarını göstermekte ve gerek tarihimize ve gerek bütün cihan tarihine topladığı yepyeni ve esaslı malumatla *Churchward*'ın yaptığı hizmetler her milletten ziyade bizlerin takdirine layık bulunmaktadır.

Adı geçenin bilgi âleminde ve bilhassa Kuzey Amerika'da büyük bir alaka uyandıran ve üç dört defa yeniden basılan 4 cilt eserleri, şimdiye kadar ırkımızın çok yüksek ve şanlı mazisini anlamamış veya anladığı halde herhangi bir sebeple ortaya koymamış ve itiraf etmemiş olan cihan tarihçi ve âlimlerini ikaz edeceğinde ve uyaracağında şüphe yoktur.

Türklerin en eski ecdatları olan *Uygur, Akkad* ve *Sümer*lerin 70 000 senelik şanlı mazi ve yüksek medeniyetleri'ni cihana ilan ve ispat eden Amerikalı Colonel James Churchward.

Özel olarak araştırarak şu anda *New-York* civarında “*Mont Vernon*” kasabasında ikamet etmekte olduğunu öğrendiğim *Mister Churchward*'m ırkımızın binlerce senelik yüksek mevcudiyeti ve mazisi hakkında birkaç konferans vermek ve 12 sene Hindistan'da kaldığı esnada Himalaya manastırlarında iyice öğrendiği “*Naga Ma-ya*”, diğer tabirle *Mu* dilini Tarih Fakültemizde öğretmek birkaç talebe yetiştirmek üzere *Ankara*'ya getirtilmesi pek faydalı olacağı âcizane fikrindeyim.

İşbu maruzatım uygun bulunarak adı geçenin memleketimize getirtilmesine imkân hasıl olduğu takdirde, bilhassa *Uygur İmparatorluğu, Akkad* ve *Sümer* devlet ve medeniyetleri hakkında elde ettiği mühim tarihi malumata esas teşkil eden çok eski tablet vesair eserlerin *Himalaya* ve *Tibet* manastırlarının hangilerinde mevcut ve saklı bulundukları ve bunların *Türk* dil ve tarih âlimleri tarafından mahallerinde incelenmesi ne suretle mümkün olacağı hakkında kendisinin hayatta bulunmasından istifade ederek alınacak malumat ve izahatın gerek şimdi ve gerek ilerideki dil ve tarih araştırmalarımız için çok faydalı olacağını ve şu anda 80 yaşına yaklaşmış olan bu ihtiyar ve değerli âlimden istifadeye koşulması isabetli ve uygun olacağını arz eylerim.

Adı geçenin *Ankara*'ya getirtilmesi kararlaştırıldığı takdirde bu hususta icap eden adresini aşağıda takdim ediyorum:

Mr. Colonel James Churchward,
Overlook Avenue, No 141,
“Mont Vernon”
New - York
“U.S.A.”

Colonel James Churchward'ın işbu raporuma esas teşkil eden 4 kıta eserini emir buyurulduğu takdirde postaya vererek göndermeye ve takdime hazır bulunduğumu en derin tazimatımla arza cesaret eylerim.

Meksiko - Çapul Tepek. 29 Şubat 936.

Meksiko Maslahatgüzarı
Tahsin Mayatepek

“Suret”

Meksiko - Çapul Tepek, 28 Temmuz 936

8. Rapor

Kuzey Amerika’da “Texas” eyaletindeki yerlilerin konuştukları “Atakapa” dilinde bulduğum Türkçe sözler:

Atakapa dilinde	Türkçede karşılığı
Oy	Uyumak
Uk	Büyük
Et	İte
Akna	Akıntı
Ak	Su
Kuts	Kesmek
Pay	Pay etmek, taksim etmek
Ya	Yemek
Tsik	Sekiz, 8 adedi
Uts	Uç, nihayet, son
Tet	Ata
Nak	Parmak (Anadolu’nun bazı yerlerinde parmak yerine <i>Barmak</i> denildiği malumdur).
Kık	Kız
Nil	Nine, büyükanne.
Ilı	Ilıca sözümüzde sıcak anlamında olan <i>Ilı</i> sözümüzün aynıdır. <i>Ilı</i> , Atakapa dilinde sıcak manasındadır.
Wok	Avuç
Hu	Okumak
Kem	Gemi
Tai	Çay, ırmak
Lat	Altı, 6 adedi
İyol	Oğul
Öts	Üst, üzerine
Pan	Pencere
İlu	Yıl, sene

İşbu sözleri, Atakapa dilini incelemiş olan Kuzey Amerika dilcilerinden Albert S. Gatschet ve John R. Swanton’un müştereken ve “United States Government Printing Office” vasıtasıyla 1932 senesinde Washington’da yayımladıkları “A Dictionary of the ATAKAPA Language” namındaki eserde bulduğumu ve bu dilin Türkçe gibi iltisaki* olup kelimelerin eril ve dişil olarak iki cinse ayrılmadıklarını ve bu suretle harfi tarif** mevcut olmadığını arz eylerim.

Meksiko - 28 Temmuz 936.

Meksiko Maslahatgüzarı
Tahsin Mayatepek

* İltisaki dil: Kelimelerin kökleri bütünüyle değişmeksizin birtakım eklerle ve çeşitli etkenlerle yeni kelime biçimleri meydana getiren dillere verilen ad. (Y.N.)

** Harfi tarif: Tanın edam. (Y.N.)

“Suret”

Meksiko - Çapul Tepek. 18 Temmuz 936.

9. Rapor:

Uzun seneler Meksika ve Guatemala’da yerli kavimlerin dil ve din ve tarihleri hakkında incelemelerde bulunmuş olan Fransız âlimlerinden Brasseur de Bourbourg’un 1868 senesinde Paris’te yayımladığı “Quatre lettres sur le Mexique” namındaki eserinde Meksika ve Orta Amerika yerlilerine ait verdiği uzun izahat arasında zikrettiği birtakım yerli sözlerinin biraz telaffuz farkıyla Türkçede mevcut olduklarını görmekliğim üzerine bunları sırasıyla aşağıda arz ediyorum:

Kişe ve Kakşikel dillerinde	Tun	Türkçede
“ dilinde	Tel	Dünbalek
“ “	Ol	Dalak.
“Oluk” sözümüzün suyun aktığı yer manasına olduğuna göre en eski Türkçede “alamak” mastarının “olmak” şeklinde olması pek muhtemeldir.		A k m a k .

Kişe dilinde Tol Dul. “Tol” sözü Kişe dilinde yalnız kalmış manasına olmasına göre “Dul” sözümüzün aslı olsa gerektir.

Maya dilinde	Tul	Doldurmak.
Kişe “	Pok	Buğu, buhar.
Haiti “	Turan	Göke mensup millet demektir.
(Haiti Adası)		

Nahuatl veya Aztek dilinde Tia KapanTia: Servet, mal Kapan: Kaynak, menba, servet kaynağı, eşyanın bolluğu ve daha geniş manada “büyük çarşı” demektir. Sayfa 291. Türkçede Yag Kapanı, Un kapanı sözlerinin sonlarındaki “Kapan” sözünün çarşı, pazar anlamında olduğu görülmektedir.

Haiti adasındaki yerli dilinde	Atabeira	Allah demektir.
Kişe dilinde	Karıl	Karı. Asıl manası fahişe demektir.

Kişe dilinde Bor Delmek anlamındadır. Delmek aleti olan “Burgu” sözümüzün görünüşte “Burmak” mastarından çıktığı anlaşıyor ise de, burmak için değil, delmek için kullanılan Burgu’nun Kişe dilinin delmek manasına olan Bor kökünden çıktığı ve bu suretle Burgu’nun vaktiyle asıl şekli “Borgu” olması ve Kişe dilinde olduğu gibi, eski Türk dilinde delmek anlamında, bir de “Bormak” mastarının mevcut bulunmuş olmasına kuvvetle ihtimal vermekteyim.

Maya dilinde Kuba Meşhur “Kuba” adasının taşıdığı adın “Ku: Mukaddes, mübarek” ve “Ba: Baba, amir, efendi, seigneur” anlamında olan iki Maya

sözünden meydana geldiğini ve bütün Antil adalarının en büyüğü olduğu için bu adaların babası, amiri, efendisi anlamında olarak bu adaya “Kuba” adının verilmiş olduğunu Brasseur de Bourbourg’un “Quatre lettres sur le Mexique” adındaki eserinin 228 ve 329. sayfalarındaki izahattan anlamaklığım üzerine bu adın başındaki Ku’nun Kudatku Bilik tamlamasında görüldüğü üzere, eski Türkçede de “mübarek, mukaddes” ve Ba’nın da çifte Ba hecesinden meydana gelen Baba sözümüzle efendi, seigneur anlamında sonradan kullanmaya başladığımız Bay sözünün aynı olduğu açıkça görülmekte ve bu da Türkçe ile Maya dili arasındaki sıkı yakınlığı bir kere daha ispat ve teyit etmektedir.

Bu raporumda Meksika dillerinde bulduğum birtakım sözler arasında bilhassa “Turan” sözünün Haiti adasındaki yerlilerin dillerinde “Göke mensup millet” anlamında olarak mevcut bulunması ve hatır ve hayale gelmeyecek bir surette “Kuba” kelimesinin de pek eski ve halis Türkçe bir söz olmasının hayret verici olduğunu arz eyler ve bu vesileyle en derin saygılarımı sunarım.

Meksiko Maslahatgüzarı
Tahsin Mayatepek

Meksiko - Çapul Tepek. 24 Temmuz 336

“Suret”

10. Rapor:

Peru ve Bolivya yerlilerinin konuştukları
“Kişua” ve “Aymara” dillerinde bulunan
“Asuri” ve “Sümer” sözleri:

Peru dilcilerinden Pablo Patron namındaki yazarın Lima şehrinde 1900 senesinde yayımladığı “Origen del Kechua y del Aymara” namındaki İspanyolca eserde Peru ve Bolivya’da konuşulan Kişua ve Aymara dillerinde adı geçen bulduğu Asuri ve Sümer sözlerinin mühim bir miktarını numune olarak aşağıda arz ediyorum:

Türkçede	Asuri dilinde	Sümer D.	Kişua D.	Aymara D.
Ata		Ad ve Adda	Tata	Tata
Baba	Abu		Auka	Auki
Baba		Ai	Yaya	
Er, Erkek		Uro	Urko	Urko
Erazi, ÜlkeMatu		Ma	Mitmak	Mamani
Havali, Yer,Subartu			Suyu	Suu
			(Peru’da Çinçan kabilesinin oturduğu araziye: Çinçan Suyu denilmektedir.)	
Kapu	Pu		Punku	Punku
Üremek, zürriyet		Uru	Ruru	
Kuyu	Buru		Pukru	Pukru

Ot, Nebat, Haşış
Su Mu

İş İçu Hiçu
Unu Umu Uma
(Umacı sözümüzün başındaki Uma sözünün aslen “Su perisi” gibi bir anlamda olması muhtemeldir.)

Bakır Eru
(Bakırıyla meşhur Ergani kasabamızın taşıdığı adın başındaki Er sözünün aslen Eru olması muhtemeldir.)

Arslan	Umu	Puma	Puma
Kuş	Gu	Pisku, Piçu	Pisku, Piçu
Yer, Mahal	Ki	Kiti	
Adam	Rum	Runa	
Bina, İnşaat	Pin	Pintok	
		(Ev inşasında kullanılan kamış)	
Kapu	Şilani	Kilka	
Sarnış	Gubbu	Pukyu	Pukyu
		“kuyu demektir” “kuyu demektir”	
Elbise	Sissiktu	İsi	
Düşman	Abu	Auka	Auki
Gerdanlık	Allu,Ullu	Hualka	Hualka
İp,Urgan	Uantu	Huatana	
Balık		Ha	Çalhua
Tarla	Kabasu	Cara Suka	Çallua
		“ekilmiş tarla demektir.”	

Kap,su ve saire
“koymak için”

Bur, Pur Puru Purunku
“surahi vazifesini gören su kabağı”

Ev	Bitu	Uta
Sülale, AileAlu		Ayllu
Gümüş	Gu	Kupar
Silah	Tu	Tumi
		“biçak” biçak”
		Huau, Huay
Ağır,elem,keder Un		
Yaralamak	Gir	Kiri
	Yara	
Hastalık	Mursu	Ussu
Koşmak		Tumanha
Taş	Tum	Takay
	Tag	Takana
		“Taştan yapılmış silah demektir.”
Kesmek	Kud	Kutuy
		Kuçik
	“İpliği dişle kesmek manasınadır”	
Erazi-Sahir-İsmali	Ur	Urake

İşbu Asuri ve Sümer sözlerinden başka Kişua ve Aymara dillerinde Türkçe sözlere tesadüf etmiş ve bunları 3. raporumla arz etmiş idim. Bu suretle gerek Türkçe ve

gerek Sümerce sözlerin Peru kıtasındaki dillerde bulunmalarını biz Türkler pek eski zamanlarda Türklerle Sümerlerin Bering Boğazı'ndan Amerika kıtasına girerek bu kıtanın Pasifik Denizi kıyılarını takiben Peru'ya ve daha güneydeki araziye ilerlemiş olmalarını ve bu sözlerin bütün Amerika arazisine bu veçhile intikal etmiş olduklarına emin bulunmaktayız. Halbuki evvelce takdim ettiğim 7 numaralı raporumla Amerika âlimlerinden Colonel James Churchward'ın 4 kıta mühim tarihi eserinden kısaca arz ettiğim malumata göre en eski Türk ırkını teşkil eden Uygur, Akkad, Sümer kavimlerinin Orta Asyalı olmayıp, insanlığın ilk vatani olan Pasifik Denizi'nde bulunan "Mu" kıtasından cihana Mu'nun yüksek kültürünü, medeniyetini yaydıkları anlaşılmakta olması hasebiyle Kuzey, Orta ve Güney Amerika'daki yerli kavimlerden birçoğunun dillerinde serpinti halinde mevcut bulunan birçok Türkçe sözlerden başka Peru'da konuşulan Kışua ve Aymara dillerinde bulunan Türkçe ve Asuri ve Sümerce sözlerin buralara ve bütün Amerika arazisine Bering Boğazı'ndan gelen Türkler ve Sümerler vasıtasıyla mı yayıldığı, yoksa Churchward'ın izahatı üzere "Mu" kıtasından binlerce ve binlerce sene evvel çıkmış olan Uygur, Akkad ve Sümerler tarafından mı getirilmiş oldukları hakkında kati bir fikir ileri sürmek mümkün olmadığından, bu çok mühim tarihi meselenin Tarih Kurumumuzca incelenmesi icap etmekte olduğunu arza cesaret eylerim.

Meksiko - Çapul Tepek. 24 Temmuz 936

Meksiko Maslahatgüzarı
Tahsin Mayatepek

Meksiko - Çapul Tepek, 936

11. Rapor

"Suret"

Peru kıtasında vaktiyle hükümdarlık etmiş olan İnka, yani imparatorlardan birkaçının taşıdıkları adların bünye ve tasavvut* itibariyle Türkçeye çok benzemekte olduğuna dair rapor.

Peru İnkalarından birkaçının Türkçeye benzeyen adları:

Manko Kapak "Manko" sözü eski Türk hükümdarlarından Menku Han'ın taşıdığı isme çok benzemektedir. İnkaların dilinde "Kapak" sözünün "Excellent: Mükemmel" anlamında olduğu ve bu sözün Kapax şeklinde Latince de mevcut olup bundan da Fransızcadaki "Capable" sözünün doğduğu, 1845 senesinde Adolphe Kastner'in Louvain şehrinde basılmış olan "Analyse des traditions religieuses des peuples indige-

nes de l'Amérique" namındaki eserinin 19. sayfasında yazılıdır. Manko Kapak Peru'nun ilk hükümdarıdır.

Mayta Kapak

Paşa Kutek

"Paşa veya Paça: Dünya, cihan" "Kutek: Değişmiş" Yani "le réformateur du Monde: Dünyayı ıslah eden" anlamında olduğu ve yaptığı derin ıslahatla Peru milletinin sevgi ve saygısını kazanan bu İnkânın Peru'nun Sezostri'si olduğuna dair Dijon Hukuk Fakültesi profesörlerinden Louis Saudin'in 1928 senesinde Paris'te basılan "L'Empire socialiste des İnka" namındaki eserinin 115. sayfasında izahat vardır.

Tupak Yupanki

Tupak Amaru

Huaskar

Bu söz Baskçada Yiğit, Cesur anlamında olan Askarra ve Arapçadaki Asker sözlerine telaffuz bakımından çok benzemektedir.

Urko

Bu söz Kışua dilinde Er, Erkek manasına olup, Urko ile Erkek sözleri arasındaki benzerlik göze çarpmaktadır.

Atahualpa

Peru'daki Kışua dilinde Alpa sözünün "Yer, arazi" anlamında ve Alman Lehçelerinde "Alp" sözünün dağ, yüksek mera, çayırılık anlamında olduğu, Adolphe Kastner'in yukarıda adı geçen eserinin 105. sayfasında yazılıdır. Peru'da son İnka olan Atahualpa, Pizarro'nun emriyle 1533 senesinde boğdurulmuştur.

Yukarıda adı geçen "L'Empire socialiste des İnka" namındaki eserde Kışua diline ait olarak tesadüf ettiğim bazı sözleri dilimize az çok benzemeleri dolayısıyla aşağıda arz ediyorum:

Kışua dilinde
Tukrikuk
Kuraka

Türkçede manası
Vali demektir.
Mahalli idare adamı
anlamındadır.

Tupu

İnkaların socialiste* sistemleri icabınca ekilmek üzere ahaliye dağıtılan toprak. Türkçedeki Tapu sözüne benziyor.

Yana

Çiftlik vesairede hizmet eden adam demektir. Yanaşma sözümüze benziyor.

Paşa Kamak

Hatun Pokoy

Tanrı demektir.
Ekinleri olgunlaştıran ve 22 Nisan'dan 22 Mayıs'a kadar uzayan Kışua ayının adıdır. Hatun: Büyük

Pokoy: Yetiştiren, kemale erdiren demektir.

Kuşma

Peru yerlilerinin giydikleri gömlek.

Tavantın suyu

İnka İmparatorluğu arazisinin adı olup, dünyanın dört kısmı demektir. Bu dört parçanın kuzeyine Çinçan Suyu, güneyine Kolya Suyu, doğusuna Antl Suyu, batısına Konti Suyu denilir imiş. Suyu sözü Kışua dilinde yer, havali, ülke, mıntıka manasıdır.

Peru yerlilerinin konuştukları Kışua dili hakkında ilk defa İspanyol rahiplerinden El Padre Garcia ile El Dr. Rocha incelemelerde bulunmuşlar ve bu dilde mühim

* Tasavvut: Sesleme, fonasyon. (Y.N.)

* Sosyalist. (Y.N.)

miktarda Asuri ve Sümer sözleri bulunduğunu anlamışlardır.

Zamanımızda Palb namındaki dilci dahi Kışua ve Aymara dillerinde semitik kaynağına mensup sözler bulunmuş ve meşhur Etnolog Müller dahi Kışua dili ile iltisaki ve Altaik olan Türk dili arasında derin münasebet mevcut bulunduğuna kanaat hasıl etmiş ve Lenormant ile Hormel'in de Kalde kıtasında konuşulan Sümer iltisaki dili ile Türk dili arasında sıkı bir yakınlık olduğunu beyan ve izah ettiklerini Peru dilcilerinden Pablo Patron 1900 senesinde Peru'da Lima şehrinde yayımladığı "Origen del Kechua y del Aymara" adlı eserinin 9 ve 10. sayfalarında zikir ve beyan etmekte olduğunu derin tazimlerle arz ederim.

Meksiko - Çapul Tepek. 28 Temmuz 1936.

Meksiko Maslahatgüzarı
Tahsin Mayatepek

12. Rapor

26 Aralık 936

Güney Amerika'nın birçok havalisindeki yerlilerin konuştukları "Tupi" ve diğer tabirle "Guarani" namındaki dilde bulduğum Türkçe sözler:

* 12. ve 13. Raporlara ait fotokopilerde satır sonlarına gelen kimi sözcükler okunamamaktadır. Okunamayan sözcükler tarafımızdan köşeli parantez içinde üç nokta [...] şeklinde gösterilmiştir. (Y.N.)

Güney Amerika'da Rio de la Plata Nehri kıyılarında, Paraguay kıtası ve Brezilya'nın batısından And sıradağlarına kadar uzanan çok geniş sahada yaşamakta olan "Tupi, Guayana, Nuaras Nalikuaga, Guasarapo" ve diğer birçok yerli kabilelerin konuştukları "Tupi" ve diğer tabirle Guarani dilinin lügat ve grameri hakkında "El Padre Antonio Ruiz" namındaki İspanyol rahibi tarafından ilk defa 1639 yılında Madrid'de bastırılmış olan "Vocabulario y tesoro de la lengua Guarani o mas bien Tupi" namındaki eserin 1877 senesinde Paris'te Maisonneuve et Cie Kütüphanesi vasıtasıyla ikinci defa bastırılan nüshasını inceleyerek bu dilde bulduğum Türkçe sözleri aşağıda sırasıyla arz ediyorum:

Tupi dilinde

Asi
Pia Asi
Akue
Ayki
Ayssu
Aye
Eire

Türkçede karşılığı:

Acı, ağrı, sızı
Mide ağrısı
Uyku.
Ayıklamak
İsirmek
Hay hay, evet
Arı

Ete
Gitekobo
İepe
İ Akang

Karumbe
Kiçiri
Kuru
Moiko
O

miri "Fiillerde kullan[...] mesela

Ose
Sorok
Takikeri
Tiay
Titi
Onende
Uruguasu
Uzu
Yapo
İta
Yiose

Öte, öteye
Gitmek, yürümek
Hep, hepsi
Akan su. İ: Su,
Akang: Akan
Kaplumbağa
Küçük
Kır, pislik
İki, 2 adedi
O, üçüncü şahıs za-
"Oİ " odur dem[...]
Üzere, üzerine
Kırık, kırılmış
Geri, arka
Terlemek
Titremek
Ön, önünde
Horos.
Uzun
Yapmak
Taş
Yüce, yüksek

Encyclopédie Hispano Américaine'in 10. cildinin 861. sayfasında Guarani: *Tupi* kabilesi hakkındaki izahat sırasında *Tupi* diline ait bir söz nümune olarak gösterilmektedir ve bu meyanda "İ: être, olmak" mastarının indicatif présent'ı şu şekilde çekimlendiği görülmektedir.

İ: İmek, olmak.

Ai
Erei
Oi
Oroi
Pei
Oi

Benim
Sensin
O dur.
Biz iz
Siz siziz.
Onlar dır.

Bu suretle vaktiyle dilimizde mevcut iken sonraları kullanmaktan sakınılan ve "iken, imiş, ise" gibi sözlerimizin kökü olan "İmek: Olmak" mastarı ile Tupi dilinde aynı manada olan "İ" kelimesi arasındaki benzerliğin dilimizin en eski bir sözünü meydana çıkarması itibarıyla dikkate değer ve keza *Tupi* dilinde "Sen" zamirinin karşılığı olan "Nde" zamirinin Arapçadaki "Ente"ye çok benzemekte olduklarını yeri gelmişken arz ederim.

Tupi dilinde hayret verici olarak aşağıdaki bir hususi-yete tesadüf ettim: Bu dilde kadınlar, kayınpeder, kayna-na ve kayınbiraderine erkeklerin bunlara ait kullandıkları sıfatlardan büsbütün [...] sıfatlar kullanmakta ve hayret, nida, vesair ruhi hisleri ifade için kadınlar erkeklerden ayrı edatlar kullanmaktadırlar ki, şimdiye kadar incelediğim Amerika yerli dilleri içinde bu hususi-yete ancak *Tupi* dilinde tesadüf ettim.

Tupi dilinde sözler eril ve dişil olarak iki cinse ayrılmışlardır. Bu suretle bu dilde harfı tarif olmadığını arz ve bu vesileyle en derin tazimlerimi sunarım.

Meksiko Maslahatgüzarı
Tahsin Mayatepek

13. Rapor

Arjantin'in kuzeyindeki yerlilerin konuştukları
"Lüle" dilinde bulduğum
Türkçe sözler

Arjantin kıtasının kuzeybatısında dağlık araziden meydana gelen "Tukuman" vilayetinde yaşayan "Lüle, İstisine, Tokistine, Oristine, To[...] " namlarındaki pek eski yerli beş kabilenin müştereken konuştukları "Lüle" dilinin gramer ve lügati hakkında jezuit* rahiplerinden "El Padre Ant[...] Machoni de Cerdona" tarafından 1710 senesinde "Tukuman" şehrinde yayımlanan, 1877 senesinde ikinci defa Madrid'de basılan "Arte y vocabulario de [...] Lengua de Lule" namındaki eserde hayret verici olarak "Lala" sözünün telaffuz ve mana bakımından aynen mevcut olduğu gibi "Ulus" sözümüz[...] manası farklı olarak ve zaman mekân farkları dolayısıyla az çok değişmiş olmalarına rağmen Türkçe kökenden oldukları açıkça görülmekte ola[...]dan fazla Türkçe sözlerle tesadüf ettim. Lüle dilinin gramer bakımından dilimize olan benzerlik ve yakınlığı hakkındaki izahatı raporumun sonuna bırakarak evvela bu dilde bulduğum Türkçe sözleri aşağıda arz ediyorum:

Lüle dilinde	Türkçe karşılığı
Aksıas	Aksırmak
Akıs	Açmak. (Çiçek açmaktaki açmak anlamında.)
Alıt	Ay, Kamer
Alee	Alevlendirmek, tutuşturmak
Astıkıp	Açık, fetha
Enü	İn, ikametgâh
Epsp	İp, organ
Esip	Lüle dilinde güzel demek olan "Esip" sözü Macarcada güzel manasına gelen "Seyp", Farsçada aynı manada olan zib ve ziba sözleri arasındaki benzerliği yeri gelmişken arz eylerim.
İs	Sidik, idrar demektir. Bu suretle sidik sözümüzün aslen "İsidik" olması muhtemeldir.
İsi	İşemek, idrar etmek
İni	Gün. İkinci sözümüzde İni aynen görülmektedir.
Kas	Geçmek, mürettelemek
Kua	Kabak. Maya dilinde "Ka" Kabak demektir.
Kep	Pek, çok. Kep, pek sözümüzün metatezidir.** Kepaze sözümüzün başındaki kep'in pek sözünün de Lüle dilinde fena demek olan[...]

* Cizvit. (Y.N.)

** Metatez: Yer değiştirme, sözcük içinde ses göçmesi. (Y.N.)

olarak "Kep Oseyu" sözünün "Pek fena" anlamında Lüle dilinde aynen mevcut ol[...] ve bu suretle Kepaze'nin aslen "Kep o[...]" olması muhtemel bulunduğunu ve me-mele[...] de Kepsüt gibi Kep sözü ile başlayan [...] adların dikkat çekici olduklarını yeri gelmişken arz eylerim. Bu cümleden olarak "Kıp kırmızı" ve [...] sözlerimizdeki "Kıp ve Kap'ın" Kep'le ilişkili olması muhtemeldir.

Keys Kış. Keys'in Lüle dilindeki manası s[...] hükümferma olmak, üşümek olmasına göre [...] sözümüze mana ve telaffuz bakımından ilişki ve benzerliği göze çarpıyor.

Kine	Kim, kime
Kusp	Kulp
Küsp	Küpe
Lala	Lala. Lüle dilinde

hem çocuk eğiticisi hem de vahşi hayvanları ıslah ve terbiye[...] manasında olarak mecut bulunan "Lala" sözüne tesadüf ettiğim vakit pek ziyade hayret içinde kaldım. Dil Kurumumuzda Orta Asya'daki Türk lehçelerine ait lügatlerde "Lala" sözünün hangi Türk soyları arasında eğitmen manasına kullanıldığı anlaşılacak olursa, Lüle kavminin de kökeni anlaşılmış ola[...] bu tek bir sözden hareketle Orta Asya'dan ta Güney Amerika'ya kadar vaktiyle vuku bulan Türk göçünün tespitine imkan hasıl olacaktır. Bu konuda incelemeler icrasını Dil Kurumu'ndan ehemmiyetle dilerim.

Le De. Zarf edatı. Mesela: Uya - Ev, Evde demektir.

Lop Et demektir. "Lop Er" diye kullandığımız tabirdeki "Lop" sözünün "Et" anlamında olması pek muhtemeldir.

Lohos Lohusa. Lüle dilinde "Lohos" yardım [...]mek, yardıma muhtaç olmak demektir. [...]retle çocuk doğurduktan sonra ilk zam[...] yardıma muhtaç bulunan bir kadına verdiğimiz "Lohusa" sıfatının "Lohos" sözü ile mana ve telaffuz bakımından büyük bir ilişkisi ve benzerliği olduğu göze çarpıyor.

Ma Mı. Soru edatı. Mesela: Lala ma Lala mı demektir.

Naksaks Aksamak. Neyyus Ney çalmak, ney üfleme demektir. Neyy[...] Ney sözümüz aynen görüldüğü gibi Peru'daki Kışua dilinde Ney'e verilen "Kena" isminin sonunda bulunan "Na" sözü de bazan "Nay" tarzında telaffuz ettiğimiz sözden başka bir şey olmasa gerektir.

Neneyyupe Ney dediğimiz malum müzik aleti. Neneyyupe sözünde de Ney sözü tamamen göze çarpıyor.

Ninikiye Müzik bilen demektir. Ninikiye'nin başında bulunan Nini sözünün aynen Türkçedeki "Ninni", yani küçük çocukları müzik sesleriyle uyutmak anlamında kullandığımız sözün karşılığı olduğunda şüphe yoktur.

Ninikiyeye Genel olarak müzik aletlerine Lüle dilinde verilen isimdir. Bu sözün başında da Nini sözünün bulunması, bizim Ninni sözümüzün vaktiyle müzik manasında kullanılmış olması hakkındaki zan ve zehabımı takviye etmektedir.

Öilem Ötey gün tabirindeki *Ötey*'in karşılığıdır. Asıl manası evvel, evvelki demektir.

Pele Adam, kişi demektir. "Pehlivan" sözümüzü[...] silabı* olan "Pehli'nin" aslen "*Pele*" olması, bu suretle Pehlivan'ın adam yenen manasında kullanılmış olması pek muhtemeldir. E[...] pehlivanların birbirine "Pelevan" demekle olmaları da bu fikrimi teyit etmektedir.

Süpi Süpürmek, fırçalamak
Süsüpe Süpürge, fırça
Sop Sap. Arnut vesair meyve ve yaprakları demektir. "Soy, sop" tabirindeki "*Sop*" sözüyle alakadar olduğu görülüyor. "Sapsarı" sözünde görülen Sap'ın Lüle dilinde "sarı" anlamında olan [...] sözü ile ilişkili olması çok muhtemeldir.

Taa Yumurta.
Tiy Timur. Demirin vaktiyle *Timur* şeklinde telaffuz edildiği göz önüne getirilince, Timur'un ilk hecesini teşkil eden "*Ti*" sözünün Lüle dilinde demir manasına kullanılması dikkat çekicidir.

Titi Farsçadaki *Tutya* sözüne çok benziyor. [...] Lüle dilinde kalay demektir. Bu dilde [...] sözümüzün karşılığı "Sarı kalay" demek [...] *Titi Soop* sözüdür.

Suyoms kalay sarı
Sokmak. Bir şeyi bir şeyin içine sokmak demektir.

Sumuhus Islanmak. Sumuhus'un başındaki "su", dikkat çekicidir.

Uks İçmek. Maya dilinde de "*Uk*" içmek ve "*U[...]*" içen demektir.

Ulus *Ulus* sözümüzün telaffuz bakımından tamamen aynı olan bu söz, Lüle dilinde "fare" demektir. Orta Asya'daki Türk lehçelerinden herhangiinde *Ulus*'un fare anlamında kullanıldığı anlaşılacak olursa Lüle kabilesinin [...]ni tespit mümkün olacaktır. Bu hususta incelemeler icrasına Dil Kurumumuzun h[...] buyurması rica olunur.

Uya Ev
Uysos Uyumak
Uyeksi Çabuk uyumak.
Yeün Ün, şeref, itibar.
Yams Yemek, taam. "Ye- miş" sözümüze de çok benziyor.

Yaa Yardım etmek.
Yauy Yürümek. Bu suretle "*Yayan Gitmek*" tabirinde görüldüğü üzere "yürüyerek" anlamında olduğu anlaşılan "*Yayan*" sözünün aslen "[...]yan" gibi bir şey olması muhtemeldir.

Yuiş İşitmek.
Yuis Uymak, tebaiyet etmek. Bu itibarla "[...]" sözümüzdeki "*Uis*" sözü göze çarpıyor.

Yokus Yüz, çehre. Kara yağız tabirindeki "*Yağız*" sözünün aslı Lüle dilinde gö-

rülen "*Yokus*" olması ve bunun da zaman aşımıyla "*Yüz*" şeklini almış olması pek muhtemeldir.

Lüle dilinde hayretle tesadüf ettiğim Arapça birkaç sözü de aşağıda yeri gelmişken arz edeceğim:

Lüle dilinde	Arapçada karşılığı:
<i>Umu</i>	<i>Um</i> , ana.
<i>Zam</i>	Zamk
<i>Eyub</i>	<i>Eyub</i> . Özel isim.

Lüle dilinde "*Eyu*: İlet" ve "*Eyup*: Hasta, mariz, alil" demektir. Arap tarihlerinde, müthiş illete uğrayarak insanüstü sabır ve tahammül gösteren ve bu suretle Araplardan dilimize de intikal eden "*Sabri Eyup*" tabirinin ait ve alakalı olduğu *Eyyub* namındaki şahsın taşıdığı adın, hasta anlamında olarak aynen Lüle dilinde bulunması hayret vericidir.

Bir de Slav dillerinde "burun" manasına gelen "*Nos*" sözünün Lüle dilinde [...] şeklinde ve aynen "burun" anlamında olarak mevcut bulunduğunu ayrıca arz ederim.

Lüle dilinin grameri hakkındaki malumatı aşağıda arz ediyorum:

Lüle dili tıpkı Türkçe gibi iltisakidir. Sözler eril ve dişil olarak iki cinse ayrılmamışlardır. Bu suretle bu dilde harfı tarif de yoktur. Cümle teşkilatı Türkçeye çok benzemektedir.

Dilimizde olduğu gibi, Lüle dilinde de çoğul, küçültme, soru edatları kelimenin sonuna konulmaktadır.

Lüle dilinde çoğul edatı "*lp*"dir. Mesela *Umue*: Ana, *Umuelp*: Analar demektir. Ceğiz ve çağız küçültme edatlarımızın karşılığı *Sesez*'dir. Mesela: *Pele*: Adam, *Pele-sesez*: Adamcağız demektir.

"İle" edatımızın karşılığı *Ya*'dır. Mesela: *Pele ya*: Adam ile demektir.

Mı soru edatının karşılığı *Ma*'dır. Bu suretle *Pele ma*? Adam mı? anlamındadır.

De zarf edatı karşılığında *Le* kullanılmaktadır. Mesela *Uya*: Ev, *Uya le*: Ev'de demektir.

Lüle dilinde çoğunlukla belirtilenler sıfatlardan önce zikredilmektedir. Mesela: "*To*: Su", "*Alup*: Sıcak" sözlerinden meydana gelen "*To Alup*" tamlamasında görüldüğü üzere: "sıcak su" yerine "su sıcak" denilmektedir. Fakat Türkçede olduğu gibi, önce sıfat ve müteakiben belirtilen getirildiğini gösteren misallere de tesadüf ettim. Mesela "İlık su" demek için *Lulups To* denilmekte ve buna benzer birçok misaller mevcut bulunmaktadır.

Lüle dilinde mastarlar çoğunlukla "*S*" veya "*Y*" harfleriyle son bulmaktadır. Misal: *Takams* veyahut *Takamy*: Haber vermek demektir.

Tikeviks veyahut Tikeviksy: Çoğaltmak demektir.

Yaus veyahut *Yauy*: Yürümek demektir.

İşbu izahattan anlaşıldığı üzere, Orta Asya'ya binlerce kilometre [...]da olan Arjantin kıtasında konuşulan Lüle dilinin Türkçeye benzemesi bilhassa "*Lala*, *Ulus*, *Sop-Sap*" gibi sözlerimizin aynen mevcut olmasına pek mühim ipuçları olan bu sözlerin Türk lehçelerinden hangisine ait olduğunun incelenmesi daha mühim tarihi hakikatlerin keşfine bizmet edeceği âcizane fikrinde olduğumu derin tazimlerle arz ederim.

* Syllabe: Hece. (Y.N.)

Tahsin Mayatepek-İ. Necmi Dilmen

yazışmaları

Meksiko - Çapul Tepek-7 Mart 936

Çok Sayın Bay İbrahim Necmi Dilmen,
Türk Dil Kurumu Genel Sekreteri /ANKARA

Çok Sayın Bay,

1019 sayı ve 25.12.935 tarihli iltifatnamenizi büyük bir memnuniyet ve şükranla aldım. Güneş Dil teorisine ait evvelce aldığım risaleden başka bu kere de sz konusu teori hakkında kısa izahatı ihtiva eden bir broşürle bunun 5 kıta Fransızca nüshalarını aldığımı derin teşekkürlerimle arz eylerim.

Güneş Dil Teorisi kimin tarafından ve ne zaman keşfedildiği hakkında bugüne kadar bir malumat alamadığım gibi, 9 Eylül'den beri almakta olduğum *Ulus* gazetesinde bu hususa dair bir izahata tesadüf edemediğimden, bu konuda aydınlatılmama çalışmanızı pek rica ederim.

Şimdiye kadar takdim ettiğim 5 kıta raporun *Ulu Önderimiz* gördükten sonra sayın Dil Kurumu'na da bildirilmiş olduğunu yüksek bildirimlerinden anlayarak çok memnun oldum. Bu konudaki lütfunuza ayrıca teşekkür eder ve aldığım şevk ve gayret dolayısıyla bundan böyle elde edeceğim malumatı peyderpey bildireceğimi arz eylerim.

Amerika âlimlerinden Colonel James Churchward'ın 1868 senesinde Himalaya ve Tibet manastırlarında ve müteakiben Orta Asya ve dünyanın muhtelif yerlerinde 50 sene süren derin incelemeleri neticesinde elde ettiği bizim için çok mühim ve çok yeni malumatı ihtiva eden 4 kıta eserinde ve bunlar arasında bilhassa "The Children of Mu" ve "The Lost Continent of Mu" namlarındaki iki eserinde Uygur, Akkad, Sümer Türklerinin aslen Orta Asyalı olmayıp, Pasifik Denizi'nde 200 000 sene mevcudiyetten sonra bundan 12 500 sene evvel müthiş depremler ve volkanik patlamalar neticesinde batmış olan "Mu" kıtasından 70 000 sene evvel çıkarak Mu'daki yüksek medeniyetlerini, dillerini ve vahdaniyet prensibine dayalı ve uluhiyeti sonsuz kuvvet ve kudretinin gözle görülür bir timsali sıfatıyla Güneşe muhabbet ve tazimden ibaret olan dinlerini bütün cihana yaydıkları vesaire vesaire hakkında şimdiye kadar ne Doğu ve ne Batı kitaplarında mevcut olmayan izahat ve malumata tesadüf ederek, bunlara ait kısa izahatı ihtiva eden 7. raporumu 2 Mart 936 tarihinde postaya vererek Ulu Reisi Cumhurumuza gönderdim ve takdim ettim.

Colonel James Churchward'ın insanlık tarihine ve bilhassa sayın ırkımızın binlerce senelik yüksek ve şanlı mazisine ait mühim izahatı ihtiva eden 4 kıta eserinin aynen dilimize çevirilmesi çok isabetli ve uygun olacağı âcizane fikrindeyim.

Son takdim ettiğim 7. raporumun 44. sayfasının sonlarında İsa'nın çarmıhta son deminde sarf ettiği Mu diline

ait "Hele, hele, lamat zabak ta ni) cümlesini acele ile yanlış olarak "Hele, hele, lamat zabak ta ni" cümlesini aceleyle yanlış olarak "Hele, hele, lama sabak ta ni" şeklinde yazmış olduğumu nezdinde kalan rapor suretini gözden geçirir iken anlamış olduğumdan, bu cümlemin yukarıdaki şekilde düzeltilmesini lütfunuzdan istirham eyler ve bu raporum hakkında *Ulu Önderimizin* ifade edecekleri görüş ve değerlendirmeden haberdar edilmekliğimi gayret ve inayetinizden özel olarak rica ve bu vesile ile kalbi hürmetlerimi teyit eylerim, çok sayın Bay.

Meksiko Maslahatgüzarı
Tahsin Mayatepek

24.3.1936

Sayın Bay Tahsin Mayatepek
Türkiye Maslahatgüzarı
Meksiko

Sayın Bay,
7.3.936'da yazılmış yazınızı aldım.

1) Güneş-Dil Teorisi, dil materyalleri üzerine Kurumun yıllardan beri yaptığı hazırlıkların Ulu Önderimizin yüksek dehasında uyandırdığı jeniyal* bir buluştur. Teori, geçen yaz Florya deniz evinde Milli Dahimizin yüce dimağında doğmuştur. Kendi isimlerinin ilanını arzu buyurmadıklarından, gazetelerdeki yazılarda "Türk jenişinin** bulduğu" yollu işaretlerle yetinilmiştir.

2) Raporlarınızı doğrudan doğruya Ulu Önderimizin yüce huzurlarına sunmanız tabii ise de, Kurum dosyalarında yer tutmak üzere bunların birer nüshasının da Genel Sekreterliğe bildirilmesi çok faydalı olur. Bahsettiğiniz 7 numaralı raporunuz henüz bizce görülmemiştir. İşaret ettiğiniz düzeltme, Ulu Önderimize arz edilecektir. Churchward'ın 1868'de basılmış olduğunu bildirdiğiniz eserlerinde bahsedilen "Mu" kıtası ahalisinin ırkı ve dili üzerine olan malumat, Türk dil ve tarih tezleriyle ne dereceye kadar uyusabilmekte olduğunu ve ne gibi delillere dayandırıldığını raporunuzda misallerle göstermiş olduğunuzu tahmin ederim. Raporunuz görüldükten sonra yeniden bu mesele üzerine gelebilirim.

Saygılarımı sunarım, Sayın Bay.

TÜRK DİL KURUMU
Genel Sekreteri

* Génial: Dahice, çok üstün, çok parlak. (Y.N.)
** Génie: Dâhi, üstün yetenekli. (Y.N.)

Meksiko - Çapul Tepek. 18 Mayıs 1936

İlişik: 7 Kıta Rapor.

Çok Sayın Bay İ. Necmi Dilmen,
Türk Dil Kurumu Genel Sekreteri,
ANKARA

Çok Bayın Bay,

24.3.936 tarih ve 171 no.lu ve sonra da bazı düzeltilmiş notları ihtiva eden 21.4.936 tarihli iltifatnamelerini zi büyük bir memnuniyet ve şükranla aldım.

Şimdiye kadar Meksiko'daki dil ve tarih araştırmaları hakkında *Ulu Önderimiz Atatürk'e* muhtelif tarihlerde arz ve takdimle övündüğüm 7 kıta raporumun birer suretini yüksek bildirimleri üzere ilişik olarak sunuyorum. Bundan böyle hazırlayacağım raporların da birer suretini peyderpey takdim edeceğimi arz eylerim.

Amerika âlimlerinden Colonel James Churchward'ın gençliğine tesadüf eden 1868 senesinde Hindistan'da "*Aymoda*" manastırında başlayarak cihanın muhtelif kıtalarında 50 sene süren tarihi ve ilmi incelemeleri neticesinde ilk defa 1931 senesinde New York'ta yayımladığı 4 kıta eserde:

1) Uygur, Akkad ve Sümer namlarındaki ırktaşlarını zın insanlığın ilk vatani olan *Mu* kıtasından binlerce sene evvel çıkarak cihana yüksek kültür ve medeniyetlerini, dil ve dinlerini götördükleri,

2) Aryen denen Tötonların, İslavların, Brötonların, Baskların, İrlandalıların, kısacası hemen bütün Avrupa kavimlerinin Uygur Türklerinin zürriyetleri oldukları,

3) Akkad ve Sümer sözlerinin Hindistan manastırlarında mukaddes bir dil olarak öğretilen *Naga Maya* yani *Mu* dilindeki manaları,

4) *Mu* kıtası batmadan binlerce sene evvel çıkarak *Mu*'nun ilimlerini ve dinini dünyanın birçok yerlerine ve bu arada Mısır ve Hindistan'a yaymış olan "*Naa-Kal*" namındaki *Mu* ilim ve din misyonerlerinin Himalaya ve eski Mısır mabetlerine naklettikleri tablet vesaireyi *Musa*'nın Sina Dağı'ndaki *Oziris* mabedinde ve *İsa*'nın da hem Mısır hem de Hindistan'da senelerce inceledikleri ve bunlara kıyasen Kur'an'da bir ayet başını teşkil eden "*Ta-Ha*" sözünün *Mu* diline ait olduğunu, Churchward'ın bu söz hakkındaki izahatını gördükten sonra, İslam dinini kuran zatın da diğerleri gibi *Mu*'nun dil ve dinini Mısır'da ve büyük bir ihtimal Hindistan manastırlarında tahsil ettiği neticesinin ortaya çıkarmakta olduğu,

Binlerce sene evvel Asya'nın doğu kıyılarından Avrupa'nın batı sahillerine ve İrlanda adasına kadar büyük araziye kaplamış olan muazzam Uygur İmparatorluğu'nun bundan 11 500 sene evvel müthiş manyetik katakлизм* ve müteakiben yeryüzünde birdenbire dağların fırlaması üzerine bütün nüfusuyla birlikte mahvolduğu vesaire vesaire hakkında şimdiye kadar hiçbir eserde mevcut olmayan malumat ve izahata tesadüf ederek bunları özetle 7 numaralı raporumla *Ulu Önderimiz Atatürk'e* bundan iki ay evvel arz ve takdimle övünmüş idim.

* Katakлизм: Yerkürenin yüzeyinde genel değişiklik. (Y.N.)

Bu kere de yüksek tarafınıza gönderdiğim işbu mühim raporu lütfen ve inayeten okumanızı rica ederim.

Ulu Önderimizin bu rapor hakkındaki değerlendirmeleriyle birlikte yüksek fikrinizi de bildirmek lütfunda bulunursanız, pek müteşekkire ve minnettar olacağımı arz ve bu vesileyle derin hürmetlerimi teyit eylerim çok Sayın Bay.

Meksiko Maslahatgüzarı
Tahsin Mayatepek

Dolmabahçe 22.6.1936

Bay Tahsin Mayatepek
Türkiye Maslahatgüzarı / Meksiko

Sayın Bay,

18 Mayıs 1936'da yazılmış yazınızla ona bağlı yedi rapor kopyasını aldım. *Ulu Önder'e* sunulan raporların böylece kurumda da birer kopyasının bulunması dileğini yerine getirmenizden duyduğum sevinç ve teşekkürü en başta söylemek isterim.

Yedinci rapora temel olan Colonel James Churchward'ın kitapları buralarda kimsece bilinmemektedir. Bu raporun aslı geldiği zaman Tarih Kurumu'na verildiğini ve Tarih Kurumu'nca da İngilizce bilmesi dolayısıyla eski Kültür Bakanı ve Manisa Saylavı Bay Hikmet Bayun'un okuması yerinde görüldüğünü öğrendim. Merak ederek Tarih Kurumu Genel Sekreteri'nden ben de okumak üzere raporu istedim ve okudum.

Kitapların en esaslı noktalarını özetlemiştiniz. Ancak birtakım şüphe verici noktalar var:

Bir defa yazarın şimdi seksen yaşlarında olduğuna göre Hindistan'da bulunduğu bildirilen 1868 tarihinde on iki yaşlarında olması lazım gelir. On iki on üç yaşında bir çocuğun *Ayhoda Manastırı*'nda incelemeler yapmış olmasına da ihtimal verilemez.

Sonra milattan on iki bin yıl önce denize batmış bir kıtadaki milletin dilini öğrenmiş olmak ve bu dile göre Grek alfabesinin harf adlarından bir cümle yapmak, çok kuvvetli delillere dayanmadan kabul edilebilecek bir şey değildir. Hayatının hemen her zamanı yazılı olan *Muhammed*'in Suriye'den başka bir yere gitmediği malum iken, Mısır'da veya Hindistan'da tahsilini iddia etmek, hayatı hakkında oldukça malumat bulunan *İsa*'nın Hindistan'da *Mu* dini öğrendiğini ileriye sürmek gibi noktalar, hep merak ve şüphe uyandırır fikirlerdir sanırım.

Mu medeniyet, dil ve dini üzerine Colonel'in kitaplarından alınan malumat arasında bunların Türk olduklarını gösteren fikir ve ibarelerin eserden aynen mi alındığı yoksa sizce fikir olarak mı katıldığı da sorulacak noktalar arasındadır.

Bir de bu eserlerin Amerika Birleşik Devletleri ülkesinde ve ilmi mahfillerde ne yolda kabul gördüğü de merak edilecek bir şeydir.

Bu noktalar hakkında yüksek fikirlerinizi beklemekle beraber, adlarını saydığınız dört kitaptan birer tane de edinmek istediğimizden, ne fiyatlarla tedarik edilebileceğinin de bildirilmesini diler, saygılarımı sunarım, Sayın Bay.

Türk Dil Kurum
Genel Sekreteri

TC
MEKSİKO ELÇİLİĞİ
İlişik 4 kıta rapor.

Meksiko - Çapul Tepek , 1 Ağustos 936

Bay İbrahim Necmi Dilmen
Türk Dil Kurumu Genel Sekreteri.
Dolma Bahçe Sarayı / İstanbul

Çok Sayın Bay,

22.6.936 tarih ve 488 sayılı yazınızı büyük bir memnuniyet ve şükranla aldım. Sorduğum bazı hususların cevaplarını vermek suretiyle hakkımda gösterdiğiniz tevccüh ve iltifattan dolayı teşekkür ederim.

Alakanızı çektiğini memnuniyetle gördüğüm 7. raporun tereddüt ve şüphenize sebep olan bazı yönlerini aydınlatarak cevabımı hazırlamakla meşgul bulunmakta ve arzunuz üzerine Colonel James Churchward'ın Amerika'ya ısmarladığım 4 kıta eserinin gelmesini beklemekte olduğumdan, bunların hepsini önümüzdeki hafta postaya vererek sunacağımı arz eylerim.

Evvelkilere ek olarak bu kere de 8, 9, 10, 11 numaralı raporlarımı ilişik olarak takdim ediyorum. Bunların birçoğu Amerika ve Meksika yerli dillerinde bulduğum Türkçe sözleri ihtiva etmekte olmaları hasebiyle 3. Dil Kurultayı'nı alakadar edecek mahiyette iseler de, bunların sayın Kurultay'da okunup okunmaması, yüksek görüşünüze bırakılmıştır.

Bu defaki raporlarımın muhteviyatına gelince:

8. Raporum: Kuzey Amerika'da Texas eyaletindeki yerlilerin Atakapa namındaki dillerinde bulduğum 25 kadar Türkçe sözleri,

9. Rapor: Brasseur de Bourbourg'un "Quatre lettres sur le Mexique" adındaki eserinde Meksika yerlileri hakkındaki izahatı arasında bulduğum birtakım Türkçe sözleri,

10. Rapor: Peru dilcilerinden Pablo Paton'un Peru'daki Kisua ve Aymara dilleri hakkındaki eserinde bu dillerde bulduğu Asuri ve Sümer sözlerini ihtiva etmektedir.

11. Rapor: İspanyol Pizarro'nun zapt ve işgalinden önce Peru'da hükümdarlık etmiş olan İnka, yani imparatorların taşıdıkları adların ve daha diğer birtakım sözlerin tasavvut* ve bünye itibariyle Türkçeye benzemekte olduklarını göstermektedir.

Bilhassa 9. raporumun 1. sayfasında arz ettiğim "Turan" sözünün Haiti adasındaki yerlilerin dilinde "Göke mensup millet" anlamında ve yine mezkur raporun 2.

sayfasında: Antil adalarının en büyüğü olan Kuba adasının taşıdığı adın Ku - Mübarek ve Ba- Baba yani "Mukaddes Baba" manasını ifade eden hem Maya ve hem de en eski Türk diline ait bileşik bir söz olduğunu "Quatre lettres sur le Mexique" adındaki eserin 228 ve 329. sayfalarındaki izahattan anlayarak hayrette kaldığımı arz eyler ve bilvesile saygılarımı sunarım, Sayın Bay.

Meksiko Maslahatgüzarı
Tahsin Mayatepek

Meksiko - Çapul Tepek. 30 Ağustos 936

Bay İbrahim Necmi Dilmen,
Türk Dil Kurumu Genel Sekreteri.
Dolmabahçe/İSTANBUL

Sayın Bay,

448 sayı ve 22.8.936 tarihli yazınızla 7. Raporumun bazı noktaları hakkında istediğiniz tamamlayıcı izahatı aşağıda sırasıyla arz ediyorum:

Colonel James Churchward'ın Hindistan'a ne zaman ve ne maksatla gittiğine dair eserlerinin baş taraflarında verdiği malumatı özetleyerek: Adı geçenin 1868 senesinde Hindistan'da zuhur eden müthiş bir kıtlık esnasında aç Hintlilere iâşe işlerinde yardımda bulunmak üzere belirtilen tarihte Amerika'dan Hindistan'a gittiğini ve arzusu doğrultusunda iâşe işlerinde çalışmak üzere Hint hükümeti tarafından Himalaya'da bulunan "Ayhoda" Manastırı'na gönderildiğini izah etmiş ve manastıra girer girmez hemen incelemelerine başlamış olmayıp, insanlığın ve ilk dil ve din ve medeniyetin ortaya çıktığı Mu kıtası hakkında malumatı ihtiva eden ve Ayhoda Manastırı'nın mahzenlerinde sıkı bir muhafaza altında bulunan binlerce senelik pek eski ve esrarengiz yazıları içeren tabletlerin manalarını bizzat anlamak merakına düşüğünü ve bu suretle Himalaya ve Tibet manastırlarına binlerce sene evvel Naa Kal namındaki Mu ilim ve din misyonerlerinden intikal edip Naga Maya namı altında muhafaza olunan ve öğretilen mukaddes Mu dilini Baş Rahip Richi'den öğrenmeye başlamış ve bundan başka en eski medeniyetler tarihine ve arkeolojiye emsalsiz derecede vâkıf olan adı geçen Baş Rahipten bu ilimleri de 12 sene zarfında tahsil ettikten sonra 29 yaşında manastırı terk ederek evvela Tibet manastırlarında ve müteakiben cihanın muhtelif arkeolojik sahalarında 50 sene süren derin incelemelerden sonra New York'a dönerek bundan birkaç sene evvel eserlerini yayımlamaya başlamış olduğunu arz etmiş idim.

Gerek bu husus ve gerek diğer mühim tarihi meseleler hakkında tafsilatlı izahat ve malumatın anlaşılması için Churchward'ın son olarak yayımlanan eseri ile beşe ulaşan eserlerini bugün postaya vererek namınıza gönderdiğimi arz eylerim.

Bundan 12 000 sene önce 24 saatte hemen bütün nüfusuyla batmış olan "Mu" kıtasındaki yüksek kültür, me-

* Tavassut: Sesleme, fonasyon (Y.N.).

deniyet, dil ve dinlerini cihana yayan "Uygur, Akkad, ve Sümer" namlarındaki ırktaşlarımız ve daha birçok mühim tarihi meseleler hakkında şimdiye kadar hiçbir Doğu ve Batı eserlerinde tesadüf etmediğim hayret ve dikkatle incelemeye değer historik, jeolojik, lengüistik izahat ve malumatı ihtiva eden bu eserlerin yüksek tahsil görmüş ve İngilizceye hakkıyla vâkıf bir zata ve tercihen muktedir bir bahriye zabitimize tercüme ettirilerek Tarih Kurumumuzca incelenmesi bütün insanlığın ve bilhassa ırkımızın en eski kökeni ve mazisi hakkında çok mühim malumat elde edilmesine yarayacağını bu kere de tekrar arz ederim.

2. sorunuza cevabım:

Fotoğrafına bakarak 80 yaşında olduğunu tahminen bildirdiğim Churchward'ın hakiki yaşını anlamak için Amerıkan yazarlarının biyografisini ihtiva eden buradaki Amerıkan kitapçısında bulduğum bir esere müracaat ederek, adı geçenin 1852 senesinde doğduğunu anladığımdan, 1868 yılında Ayhoda Manastırı'na girdiği esnada Churchward'ın 17 ve bugün 85 yaşında olduğunu düzelterek arz eder ve raporun bu suretle düzeltilmesini dilerim.

3. sorunuz:

Milattan 12 000 yıl önce Pasifik denizine batmış olan Mu kıtasının dilini Churchward'ın nerede ve ne suretle öğrendiği hakkındaki sorunuzun cevabı yukarıda yazılı olduğundan, burada tekrarına lüzum görmedim.

4:

Grek alfabesi harflerinin taşıdıkları adların, Mu'nun battığını Mu diliyle anlatan bir ibare olduğunu kabul etmek için pek kuvvetli delillere dayanmak lazım geldiği hakkındaki değerlendirmenize gelince:

Greklerin en eski ecdatlarının Mu çocukları olduğunu ve bu insanların Mu batmadan önce "Kara Maya" namıyla Mu'dan çıkarak Akdeniz kıyılarına ve bu arada bugünkü Yunanistan arazisine yerleştiklerini ve aslen Mu çocukları olan Mayaların dilinde *Teo. Anı* gibi daha birçok Grek sözlerinin aynen mevcut ve kullanılmakta bulunması da Kara Mayalar ile Mayaların aynı kökenden yani Mu'dan çıktıklarını göstermekte olduğunu ve nitekim Evropa tarihçilerinin Greklerin ecdatlarına verdikleri "Carien=Karien" adının aslen Kara Maya sözünden alınmış olduğunu (dilimizde mevcut Kara man sözünün de Kara Maya ile alakadar olması pek muhtemeldir) ve bu suretle Mu'nun battığına şahit olan ve bu felaketten kurtulan Grek ecdatlarının bu müthiş vakayı ilerideki Grek nesillerinin bilmeleri için Grek alfabesini teşkil eden harflere Mu dilinde adlar vermiş olduklarını Churchward birçok eserlerinde ve bilhassa "The lost continent of Mu" adındaki eserinin 103. ve daha ilerideki sayfalarında izah etmekte olduğundan, bu konuda fazla malumat almak için belirtilen eserlere müracaat buyurulmasını rica ederim.

5. sorunuz:

Hayatının hemen her zamanı yazılmış olup, Suriye'den başka bir yere gitmediği malum olduğunu söylediğiniz Muhammed'in Mısır'a veya Hindistan'a giderek Mu dil ve dinini öğrenmiş olması hakkındaki fikirlerimin şüphe ve tereddüdünüze sebep olduğunu bildiriyorsunuz.

Buna cevaben:

Hayatını ve koyduğu din prensiplerini bir zamanlar ehemmiyetle incelediğim Muhammed hakkında Arapça eserlerde epeyce malumata tesadüf etmiş ve bunların pek çoğu o zamanın icaplarına ve akli seviyesine göre özel maksada dayanarak uydurulmuş isnat ve rivayetler olduğunu görmüş idim. Bu rivayetler arasında mesela Muhammed'e ümmilik atfeden bir haber vardır ki, buna ufak bir düşünme kabiliyeti olan bir insanın inanmasına imkân yoktur. Çünkü kölesi Zeyd'in bile okuyup yazmak bildiği ve çocukların bile 15-20 günde okuyup yazma gibi basit bir bilgiyi elde ettikleri halde Muhammed'in bunu bilmemesi ve 63 sene süren hayatında bunu ihmal etmiş olmasını kabul değil, tasavvur bile caiz değildir.

Bilhassa ki Muhammed'in Buhari'de mevcut bir hadisiyle "allimu evladeküm elkitabeti", yani çocuklarınıza yazı yazmayı öğretiniz diye tavsiyede bulunduğu halde, bu sözü ile kendisinin âmil olmadığına aklen ve mantıken imkân yoktur. Dolayısıyla Muhammed'in ümmi olduğuna dair ortaya atılan bu rivayet o zamanki saf ve basit fikirli insanlara Kur'an'ın Muhammed gibi ümmi bir adam tarafından yazılmış olmayıp, Allah tarafından kendisine gönderilmiş olduğunu kabul ettirmek için uydurulmuş eblehfiribane* sözler gibi Arap tarihlerinde mevcut malumatın halis hakikat olarak kabul edilmesine imkân olmadığını ve Grande Encyclopedie Francaise'in "On sait peu de choses de l'enfance et de la jeunesse de Mohammed. Le seul temoignage d'une authenticite indiscutable sur les premieres annees de sa vie nous est fourni par le Coran dans les versets suivants" dediği gibi, Muhammed hakkında en sağlam malumat "Ve'dduha" suresinde bulunan ve aşağıda manaları yer alan ayetlerde mevcuttur:

"Rabbin seni unutmadı. Sana karşı gazap göstermedi. Senin için ahiret bu dünyadan hayırlıdır. Rabbin sana nimetler ılsan edecek ve memnun olacaksın. Yetim değil mi idin? Seni himayesine almadı mı? Seni dalalette bulmuş idi ve sana doğru yolu gösterdi. Seni fakir buldu ve seni zengin etti." İşte Muhammed hakkında en doğru haberlerin bu ayetlerden ibaret olduğunu söyleyen Ansiklopedi, izahatına devamlı "La partie des biographies musulmanes relatives a cette periode de l'existence du prophete est fabriquée de toutes pièces. Elle est riche en détails tendancieux, en épisodes merveilleux" diyerek, Muhammed hakkında Arap tarihlerinin verdikleri haberlerin pek cüzi bir kısmını itimada değer olduğunu anlatmakta ve adı geçene ait en doğru haberlerin şunlardan ibaret olduğunu zikretmektedir:

1) Muhammed takriben 21 Nisan 571 miladi yılında Mekke'de doğmuştur. Anasının rahminde iken babası Abdullah ölmüştür.

2) Bünyesi zayıf olan anası Amine bizzat emziremeyeceği için Muhammed'i bakılmak üzere çölde yaşayan Halime namındaki kadına vermiştir.

3) Muhammed 5 yaşında iken çölden Mekke'ye dönmüş ve az bir ara ile önce baba tarafından büyükbabası Abdül Muttalib'i ve biraz sonra anasını kaybetmiştir.

4) Kimsesiz ve fakir olan Muhammed, hayatını kazanmak için 9 yaşında çobanlığa ve müteakiben deve ker-

* Eblehfiribane: Ahmak aldatırcasına. (Y.N.)

vancılığına girmiştir.

5) Suriye ile ticaret yapan amcası Ebu Talib'in devesiyle 13 yaşında iken Suriye'ye seyahatler yapmış ve bu seyahatlerin birinde amcası kendisini Bosra Manastırı keşişlerinden Bahira'ya birkaç günler emaneten bırakmıştır.

6) 13 yaşından 20 yaşına kadar Muhammed'in hayatı hakkında malumat yoktur.

7) 20 yaşında tekrar ortaya çıkarak doğruluk ve ciddiyetiyle tanınmaya başlanan Muhammed'e hemşerileri "El Emin" sıfatını vermişler ve kendisini birçok anlaşmazlıklar esnasında hakem olarak seçmişlerdir. Nihayet şöhreti duyulmakla Hadice namında Mekke'de zengin bir dul kadının hizmetine girmiş ve adı geçenin parasıyla ticaret yaptığı 5 sene zarfında gösterdiği doğruluk ve ciddiyetle gözüne girerek 40 yaşında olan Hadice ile 25 yaşında iken evlenmiştir. Bu suretle refaha kavuşan Muhammed'in bundan sonra en büyük meşgalesi Mekke ve civarındaki Arapların maddi ve manevi perişanlıklarını gidermeye yardımcı olacak çareleri aramaktan ibaret bulunmuştur.

8) 37 yaşında iken Kâbe'yi yeniden inşa eden Mekkeliler meşhur "Hacerül esved'in" kimin tarafından yerine konulması hususunda ortaya çıkan şiddetli münakaşa ve anlaşmazlığın halli için Muhammed'i seçmişlerdir. Hakemliği kabul eden Muhammed, bu vazifeyi de herkesi memnun edecek surette yerine getirmeye muvaffak olmuştur.

Yukarıdan beri devam eden bu malumattan da anlaşılıyor ki, 13'ten 20'ye ve 25'ten 37 yaşına kadar geçen ve nerelerde ne suretle geçirdiği hakkında malumat olmayan Muhammed'in bu meşgul zamanlarını şimdi izah edeceğim bir delile dayanarak Mısır veya Himalaya manastırlarında Mu'nun din ve dilini öğrenmekle geçirmiş olduğunu sandığımı raporuma bildirdiğim gibi, bu iddiamın tersi sabit oluncaya kadar bu kanaatte devam edeceğim.

Kur'an'da bir sure başında bulunan Ta-Ha sözünün batan Mu kıtasının vaktiyle eczasını teşkil eden East Island, Tonga, Markiz namlarındaki Pasifik adaları yerlilerince huzu ve huşu ile telaffuz edilen ve Ta = Yıldızlar ve Ha = Su, yani su ihtiva eden yıldızlar anlamında olan halis ve pek eski bir Mu sözü olduğunu Churchward'ın izahatından anlamaklığım üzerine, Kur'an'da daha bu gibi manaları hiçbir yorumcu tarafından izah edilememiş Ya-sin, Ta-sin, Ha-mim vb. gibi birçok esrarengiz sözlerin birtakım sure başlarında bulunduklarını göz önüne getirerek, bunların da Ta-ha gibi Mu diline ait olmaları ihtimaline dayanarak Mu dilinin hemen aynı olan Maya dili lügatine baktım ve tahminim üzere bu sözlerin de Maya dilinde mevcut ve manaları olduğunu hayretle gördükten sonra, ne Arapça ne de İbranice olmayan ve sırf Mu diline ait bulunan bu sözleri Muhammed'in ya Mısır'da veya Hindistan'da öğrenmiş olduğu netice ve kanaatine vardım. Meselenin asıl mühim yönü, Muhammed'in bu Mu sözlerini öğrenmiş olmasıdır. Mısır'a veya Hindistan'a veyahut başka bir yere gitmiş olmasının ehemmiyeti olmadığını açıklayarak arz ederim.

6. sorunuz:

Hayatı hakkında oldukça malumat bulunduğunu söylediğiniz İsa'nın Mısır ve Himalaya manastırlarında Mu'nun dil ve dinini tahsil etmiş olduğu hakkındaki izahatımın merak ve şüphe uyandırıcı mahiyette oldukları-

nı söylüyorsunuz.

İsa'nın önce Mısır'da iki sene ve müteakiben Hindistan'da 12 sene kalarak Mu'nun yüksek kozmogonik ilimlerini, dinini, dilini öğrendiğini şahsi ve indi bir fikir olarak değil, Churchward'ın eserlerinde verdiği uzun izahata dayanarak arz etmiş idim. Bu izahat arasında, bilhassa İsa'nın çarmıhta iken son deminde sarf ettiği "Hele, Hele, Lamat zabak ta ni" sözlerinin ne Arap, ne İbrani ve ne de diğer hiçbir dile ait sözler olmayıp, tamamen Mu diline mensup ve bugün Mu dilinin aşağı yukarı hem aynı olan Maya dilinde aynen mevcut ve açık manaları olduğunu Churchward'ın "The Sacred Symbols of Mu" adındaki eserinin 55. sayfasındaki izahata dayanarak arz etmiş olduğumdan, işbu eseri değerlendirmenizi rica ederim.

Bundan başka İsa'nın 12 yaşından itibaren Felastin'den kaybolarak 27 yaşında Kudüs'e dönerek dinini yaymaya başladığı vesaire hakkında Ernest Renan'ın "Les origines du Christianisme" adındaki meşhur eserinin bir parçasını teşkil eden "La vie de Jésus"de geniş izahat bulunmakta ve bu da İsa'nın Felastin'den kaybolduğu uzun seneler esnasında Mısır ve Hindistan mabet ve manastırlarında Mu'nun dil ve dinini öğrenmiş olduğuna dair Churchward'ın izahatını teyit etmekte olduğunu arz ve zikri geçen "La vie de Jesus"yü mutlaka okumanızı rica ederim.

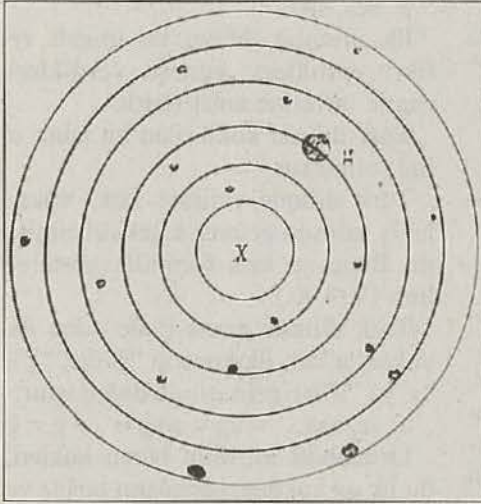
7. sorunuz:

Churchward'ın eserlerinden aldığım malumat arasında Mu'nun yüksek kültürünü, din ve dilini cihanın birçok kıtalarına yayanların Türkler olduklarını gösteren fikir ve ibareleri eserlerden aynen mi aldığımı, yoksa şahsi bir fikir olarak mı ifade ettiğimi sormanıza gelince:

Churchward'ın bilhassa "The children of Mu" adındaki esrinin 215. sayfasından itibaren "The great Uighur Empire", yani büyük Uygur İmparatorluğu'na dair verdiği izahat esnasında Türk adını zikretmeksizin dünyanın muhtelif kıtalarına Mu'nun yüksek kültürünü götürüp yayanların Uygur, Akkad ve Sümerler olduklarını söylemekte olmasından hareketle, adı geçen bu izahatına dayanarak ve hepimizin kabul ve tasdik ettiğimiz üzere, Uygur, Akkad ve Sümerlerin Türk ırkına mensup oldukları hakkındaki tarihi hakikat ve kanaati göz önüne getirerek ilk yüksek medeniyeti, ilim ve ırfa Mu kıtasında vücuda getirip dünyaya yayanların Türk ırkına mensup olduklarını, isterse şahsi bir fikir olarak ifade etmiş olsam bile, tarihe aykırı bir fikir ve kanaat göstermemiş olduğuma emin bulunduğumu arz eylerim.

Bu metinlerde, günümüzde anlaşılmayan bazı sözcükler değiştirilmek suretiyle sadeleştirilmiştir. Metinlerde geçen kimi yabancı sözcüklerin yazılışları metinlerde geçtiği şekliyle korunmuş, bu sözcüklerin doğru yazılışları ve anlamları "Y.N." (Yayımcının Notu) dipnotlarıyla metinlerin sonunda verilmiştir. Mayatepek'e ait daktilo metinlerde vurgu amacıyla büyük harflerle dizilmiş olan sözcükler, *italik* dizilerek belirtilmiştir. Tırnak işareti yerine kullanılan parantez yerine de tırnak (" ") işareti kullanılmıştır.

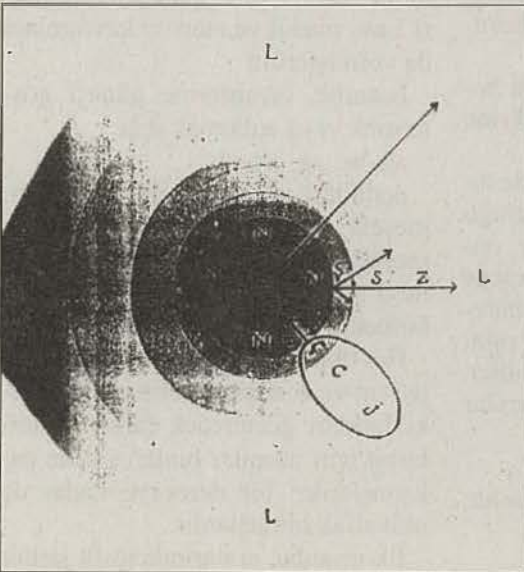
Etimoloji, Morfoloji ve Fonetik Bakımından Türk Dili

Şekil - I

1) X: İlk insanın bulunduğu mıntıka; buradan kendisini saran harici âlemdeki "obje"leri izliyor ve inceliyor. "G" güneştir; ilk insanların bütün dikkat ve alakasını üzerine çeken güneş oluyor.

2) Harici âlemi teşkil eden "obje"ler, insanın bulunduğu yere göre büyüklük, küçüklük, parlaklık veya sönüklük, yakınlık veya uzaklık itibarıyla farklı bulunurlar. Başka başka dairelerdeki noktalar onları gösterir.

Şekil - II

Şekil - II'nin İzahı

1. İnsan harici âlemdeki "obje"lerin farklarını ve her birinin bulunduğu sahayı, bu sahaların birbirleriyle ve kendi ile olan münasebetlerini gösterebilmek gayreti neticesinde türlü vokalleri ve konsonları icat ediyor.

2. I) "a, e, i, i" vokalleri(I) yakının, "o, ö, u, ü" vokalleri uzak hatları gösterirler.

II) "ğ, y, g, k, h, m, b, p, v, f" konsonları(2), "süje"nin veya "obje"nin tam kendini, içini gösterirler.

III) "n" konsonu, "süje" veya "obje"nin en yakın sahasını, kendine bishik olan sahayı gösterir.

IV) "z" konsonu, oldukça geniş bir sahayı gösterir; "s" ve "ş" sahaları "z" sahası içindedir; "ş" sahası "n" sahasına en yakın dar bir mıntıkeyi gösterir.

V) "c, ç, j" konsonları esas olarak "z" sahasında "ş, s" gibidir, fakat "süje" ve "obje"yi gösteren konsonlar yerine de geçebilir.

VI) "l" konsonu, en uzak mıntıkalara kadar, her sahadaki "obje"leri ve hareketleri gösterir.

VII) "r" konsonu "süje" veya "obje"nin gayet belli, sabit ve kati bir sahada olmuş olduğunu gösterir.

VIII) "t - d" konsonları, çok kuvvetli yapıcı ve yaptırıcı hâkim unsurdur.

Not: "Süje" ve "obje" anlamlarına, her türlü abstre anlamları ve hareket, düşünce anlamlarını da ilave etmek lazımdır.

Güneşdil Teorisi Esası ve Kaynakları

1. "Etimoloji, morfoloji ve fonetik bakımından Türk dili" hakkındaki şu notların

ifade ettiği fikirler, 26 Eylül 1932 tarihinde toplanmış olan Birinci Dil Kurultayı'ndan beri geçen üç sene içinde, Türk dili üzerinde ve bu münasebetle diğer dillerde yapılan inceleme ve araştırmalardan ve dille alakadar olan filozofi, psikoloji, sosyoloji bahislerinin gözden geçirilmesinden doğmuştur. Bu doğuş, filolojide yeni bir teori olarak görülebilir. Bu teorinin temeli, insana benliğini güneşin tanıtmış olmasına fikridir.

İnsanın güneşle ilk alakası ve bütün kavramları ondan, onun türlü görünüşlerinden veya kayboluşundan, yürüyüşünden alması ve düşüncesinin gelişmesi ve kuvvet kazanmasıyla, nihayet güneşe de, bütün kâinata da hâkim olabilmesi... Bu, elbette üzerinde durulması ve düşünülmesi çok gerekli bir meseledir. İşte biz, bunu en tabii ve en lojik(3) bulduğumuz içindir ki, yukarıda işaret ettiğiniz inancı göstermiş bulunuyoruz.

Yeni dediğimiz teorinin temelini sağlamlaştırmak için, şu eserleri gözden geçirdik:

A) Büyük Rus âlimi *Pekarski*'nin Petrograd'da 1907'den 1930'a kadar parça parça basılmış "*Slovar Yakutskago Yazıka*", yani "Yakut Dili Lügatı" adlı eseri;

B) *Hilaire de Barenton*'un 1932'de Paris'te basılmış olan "*Études orientales No. 7 L'origine des langues, des religions et des peuples, I. partie, Les radicaux primitifs des langues conservés dans le sumérien ou lexique sumérien-français*" adlı kitabı;

C) Aynı zatın 1933'te basılmış "*Études orientales No. 8 L'origine des langues, des religions et des peuples, II. partie, Les langues, leur dérivation du sumérien; les religions, leur origine dans le sacrifice; les peuples, ils se différencient par leurs rites*" kitabı;

Ç) B. Carra de Vaux'un 1911'de Paris'te basılmış "Etrüsk dili, diller

arasındaki yeri, bazı tekstlerin incelenmesi = *La Langue étrusque, sa place parmi les langues, étude de quelques textes*" adlı eseri;

Not: Sümerlerin ve Etrüsklerin Türk olduklarını ve dillerinin Türkçe olduğunu tarih ispat edegelmektedir.

D) İspanya'nın kuzeyinde ve Fransa'nın güneyinde bulunan Pirene Dağları'nda yaşayan ve bir parçası da Meksika'da olan Baskların dillerine ait "Meksiko-Çapultepe"de bulunan üyelerimizden Tahsin Mayatepek'in yerinde yaptığı incelemelere ait raporları;

Not: Bunlar Bask diline ait olduğu gibi, ondan başka Peru'da konuşulan Keşuha ve o kıtalardaki muhtelif yerli unsurların -ki başlıcası Mayalardır-* dillerine ait raporlardır.

Bütün bu eserler üzerindeki incelemelerimiz, buluşumuzu kuvvetlendirici mahiyette görülmektedir.

2. Şimdi gayet mühim bir noktayı ifade etmek lazımdır. Dil bu buluşla, tamamen cansız olmaktan kurtulmamıştır. Ona can ve hareket vermek lazımdır. İşte bu nokta üzerinde düşünmeye ve incelemeye başladık. Dil cemiyetimiz ve kompetanları(4) bu mesele üzerinde derin incelemeler yaptılar ve oldukça düşüncemizi izaha yardımcı elemanlar buldular. Bu buluşlar bizi, temel buluşun izahına yardım vaat eder elemanlarla karşılaştırdı. Fakat panseyi(5) alaka-dar etmeksizin adeta şekil ve kalıp halinde birtakım eklentilerden ibaret olan bu elemanları yeniden incelemek lazım geldi.

Bu çalışma neticesinde, bütün konsonların(6) ek olarak başlı başına birer anlayış ve hareket işaretleri olması lazım geldiği kanaatine vardık. Bu varışınızı kendi kendimize izah için ilk başvurduğumuz kaynak yine Türk dili camiası olmuştur.

Türk diline ait lügat kitaplarını önümüze aldık. Bu kitaplardaki tam ve belli anlamlar ifade eden sözleri ve bu sözlerde ek olarak köke yapışmış konsonları birer birer göz önünde tutarak, bunların kökte yaptıkları mana nüanslarını etüt ettik.

İşte bu etüdümüz bizi aydınlığa götürmeye başladı. Artık Türk dili cansız olmaktan kurtuluyordu. Bu sırada "Dr. Phil. Orient. H.F. Kvergitch'in "Psychologie de quelques

éléments des langues turques" adlı basılmamış kıymetli bir eserini okuduk. Türk dilindeki süfikslerin(6) gösterici manalarını bulmak için Dr. Kvergitch'in bu teorisini Türk Dil Kurumu'nun ekler hakkındaki geniş ve çok misalli çalışmaları sayesinde anlayabildik ve istifade ettik.

"Güneşdil teorisi" adını verdiği-miz bu notları sunarken ricamız şudur:

1. Eleştiriniz;
2. Reddediniz;
3. Değiştiriniz;
4. Tamamlayınız;
5. Açıklayınız.

Not: "Açıklayınız"dan maksadımız, olumlu veya olumsuz açıklamadır. Yani "Bu olamaz" diyorsanız, niçin? İzah ediniz ve buna karşı teorileriniz varsa onunla karşılık veriniz. "Olur" diyorsanız, niçin? Bunu izah ediniz.

Türk Dilinde Kökler

Dil, psikolojik ve sosyolojik kanunlara bağlı olarak meydana gelmiştir.

Fikri hayatın en ince teferruatı, harici dünyadan gelen levhalar veya içimizde doğan ruhi cereyanlar şeklinde tezahur eder. İnsan bunları dil vasıtasıyla tespit etmeye muvaffak olur.

Dil, harici dünyayı temsil eden ve bize onu hatırlatan birçok gösterici işaretleri, ince farklarla birbirinden ayırma çabalanısmadan ibarettir.

Dilin fonksiyonu, açıklığı bildirmek, kuvveti göstermek, zevk hislerini ifade etmek ve bütün fena hislerden ve hayat tehlikesinden kendini korumaktır.

İnsan, benliğini, kendini saran harici âlemdeki objeleri tespit fikrine eriştiği zaman anlamıştır.

İlk insanların her şeyin üstünde tanıdığı ve her şeyin üstünde tuttuğu ilk obje, güneş olmuştur; güneş, onlar için her şey idi. Güneşi inceleye inceleye onun vasıflarından ve hareketlerinden, maddi ve sonra ruhi, fikri kavramlara intikale başladılar. Ondandır aldıkları başlıca kavramlar şunlardır:

1. Güneşin kendisi;
2. Güneşin saçtığı ışık, aydınlık, parlaklık;
3. Güneşin verdiği sıcaklık;
4. Ateş;

5. Yükseklik, büyüklük, çokluk, kuvvet, kudret, esas, sahip, Allah, efendi;

6. Hareket, imtidat(7), zaman, me-safe, hayat, gıda, büyüme, çoğalma;

7. Renk, su;

8. Yer, kara, toprak;

9. Ses, söz.

İlk insanlar, bütün bu maddi ve fikri varlıkları, güneşe verdikleri isimle birbirine anlatırlardı.

Türk dilinin kökü olan bu isim: *a* (*ağ*) olmuştur.

Türk dilinde orijinal kök, voka-le(7), konson gelerek teşekkül etmiştir. Bunu şu kısa formülle göstere-lim: (V. + K.)

Türk dilinde mana ifade eden ilk vokal "a"dır; ilk konson "ğ"dir; "ğ", "a"ya "a"lar gelmesiyle doğmuştur:

a, aa, aaa... = ağ = a+ğ = . + ğ = ğ

Denilebilir ki, dilin bütün kökleri, bu ilk ağ köküne, insanların boğaz ve ağız cihazı geliştikçe söylemeye muktedir oldukları konsonların ve vokal-lerin ilavesiyle, teşekkül etmiştir:

ağay, ağag, ağak, ağah... gibi.

Bu kompoze(8) sözlerin, yavaş ya-vaş, başlarındaki asıl kök (ağ), ken-dinden sonra gelen süfiks ile kayna-şarak:

ay, ag, ak, ah... olmuştur.

Bu suretle ilk konuşma devrinin ilk konsonları, "ğ" ve bunun dönüş-tüğü "y", "g", "k", "h" olmuştur.

Türkler, ilk tanıdıkları ve taptıkları güneşe ve yukarıda söylediğimiz gi-bi ondan çıkardıkları maddi ve ma-nevi bütün kavramlara "ağ"dan baş-layarak "ay", "ag" "ak", "ah" demişlerdir. Yani, esasa (güneşe) verdikle-ri ismi, maddi ve manevi kavramlara da vermişlerdir.

İnsanlar, birbirlerine güneşi gös-termek veya anlatmak için:

ağ, ay, ag, ak, ah

dedikleri gibi, mesela parlaklığı, mesela ateşi, mesela suyu, mesela toprağı, mesela büyüklüğü... vesa-ireyi anlatmak için dahi aynı sözleri kullanmışlardır.

Her obje ve her düşünüş için, o ob-jelerin ve o düşünüşlerin aralarında-ki farkları gösterecek farklı sözleri tespit için insanlar binlerce sene ça-lışmışlardır; bir dereceye kadar da muvaffak olmuşlardır.

İlk insanlar, aralarında türlü jestler yaparak anlaşmak devrinden, gayet

*Bu dillerde çok Türkçe unsurlar vardır. Sela-nik civarında "Maya+dağ = Mayadağ" adlı Yürek mıntakası hatırlanmalı.

basit ve sınırlı birkaç manalı söze jestlerini katarak anlaşma devrine geçmiş oluyorlar.

Dillerin bugünkü tekamülünde bile insanlar, tam fikir ve maksatlarını anlatabilmek için sözlerine jestler katmaktadırlar. Düşünüş ve dilin mükemmeliyeti derecesinde jest azalır.

Dil, vokallerden ve konsonlardan kurulmuştur.

I. Vokaller: İnsanların kalın ve ince olmak üzere çıkarabildikleri sesler çoktur. Fakat bu seslerden dilimizde tespit olunanlar "8"dir:

A - İ
E - İ
O - Ö
U - Ü

II. Konsonlar "21"dir; dört kategoriye ayırıyoruz:

- 1) ğ, y, g, k, h
- 2) v, f, m, b, p
- 3) d, t, r, l, n
- 4) s, z, ç, c, j, ş

Türk dilinde orijinal kökler, yukarıda işaret ettiğimiz gibi:

ağ, ay, ag, ak, ah'tır.

Bu orijinal kökler, görüldüğü gibi, vokallere konsonların birinci kategorisinin yapışmasıyla teşekkül etmiştir. Vokallere diğer (2, 3, 4 No.lu) kategorilerdeki konsonların yapışmasıyla teşekkül etmiş gibi görünen sözler orijinde kök değildirler, kompozitler. Mesela:

av = ağ + av = ağav'dır. Zamanla asıl kök süfiksle kaynaşıyor, av kalıyor ve manaca da kökün yerine geçiyor.

ot: oğ + ot = oğot ot

ar: ağ + ar = ağar ar

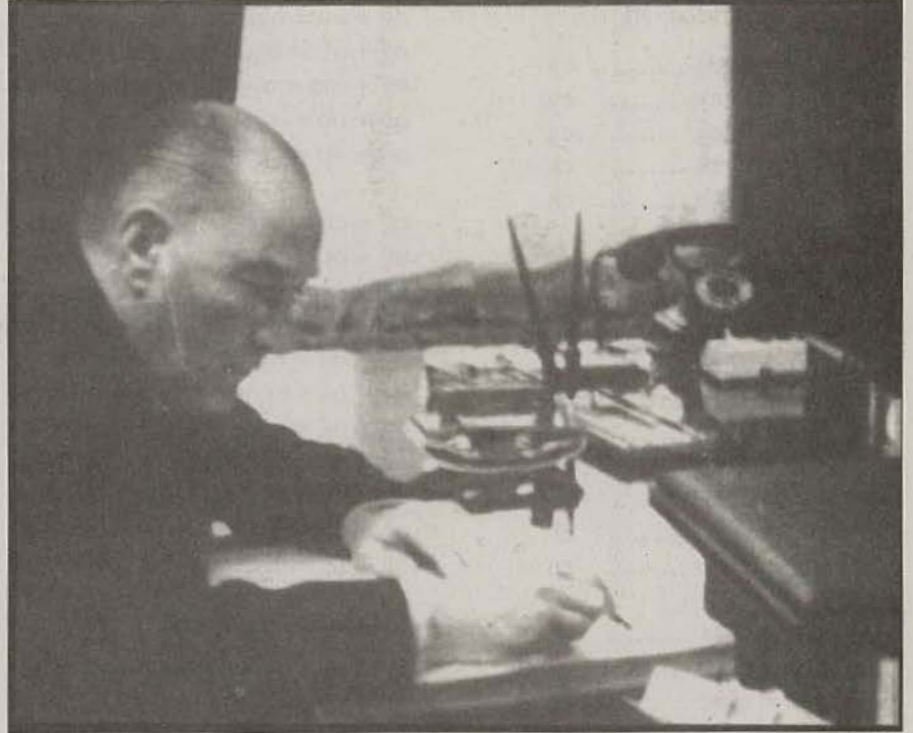
as: ağ + as = ağas as

heceleri de böyledir.

Türk dili orijinalinde, konsonla başlayan kök kelime yoktur. O şekilde görülen sözler, konsonun başındaki vokalin, zamanla düşmesiyle hasıl olmuştur. Mesela: "ku (ses), kulak" orijinde

ku = uk (ses) + uğ'dur.

Kökün "u"su düşmüş, "ğ"nin telaffuzu da büsbütün bırakılmış, "ku" olmuştur. Fakat ukuma, ukumak

sözlerinde kök tamam olarak kendini gösteriyor.

İşte bu hadisedendir ki, doğrudan doğruya (v. + k.) şeklinde olan orijin kökü karşısında, (k. + v.) şeklinde kökün manasını ifade eden ve kök sınıları şekillere tesadüf olunur: uk - ku... gibi. Hakikatte kök, "uk"tur; "ku" kök değildir, bileşik bir sözün basit şekil almasından vücut bulmuştur.

Konuşulan bütün dillerde orijinal esas, dediğimiz gibidir. Fakat bu, zamanla unutulmuş, bırakılmıştır; ve "k. + v." şeklinde, asıl kök olan (v. + k.)nm tersinin de aynı manada bir kök olduğu zehabına düşülmüştür.

Şimdi, ana köklerden som'a kompozite şeklinde basitleşerek kök şekline giren ve onun manasını alan kökler hakkında bir fikir edinmek için aşağıdaki tabloları gözden geçirelim:

Tablo: I

ağ + ağ = ağağ (ağa) ... âğ
ağ + ay = ağay ây
ağ + ag = ağag âg
ağ + ak = ağak âk
ağ + ah = ağah âh

ağ + av = ağav âv
ağ + af = ağaf âf
ağ + anı = ağam âm
ağ + ab = ağab âb
ağ + ap = ağap âp

ağ + ad = ağad âd
ağ + at = ağat ât
ağ + ar = ağar âr
ağ + al = ağal âl
ağ + an = ağan ân
ağ + as = ağas âs
ağ + az = ağaz âz
ağ + ac = ağac âc
ağ + aç = ağaç âç
ağ + aj = ağaj âj
ağ + aş = ağaş âş

Tablo: II

ığ + ığ = ığığ ığ
ığ + ıy = ığıy ıy
ığ + ıg = ığıg ıg
ığ + ık = ığık ık
ığ + ih = ığih ih
ığ + iv = ığiv iv
ığ + if = ığif if
ığ + im = ığım im
ığ + ib = ığib ib
ığ + ip = ığıp ip
ığ + id = ığid id
ığ + it = ığıt it
ığ + ır = ığır ır
ığ + il = ığıl il
ığ + in = ığın in
ığ + is = ığıs is
ığ + iz = ığız iz
ığ + ic = ığıc ic
ığ + iç = ığıç iç
ığ + ij = ığij ij
ığ + iş = ığış iş

Tablo: III

eğ + eğ = eğeğ	eğ
eğ + ey = eğey	ey
eğ + eg = eğeg	eg
eğ + ek = eğek	ek
eğ + eh = eğeh	eh

eğ + ev = eğev	ev
eğ + ef = eğef	ef
eğ + em = eğem	em
eğ + eb = eğeb	eb
eğ + ep = eğep	ep
eğ + ed = eğed	ed
eğ + et = eğet	et
eğ + er = eğer	er
eğ + el = eğel	el
eğ + en = eğen	en

eğ + es = eğes	es
eğ + ez = eğez	ez
eğ + ec = eğec	ec
eğ + eç = eğeç	eç
eğ + ej = eğej	ej
eğ + eş = eğeş	eş

Tablo: IV

iğ + iğ = iğiğ	iğ
iğ + iy = iği y	iy
iğ + ig = iğig	ig
iğ + ik = iğik	ik
iğ + ih = iğih	ih

iğ + iv = iğiv	iv
iğ + if = iğif	if
iğ + im = iğim	im
iğ + ib = iğib	ib
iğ + ip = iğip	ip
iğ + id = iğid	id
iğ + it = iğit	it
iğ + ir = iğir	ir
iğ + il = iğil	il
iğ + in = iğin	in

iğ + is = iğis	is
iğ + iz = iğiz	iz
iğ + ic = iğic	ic
iğ + iç = iğiç	iç
iğ + ij = iğij	ij
iğ + iş = iğış	iş

Tablo: V

oğ + oğ = oğoğ	oğ
oğ + oy = oğoy	oy
oğ + og = oğog	og
oğ + ok = oğok	ok
oğ + oh = oğoh	oh

oğ + ov = oğov	ov
oğ + of = oğof	of
oğ + om = oğom	om
oğ + ob = oğob	ob
oğ + op = oğop	op

oğ + od = oğod	od
oğ + ot = oğot	ot
oğ + or = oğor	or
oğ + ol = oğol	ol
oğ + on = oğon	on
oğ + os = oğos	os
oğ + oz = oğoz	oz
oğ + oc = oğoc	oc
oğ + oç = oğoç	oç
oğ + oj = oğoj	oj
oğ + oş = oğoš	oš

Tablo: VI

ög + öğ = öğög	ög
ög + öy = öğöy	öy
ög + ög = öğög	ög
ög + ök = öğök	ök
ög + öh = öğöh	öh
ög + öv = öğöv	öv
ög + öf = öğöf	öf
ög + öm = öğöm	öm
ög + öb = öğöb	öb
ög + öp = öğöp	öp

ög + öd = öğöd	öd
ög + öt = öğöt	öt
ög + ör = öğör	ör
ög + öl = öğöl	öl
ög + ön = öğön	ön
ög + ös = öğös	ös
ög + öz = öğöz	öz
ög + ök = öğök	ök
ög + öj = öğöj	öj
ög + öş = öğöş	öş

Tablo: VII

uğ + uğ = uğuğ	uğ
uğ + uy = uğuy	uy
uğ + ug = uğug	ug
uğ + uk = uğuk	uk
uğ + uh = uğuh	uh

uğ + uv = uğuv	uv
uğ + uf = uğuf	uf
uğ + um = uğum	um
uğ + ub = uğub	ub
uğ + up = uğup	up

uğ + ud = uğud	ud
uğ + ut = uğut	ut

uğ + ur = uğur	ur
uğ + ul = uğul	ul
uğ + un = uğun	un

uğ + us = uğus	us
uğ + uz = uğuz	uz
uğ + uc = uğuc	uc
uğ + uç = uğuç	uç
uğ + uj = uğuj	uj
uğ + uş = uğuş	uş

Tablo: VIII

üğ + üğ = üğüğ	üğ
üğ + üy = üğüy	üy
üğ + üg = üğüg	üg
üğ + ök = üğök	ök
üğ + üh = üğüh	üh

üğ + üv = üğüv	üv
üğ + üf = üğüf	üf
üğ + üm = üğüm	üm
üğ + üb = üğüb	üb
üğ + üp = üğüp	üp
üğ + üd = üğüd	üd
üğ + üt = üğüt	üt
üğ + ür = üğür	ür
üğ + ül = üğül	ül
üğ + ün = üğün	ün

üğ + üs = üğüs	üs
üğ + üz = üğüz	üz
üğ + üc = üğüc	üc
üğ + uç = üğuç	uç
üğ + üj = üğüj	üj
üğ + üş = üğüş	üş

Vokalleri değiştirerek konsonların yalnız birinci kategorisiyle yaptığımız sekiz tablodan kompoze yolu ile çıkan köklere dair (1 A.) Not tablosu ile, monosilâp(9) sözleri gösteren (1 B.) Not tablosunu aşağıya koyuyoruz:

Not Tablosu (1 A.)

İlk kök I. dir: (ağ)				
1) 21 kompoze	kök:	(4Kt.)	-(a + .)*	
2) “	“	“	“	-(ı + .)
3) “	“	“	“	-(e + .)
4) “	“	“	“	-(i + .)
5) “	“	“	“	-(o + .)
6) “	“	“	“	-(ö + .)
7) “	“	“	“	-(u + .)
8) “	“	“	“	-(ü + .)

* (+ .)daki nokta konsonlarıdır.

Not Tablosu: (1 B.)

I	1) 20	(monosilâp söz).	(y + a + .)
	2) "	"	(g + a + .)
	3) "	"	(k + a + .)
	4) "	"	(h + a + .)
II	5) 20	(monosilâp söz).	(y + ı + .)
	6) "	"	(g + ı + .)
	7) "	"	(k + ı + .)
	8) "	"	(h + ı + .)
III	9) 20	(monosilâp söz).	(y + e + .)
	10) "	"	(g + e + .)
	11) "	"	(k + e + .)
	12) "	"	(h + e + .)
IV	13) 20	(monosilâp söz).	(y + i + .)
	14) "	"	(g + i + .)
	15) "	"	(k + i + .)
	16) "	"	(h + i + .)
V	17) 20	(monosilâp söz).	(y + o + .)
	18) "	"	(g + o + .)
	19) "	"	(k + o + .)
	20) "	"	(h + o + .)
VI	21) 20	(monosilâp söz).	(y + ö + .)
	22) "	"	(g + ö + .)
	23) "	"	(k + ö + .)
	24) "	"	(h + ö + .)
VII	25) 20	(monosilâp söz).	(y + u + .)
	26) "	"	(g + u + .)
	27) "	"	(k + u + .)
	28) "	"	(h + u + .)
VIII	29) 20	(monosilâp söz).	(y + ü + .)
	30) "	"	(g + ü + .)
	31) "	"	(k + ü + .)
	32) "	"	(h + ü + .)

Hatıra: Aynı tabloları konsonların (2, 3, 4.) kategorileriyle de düşündükten sonra yapılacak incelemeden şu neticeler çıkar:

1. Ana kök dediğimiz "ağ", vokal-lerin olgunlaşmasıyla "8" tip teşkil ediyor. 8 (+ ğ) yani:

Ağ, ığ, eğ, iğ, oğ, öğ, uğ, üğ

2. Kompoze yolu ile teşekkül eden köklerin sayısı 168 oluyor. (8 = V.) x (21 = K.) = 168

3. İkinci maddedeki köklere bir silâp(10) ilavesiye dilimizde teşekkül edebilecek iki silâplı sözlerin adedi 3 528 olabilir.

kök		silâp
(V. + K.)	+	(V. + K.)
V. = 8		
K. = 21		Kök 168

Kök ve silâptaki (V.)leri bir tutuyoruz. Onun için adet üzerinde tesiri olmayacaktır. Dolayısıyla
 $168 \times 21 = 3\ 528$.

Hatıra: Kök sonundaki "vokal" ile silâp başındaki "vokal" gayrimüsavi tasavvur edildiği takdirde, teşekkül edecek olan kelime adedinin ne kadar çok olacağı düşünülebilir.

4. Kökün başındaki "vokal"ler düşerek "konson"larla başlayan monosilâp sözlerin adedi 3 360 olabiliyor.

"Başta, K. = 20 (çünkü -ğ- başta bulunmuyor; "r"yi alıyoruz.)

K. + V. + K. : $20 \times 8 \times 21 = 3\ 360$

6. Köklere ana kök olan "ağ" gelmekle vücut bulan "Ters kökler":

$$\frac{V. + K. + V. + \ddot{G}}{+ K. + V. + .}$$

ş Baştaki "V" düşüyor, sondaki "ğ" telaffüz edilmiyor:

V. + K. = K. + V. oluyor.

Ters köklerin sayısı: 160 olabilir. (Konsonlardan başta okunamayan "ğ"yi bırakıyoruz.)

Türk Dilinde Ekler

I. Türk dilinde "vokal"ler ek olmaz. Ek gibi görünen "vokal"ler ana kök olan "v. + ğ"nin ek olması ve "ğ"nin okunmadan düşmesi demektir. Örnekler:

aria = artağ
tepe = tepeğ
kaya = kayağ
anı = anığ
güdü = güdüğ
batı = batığ
yüce = yüceğ
acı = acığ
duru = duruğ
arı = arığ
katı = katığ

II. İsim veya sıfat yapan (söz türeten) ek sesler 16'dır:

A) İsim şekilleri:

1) (v. + p - b):

Yalap, çalap, dolap, yelep.

2) (v. + ç - c):

Amaç, anaç, topaç, tıkaç, gereç, konaç, çekiç, avuç.

3) (v. + t - d):

Öğet, donat, tokat, basat, büket, yönet.

4) (v. + f):

Kuraf, eğef, yalaf, yulaf.

5) (v. + ğ):

Sorağ, sınağ, kaçağ.

İhtar: "ğ" ile biten sözlerde, "ğ"nin yerine ya "v" veya "k" konulmalıdır; "g" ile biten sözler için de aynı fikir göz önünde tutulmalıdır; "f"nin kalacağı sözler de vardır.

6) (v. + h):

Sabah, harah.

7) (v. + k):

Anak, köçek, dilek, orak, ölçek, konak, durak, başak, konuk, açık.

8) (v. + l):

Kural, çatal, ağıl, çakıl, davul, gönül, çapul.

9) (v. + m):

Tutam, atım, dilim, takım, alım, satım, bakım, sürüm.

10) (v. + n):

Saman, çimen, özen, düzen, seren.

11) (v. + r):

Tomar, damar, keser, semer, şamar, çadır, onur, bakır, çukur, sınır.

12) (v. + s):

Göğüs, ulus, uras.

13) (v. + ş):

Savaş, güleş, üleş, salaş, güneş, dikiş, atış, bakış, barış.

14) (v. + v):

Sınav, saylav, söylev, sulav, ırgav.

15) (v. + y):

Kurultay, altay, kartay.

16) (v. + z):

Gündüz, boğaz, ıninez, talaz.

B) Sıfat şekilleri:

1) (v. + p - b):

Ap - Apaydın (çokluk ve mübalağa ifade eder.)

2) (v. + ç - c):

güleç, olgaç, inaç, dinç, gülünç.

3) (v. + t - d):

Bayat, onat, ezit, yaşıt.

4) (v. + f):

Kof.

5) (v. + ğ):

Arığ, katığ.

6) (v. + h):

Ulah.

7) (v. + k):

Kaçak, kıyak, soyak, topak,
açık, tutuk, düşük.

8) (v. + l):

Çaral, tükel, emül, kızıl, tırıl,
yeşil, içkil.

9) (v. + m):

Bilem, kösem.

10) (v. + n):

Yaman, yavan, bütün, çetin,
kalın, astın, açan.

11) (v. + r):

Anar, yazar, alır.

12) (v. + s):

Ayas.

13) (v. + ş):

Yavaş, geniş, sırtış, öğüş.

14) (v. + v):

Bütev, yırav, yayav, verev.

15) (v. + y):

Güney, güzey.

16) (v. + z):

Gövez, uyaz, ölez, ikiz, üçüz,
semiz, ucuz.

Hatıra:

1. Sesin esası olan "vokal" 8 olduğuna göre, Türk dilinde ek sesler "8 x 16 = 128" şekil alır.

2. Esas kökler 168 olduğuna göre, Türk dilinde, iki silâplı veya bir silâplı:

168 x 128 = 21 504 söz olabilir.

Eklerin rolleri: Objeler veya düşünceler, süjeye nazaran, yakın, uzak başka başka sahalarda bulunabilirler. Her saha ayrı bir ses (V. + K.) ile anılır:

Vokaller uzak, yakın istikametlere konsonları **tahrik eder (hareket ettirir-oyunatır):**

a, e, ı, i = yakın;

o, u, ö, ü = uzak, büyük sahaya ihtiva eder.

1) m: En yakın sahaya, mülkiyeti ve taayyün (belirme) sahasını gösterir.

p - b;

v - f;

ğ - y de bu sahadadır.

2) n: Sınırlı sahaya gösterir; "m"nin sahasına bitişik olan sahadaki objeleri ve düşünceleri gösterir. Herhangi bir sahada bulunan obje veya düşüncüyü "m" sahasına yaklaştırır. Genel olarak herhangi bir sahada bu-

lunanları merkez olan süjeye yaklaştırır veya o şeylerin süje ile münasebetlerini ve o andaki zamanı gösterir. Süjenin mülkiyetini işaret eder.

3) s: ●ldukça geniş bir sahaya, bu sahada bulunan "obje" veya "panse"nin yerini, süje ile bu panse ve objenin münasebetini gösterir.

z: ("s"den çıkmıştır):

İçine çok obje veya panse alan, "s"den farklıca, -"s"yi de içine alan- büyük saha.

ş: "s" kategorisindendir: "s"den farklı, dar saha, devamlı değişir; faili kaldırır, beraberlik, genellik, kapsam gösterir.

ç: "ç, c", m ile yerini değiştirebilir. Belirli, sınırlı bir saha içinde genişlik, kapsam gösterir. (Harici dünya olmaksızın, iç kavramı ve fikri yoktur.)

c, j: İdem.

4) l: Uzak, büyük, sayısız, belli olmayan, tespiti mümkün olmayan, gayri şahsi, belli bir sahaya bağlı değil, her sahada bulunur, her şey, enginlik, kapsam, doluluk anlamlarını gösterir; ve bu kapsam içinde her obje ve düşüncüyü vasıflandırır.

5) t-d: Genel olarak yapıcılık, yaptırıcılık, yapılmış olmaklık. Bu anlamlarda katıyetle bir saha tespit ve tayin eder.

6) k: Her türlü "obje" ve düşüncüyü tamamlar, manayı tayin eder. Her türlü düşünceye hareket ve faaliyet verir. Rolü oldukça kapsamlıdır. Dilde genel etken rolünü oynar. g, h: "k" rolünü yapar.

7) r: Yakın, belirli, kati bir sahaya ve o sahadaki hareketi gösterir. Fark ve ayırt etmeye yarar. İstenilen şeyin olduğunu ifade eder.

Not 1: Türkçede fiil denilen ve hareket ifade eden sözlerin teşkilinde, diğer sözlerin teşkilinden ayrı, başkaca bir hususiyet yoktur. Şema olarak alınmış olan "mek, mak", em + ek = emek; am + ak = amak sözlerinden başka bir şey değildir. Bu söz, hakikaten, "yapmak, istemek, etmek, kuvvet sarf etmek, işlemek" anlamlarına gelir.

Sözün kökü "em"dir. Hareket ve faaliyet "em"dedir. Bu hareket ve faaliyeti tespit ve ifade eden "k"dir.

Not 2: Şimdiye kadar ek olarak kullanıldığını gördüğümüz "bak, ba-

ka, ban, bar, bız, büz, aca, çak, açak, çün, lağan, mer, arı, rak, paze, sar, cik, acak, cel, ıntı, ılı, ra, rak, ram, sak, sal, sam, anta... vs." gibi şekiller, Türk dili kök ve eklerinin hakiki orijinleri ve Türk sözlerinin teşkilindeki tabii ve lojik kanun unutulduktan sonra ortaya atılmış kalıplardır. Bunlar incelenince, hepsinin bileşik birer söz olduğu meydana çıkar. Bu kalıpların alınışında hâkim olan ilmi bir usul olmayıp, bozulmuş kelimelerde tekerrürlerinin aynı manaya geldiklerinin sezilmesidir. Dilimizin ıslahı sırasında bu gibi belenmesi güç bir alay yapma sözleri bir tarafa bırakmak lazımdır. Bileşik ekler teşkili ancak bir usul dahilinde ve işi, anlayışı, belleyi kolaylaştıracak tarzda olmak gerektir.

Türk Dilinin Genişliği

Bu genişlik Türk dilinin orijinindeki hususiyetten ileri gelmiştir. Şöyle ki:

A) Türk dilinde aynı bir "obje"yi veya aynı bir "düşünce"yi gösterebilen türlü söyleniş ve şekilde çok kök vardır. Burada şunu bilmeliyiz ki, bu, herhangi bir anlam için, ayırtsız olarak herhangi bir kök gelişigüzel kullanılır demek değildir. Bir de, aynı "obje"yi veya aynı "düşünce"yi anlatabilen türlü kökler, o "obje" veya "düşünce"nin ayırtlı bir halini, vasfını nüanslandırır. Bu, primitif(13) devirde olmasa bile, sonradan böyle olmuştur.

B) Anlatmak istediğimizi ikinci bir yönden aydınlatalım. Türkçede, aynı bir "kök", materiyel(14) veya abstr(15), türlü anlamlara gelir.

§ Bu meseleyi nasıl aydınlatmalı? Ve bir söz karşısında, kökün hangi anlamı üzerinde durmalı? Bunun için, sözün bütün türeme şekillerini ve onun bulunduğu cümledeki yerini dikkatle göz önünde tutarak incelemek lazımdır. Bundan başka kesin bir metot yoktur.

§ Aynı bir "obje"yi veya bir "düşünce"yi türlü köklerin anlatabilir olması nasıl yol almıştır? Bunun için Türk dili köklerinin orijinine gitmek ve Türk dilinin kuruluşundaki natürel ve lojik kanunu bulmak lazımdır. Bunda Türk jenisini(16) iyice kavramak şarttır.

26 Eylül'den 5 Ekim'e kadar süren kurultay çalışmalarında Atatürk.

§ 1) Türk dilinin ana kökü ve onun doğurduğu esas kökler vardır. O köklerden zamanla bir silâplı ve çok silâplı sözler türemiştir. Bunların fonksiyonları, materyel ve abstre anlamları nüanslandırarak berkitmek olmuştur. Bununla beraber, en modern sözlerin anlamları, orijinal ana ve esas köklerin anlamını içlerinde saklamaktadırlar. Türk sözlerinin noblesi(15) de bundadır.

2) Türk köklerinin geniş ve kapsal kapasitelerinden dolayı aynı bir "ide"yi anlatmak için başka şekillerde görünen dil elemanlarından, başka başka şekil ve söyleyişte kelimeler türemiştir. Bu, Türk dilinin ne kadar geniş ve riş(16) olduğunu göstermektedir.

Morfoloji

1. Türk dilinin etimolojisi anlaşıldıktan sonra, morfoloji bakımından incelenmesi kolaylaşır.

Türkçe sözler ya:

A) Köklere ekler gelerek teşekkül etmiştir (basit sözler);

Veya:

B) İki veya üç sözün birleşmesiyle olmuştur (bileşik sözler).

2. Bileşik sözlerde, hemen daima birinci veya ortadaki söz, "kök" olan sözdür.

3. Bileşik sözlerde başa gelen kök sözün çoğunlukla vokali düşer; sözün konsonu sade bir prefiks(17) şeklinde bulunur.

4. Türkçe sözler etimoloji bakımından şu sıra üzere teşekkül eder: (v. + k. + v. + k. + v. + k...); fakat fonetik kanunu icabı olarak kelime büyüdükçe, baştaki vokal düşebilir; kelime içinde de çoğunlukla konsondan sonra onu seslendirecek vokal gelirse, konsondan evvelki vokal dü-

şer. Bu suretle iki konson yan yana bulunmuş olur.

5. Türkçe sözlerin etimolojisinde aynı cinsten iki konson yan yana bulunmaz.

Bu şekilde görülen konsonlardan birincisi bir uzatma sözünün, morfoloji icabı, yerini tutmak üzere, ondan sonraki konsonun tekerrürüdür:

Belli = beğeli dir;
l = ge

Not:

A) Vokallerin vazifeleri, uzak ve yakın mesafe ve hareketleri göstermektir; asıl manayı tespit eden, konsonlardır.

B) Şekil olarak (8 Vokal x 21 Konson) 168 kök vardır. Ancak:

C) Kökler orijin ve etimoloji bakımından "7" kategoriye ayrılabilir:

- I) V. + ğ (g, y, k, h)
- II) V. + b (p, f, m, v)
- III) V. + c (j, ç, ş, s, z)
- IV) V. + d (t)
- V) V. + n
- VI) V. + r
- VII) V. + l

Bu kategorilerin incelenmesinden şu netice çıkar:

1. Birinci kategoride görülen harfler, birtakım nüanslar yapmakla beraber, hemen hepsi aynı rolü yapar.

II., III., IV. kategorilerde de aynı hal vakidir.

2. Kök halinde "7" kategori ve hatta "168" şekildeki kökler, evvela, müştereken orijindeki "9" manayı ihtiva ederler. Bu manalar şunlardır:

- 1) Güneşin kendisi;
- 2) Güneşin saçtığı ışık, aydınlık, parlaklık;
- 3) Güneşin verdiği sıcaklık;
- 4) Ateş;

5) Yükseklik, büyüklük, çokluk, kuvvet, kudret, esas, sahip, Allah, efendi;

6) Hareket, imtidat, zaman, mesafe, hayat, gıda, büyüme, çoğalma;

7) Renk, su;

8) Yer, kara, toprak;

9) Ses, söz.

Manaların nüanslanması, materyel, konkrete(18) ve abstre anlamların çoğalıp kapsamının genişlemesi, köklere gelen eklerin ilave ettikleri anlamlarla belirir.

Bu notları birkaç ömekle izah edelim:

Ağ = yükseklik (5. mana, not, C2)
+ ım = ağıım = irtika, yükselme ("ağ", obje veya süjenin kavramının kendisi; buna hareket veren "ım"dır.)

Ak = hareket (6. mana, not, C2)
+ ım = akım = cereyan ("ak", obje veya süje, ona hareket veren "ın")

Ap = büyük (5. mana, not, C2)
+ ağ = apağ = apa = cet ("ap" kökündeki büyüklük manasını, süjede aydınlatıp tespit eden "ğ" konsonudur); "apa" = mabut, put manasına da gelir (Radlof).

Ar = imtidat (6. mana, not, C2)
+ ağ = arağ = ara = mesafe (izahı evvelki gibi)

Ir = imtidat (6. mana, not, C2)
+ ak = irak = uzak

Is = ateş (4. mana, not, C2)
+ ığ = ısığ = ısı = sıcak, hâr

İl = kudret (5. mana, not, C2)
+ ik = ilik = melik, kral

İr = kudret (5. mana, not, C2)
+ ez = irez = şecaatli ("ir"i yani kuvvet ve kudreti meydana çıkaran "z" konsonudur. Bu tecelliyi süjeye yaklaştıran "e" vokalidir).

Öz = ışıık (2. mana, not, C2)
+ en = özen = dikkat (ışığı, süjenin bitişğinde harekete getiren "n" konsonudur).

Ur = hareket (6. mana, not, C2)
+ uş = uruş = harp, mücadele ("ur" fiilini kendi muhitinden

çıkarıp gösteren ve süjenin dışında müşterek bir muntıkada harekete getiren "ş" konsonudur.

Ut = ateş, hararet (4. ve 3. manalar, not, C2)

+ an = utan = hicap ("ut"u, süjenin bitişiğinde belirten "n" konsonudur).

Ür = büyüklük, çokluk (5. mana, not, C2)

+ em = ürem = faiz, çoğalma ("ür" anlamını obje veya süjede harekete getiren, "m" konsonudur).

Kapu: kelime bileşiktir:

K + apuğ

Uk = .k = büyük, kudret, hâkim (5. mana, not, C2)

+ ap = ışıık (2. mana, not, C2)

+ uğ = ışığın geldiği yer

ap + u. = apu

kapu = ışığın geldiği yeri tutan, oraya hâkim olan.

Akıl = ak = kudret, hâkimiyet (5. mana, not, C2)

+ ıl = her şey, bütün harici ve dahili âlem, kapsam

akıl = her şeye hâkim olan

Orijinal Köklerin Genişlemiş Kavramları

I) V. + ğ (g, y, k, h) = Aile, akşam, alev, atmak, anlamak, ateş, ayak, ayırmak, baba, bağ, bağlamak, bina etmek, bir yıldızın kursu, bitirilmiş olmak, büyük, büyüklük, çehre, çinko, dağ, deniz, doğruluk, dolu olmak, efendi, el, elbise, eski, ezmek, feryat etmek, fışkırmak, geniş, genişlemek, gök, görmek, götürmek, gözyaşı, gün, güneş, hakikat, halat, hararet, hayat, hayvan, hiddet, hiddetli olmak, himaye etmek, hizmet, idare etmek, istikamet, iş, işletmek, iyilik, kalabalık, kalın, kalın bir şey, kapatmak, kapu, kaybetmek, kazmak, kızarmak, kurşun, kuvvet, kuyu, liyakat, lütuf, lütufkârlık, mülk edinmek, nefi, nehir, nida, noksan, parlamak, resim, sabah, sahip, sahip olmak, sanat, servet, sevk edici, sıhhat, söz, su, sürü, şarkı söylemek, şekil, şişman, tasavvur, tesis etmek, tutuşturmak, uluhiyet, urmak, ücret, yağmur, yağ sürülmüş, yakmak, yapmak, yaratıcı, yaşamak, yemek

yemek, yerleşmek, yığın, yükselmek, yürüme, zekâ.

II) v. + b (p, f, m, v) = Bolca bulunmak, büyük, çağırarak, deniz, düzeltilmiş, eğilmek, ehemmiyetli şahıs, çşık, ev, halat, himaye etmek, ışıınlanma, ince, iplik, kırılmış şey, kıvrımlar, kullanılmış, kuşun tepeliği, oda, oğulmuş mahal, su, şişmanlık, tazimkâr unvan, toz, yağmur, yayla, yeni yuvarlaklaşmış şey, zürriyet.

III) v. + c (j, ç, ş, s, z) = Açık yer, açılan yer, ağız, "ak"taki manalar, ateş, ayrılmak, boş, büyük, çağırarak, çıkmak, çıplaklık, delik, deniz, doğurmak, efendi, gök, gözyaşları, güzellik, hububat anbarı, ısırmak, ilk, ilim, işitmek, kaide, kapı, kaybetmek, kırmızılık, kızartmak, koku, nefes, pişirmek, ruh, sahip, sanat, serbest, serinlik, sıcaklık, su, şekil, tasavvur, toz haline komak, vahşi, yakmak, yardım, yatak, zekâ.

IV) v. + d (t) = Akıllılık, aşınma, atmak, ayırmak, baba, bir şeyi kontrol ederek ona nezaret etmek, büyük, delik, efendi, el, evvel, feryat, geçilen yer, gürültü, hararet, hayat, hilkat, himaye etmek, ısırmak, işitmek, kâhin, kanat, kaybetmek, kenar, kovmak, kudret, kullanma, kuvvet, nehir, nida, oda, ot, oyuk mahal, papaz, parlamak, sahip, sevk etmek, sihirbaz, söz, su, tesis etmek, urmak, uyumak, valide, yağmur, yakmak, yapmak, yardım, yatak, yayılmak, yol, yüksek mevkide olan şahsiyet, zaman geçmek, zekâ.

V) v. + n = Adam, av, azlık, birlik, büyük, efendi, esnasında, gitmek, gök, göz, içinde, ilk, inlemek, iş, işitmek, kadar, mahal, meyil, mükemmel, oğul, saadet, sada, üstünde, vahdet, vazife, yardım istemek, yüksek, zaman.

VI) v. + r = Adam, aile, akış, ateş, ayırmak, bağlamak, beyaz, büyük, çekilip gitme, dağıtmak, demir, doğma, doğurmak, dua etmek, düğme, eğri olma, erkek, gece, gün, güzel, hararet, hasat, hayat, hendek, ilkbahar, imtidatlı, insan, kabile, kahraman, kalabalık, karanlık, kavim, kaybetmek, nehir, nida, oğul, parlaklık, rabita, sabah, saf olmak, seyahat etmek, sıvı, soğuk, söz, su, sürü, takip etmek, tamamlanmış, tazelik, temiz, tesis etmek, tomurcuk, türk, vermek, yakmak, yar, yıkmak, yürümek, zaman, ziraat etmek, zürriyet.

VII) v. + l = Aldatmak, alıkoymak, alıp kaldırmak, ateş, bağlamak, beyaz, büyük, çitle çevrili arsa, değiştirmek, deniz, doğma, dolu, düşman, feryat, getirmek, göl, gün, hâkim, halk, hararet, himaye, ittifak, kanal, kaybetmek, kuşatmak, kütle, millet, muhafaza, muhterem, orman, rutubet, rüzgâr, sabah, sada, söz, şehir, yabancı, yabani, yakalamak, yüksek, zaman, zürriyet.

Özet

İnsan, benliğini, kendini saran harici âlemdeki objeleri tespit fikrine eriştiği zaman anlamıştır.

İlk insanlar için ilk tanınan obje güneş olmuştur. İlk insanlar, maddi ve abstre kavranıları, güneşi inceleye inceleye bulmuşlar ve bütün bu kavranıları, ona dayandırarak ifade etmişlerdir. İlk insanların bu yönden tespit edebildikleri evvela maddi ve çok sonra abstre manaların başlıcaları şunlardır:

1) Güneşin kendisi:

2) Güneşin saçtığı ışık, aydınlık, parlaklık;

3) Güneşin verdiği sıcaklık;

Kurultay çalışmalarında Atatürk, Afet İnan, Kâzım Özalp konuşmaları izliyorlar...

4) Ateş;

5) Yükseklik, büyüklük, çokluk, kuvvet, kudret, esas, sahip, Allah, efendi;

6) Hareket, imtidat, zaman, mesa-fe, hayat, gıda, büyüme, çoğalma;

7) Renk, su;

8) Yer, kara, toprak;

9) Ses, söz.

İlk insanlar, bütün bu materiyel ve abstre varlıkları güneşe ilk ve son verdikleri isimle birbirine anlatırlardı.

Türk dilinde, güneşe ve güneşten alınan yukarıda saydığımız kavramlara verilmiş olan ilk ana isim A'dan başlayarak:

A + A,

A + A + A,

A + A + A + A = Ağ olmuştur.

O halde ilk ana kök "ağ"dr. Bu kök, hem güneşin hem ondan anlaşılan kavramların müştereken adı olarak kullanılmıştır.

İnsanın boğazı, gırtlak, ağzı, dili, dişi ve dudakları insanlığa layık bir şekil aldıkça, bu "a" vokali birçok söyleyiş şekli bulmuştur. Bugünkü Türkçemizde biz bunları sekiz vokal olarak tespit etmiş bulunuyoruz.

Bu sekiz vokal önüne bir okunmaz "ğ" getirdiğimiz zaman hasıl olan sekiz tip kök, aynen ilk ana kök olan "ağ" mahiyetindedir.

Bunların arasında hiç fark yoktur denilemez. Çünkü vokaller yakınlık ve uzaklık gösterir. Fakat daima ana kökün yakınında ve uzağında mevcudiyetini değiştirmez.

İlk insanların ilk devrinde bu okunmaz ğ: y, k, g, h, v, m, b, p, f olmuştur. Bunlar dahi Türk dilinde esas kökler olarak kabul olunur. Bu dilin mucidi olan Türkün düşünce kuvveti yükseldikçe kendisini saran harici âlemin muhtelif tabakalarındaki yakın, uzak objeleri birbirinden ayırt etmek için çabalamış ve bunun neticesinde boğazından sonra dilini, dişini, dudağını kullanabilecek hale geldikçe S, R, T-D, N, L... gibi türlü kategorilerden, konsonlara türlü vokalleri yardımcı kılarak kökler yaratmıştır. Bütün bu kökler -ki bugün Türkçemizde en açıkları tespit olunmuştur- 168'dir. Bu 168 kök, hep beraber bir defa güneşin adı olmuştur. Sonra, güneşten alınmış olan ilkin anlamların da adı olmuştur. Bugün herhangi bir Türk dili lügati açınız, orada bu dediğimizin hakikat ol-

duğuna şahit olan sayısız sözlerle karşılaşsınız.

Şimdiye kadar olan ifademizden çıkan da şudur:

Birçok şekilde ve tipte öz sözler, ayırtsız aynı obje veya süjeleri müştereken ifade etmiştir.

Bini başka türlü ifade edelim:

Aynı obje veya düşünce, birçok tipte köklerle ifade olunmuştur.

İşte Türk dilinin etimolojik safhası budur.

Tabii, Türk dili bu ilklikte kalmamıştır: Düşünüş, bin bir gözlem ve tecrübe ve bir de sosyal hayatın zorlamasıyla dil ikinci olgunlaşma devrine geçmiştir. Bu devirde artık en büyük tanıdığı güneşi yerinde bırakmış, gözünü ve aklını güneşten aldığı ışıkla kâinata teşmil etmiştir. Bu genişleme devresinde, ana kökü ve esas kökleri göz önünde bulundurma ile beraber, artık şuurunu gördükleri üzerinde hâkim kılmaya başlamış, yani kendisini, taptığı güneşin yerine koymuştur. Bu kadar değil, kendisinden başka tespit ettiği her objeyi de güneşin yerine koymuştur. İşte ancak bu geniş düşünce ve hareket kabiliyeti sayesinde ki, dil denilen varlık vücut bulmuştur. Dil, düşüncenin yanında yer almış, tabii, lojik bir varlıktır. Esas etken, düşüncedir. Bu, asla unutulmamalıdır.

Bu hakikati olduğu gibi tanıdıktan sonra şu izahlar kolayca anlaşılır:

1. Türk dilinde ana ve esas kök şekli (V. + K.)dr: "ağ, ak, ah, ay, ab..." Bunlar güneş ve güneşten aldığımız kavramların ifadesidir.

2. "Ka, ha, ya, ba..." aynı kavramın ifadesi gibi alınmıştır. Hakikatte doğru olmayan bu şekiller, esas kök yerine geçmiştir. Derhal söylemeliyiz ki, bunlar şu bileşik sözlerin basitleşmiş şekilleridir:

ağ + ak + ağ = kağ

ağ + ah + ağ = hağ

Yumuşak "g"ler düşünce "ka, ha..."kılıyor.

3. "Kap, hap, maç, yat..." gibi monosilâp Türk sözleri de, daima, etimolojisinde bileşik olan ilk Türk sözünün morfolojik şeklidir. Bu sözleri etimolojilerine döndürelim:

ak + ap = akap = kap (kökün vokali düşmüştür)

ah + ap = ahap = hap (kökün 'a'sı

düşmüştür)

ağ + am + aç = maç (burada kökün kendisi düşmüştür; onun yerine geçen hecenin vokali de düşüyor, maç oluyor)

ay + at = ayat = yat (kökün vokali düşmüş, yat olmuştur)

Bu küçük izahtan anlaşılacak ve üzerinde durulmak lazımdır ki, "yap, yak, yat..." gibi sözler asla kök değildirler. Etimoloji ilminin emri budur. Ama bunlar birer şekildir, bu şekli izah eden morfolojidir.

Bu söz şekli üzerinde evvela hâkimiyeti gösteren etimoloji ilmi olmuştur. Morfoloji ilmi, etimolojiyi gücendirmeksizin bu aslı alıyor ve onu, etimolojinin de hoşuna gidecek şekillere sokuyor. Etimoloji bunu beğeniyor, çünkü, en nihayet, gerek etimoloji, gerek morfoloji, o dili yaratan insanın tabii ve lojik seyrinin tatbikatına hizmet etmekten başka bir şey yapmıyor.

Morfoloji, etimolojiyi şekilden şekle koyuyorsa, bu, tesadüfi bir şey değildir. Bu da ayrıca, bağımsız bir ilmin icabıdır. O ilim, fonetik ilmidir. Fonetik ilmi, etimoloji ve morfolojiyi göz önünde tutmakla beraber, kelimeleri kulağa hoş gelecek yolda, tam ve toplu manasına getirmeye hizmet eden bir ilimdir. Bu ilim şuna dikkat eder:

Kelimenin ifade etmek istediği kavramı kısa, toplu, kaynaşmış bir şekil ve ahenkte tezahür ettirmek.

Fonetik ilmi aşağıdaki rolü yapar: Orijinal sözleri bir defa morfolojiye verir, ondan çıktıktan sonra da onları kontrol eder, lüzum görürse morfolojik sözler üzerinde değişiklikler yapar. Yaptığı değişikliklerin başlıcaları şu suretle izah olunabilir:

Etimolojide, vokalsiz gelemeyen konsonlara dikkat eder: vokal + konson, vokal + konson, vokal + konson... İşte bu tekerrürleri görünce morfolojiyle birleşerek şu karar verir: Kelimelerdeki konsonları okutabilmek şartıyla vokalleri mümkün olduğu kadar kaldırmak. Bu iki ilim, bu noktada ittifak eder ve karar verir. Kararları şudur:

Sözün ilk parçasından ziyade son parçasında konsonların okunmasına yardımcı vokaller geldikçe, lazımdır

ki konsonlar kendi vokallerini bırak-
sınlar. Örnek:

ayıpılmak - ayıplamak
karışılmak - karşılamak... vs.

Bizim üzerinde durduğumuz nokta
şudur; yeni Türk dili âlimleri bu
noktalara ehemmiyet vereceklerdir.

Türk sözlerinde kök: (V. + K.)dır.
Bu monosilâptır: "ak, ar, al, as,
aş..." gibi. Fakat, yine monosilâp
olan "yok, çok, göz, göl..." sözleri
asla kök değildirler. Bunların bileşik
sözler olduğunu derhal dikkat naza-
rına almak lazımdır. Bu gibi monosi-
lâp görülen bileşik sözlerde dikkat
edilecek nokta şudur:

Bunlar birer kelime midir, yoksa
bileşik bir söz müdür? Çünkü her
ikisi de olabilir. Mesela: akıl; bu söz
bir kök ve bir ekten meydana gelen
tek sözdür. Ama "yağmur" bileşik
bir sözdür. Bunu ve benzerlerini şöy-
le ayıralım:

Yağmur = ay + ağmur

Çamur = aç + ağmur

Hamur = ah + ağmur

Bu kelimelerdeki ikinci söz (ağ-
mur), akarsu manasına gelir. Keli-
meye prefiks gibi girmiş görünen
köklerden "ay", yüksek demektir ve
süje veya objenin kendisinden son-
raki mmtakayı gösterir; "aç", yer de-
mektir, "ah", yiyecek, hububat de-
mektir, un demektir ki, o da hububa-
tın ezilmiş şeklidir. Şimdi yağmurun
yukarıdan gelen su, çamurun toprak
manasında olan bir şeyle karışmış
olması, hamurun da hububatın in-
sanların yiyeceği bir tarzda öğütül-
mesine karışması manaları kolaylık-
la anlaşılır sanırız.

Şimdiye kadar verilen izahat, Türk
dilinin ilkinliğine ve ondan sonraki
şuurlu vaziyetin gelişmesine ait bu-
lunmaktadır. Şüphesiz bu birinci ve
ikinci devreden sonra Türk dili yara-
tıcılarının yüksek şuur ve kabiliyet-
lerinin eserlerini, yine yarattıkları
dilde görmek mümkündür. Artık bu
son ve yüksek sahada Türk, geçen
devirleri unutmamakla beraber, jeni-
sinin kuvvet ve kudretini, yarattığı
dilin yüksek kabiliyeti ile birleştirir-
rek yepyeni ifadeler, terimler yaptı-
ğını ve yapabilir olduğunu göster-
miştir. İşte bu yüksek jeni eseriyledir

ki, dünya yü-
zünde konuşula-
bilen en yüksek
diller, insan ze-
kâsının, düşün-
cesinin yüksek
ifadesini tespiti
yarayabilmiştir.

Eğer biz, bu-
günkü Batı
Türkleri, kendi-
mizi bu merte-
bede dilce mu-
vaffak görmü-
yorsak, bu, yal-
nız bizim, "bizi-
mizi" görme-
mekliğimizden
başka bir şey
değildir.

G ö z ü m ü z ü
aklımıza rapte-
derek açarsak ve ilkin devirden baş-
layarak içinde bulunduğumuz zama-
na kadar Türkü ve Türk dilini mütala-
laa edersek, ondan sonra aklımızla
beraber gözümüzü yükeklere ve bü-
tün âleme teşmil edebilirsek, işte o
zaman kendimizin ve dilimizin ne
olduğunun farkına varırız.

Tatbikat:

Türk Dilinde Olumsuzluk Edatı

1) Türk dilinde söze bağlanan
olumsuzluk edatı, esas olarak, birdir:
"V. + Z". Olumsuzluk edatı olarak
kullanmakta olduğumuz "mez", bi-
leşik bir sözdür, etimolojisi şöyledir:
"Em + ez". "Em" kök olarak Türk-
çede kuvvet, hayat, hareket manala-
rına da gelir. "Ez", ek olarak uzaklık,
uzaklaşma, yokluk anlamını göste-
rir: em + ez = emez; Baştaki vokal
fonetik icabı olarak düşebilir:
"mez", kuvvet ve hareketin uzaklığı-
nı, yokluğunu, yani kuvvet ve hare-
ket kavramının aksini bildirir. "Mez"
sözünün, "mey", "meğ" ve "ğ" düşe-
rek sadece "me" şekilleri de vardır.

"Eğ" ve "ey" sözleri, kök olarak,
uzaklaşmak, nihayete varmak, bit-
mek, kesilmek anlamlarına da gelir;
yani "ez" ekindeki manaya sahiptir.
Bundan dolayı "meğ, me, mey =
mez"dir. Ufak bir şekil farkıyla, ay-
nı anlamı ifade ederler ve aynı rolü
yaparlar.

Izah:

Devrin meşhur dil uzmanları Atatürk'ün başkanlığında toplu bir
halde. Soldan: Hasan Ali Yücel, Şair Celâl Sahir, Ahmet Cevat Emre,
Reşit Galip, Atatürk, Afet İnan, Ruşen Eşref Ünaydın, İbrahim
Necmi Dilmien, Hamit Zübeyr.

"Gel-me-m"de "me (ğ)"i görürüz.

(gel-mez-sin)
(gel-mez)
(gel-mez-siniz)
(gel-mez-ler)

bu kelimelerde de
"mez" şeklini
görürüz.

(gel-mey-iz)
(gel-mey-iniz)
(gel-mey-orlar)

sözlerinde de
"mey" şekli gö-
rülür.

"gel-iy-orum" sözünün karşısında,
"gel-meğ + iy-orum" şeklinin mor-
folojik ve fonetik icabı olarak kay-
naşmış şekli olan, "gelmiyorum"
şekli pek tabiidir.

2) İsimlerin sonunda görülen
olumsuzluk edatı da birinci maddede
anlattığımız "V. + Z"den başka bir
şey değildir. Sanıldığı gibi "siz,
süz..." değildir. Bu şekli nasıl aldı-
ğını kısaca anlatalım. Mesela:

"Evsiz, parasız, susuz, ormansız,
kitapsız, odasız..." gibi kelimelere
bakılınca olumsuzluk edatı olarak
"siz, süz..." gibi bir şekil görünüyor
ve bu ek her kelimenin sonunda aynı
rolü yapıyor. Ancak; "ev, para, su, or-
man, kitap, oda..." kelimelerini ele
alınca düşünölmek lazımdır ki, me-
sela "evsiz" demek, "ev yok" demek
değildir, "evi yok" demektir. "Para-
sız" "para yok" demek değil, "parası
yok" demektir; diğerleri de böyle. O
halde "ev + i", "para + sı", "su + yu",

“orman + ı”, “kitap + ı”, “oda + ısı” sözlerinin sonlarındaki “ı, ısı, yu, ı, ı, ısı” işaretleri neye işaret eder?

Görülüyor ki, herhangi bir sözün olumsuz şeklini yapmak için evvela o sözün gösterdiği şeyin bir süje veya obje ile sahiplendirilmesi lazımdır. Eğer o sözün gösterdiği mana, sahiptir ise onu evvela sahiplendirmek, yani (sahip anlamına olan) “ıs” ile birleştirmek lazımdır. Şimdi:

(Ev + ısı) = eve sahip olan demek.

(Ev + ısı) + ız = evsiz = eve sahip olmayan demek.

(Para + as) = para sahibi olan demek.

(Para + as) + ız = parasız = paraya sahip olmayan demek.

3) Türk dilinde bağımsız olarak kullanılan olumsuzluk edatı, “ne”dir. Bu söz, orijinde şu suretle bileşiktir: (en + eğ).

“En” kökü, Türk dilinde “em” köküne bitişik bir mahiyette olup hemen hemen, yakın anlamları gösterir.

“En”, bilindiği üzere, saha ve hareket anlamlarına da gelir.

“Eğ”, 1. maddede gösterildiği gibi, uzaklaşmak, nihayete vanna, bitmek, kesilmek, yani yok olmak anlamında olarak “en” köküne yapışınca, (en + eğ) = eneğ = hareket, kuvvet, faaliyet, hayat yok demektir. İşte bu şekil, morfolojik değişme ve fonetik icaplarla basit olan “ne” şeklini almış ve olumsuzluk gösterir bir edat olmuştur:

Ne yazar, ne okur:

Ne yer, ne içer... gibi.

“Ğ”, “ne” şeklinde düştüğü gibi, “nah” şeklinde de “h” kılığıyla kendini göstermiştir: “nah sana”, “nah ona” sözlerinde görüldüğü gibi, ki “sana yok”, “ona yok” demektir.

Farsça zannolunan “nâ = nağ” şeklinde “a” uzatılarak, “ğ”ye yeri veriliyor. Söz tamamen Türkçedir. Yakut dili lügatinde:

nâ = yokluk anlamındadır:

“nâduruk” = bir şey kalmaksızın.

Görülüyor ki, “nâ” Türkçe hem olumsuzluk edatıdır, hem de başta kullanılmıştır. Aynı anlamda “nayduruk” şekli de vardır.

Yakutçada “nay nay” = yapma anlamındadır.

İhtar:

Bu edat, soru edatı da olmuştur. Onu da ayrıca izah edeceğiz.

Tatbikat:

Türk Dilinde Sorucu Sözcükler

1) Türk dilinde genel sorucu söz: “ne?”dir. Bu söz, orijinde bileşiktir; şu suretle: (en + eğ).

“En” süjeyi doğrudan doğruya saran, ona bitişik sahayı gösterir. Bu sahada herhangi bir hareket veya mevcudiyet, süjeyi şiddetle alakadar eder. Mesela, herhangi bir alanet, işaret, yüz, ses, renk, ışık, hakikat, bu sahaya girdiği vakit süjenin kuvvetle, dikkatle alakasını çeker.

“Eğ” sözü, “olumsuzluk edatı” bahsinde saydığımız bütün anlamları ihtiva eden orijinal bir Türk köküdür.

“En” ve “eğ” sözcükleri birleşince: en + eğ = eneğ: süjenin, genel olarak nazarı dikkatini çeken, anlamak lüzumunu duyduğu keyfiyetin ifadesi olur. Bu söz, morfoloji ve fonetik icabı olarak, son “ne” kısa şeklini almış bulunuyor.

2) Gene sorucu söz olarak kullanılan “mi?”nin etimolojisi de şudur:

“Em” sesi ve sözü, süjenin kendisidir: “men, ben”de de görüldüğü üzere, “b = m”dir.

“İğ”, 1. maddede izah olunan anlamdadır. Bu iki söz birleşince: (em + iğ = erniğ), süjenin doğrudan doğruya alakalandığı, mutlaka anlamak lüzumunu duyduğu keyfiyetin ifadesi olur. Bunun basit şekli “mi?” olmuştur.

Görülüyor ki “nı?”, “ne?”den daha çok kuvvetlidir. Çünkü, “mi?”, süjenin doğrudan doğruya kendi içinde hasıl olan alakanın, “ne?” ise yakınının da hasıl olan alakanın ifadesidir.

3) İnsanları sormak için kullanılan “kim?” işaretini de gözden geçirelim. Bu söz de, görüldüğü gibi, bileşiktir. Orijinde şekli “ık + im”dir.

“İk” kökü, bundan evvelki 1. ve 2. maddelerde kapsamlı anlamları gösterilen “iğ” kökünün aynıdır.

“İm” bundan evvelki 2. maddede mahiyeti anlatılan “em”in kendisidir.

Görülüyor ki “kim?” sözü, “miğ” sözünün ters şeklidir. Aynı rolü yapar.

4) Hem canlı ve hem cansız şeyleri göstermek için kullanılan: “hangisi?”, “hangimiz?”, “hanginiz?” şekillerindeki sorucu sözcükler bileşiktirler. Şöyle:

(han + gisi); buradaki “gisi”, “kişi”nin kendisidir.

(han + gim + ız); bu sözün ortasındaki “gim”, yukarıda bileşik anlamı-

nı ve rolünü izah ettiğimiz “kim”dir.

(han + gin + ız); bu sözün ortasındaki “gin”, “kim + in”dir; “m” düşmüştür; kimin = kin = gin olmuştur.

Bu sözcüklerde etimolojisi araştırılacak bir söz kalıyor: “han”. Bu söz de bileşiktir: “h + an = han”. Kök, “h”dir; Türk dilinde orijinal kök, “vokal + konson”dur. Onun için “h” konsonunun başına, vuayelini(19) koyalım: “ah”. Bu kök, anlam itibarıyla, “ak” ve “ağ” köklerinin aynıdır. Bu itibarla evvelki maddelerde anlamı izah olunmuştur.

“An”a gelince, madde 1’de gördüğümüz “en”den başka bir şey değildir.

Anlaşıyor ki, “ah + an”ın hafif ve kısa şekli olan “han”, 1. maddedeki “en + eğ”in ters şeklidir ve manası da aynen onun gibidir. Fakat bu şekilde bağımsız olarak değil, “kim” ve “kişi” ile beraber insanlar hakkında sorucu söz olmuş bulunuyor.

Hatırla: Geçen sözcüklerde, vokallerin değişiminin izahına lüzum görülmemiştir. Bu hususta genel olan “V. + K.” formülü göz önünde tutulmalıdır.

YAYINCININ NOTLARI

- 1) Vokal: Ünlü, sesli.
- 2) Konson (Consonne): Ünsüz, sessiz.
- 3) Lojik (Logique): Mantıklı.
- 4) Kompetan (Compétent): Uzman.
- 5) Pensée: Düşünce; kanı, görüş.
- 6) Suffixe: Ek.
- 7) İmtidat: Uzak; uzam.
- 8) Composé: Birçok parçalardan oluşmuş; bileşik.
- 9) Monosyllabe: Tekheceli.
- 10) Syllabe: Hece.
- 11) Primitif: İlkel.
- 12) Matériel: Maddi, somut.
- 13) Abstré: Soyut.
- 14) Génie: Deha, üstün yetenek.
- 15) Noblesse: Soyluluk, yücelik, üstünlük.
- 16) Riche: Zengin.
- 17) Préfixe: Önek.
- 18) Konkret (Concret): Somut.
- 19) Voyelle: Ünlü, sesli.

Bu metin, günümüzde anlaşılmayan bazı sözcükler değiştirilmek suretiyle sadeleştirilmiştir. Metinde geçen kimi yabancı sözcüklerin yazılışları metinde geçtiği şekliyle korunmuş, bu sözcüklerin doğru yazılışları ve anlamları “Yayıncının Notları” başlığı altında metnin sonunda verilmiştir.

Çocuklar üzerinde oynanan tehlikeli bir oyun

Milli Eğitim Bakanlığı, psikiyatristlerin yürüteceği bir projeyi başlatmak üzere. Hiperaktivite ve Dikkat Eksikliği (HADE) denen "yaratılmış bir hastalıkla" ilgili bu proje kapsamında, okullarda öğretmenler aracılığıyla çocuklar ayıklanacak, fişlenecek, hastaneye sevkedilecek ve ilaca mahkûm edilecek.

Yard. Doç. Dr. Üstün Öngel

(Sosyal Psikolog-Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi)

Son yılların "popüler çocuk sorunu" haline geldi "Hiperaktivite ve Dikkat Eksikliği" (HADE) dedikleri şey. Psikiyatristler ısrarla, bu sorunun bir "hastalık" olduğu bilgisini yayıyorlar. Yanlış, yaygınlaştığında doğruya dönüşüyor sanki. Yanlış demek bile hafif kalır burada. Düpedüz yalan bu.

İlaç firmalarının ve psikiyatristlerin "nemalandığı" bir yalan. HADE denen şeyin "hastalık" olduğuna dair elde tek bir kanıt yok. Kulaktan kulağa nasıl hurafeler yayılır ve bir süre sonra yalanı ilk söyleyen bile buna inanmaya başlar, HADE'yle ilgili söylenenler de böyle. Bunun bir "hastalık olmadığı" bir yana, HADE adlandırmasının bile karşımızdaki sorunu doğru tanımlıyor olmadığını biliyoruz; "hiperaktivite" de "dikkat eksikliği" de son derece yanlış; bunların yerine "özdenetimsizlik" ve "motivasyon eksikliği" çok daha doğru adlandırmalar.

Çağa ayak uyduramıyoruz

Çağımızda modern şehirlerde yaşam koşullarının hızlı değişimi ve zorlaşması, aile yapısının da eğitim ortamlarının da değişimini zorunlu kılıyor. Ancak aile olsun, eğitim ortamları olsun bu hızlı değişime ayak uyduracak değişimi gerçekleştirebilmiş değil. Parçalanmış aileler, eşler arasında ağır çatışmaların yaşandığı evlilikler, iki ebeveynin de yorucu işlerde çalışması istisna olmaksızın çıkmış durumda. Çocuklar için hiç de elverişli ortamlar değil bunlar. Ebeveynin olmadığı veya yeter-

siz olduğu yerde, eğitimsiz bakıcılar ve yetersiz büyükanneler/büyükbalar devreye giriyor ve çocuklar çok daha büyük yanlışlara maruz kalıyorlar. Eğitim ortamları ise, günümüz çocuklarına hitap eden ortamlar değil. Eğitimciler, çocuğun evden getirdiği sorunları daha artırmak için çalışıyorlar sanki, azaltmak için değil.

Ebeveynlerin olsun eğitimcilerin olsun, çocuk gelişimi ve psikolojisiyle ilgili bilgileri, piyasaya hakim olmuş uyduruk "kişisel gelişim kitaplarından" edinilmiş bilgilerle sınırlı. Psikoloji camiası deseniz, deren uykuda. Psikiyatristlerin ağzının içine bakıyorlar. Bu bilim dışı iddiaları ve uygulamaları ya seyrediyorlar, ya da daha kötüsü aynen benimsiyorlar.

Böyle bir ortamda, ebeveynler de ister istemez psikiyatristlerin "hastalık" safsatasına mahkûm bırakılmış oluyor. Ondan sonra gelsin ilaç. Ebeveynlerin de öğretmenlerin de çoğu zaman işine geliyor bu sorunu "hastalık" olarak görmek ve ilaç vermek. Çünkü, böyle görüldüğünde ne aile ortamının değişmesi ve ebeveynlerin sorumluluk üstlenmesi gerekiyor, ne de eğitim ortamının değişmesi ve öğretmenlerin sorumluluk üstlenmesi. Çocuk ilaç sayesinde "uysallaştığı" için, "yetişkinler" rahata eriyor. Peki ya çocuklar? Onlara ne oluyor?

Çocuklarımızın geleceği tehlikede

HADE ile etiketlenen ve ilaç alan çocukların uzun vadede kokain başta olmak üzere madde bağımlılığı riskinin çok yüksek olduğunu biliyo-

ruz. İlaç almayan çocuklara kıyasla iki misli oranda madde bağımlısı oluyorlar. Ama uzun vadede bakmak gerekiyor, bu madde bağımlılığının oluşumunu izlemek için; psikiyatristlerin yaptığı gibi 10-15 çocuğu kısa vadede izleyip bağımlılık oluşmuyor demenin hiçbir bilimsel geçerliliği olamaz. Bağımlılıkla ilgili uzun vadede oluşan riski araştıran bugüne kadar tek bir araştırma var. O da Nadine Lambert adlı Berkeley profesörü bir bayan psikoloğun 1998 yılında yaptığı, kapsamlı, bağımsız ve güvenilirliği yüksek araştırma. Dört yüz çocuğun 20 yıl izlenmesi sonucu, ilaç kullananların iki misli oranda madde bağımlısı olduğu çok net görülüyor bu araştırmada.

Ama ilaç ve psikiyatri lobisi bu araştırmayı yok saymak ve kendi araştırmalarını öne çıkarmak için elinden geleni yapıyor. Tesadüf bu ya, 7 Aralık 2003'te Observer'da çıkan bir haber-yazıdan öğreniyoruz ki, ilaçlarla ilgili "bilim dergilerinde" yayımlanan makalelerin yarıya yakını, üzerinde ismi yazılı profesörler tarafından değil, ilaç firmaları adına çalışan "hayalet yazarlar" tarafından yazılıyor. Yani, ilaç firması makaleyi kendi elemanına yazdırıyor, sonra bir profesörü arıyor ve "işleriniz çok yoğunudur sizin, biz sizin adınıza bir makale hazırladık, tek yapmanız gereken makaleye isminizi vermeniz" diyor; profesör de, kimi zaman makaleyi hiç okumadan bile, tamam diyor. Yine tesadüf bu ya, bu kez 10 Aralık 2003'te Guardian'da çıkan bir haber-yazıdan da öğreniyoruz ki, çocuklara kullanımıyla

ilgili onay almamış olmalarına rağmen "güvenilir" olduğu "inancıyla" yaygın bir şekilde çocuklara verilen "antidepresanlar", ciddi riskler taşıdığı için (intihar riskini artırıyor) yasaklanıyor. Yani bu haberlerle ne "ahlâksız" bir endüstriyle ve bir bilim grubuyla karşı karşıyayız, anlıyoruz.

İlaçların, HADE'yle ilgili konuşduğumuzda Türkiye'deki tek ilaç olan Ritalin'in, bağımlılık riskinden başka birçok sakıncası da var. Büyüme hormonunu baskılaması, iştahsızlık, baş ve karın ağrısı, ağır tikler, ciddi huzursuzluğa yol açması, depresyona sebep olması, sayılabilecek en ciddi sakıncaları. En önemlisi de kalpte büyümeye yol açabiliyor ve ölümcül olabiliyor. Ritalin'in ölüme yol açtığıyla ilgili biri otopsi raporuyla kesin ispatlanmış, diğeri kesinlik taşıyacak düzeyde ispatlanamamış iki vaka var. Biri 11 yaşında ölen Stephanie Hall adında bir kız, diğeri 14 yaşında ölen Matthew Smith adında bir erkek çocuk. Stephanie'nin ölümü doğrudan Ritalin'le ilişkilendirilemedi, ama biliyoruz ki Stephanie yıllardır bu ilacı kullanıyordu. Matthew'un otopsi raporu ise çok kesin bir dille, Ritalin'in damarlarda hasara yol açmasına bağlı olarak ölümün gerçekleştiğini belirtiyor. Bir de bir yetişkinin kalbi 350 gr. civarında iken, Matthew'un kalbi 420 gr. olarak ölçülüyor.

İlacın tüm bu olumsuz etkileri bir yana, verdiğimiz çok yararlı bir ilaç olsa bile, sorulması gereken soru şudur: Eğer ben bu sorunu ilaçsız çözebiliyorsam, neden ilaç kullanayım?

İlaç, "hastalıkları" tedavi etmek için kullanılır. HADE denen şeyin "hastalık" olduğunu, eğer hastalıkla fizyolojik kaynaklarını/boyutlarını gösterebilen de olmadı bugüne kadar.

MEB Projesi

Milli Eğitim Bakanlığı, Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, HADE'yle ilgili psikiyatristlerle birlikte bir proje başlatmak üzere. Proje ilk etapta 14 ilde uygulanacak, sonra da tüm Türkiye'yi kapsayacak. Amaç, okullarda öğretmenleri ve rehberlik uzmanlarını "eğitmek" ve bu kişiler aracılı-

ğıyla da HADE denen sorunu yaşayan çocukları tespit edip, psikiyatri servislerine yönlendirmek.

İlk bakışta, ne güzel, çocuklar yarım alacaklar diye düşünebiliriz. Kazın ayağı öyle değil maalesef. Şu an öğretmenler zaten böyle bir proje ortada yokken bile çocukları etiketlemeye ve ilaca yönlendirmeye hazırlar. Bu çocuklarla nasıl başedeceklerini bilmiyorlar çünkü. "Eğitimci" değil, sadece "öğreticiler" çünkü. Ne öğretmenler biliyorum, çocuklara tüm sosyal aktiviteleri, sporu, tiyatroyu, müziği yasaklıyorlar, işleri güçleri çocuklara bilgi yüklemek ve sınavlarda yarışacak çocuklar hazırlamak. Bu sorunlu çocuklar onlar için "çıban başı". Psikiyatri ve ilaç, o nedenle pek bir işlerine gelmiyor. Bu proje, çok hoşlarına gidecek, çok. Zaten yapıyor olduklarını şimdi meşrulaştırmış olacaklar.

Amerika'da yakın zamanda dört eyalette yeni bir yasa yürürlüğe girdi. Artık okul idarecileri ve öğretmenler hiçbir veliyi, çocuklarını psikiyatriste götürmeleri ve çocuklarına ilaç vermeleri konusunda zorlayamayacak. Ya ilaç verirsin, ya da çocuğunu okuldan al, diyemeyecek. Yıllardır diyorlardı bunu, artık diyemeyecekler (Amerika'da yaklaşık 6 milyon çocuğun bu ilaçlardan kullanıyor olduğunu hatırlayalım; çılgınlık, böyle bir şey olsa gerek... ve bu HADE bir hastalıkla eğer, olsa olsa bir Amerikan hastalığı... zira, örneğin Japonya'da neredeyse hiç rastlanmıyor bu sözde hastalığa...). Eyaletlerde kabul edilen bu yasa, şimdilerde Amerikan ulusal senatosunda da yasalaşmak üzere. Sivil örgütler bunun için mücadele veriyor.

Türkiye'de ise böyle bir projeye büyük bir yanılsa yöneliyoruz. İlerlemeden durdurulması gereken bir proje bu. Uygulama yaygınlaştığında, geriye dönüşü çok zor olacaktır. İlaç kullanımıyla ilgili de böyle. Amerika'da 6 milyon çocuk bu ilacı kullanırken ve Japonya'da neredeyse hiçbir çocuk ilaç kullanmazken, Türkiye'de geçen yılın tahmini rakamlarıyla 8-10 bin çocuk ilaç kullanmış durumda. Hâlâ bir şansımız var Türkiye'de. Yaygınlaşmadan önüne geçebiliriz. Bu proje uygula-

nacak olursa, birkaç yıla kalmaz, ilaç kullanımı ikiye üçe katlanır.

Hastalık pazarlanıyor

İlaç firmalarının son yıllarda geliştirdikleri bir taktik var. İlacı değil, "hastalığı" pazarlıyorlar. Çünkü biliyorlar ki, bir kez hastalık fikri yaygınlaştı mı, ilaç kullanımı doğal olarak bunu takip edecektir. İlaç endüstrisi, dünyanın ikinci büyük endüstrisi. Psikiyatrik ilaçlar ise en kazançlı olanlar. Yetişkinlerden sonra, şimdi de sıra çocuklara geldi. Öyle kısa süreli kullanılan ilaçlar da değil bunlar. En az altı ay sürüyor. Rant çok yüksek yani.

Şimdi de HADE hastalığı pazarlanıyor. Psikiyatristler öncü kuvveti olarak işlev görüyor. İlaç, zorunlu olmadıkça kullanılmayacak diyorlar. Ama işler öyle yürümüyor. Psikiyatri kliniğine giren kolay kolay ilaçsız çıkmıyor. Bir kez "hastalık" fikri insanların zihnine yerleşti mi, ilaç bunu takip edecek nasıl olsa.

Milli Eğitim Bakanlığı ve ilgili birimleri neden böyle bir projeye soyunur, anlamak mümkün değil. Projeye ilgili iyimser tahminim, Milli Eğitim Bakanlığı'nın ilgili birimlerinin başındakiler, ne olup bittiğinin pek farkında değiller. Nasıl bir oyun alet olduklarını henüz bilmiyorlar. Çok çarpıcı bir başka bilgi var elimde. Adana ölçeğinde 6-14 yaş arasında 37 bin çocuğun özel eğitim alınması gerekiyor. Görme, işitme, konuşma engeli, zihinsel engeli vb. çeşitli engelleri olan 37 bin çocuğun sadece 4 bini eğitim alabiliyor. Yani bu çocukların yaklaşık %90'ı eğitim alamıyor. Bunlar "somut" sorunlar, öyle HADE gibi ne olduğu bile çok tartışmalı olan bir sorun değil. Hal böyleyken, yani çok somut sorunları için özel eğitime muhtaç çocuklara eğitim verilemiyorken, "yaratılmış" bir hastalık için böyle bir projenin başlatılıyor olmasını gerçekten anlamak mümkün değil.

İşte o noktada, kötümser bir tahminde bulunuyorum ister istemez; projenin varacağı yerin farkındalar ve ilgili birimlerde yer alan bu kişiler bir şekilde "nemalanıyorlar". Dilerim ki iyimser tahminim doğru çıkar.

Bor madenleri ve stratejik bor ürünleri

Prof. Dr. İsmail Duman

(İTÜ Metalürji ve Malzeme Mühendisliği Bölümü Üretim Metalürjisi Anabilim Dalı)

Sodyum bor hidrür ile suyun reaksiyonundan hidrojen çıkarken su içinde çözünmüş olan tuz, sodyum metaborata dönüşmektedir. Şu anda bu konu üzerindeki en yoğun araştırmalar sodyum metaboratın tekrar sodyum bor hidrüre geri dönüştürülmesine yöneliktir. Bu rejenerasyon işleminde harcanacak enerji 4 H₂ molekülünün enerji bedelini fazla aşmadığı sürece, egzozu olmayan otomobiller dünyadaki caddede ve şokakları doldurmaya adaydır. Söz konusu rejenerasyon, başka bir deyişle, sodyum bor hidrürün defalarca kullanılmasını sağlamak zorundadır. Aksi halde dünyanın bor kaynakları çok hızlı tükenir. Türkiye'nin yıllık bor ürünleri ihracatı 1 milyon ton civarında seyretmektedir. Otomotiv sektörü yaygın olarak hidrojenli otomobillere geçtiğinde Türkiye'nin bir yıllık bor ürünü satışı 20 milyon tonun üzerine çıkacaktır. Rejenerasyon kayıpları dikkate alındığında her yıl yaklaşık 2 milyon ton bor cevherinin daha ilave olarak satışa sunulması beklenebilir.

Burada vurgulanması gereken nokta, sodyum bor hidrürün bir bor yakıtı olmadığıdır. Böyle bir devrimsel dönüşümün Dünya çapında gerçekleşebilmesi için rejenerasyonda kullanılacak olan elektrik enerjisinin fosil yakıt yakmadan üretilmesi anlamlı olacaktır. Aksi halde sodyum bor hidrür pis enerjiyi kentlere sokmayan bir temiz enerji taşıyıcısı olmaktan öteye gidemez. Bu gelişmenin bir başka çok önemli gelişme ile paralel yürütüldüğünü unutmamak gerekir. Çalışmaları büyük gizlilik içinde yürütülen bor fizyonu esasına dayalı

Değerli hocamız Prof. Dr. İsmail Duman'ın geçen sayıda yayımladığımız makalesinin son kısmı, teknik bir hatadan dolayı dergimizde yer alamadı. Değerli hocamızdan ve okurlarımızdan özür dileyerek, bu sayıda hocamızın çalışmasının devamını veriyoruz.

lı nükleer santraller hayata geçirilmek üzeredir. Hiçbir radyasyon riski taşımayacak olan bu santrallarda ¹¹B'nun çekirdeği bombardıman edilip ışıması yaratılacak ve reaksiyon atığı radyoaktivite taşımayan ¹⁰B izotopundan ibaret olacaktır.

Doğrudan yakıt olarak bor: Özellikle internet üzerinden yayılan bazı bilgilerde metalik haldeki veya bor flamanı halindeki borun içten yanmalı motorlarda doğrudan yakıt olarak kullanılabileceğine ilişkin tasarımlar yer almaktadır. Genel olarak bakıldığında alüminyum, magnezyum, çinko, silisyum, bor gibi bazı karakterli metallerin ve ametallerin tozları yakıt niteliğindedir. Örneğin, alüminyum tozu bir roket yakıtıdır. Magnezyum ve çin-

ko tozları aydınlatma fişeklerinin yanarak ışık veren kısımlarıdır. Burada sorun fiyat sorunudur. Kilosu 5 bin ABD doları olan bir elementin otomobil yakıtı olarak kullanılmasının hiçbir mantığı yoktur. Bu tür bilgiler bilimsel süzgeçten geçirilmeden kullanılmamalıdır.

Kimya sektöründe bor

Kimya mühendisliği ve kimya sanayi çok geniş bir kaplama alanına sahip olduğundan bu sektördeki bor ürünlerini saymak ve gizli tutulanlara ulaşabilmek pek mümkün görülmemektedir. Bunlardan çok önemli olan bazılarını ve kullanım alanlarını şöyle özetleyebiliriz:

- Deterjan, sabun, şampuan, kozmetik, yumuşatıcı ve diş macunlarında perboratlar.
- Yangın geciktiriciler (Askeri mutfak çadırlarının kumaşları, otellerde kullanılan perde, sentetik halı, koltuk kaplamaları vb. kumaşların iplikleri) yangında tutuşmayı önleme amacıyla çinkoboratlı çözelti-lerle yıkanır.
- Fotoğraf ve film banyo tuzları.
- Radar dalgası soğurucu boyalar.

- Kumaş ve kâğıt ağartıcılar.
- Bor katkılı sentetik gübreler.
- Küf ve mantar öldürücüler.
- Ahşap emprenye (su almayı ve çürümeyi önleme) tuzları.
- Kalay ver kurşun için elektrolitik kaplama banyoları.
- Korozyon (Metal aşınması) önleyici maddeler.
- Yüksek performanslı motor yağları.
- Dezenfektan kimyasallar.
- Alerji, osteoporoz ve psikiyatrik hastalık tedavisinde ilaçlar.
- Bor esaslı antibiyotikler (Boromicyn).

Teknolojik ve askeri amaçlı kullanımların dışında özellikle bor fiberlerinin kullanıldığı (kayak takımı, kayak ayakkabıları, tenis raketleri, golf sopaları, ok ve yay gibi) spor malzemelerini de sayabiliriz.

Bor hem yüksek teknoloji ürünlerinin ana maddesidir. Hem de bünyesine girdiği çeşitli malzemelere "yüksek teknoloji ürünü" niteliği kazandırır. 2.500 üretim dalında 10 binlerce ürün çeşidinde çok veya az bor kullanılır. Bir başka ifadeyle "BOR SANAYİNİN TUZU" dur.

Dünya bor cevheri pazarı ve Türkiye'nin bu pazardaki yeri

Türkiye dünya bor hammaddeleri pazarına %60-80 oranında mal verirken dünya hasılatının sadece %20-30'unu kazanıyor. Türkiye'nin

yıllık bor cevheri ihracatı 180-320 milyon ABD doları tutmaktadır. Dünya pazarının kontrolü Amerika Birleşik Devletleri'nde kurulu US BORAX'ın elindedir. Bu şirket İngiliz kökenli Rio Tinto adlı holdingin bir alt kuruluşudur. Rio Tinto dünya maden üretiminin yüzde 12,7'sini tek başına yapmaktadır (tüm Türkiye'nin buradaki

payı %1'dir). Türkiye'nin bor sattığı müşterilerin büyük bir kısmının ayrıca kendi müşterileri vardır. Dünya bor hammaddesi pazarının yıllık ticaret hacmi 900 milyon ile 1 milyar 200 milyon ABD doları arasında değişir.

Bor cevherleri Türkiye'yi kurtarabilir mi?

Yıllık ticaret hacmi çoğu zaman 1 milyar doları bile bulmayan cevher pazarının tümü Türkiye'nin eline geçse bile bu gelirle Türkiye'nin kalkınması mümkün değildir. Buna karşılık bor uç ürünlerini veya içine bor katılmış malzemelerin yıllık ticaret hacmini tahmin etmek güç olmakla birlikte konuya şöyle bir yaklaşım getirilebilir:

Dünyada her yıl 10 trilyon dolarlık sanayi mamülü üretilmektedir. Bor içeren ürünler bunların %8-12'sini oluşturur. Böylece borlu ürünlerin yıllık ticaret hacminin 1 trilyon dolar civarında olduğu söylenebilir.

Ne yapmalı?

Pazar mücadelesi cevher pazarına değil uç ürün pazarını ele geçirmeye yönelik olmalıdır. Dünyada cevher satarak dış borç ödemiş, kalkınmış ve refaha kavuşmuş bir tek ülke yoktur. Kalkınmak için önemli olan sanayileşmektir. Bor madenciliğinin değil bor işleyen sanayinin geliştirilmesi gerekir. Türkiye'nin yılda 1 trilyon dolarlık

hasılatı ne kadar pay alabileceği ne kadar uç ürün üretebileceğine bağlıdır. Ne kadar uç ürün üreteceği ne kadar tesis kuracağına bağlıdır. Ne kadar tesis kurabileceği bu iş için kamu veya özel sektör kaynaklı ne kadar sermaye oluşturabileceğine bağlıdır. Sermaye oluşturması ne kadar yatırımcıyı ikna edebileceğine bağlıdır. Ne kadar yatırımcıyı ikna edebileceği, laboratuvar ve pilot çapta ne kadar ürün yapabileceğine bağlıdır. Ne kadar ürün yapabileceği, bu ülkede ne kadar Ar-Ge çalışması yapabileceğine bağlıdır. Ne kadar Ar-Ge çalışması yapabileceği, bu işe ne kadar kaynak ayırabileceğine bağlıdır. Bu noktada, yeni kurulmakta olan Bor Enstitüsü'nün 2 trilyon TL bütçe ile bir tür "Ölü Doğum" olacağını tahmin etmek zor değildir. Yıllık bor gelirlerinin %10'u (yaklaşık 20 milyon ABD doları) Ar-Ge çalışmalarına ayrıldığında 5 yıl içinde çok önemli sonuçlar alınabilir. Türkiye uç ürünlere geçtikçe cevher satışını kısmalı ve uç ürün tüketicisini kendisine çekmelidir. Tüm bunlar elbette bir iki yıl içinde olmaz. Ancak bu ülkenin sonsuza kadar beklemeye de tahammülü yoktur. Bu nedenle öncelikle bir iş akışı - zaman programı yapılmalı ve bu yapılırken konu ile ilgili bilim adamlarından ve meslek odalarının görüşlerinden yararlanılmalıdır.

Zaman geçirmeden çok önemli bir sanayi altyapısı eksikimizi gidermemiz gerekiyor: Bu ülke derhal magnezyum üretimine geçmelidir. Bunu yapmak için gerekli kloru elde etmek üzere metalik sodyum üretimine de başlamalıdır. Ergitilmiş tuz elektrolizi yöntemiyle üretilen bu metallerin teknolojisi (benzer de olsa) Seydişehir Eti Alüminyum tesislerinde vardır. Ayrıca Uludağ'da bulunan wolfram tesislerinin küçük bir bölümünün işletilip bor fiberi üretiminde "altlık malzemesi" olan wolfram ipliklerini de üretmenin yolunu bulmak zordur.

ÖZEL FİRUZKÖY POLİKLİNİĞİ

BİLİM VE ÜTOPYA OKURLARINA
ÖZEL KOŞULLARDA
GENEL SAĞLIK (CHECK-UP) TARAMASI
PROGRAMI BAŞLAMIŞTIR

YURTDIŞINDAKİ
BİLİM ve ÜTOPYA OKURU
DOSTLARIMIZ,
protez ve diğer diş tedavileriniz özel koşullarda
ve uluslararası standartlarda yapılır.
Protezleriniz izin sürelerinize uygun olarak,
kısa sürede tamamlanır.

Bilgi ve randevu için: Dr. M. Kürşat Bozkurt Dt. Hakan Tüjen

Adres: Özel Firuzköy Polikliniği Hasan Önel Cad. No:70/1 Firuzköy/Avcılar/İSTANBUL

Tel: (90-212) 690 57 47 - 423 53 08 Tel/Faks: (90-212) 423 33 10

e-posta: firuzkoydis@yahoo.com dthakantujen@yahoo.com

Atatürk'ün dil ülküsüne gönül verenlerden: Emin Özdemir

"Bilim ve Ütopya okurları, bilime inandıkları kadar , ütopyaya da inansınlar, çünkü gelecek ütopyalardan doğacaktır. Buna inanıyorum. Öbür yandan edebiyatın ürünlerini de sofralarından.eksik etmesinler. Edebiyatla beslenmemiş bir bilim bana sorarsanız eksiklidir. Sosyalist bir sanat bilimcisi, eleştirmen olan Ernst Fischer'in ünlü bir sözü vardır: 'Edebiyat,insanı tam insan yapar.'"

Feyzlye Özberk

Okumak kurtulma, özgür olma gücü kazandırır. Okumayanlar, dar çevrelerinin kısır düşünceleri, gelenek ve göreneklerinin yetersizlikleri içinde kapalıdır. Okumayı sevenler yerlerde sürünmezler. Bir kanat vuruşu ile evrensel düşüncelerin mutlu iklimine yükselirler." Emin Özdemir'in hayatı, Rus asıllı İsviçre'li estetikçi Nadine Payot'un bu sözlerinin kanıtı gibi... Okuma yazma bilmeyen bir anne ve babanın çocuğudur ama köy enstitüsü onun alinyazısını değiştirir. Köy enstitüsünde kitaplar dünyasıyla buluşur. Enstitülerde serbest okuma saatleri , ayrıca bir de öğretmen denetiminde okuma saatleri vardır. Emin Özdemir, orada kitaplar okur, kitap merakı böyle başlar. "Birdenbire yığın romanlarını, Esat Mahmut Karakurt, Peride Celal tarzında yazılan romanları bir kenara hırakıp klasiklerin arasında buldum kendimi. Orhan Kemal, arkasından Panait Istrati, John Steinbeck, Maksim Gorki gibi yazarları okudum. Yatağa bile Gorki'nin, Şolohov'un kitaplarıyla girdiğimi anımsıyorum. Dante'yi okumaya başladım" diyen Özdemir, gerçek anlamda okuyup kaderini büyük ölçüde değiştirir. 46 yıl üç ay köy öğretmenliğinden üniversite öğretmenliğine değin her aşamada çalışır, yüzlerce genç yetiştirir. On beş yıl boyunca Atatürk'ün kurduğu Türk Dil Kurumu'nda yöneticilik görevini yürütür, TÜBİTAK'ta yayın danışmanlığı yapar.Türkçe'nin özleştiril-

mesi, geliştirilmesi ve zenginleştirilmesi savaşımında yüzlerce yazı yazar, bunlardan bir kısmı kitaplarında yer alır. Pek çok televizyon ve radyo programıyla toplumu aydınlatma görevini severek, heyecanla yürütür.

Emin Özdemir'le evinde görüştük. Beni, "Benim dedem büyük" diye slogan atan dört yaşlarındaki torunuyla birlikte kapıda karşıladı. Ciddi sağlık sorunları yaşamış, şimdi gayet iyi. Gülümsemesi, sert görünümünü yumuşatıyor. İlkeli, dürüst,mücadeleci, çalışkan, disiplinli bir kişiliğe sahip olduğu hemen arlaşıyor. Sorularıma verdiği yanıtlar da bu ilk yargımı doğruluyor.

İnsanla, umutla, erinçle ve direnmekle ilgili sözleri acısıyla tatlısıyla yıllardan süzülüp gelen sözler..Kendimi bu sözlerin büyümesine öylesine kaptırıyorum ki kasetin dolmuş olduğunu ve teybin durduğunu fark etmiyorum. Emin Özdemir, hiç yüksünmeden o bölümü yeniden anlatıyor. Güzel konuşuyor, yaşamını anlatırken öğreniyoruz ki bu çocukluk-tan beri sahip olduğu bir özellik. Tartışmacı, vurgulu bir anlatımı var. Yazar, düşünür ve ozanlardan sözler, dizeler aktarıyor, atasözleri, halk deyişleri ile konuşmasını hem güzelleştiriyor hem de vurgusunu güçlendiriyor. Söz dağarcığı çok zengin.. İlk kez duyduğum sözcükleri hiç yadırgamıyorum. Bu sözcükler, cümle içindeki yerlerine oturuyorlar, kendilerini yadırgatmıyorlar. Emin Özdemir'in deyimiyle takır takur sesler çıkarıyorlar.

Bunlar eşimin özverisi ile oldu

Evleri özenle döşenmiş, çok temiz ve düzenli...Ev işlerini özenle yapan ya da yapılmasını sağlayan bir eşin varlığını, kendisini görmesiniz de hissediyorsunuz. Bir süre sonra eşiy-le tanışıyor, çaylanmızı yudumlar-ken kısa da olsa söyleşiyoruz. Eşi Oya Özdemir belli ki Emin Özdemir'e hep destek olmuş, evin, çocuk-ların, torunların sorumluluklarını se-verek üstlenmiş...Birçok erkek eşten farklı olarak Emin Özdemir bu des-teğin farkında. Bunu bir şans olarak değerlendiriyor: "Eşim yaptığım işe inandı, beni hep destekledi. 1963 yı-lında Amerika'dan döndükten sonra Oya ile evlendim. İnsanların haya-tında bazı yıldızlı anlar vardır, bazı mutluluklar vardır, evlenirsiniz ger-çekten ister görücü yöntemiyle evle-nin, isterse yıllarca arkadaşlık yapı-rak evlenin değişmez.Sanki bir şans işidir evlilik.. Yıllarca arkadaşlık ya-parsınız tamam tanıdım dersiniz ama aynı yastığa baş koyunca bakarsınız tanımamışsınız. Görücü yöntemiyle evlen'irsinizbakarsınız ki bütün ara-dığınız ölçüler, ölçütler onda gerçek-leşmiş, benim böyle bir şansım oldu. Evliliğimin ilk yıllarında epey sıkın-tı çektik. Kirada oturmadık ama aldı-ğım evin borcunu ödemek için gece yarılara kadar çalışırdım. On beş liraya Varlık dergisine yazılar yazar-dım. İlkokullara Türkçe ders kitapla-rı yazdım. O zamanlar yarışma ile tek kitap kabul edildi. Baktık evin borcu ödendi. Bütün bunlar eşimin özverisi ile oldu. Bizim hayatımız da eğlence yerlerine gitmek, gece haya-

tı hiç olmadı. Parayı yaşamımızı güzelleştirmek için kullandık. Ben köy kökenli biriyim. Emekten yana bir insanım. Emeğiyle geçinen bir ailenin çocuğuyum. Barlar, gece kulüpleri bana sorarsanız, büyük ölçüde hazır yiycilerin, üretmeyenlerin, sömürgeci gittiği yerlerdir. Tabii, bu bir genelleme, dışında olanlar olabilir. Bizim insanımızın kafasını ve yüreğini kirleten programlardan biri de televolelerdir. Televole izleyen bir insan büyülenir kendi dünyasının acılarını görmez, düşlerini yanlış yönlendirir, kendine ve dünyasına yabancılaşır. Televole kültürüyle yetişen insanlara bakın uyuşturulmuştur. Hülya Avşar'ın kocasının diz kapağına değen kurşun onu topal eder mi diye kaygılanır da... ben ne haldeyim, çocuğum hangi halde kendine bunu soramaz.” diyerek kültürel yozlaşmadan, bazı televizyon programlarının kültürel yozlaşmaya katkısından yakınıyor.

Çiftin iki kızları var. Büyük kızları Özlem Özdemir Kumbasar, evli, tıp fakültesinde göğüs hastalıkları profesörü; küçük kızları Meltem Özdemir Erhan da evli, o da kadın doğum uzmanı, her ikisinin de eşi tıp doktoru. Dört torunları var. Özdemir ailesi, torunlarına daima zaman ayırıyorlar. Emin Özdemir torunlarıyla ilgili olarak şunları anlatıyor: “Her pazar bizde torunlar günüdür, torunlar gelir burası curcunaya döner, torunlar torunlarla, kızlar birbiriyle... O gün kahvaltıyı birlikte yaparız. Bağırır, çığırır, kavgaya döner... O gürültünün yaşamımı renklendiren, zenginleştiren bir yanı var, ben böyle değerlendiriyorum.

Emin Özdemir, 1931 yılında, bir adı da Eğin olan Kemaliye'nin Ençiti, yeni adıyla Topkapı köyünde doğuyor. Kemaliye Erzincan'ın bir ilçesidir. Birçok köylü çocuğu gibi, doğduğu ay ve gün belli değildir. Annesinin dediğine göre, “arpaların derildiği zaman” doğar. Çok çocuklu, az topraklı, yoksul bir ailenin çocuğudur. Böyle olunca doğumu öyle pek sevindirici olmamış, tabii aileye bir boğaz daha katılıyor. Özdemir'in köyünde, tarlalar mendil kadar küçüktür, tarım da çok ilkel yollarla yapılır. Bir çok aile toprakla karın do-

yuramaz. Köyün birçok erkeği gibi Özdemir'in babası da gurbetçidir, İstanbul'da çalışır. Onun çocukluğu el bebek gül bebek değil yokluk, yoksulluk içinde geçer... İlkokuldayken öyle yıllar olur ki doğru dürüst etmek bile bulamazlar, zaten savaş yıllarıdır. Emin Özdemir o yılları şöyle değerlendiriyor: “...bugün geriye bakıp, anımsadığım zaman çocukluğum, yokluk, yoksunluk, acı, sefalet gibi sözcüklerle özetlenebilir... Bunlar insanın ruhunda bir tortu bırakıyor. Çocukluk insan yaşamının bankasıdır derler, geleceğinizin düğümleri bu bankada birikir. Hatta yazarlık, ozanlık için de öyle derler ya... Yazarların, ozanların bankası çocukluğudur.” Babası ve annesi okur-yazar değildir. Kitap olarak, ilk kez evde bir Kuran görür. Bunun dışında, Darendeli gezici kitap satıcılarının sattığı taş basması kitapları, “Kan Kalesi”, “Hazret-i Ali Cenkları” gibi, görür. Okuma- yazma bilmediği dönemde, bunlar okunur, masallarla beraber dinlenir. Sonra ilkokula başlar. İlkokula başladığı yıl Atatürk'ün öldüğünü hatırlıyor. Okumayı çok kısa sürede söküyor, köylerinde okulun olması onun şansındır, çünkü o yıllarda her köyde okul yoktur. Emin Özdemir, bir gözlemini şu sözlerle anlatıyor: “Alfabede gördüğüm varlıklar bize yabancıydı. Örneğin ne at köydeki atlara benziyordu, ne de çocuklar bize benziyordu... Ben onun için alfabe kitabı başta olmak üzere öteki ders kitaplarını hep gökten inmiş, Kuran gibi kutsal kitaplar sanırdım... Çocuklara bakıyordum; böyle etli canlı, renkli, kısa pantolonlu, kıyın kızak kayıyorlar, atkılarını var...”

Bu ortam içerisinde büyür... İlkokulu bitirdiği yıl, babası hiç olmazsa bir boğaz derdi eksilsin diye onu, İstanbul'a götürür, babasıyla birlikte Çemberlitaş'ta bir han odasında kalırlar. Babası, onu, Rum bir kunduracının yanına çırak olarak verir, kunduracı elle üretim yapar, sarhoş bir adamdır. İçtiği zaman gözü dünyayı görmez. Çırak olarak çalışan bir de Rum çocuğu vardır. Dikilen ayakbılları alır, sepetlere koyar, Çemberlitaş'tan Laleli'ye götürürler. Rum çocuğu tramvaya atlar, sepet Emin Öz-

demir'in kolunda kalır. O, kan ter içinde sepeti taşır. Bir gün Rum çocuğuyla aralarında kavga çıkar, dövüşürler, çevreden gelip onları ayırırlar. Döndüklerinde, Rum çocuğu haksız olduğu halde, usta Özdemir'i cezalandırır. eline tığ batırır. Artık bu duruma dayanamaz, babasına: “ben köye döneceğim” der, babası önce kabul etmez, ama Özdemir hastalanır, devamlı karnı ağrır... Baba, bakar ki olacak gibi değil onu köye geri gönderir.

“Köy enstitüsüne seçildiniz. Kutlarız.”

O sırada, Köy Enstitüsüne sınavla öğrenci topluyorlar, yıl 1942 ya da 43, gezici ilköğretim müfettişleri gelmiş, köy çocuklarını yazılı ve sözlü sınavdan geçiriyor, kaydediyorlar. Seçilirsene sonradan çağrılıyorsun. Köyde ilk başvuran Emin Özdemir olur. Müfettişler, onu konuşturur, bir şey yazdırır, zihinden yapılacak basit hesaplar sorarlar... Bir süre sonra, İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nden bir mektup gelir: “Köy enstitüsüne seçildiniz. Kutlarız. Taahhüt senedini yaptırın gelin sizi köy enstitüsüne yollayacağız” derler. Köyden sınavı geçen üç öğrencidirler, karlı bir kış günü, kiralanan bir katırla yola çıkarlar, köyle ilçenin arası yayan dokuz saattir. Yolda üçü de pişman olur. Üşürler, “Nasıl edeceğiz, nasıl gideceğiz” diye düşünürler. İki arkadaşı “biz caydık” derler. Emin Özdemir'i ilçeye götüren ağabeyi, “Bak, iyi düşün, iyi tart, taahhüt senedi veriyoruz, borçlanıyoruz, sana kefil olacağım, kararlaysan git, kararsızsan gitme” der. Çıraklık deneyimi ve kitap okuma sevgisi onun, ne olursa olsun gitme kararı vermesini sağlar.

Köy enstitüleri; Türkiye'nin alın yazısını değiştiren, değiştirecek kuruluşlardı

-Herşeye rağmen sizinki bir şanstı, bugünün yoksul köy çocukları aynı şansa sahip değiller diyorum. Emin Özdemir bu yargıma katılıyor. “Kesinlikle... Bugün benim kaderimde olan çocukları bekleyen tek kuruluşlar, imam hatip okulları... Köy ensti-

tüleri; Türkiye'nin alinyazısını de-
ğiştiren, değiştirecek kuruluşlardı.
Diyebilirim ki kimliğimizin, kişiliği-
mizin oluşmasında; inanın anamız-
dan, babamızdan, evimizden daha
çok köy enstitülerindeki hava, or-
tam, etkili oldu. Çünkü orada bize;
yaşımız başımız ne olursa olsun bir
takım temel davranışları, temel be-
cerileri kazandırmaya çalışıyorlardı.
Bunlardan biri, sorun yaratmaktan
çok, sorun çözücü olacaksınız, ikin-
cisi gerçekten düşüneceksiniz, eleş-
tireceksiniz. Üçüncüsü sorumluluk
duygusu, bir işi aldığınız zaman biti-
receksiniz. Bunların üçü insanın
kimlik, kişilik kumaşını dokuyan ay-
rı ayrı tezgahlar oluyor. Ben tabii,
köy enstitülerinin bütün kusurların-
dan arındırılmış eğitim kurumları ol-
duklarını söylemek istemiyorum
ama en azından, yetiştirdiği çocukla-
ra böyle bir damga vuruyordu. Ka-
deş antlaşmasının şartları şunlardır
türünden bilgiler ezberletme yerine,
bunlardan daha çok, eğer Kadeş ant-
laşmasını öğreneceksek, bu antlaş-
manın diğer antlaşmalardan farkı
ne? Tarihi bile bu bağlamda öğreni-
yorduk. Köy enstitülerinde öğretim,
kesinlikle bugünkü klasik okullar-
dan farklı bir nitelik taşıyordu. Diğer
okullarda gözlenegelen dayak, baskı
yoktu. Kişiliğin özgürce geliştiril-
mesi, düşündüğünü, tasarladığını,
duyduğunu rahatça söyleme, köy
enstitülerinde yaratılmak istenen bir
havaydı. Öyle ki her haftanın sonun-
da, bir genel değerlendirme toplantı-
sı yapılırdı. Sizin dikkatinizi çeken
olaylar neler olmuş, anlatırdınız. Yö-
netimi bile eleştirirdiniz. Örneğin
ben, ne bileyim, yemeklerin soğuk
çıkmasını kalker eleştirirdim, ama
okul idaresi de cevap verirdi ki bi-
zim olanağımız bu kadar bu nedenle
soğuk yemek yiyorsunuz. Ya da top-
lu oyunlar oynanırdı, toplu müzik
saatleri vardı, bunları az bulup artı-
rılmasını isterdik. Okul hayatını,
okul ilişkilerini, öğretmenleri rahat-
ça eleştirirdik. Köy enstitüleri kendi
üreten, kendi tüketen kurumlardı.
Yediğimiz ekmeğin, biz, tarlada to-
humunu eker, ekini biçer, buğdayı
öğütür, unumuzu kendimiz yapardık.

Sözgelimi elektriğimizi kendimiz
getirir, toprağı kendimiz bellerdik.
Meyvelerimizi kendimiz yetiştirir-
dik. Yani büyük ölçüde devlete yük
olmayan kurumlardı köy enstitüleri.
Dersliklerimizi kendimiz yapardık.
Devlet sadece öğretmen maaşlarını
verirdi.

***Köyü içerden aydınlatmadıkça,
kendi çocuklarıyla beslemedikçe
köyü uyandırmak olanaksızdır***

“Öğretmenler de büyük ölçüde se-
çilmiş öğretmenlerdi. Hasan Ali Yü-
cel ve İsmail Hakkı Tonguç ekibi bu
köy enstitülerinin koşullarına uyum
sağlayabilecek, kitapçıl olmayan,
yaşamı yaşamın içerisinde değeren-
diren, yaşamın içerisindeki olayları,
olguları öğreterek yetiştiren öğret-
menleri görevlendirmişlerdi. Köy-
den yetiştirmelerinin başat nedeni de
bu... Köy enstitülerinden yetişenler
köye öğretmen, sağlıkçı olacaklardı.
Köyün koşullarını bileceklerdi. Da-
ha önceki deneyimler göstermiş ki;
köyü içerden aydınlatmadıkça, köy-
lüyü kendi yaşama koşulları içerisin-
den gelen insanlarla, kendi çocukla-
rıyla beslemedikçe köyü uyandı-
rmak olanaksız. İsmail Hakkı Ton-
guç'un Uyandırdım Köy adlı yapıtı-
nı bu bağlamda anmak gerekiyor.
Orada bunu anlatıyor, çünkü daha
önce kent öğretmen okullarında ye-
tişmiş olan öğretmenler köye gidi-
yor, köyle uyum sağlayamıyor, köye
kaçılacak yer olarak bakıyor. Köy-
lülle konuşamıyor, kan bağı kuramı-
yor. Bir iki yıl ya da hiç durmadan
ayrılıyor. Köyler öğretmensiz kalı-
yordu. Kentlerde yığışım oluyordu.”

***Okumayan, yazmayan ve aklını
kullanmayan insan, köledir***

... Emin Özdemir, 1948 yılında
köy enstitüsünü bitirir. O yıllarda
köy enstitüsünü bitirip köy öğretme-
ni olanlara bir sandık dolusu kitap
gönderiyorlar. Sandıkta, Hasan Ali
Yücel döneminin Dünya Klasikle-
rinden Çeviriler serisi vardır. Enstitü
beş yıldır; yani on yedi yaşında çiçe-
ği burunda bir köy öğretmeni ola-
rak Kemaliye'nin kuş uçmaz, kervan
geçmez bir dağ köyüne. Holu diye
bir köye atanır.

Köye, o zamanlar katır sırtında gi-
dilebiliyor, okul köy imecesi ile ya-
pılmış, ama biraz kar yağdı mı o ka-
rı sökmeden okula ulaşamıyor.
Emin Özdemir, sabah erkenden kal-
kıp, düdüğü çalarak çocukları uyandı-
rıyor, sonra anneler, babalar karla
kaplı yolu açıyorlar. Köyün koşulla-
rın güç, dağ köyü, tarımla geçinemi-
yorlar, tam hayvancılık da yok, odun
kesip kasabada satıyorlar. Köyde
okul Emin Özdemir'le başlıyor. Ya-
nında yardımcı olarak bir de eğitimci
var. Özdemir ilk öğretmenlik anıları-
nı anlatıyor: “Çocukların bir kısmı
neredeyse benimle yaşıttı. Bize so-
rumluluk duygusu çok iyi aşılanmış-
tı, şöyle ki koşullar ne olursa olsun
üstlendiğiniz görevi, yerine getire-
ceksiniz. Görevimi yerine getirdim,
yılmadım. Akşamları da köy odasın-
da analarla babalarla ders yapıyor-
duk. Köyün yarısı Sünni, yarısı Ale-
viydi. Bu yüzden hoca-imam bağ-
nazlığı yoktu. Ben diğer öğretmenler
gibi hoca- imam bağnazlığı ile karşı
karşıya gelmedim. Çocukları okula
göndermekte direnmediler. Başlan-
gıta bazıları, okuyup da ne yap-
caklar dediler ama sonunda ben köy-
lüyü inandırdım ki bu bir insan olma
koşuludur. Okumayan, yazmayan ve
aklını kullanmayan insan, köledir,
tutsaktır. Köylülerle bir anımı anla-
tayım: O zamanlar Halk Evleri yayı-
nı olan ‘Halk Kitapları’ çıkıyordu,
akşamları köy odasında, onları köy-
lülere okurdum. Memduh Şevket
Esendal'ın ‘Otlakçı’ adlı öyküsünü
göndermişlerdi, o otlakçı öyküsünü
okuduğum zaman köy odasından bir
kahkaha yükseldi, şak kafa dedikleri
bir adam, birden odayı terk etti. Ne
oldu? Dedim. Dediler ki bu anlattığı-
nız onun hikayesi, meğerse bu şak
kafa İsmail herkesten sigara otlanı-
mış...”

Okuma sevgisi, kendini geliştirme
azmi Emin Özdemir'i Gazi Eğitim
Enstitüsüne yönlendirir. Bu okulda
onu çok etkileyen, takdir ve sevgiyle
andığı önce öğretmeni olan sonra da
asistanlığını yaptığı Mustafa Nihat
Özön'ü tanır.

Asistanlığının son yılında (1960),
Millî Eğitim Bakanlığınca bir sınav
açılır. Bu sınav hem öğretmen yetiş-

tirmeyi hem de değişik düzeylerde metin hazırlama tekniklerinin öğrenilmesini amaçlıyor. Bu sınavdan sonra onu, Amerika'ya yollarlar. Orada Indiana ve Columbia üniversitelerinde bu konuda ek öğrenim görür. Döndükten sonra Gazi Eğitim'e öğretmen olur. O günlerde Adalet Partisi kurulmuş; 27 Mayıs'ın getirdiği özgürlük havası yeniden geniye doğru esmeye başlamıştır; yeniden kamplaşmalar, kutuplaşmalar başlar. İster, istemez Emin Özdemir, Gazi Eğitim'deki gerici hocalarla çatışır. "Çok ilginçtir, sol eğilimli bir öğrenciyi öğretmen yapmak istemiyorlar, benim bulunmadığım bir toplantıda...Toplantının yenilenmesini istedim. Gerekçelerini okudum, hafif kekemeliği var diye karar alınmış, bu öğrenci öğretmen okulu mezunu, bu nitelik girişte aranır. Esas gerekçe öğrencinin sol görüşlü olması, kararı imzalamadım. İtiraz gerekçesi yazdım. Bizim bölüm başkanı da bir gerici hoca, o, s'leri de söyleyemiyordu. Gerekçede bunu yazdım. Bölüm başkanımız iki ses özlü iken, öğrenci yarım ses özlü çünkü r'leri arada bir yutuyor."

Gazi Eğitimden alınıp Atatürk Lisesi'ne tayin edilir. Lisenin deli Veli diye tanınan bir müdürü vardır. Çevresine, "o komünist buraya giremez" diyor, o günlerde Emin Özdemir'in televizyonda "Erdemin Başlı Dil" isimli bir dizi programı yayınlanıyor. Devamını Özdemir'den dinleyelim: "Televizyona çıkmayı büyük marifet saydığı için, okula sokmam diyen adam beni gördü, makamından fırladı. Orada eski öğrencilerim öğretmenlik yapıyor. Çocuklar, beni üzüntü içerisinde karşıladılar, orada çok kısa süre kaldım."

İktidar değişir Emin Özdemir tekrar Gazi Eğitim'e döner. 1969'de Hacettepe Üniversitesi'ne geçer. Temel Türkçe Bölümü'nün başkanı olur.

1974'de İletişim Fakültesi'nde boşalan kadroya, birkaç kişiyle birlikte baş vurur. Bu kadro için doktora gerekir ama Emin Özdemir'in yapıtlarının fazlalığı ve kitaplarının bilimsel içeriğinin zenginliği başvuranlar

arasında doktora yapanların varlığına rağmen, tercih edilmesini sağlar. Böylece İletişim Fakültesi'nde öğretim görevlisi olarak çalışmaya başlar. Bir yandan da Türk Dil Kurumu'nda Terim Kolu Başkanı ve Yönetim Kurulu üyesi olarak çalışır.

Baş eksikliğimiz, aklımızı kullanamama, açık seçik düşünememe

"Bu dönemde çalışmalarımı büyük ölçüde iki nokta da yoğunlaştırdım" diyen Emin Özdemir, gözlemlerini, kitaplarını ve diğer çalışmalarını anlatıyor: "Bizim toplumca baş eksikliğimiz, aklımızı kullanamama, açık seçik düşünememe, bu, eğitimimizin de ölü noktasıdır. Öyle kitaplar hazırlamalıydım ki öğrencilerimi düşündürsün, aklını kullandırsın. Öğrencilere de hazır basmakalıp, söylene söylene cıvı cıvı çıkmış bilgiler vermek yerine, kendi kanatlarıyla uçmayı öğretmeliydim. Benim geliştirdiğim bu yöntemim, İletişim Fakültesi'nde bayağı yankı uyandırdı. Derslerin boykot edildiği o sancılı günlerde bile benim salonum tıka basa dolardı. Hatta Hukuk ve Eğitim Fakültelerinden de öğrenciler ders dinlemeye gelirlerdi."

Türkçe'nin zenginliğini kanıtlama, Türkçe ile düşünmenin, yabancı dillerle düşünmekten daha fazla bizi biz kılacağını, insanın ancak bir dille anadiliyle, açık seçik düşünebileceğini ortaya koyan, bunu somutlayan kitaplar hazırlamak istiyordum. Öğrencilerimi eleştirel düşünceye yönlendirmek için 'Okuma Sanatı' adlı kitabım yani neler okumalıyız, nasıl okumalıyız varken, 'Eleştirel Okuma' diye de bir kitap yazdım. Çağdaş metinler üzerinde çocukları sorularla düşündürüyor. Olası yan sorularla onları yönlendiriyordum ama gerçekten onlar kendileri akıl yürütüyor, benzer metinler üzerinde kendileri soru soruyorlar. Bu tür kitaplar okurların da ilgisini çekti, 6., 7. basımlara ulaştı. Bugün hâlâ okunuyorlar.

'Yazınsal Türler', 'Edebiyat Bilgileri Sözlüğü', 'Edebiyatta Dönemler Yönelimleri' gibi kitaplar yazdım. Bunlardan da amacım: Türkçe'nin güzelliği, inceliği, zenginliği nere-

den geliyor, hangi niteliklerden, hangi tür kullanımlardan geliyor, bunu metinlerle göstermek. Örneğin, Yaşar Kemal'in bir ceylan, bir avcı betimlemesini alıyorum, koyuyorum ortaya, buradaki betimlemeyi dünya edebiyatında kolay kolay bulamayız, bulsak da orada Türkçe'nin inceliğini, güzelliğini göremezsiniz. O kendi dilindedir. Orada Yaşar Kemal'in betinleme dünyasına çocuk adım atarken, Türkçe'nin sıcaklığını sunuyor, zenginliğini algılıyor. Çalışmalarımın bir boyutunu da bu yönde yönlendirdim.

Türkçe'miz doğurgan bir dildir, anlatım gücü yüksek bir dildir

"Edebiyata, 1960'lı yıllarda şiirle başladım. Şiirlerim, Varlık'ta, Yeditepe'de yayımlanıyordu. Mustafa Nihat Özön benim bir şiirimi okumuştı, 'Alfabenin son harfinde bir şair olmaktansa; iyi bir şiir okuyucusu ol' demişti. O günden sonra şiir yazmayı bıraktım. Romanı da denemiştım. Milliyet Yayınları arasında 'Bizler Büyüyünce' adlı çocuk romanım yayımlandı. Daha sonra baktım ki benim daha fazla yaratıcı ve yapıcı olacağım yön Türkçe'nin toprağını işlemek, Türkçe'yi bir prizmadan geçirmek. Bunun için de Türk Dili Dergisi ve rahmetli Ömer Asım Aksoy, bana büyük olanak sağladı. Çoğu kişi sanır ki öz Türkçe sözcükler, belirli ağızlarda, belirli bağlamda kullanılır. Herkes kullanamaz gibi, oysa öz Türkçe sözcükleri, hakkını vererek kullandığınızda hiçbir dudığa değmemiş bir sözcük bile kesinlikle, bağlamını bulduğunda kendini yadırgatmaz. Bir anımı anlatayım: Türk Dil Kurumunda, biz bu Yabancı Kökenli Sözcüklere Karşılıklar Bulma Yar.Kurulu adıyla bir kurul oluşturmuştuk. Bu kurulda Tahsin Saraç, ben ve rahmetli Latince Profesörü Samim Sinanoğlu vardı. Bir yabancı kökenli sözcüğü alır onun hikayesine bakardık, nereden gelmiş. Ona bir karşılık önerirdik. Benim yakıştırma gücüm biraz fazlaydı. Alternatif sözcüğüne bir karşılık bulalım dedik, çünkü f'li yazılıyor, v'li yazılıyor, alternatif deniyor, alternatif oluyor. Samim Hoca kökeni-

ni anlattı : 'Alter' Latince seçmek fiilinden geliyor, İngilizce'ye Fransızca'ya geçmiş, seçilecek yol, iki yoldan tutulacak bir yol anlamında kullanılmaya başlamış . Ertesi toplantıda, bizim Anadolu'da ekenek vardır, ekin ekilen yer, ödenek var, kesenek var bunları ömekseyerek, burada da seçilen yol anlamında 'seçenek' diyelim dedim. O zaman Hacettepe'de çalışıyorum, derste seçenek sözcüğünü kullandım, öğrenciler hiç yadırgamadılar. 'Başka seçeneğiniz yok, mutlaka bu seçeneği tutmak zorundasınız' dedim. Bir-iki kişi hangi anlamda kullandınız dedi ama sınıfın çoğunluğu 'tutulacak yol anlamında' dediler. Bunu şu anlamda söylüyorum, Türkçe'miz, sesçil bir dildir, doğurgan bir dildir, sözcük sayısıyla değil ama sözcük üretme gücüyle, anlatım gücü, anlatım katsayısı yüksek bir dildir. Bunlardan yararlanırsanız, Türkçe'yle karşılamayacağınız, anlatamayacağınız bir kavram yoktur. Bizim bilim dilinde olsun, yazım dilinde olsun bazıları böyle özgünlük adına, bazıları işin kolayına kaçıyor tembellik ucuzluk adına yabancı kökenli sözcükleri kullanıyor. Bunun Türkçesi var mı yok mu araştırıyor. Dahası ben buna bir karşılık yaratabilir miyim kaygısını çekmiyor. Oysa, bilim adamları için bu bir zorunluluktur, bir ödevdir. Türkçe yıllar yılı bilim dili olarak işlenmemiş. Derginizde 'İz Bırakanlar'dan biri olarak tanıttığınız Atalay Yörükoğlu'nun özelliği Batı'dan gelen kendi alanının kavramlarını o alanın terimleriyle karşılamıyor, onlara Türkçe karşılık yaratabilir miyiz diye soruyor ve kendisi karşılık yaratıyordu. Bu bilimsel onurdur, bilim adamının görevidir. Bu Türkçe'yi sevenin tutacağı yoldur. Bizde çoğu insan diline yabancılaşıyor. Altı ay İngiltere'ye, ya da Fransa'ya gidiyor, geliyor. Buna nasıl derlerdi diye başlıyor kekelemeye... Bugün basın dilinde ki karmaşayı, kirlenmeyi görüyorsunuz. Hem görüntüsel basında televizyonlarda hem de gazetelerde böyle. Başladı demiyor start aldı diyor, eğilim demiyor trend diyor. Bunu marifet sayıyor."

Türkçe'nin tarihsel serüveni diğer dillere göre çok farklı

- Bazı aydınlarımız Fransa'yı örnek göstererek orada genç bir Fransız rahatça Balzac okur, onlar ama bizde bu mümkün değil diyerek arılaşırına çalışmalarını eleştiriyorlar. Benim de bir gözlemim var, bazen arı Türkçe adına karşımıza anlaşılmaz metinler çıkıyor, ne dersiniz? Türkçe'nin günümüzdeki durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz? **Önerileriniz var mı?**" diyerek aklıma takılan soruları yanıtlamasını Emin Özdemir'den rica ediyorum. İşte yanıtları: "Türkçe'nin tarihsel serüveni diğer dillere göre çok farklı, altı yüz yıl Osmanlıca dediğimiz Arapça, Farsça'nın etkisi altında kalmış, hatta yazılı Türkçe'nin öyle günleri olmuş ki ana, baba demesini unutmuşuz. Şimdi, Dil Devrimi'yle birlikte, Türk Dil Kurumu'nun kuruluşuyla beraber büyük ölçüde Osmanlıca'dan uzaklaşmışız. Dilimiz büyük ölçüde kendi öz değerlerine kavuşmuş, bugün yazım dilimiz yani edebiyat dilimiz %92 oranında Türkçe'nin kendi öz değerlerinden oluşuyor yaptığımız bir sayılamaya göre... Örneğin bir Tahsin Yücel'de, bir Yaşar Kemal'de Türkçe sözcük oranı %90'ların üstünde, ama aynı şeyi bilim dilimiz için söyleyemeyeceğim. Hukuk dilinde olsun, tıp dilinde olsun, hatta kimi mühendislik alanlarında olsun Dil Devrimi'nin getirdiği yeni söz değerleri bu alanların içerisine girmemiştir. Bu nedenle başta söylediğim gibi bizde bilim adamlarının, bilimsel çalışmalarını yaparken bir de dilsel sorumluluğu var. Bu sorumluluk, kendi alanıyla ilgili kavramlara Türkçe karşılıklar yaratmak. Batı bunu çoktan halletmiş, bu nedenle Türkçe ile Batı dillerini karşılaştırmamak gerekir. Bugün bir Fransız çocuğu Balzac okuyup anlayabiliyor ama Balzac'la aynı dönemde yaşamış bir Şemsettin Sami'yi, yahut Recaizade Mahmut Ekrem'i bir Türk çocuğu okuyup anlayamıyor. Neden anlamıyor, çünkü bu yazarlarımız hatta beri gelelim Halit Ziya Uşaklıgil de Türkçe'yi anlatım da temel öğe olarak seçmemişlerdir. Yani daha açık seçik söy-

lemek gerekirse, Türkçe'nin toprağında düşünüp, Türkçe'nin toprağında anlatım biçimlendirmemişlerdir. Bugün bu yazarların başına gelenler, ben adım gibi eminim ki yarın Tahsin Yücel'in ya da Yaşar Kemal'in başına gelmeyecektir. Çünkü onlar büyük ölçüde düşünceyi, Arapça'ya, Farsça'ya ya da Batı kökenli sözcüklere sığınmadan Türkçe'nin kendi öz değerleriyle biçimlendirip, anlatıyorlar.

Takıyyecilik çıktı, takıyye sözcüğü de dilin çevriminde yer almaya başladı

"Kuşkusuz hiçbir dil olduğu gibi kalmaz, gelişir, değişir, kimi sözcükler eskir kullanımdan düşer, kimi sözcükler onların yerine girer. Dil toplumsal yaşama bağlı bir kurumdur. Hatta toplumun bir aynasıdır. Sizde çiçeği burnunda örnekler vereyim: Arapça kökenli takıyye sözcüğü, yıllarca Osmanlıca sözlüklerde uyumuş kalmıştı. Unutulmuştu bir bakıma. Ne zaman ki toplum yaşamında takıyyecilik çıktı, takıyye sözcüğü de dilin çevriminde yer almaya başladı. Şaibe eskimiş bir sözcüktür, bugünler de kullanılır oldu, çünkü şaibeli işler çıktı, şaibeli şeyler yapılıyor. Dille toplumsal yaşam arasında, sıkı bir etkileşim vardır. Toplumsal yaşamdaki her şey dile yansır; dilde olan her şey de toplumsal yaşamda vardır. Eğer yazarlarımız, ozanlarımız Türkçe'nin gücüne inanır, anlatımlarını Türkçe ile biçimlendirirlerse onların yapıtları, gelecek kuşaklarca da okunacak, anlaşılacaktır. Yani daha açık seçik söylemek gerekirse, Tanzimat dönemi yazarları, Servet-i Fünun yazarları hatta Milli Edebiyat dönemi yazarlarının karşı karşıya geldikleri o okunmazlık sorunuyla karşılaşmayacaklar.

Düşünceyi Türkçe'nin toprağında üretmek

Bir de öz Türkçe akımının getirdiği yeni sözcükleri, yeni söz değerlerini kullanmak da, anlatımda başarının ölçüsü değildir. Bakıyorsunuz bir yazarın yazısı, Türkçe sözcük oranı yüzünden neredeyse %100'lere ulaşiyor ama anlatım sıcaklığı, anlatım tadı yok, sözcükleri çakıl çukul kullanıyor. Niye kulak tırmalayan, ya da dil

estetiğinden, güzelduyusallığından yoksun söyleyiş, çünkü onların da temel yanılgısı İngilizce, Fransızca ya da Osmanlıca düşünüyor, konuşurken ya da yazarken Türkçe sözcüklerin çevirisini yapıyorlar. Böylece anlatımlarında yabansı bir tat, çeviri tadı çıkıyor ortaya... Ben derim ki öz Türkçecilik üvey Türkçecilik yoktur, Türkçe Türkçe'dir. Tek koşulu vardır bu işin, düşünceyi Türkçe'nin toprağında üretmek, Türkçe'nin toprağında dile getirmektir. Sen anlatımını seçenek sözcüğüyle düşünürsen, seçeneği kullandığın zaman yadırgamaz. Alternatif diye düşünüp konuşurken seçeneğe dönüştürürsen o zaman yadırganır yadsınır. Hatta ben öz Türkçe sözcükleri, dil estetiğinden, söyleyiş güzelliğinden yoksun biçimde kullananların Türkçe'sine: Tarzan Türkçe'si diyorum. Türkçe ama, dil tadı vermeyen, soğuk bir Türkçe'dir.

***Türkçe dillerin en zenginidir,
yeter ki bilinçle işlensin***

"Ben 1966 yılından 1983 yılına değin Atatürk'ün Dil Kurumu'nda görev yaptım. Bu kurumda görev yaparken inandığımız bir tek şey vardı: Türkçe dillerin en zenginidir, yeter ki bilinçle işlensin. Bizim dilimiz işlenmemiş bir dil. İşte bu dili işleme bilincini, biz bir tek şeye bağlıyoruz: Toplumun her kesiminde, anadil bilincini uyandırma. Eski Türk Dil Kurumu, toplumda bu bilinci uyandırıyor. Bu bilinci diri tutmaya çalışıyordu. Ben, çalıştığım yıllardan anımsıyorum: Televizyonda, radyoda bir yanlış yapıldığında veya gazeteleri tarayıp saptadığımız yanlış kullanımları, bu kurumlarla işbirliği yaparak düzeltmeye çalışıyorduk. Hava raporu verircesine dilin kullanımını izliyor, ilgilileri uyarıyorduk. Atatürk'ün Dil Kurumu'na el kondu, açıkça gasp edildi. Bu günkü kurum bunların hiç birisi ile uğraşmıyor. Bu kurumun yöneticilerinin hepsi, eski dil kurumunun karşısında olmuş kişilerdir. Bugün kitle iletişim araçlarında gördüğümüz dil kirlenmesinin nedenlerinden biri de bu...

"Anadili bilincinin körlenmesi, bu çok tehlikeli Osmanlıca döneminde, Osmanlıca'ya düşkün olanlar halk

değildi, aydın dediğimiz bir kesimdi. Oysa bugünkü dil kirlenmesinin artalanında bakıyorsunuz sokaktaki adamın da eğilimi var. Adam iş yeri açıyor, adına dürtümlend diyor ve bunu bir marifet sanıyor. Böyle yapınca, daha çok müşteri bulacağına, daha çok satış yapacağına inanıyor. Bildiğimiz piliç kızartması yapıyor adını chickenland koyuyor. Pamuklu giysiler satıyor adını cottonland kullanıyor. Halkın bilincinde bir yabancılaşma başlıyor. Bu yeni bir olgu değil tabii bunun özünde sömürgecilik ya-tıyor. Bir ülkeyi çeşitli yollarla sömürsünüz, en etkili yol da dilsel yolla sömürüdür. Bugün küreselleşme dediğimiz olgunun bir boyutu da buradan geliyor bakıyorsunuz sesiz sedasız Türkçe'nin toprağında yabancı kökenli Türkçe, İngilizce sözler karışıyor, ben bunlara Türkilizce diyorum. Çünkü bir boyutu Türkçe, bir boyutu İngilizce... Türk'e söylesen Türk anlamaz, İngiliz'e söylesen İngiliz anlamaz. İzbudak'ın 'Atasözleri' kitabını incelerken bir atasözüne rastladım Osmanlıca'ya karşı çıkan bir atasözü besbelli on yedinci yüzyılda söylenmiş: 'Türk'in iti kente inince Farisice ürür.' Günümüz Türkçe'siyle söylersek: 'Türk'ün köpeği şehre inince Farsça yani Acemce havlar' Bunu bugün için söylersek 'Türk'ün köpeği kente inince İngilizce havlar' Bunun, eğitimden gelen, aileden gelen, toplumdan gelen birçok nedeni var.

***Ulusallığımızın ölçüsü adımızdaki
Türk sıfatından gelmez,
Türkçe'mizden gelir***

"Bana sorarsanız baş neden toplumdaki anadil bilincinin yozlaşmasıdır. Bu da bütün boyutlarıyla geliyor eğitim sistemimize dayanıyor. Siz eğitimi yabancı dille yapmaya yönelirseniz, yabancı dille eğitim veren kurumların sayısını artırırsanız, okulları bitiren kişilerden arayacağımız nitelik Türkçe'yi iyi kullanan değil de, İngilizce'yi iyi bilen diye koşul koşarsanız, Türkçe'ye ilgi azalır, kimse Türkçe'yi ciddiye bile almaz. Oysa insanı insan kılan dilidir. Dil hem kimliğimizi hem de ki-

şiliğimizi belirler. Hem de bizi bize bağlar. Ulusallığımızın ölçüsü adımızdaki Türk sıfatından gelmez, Türkçe'mizden gelir. Neye göre Türk'üz kaşımıza, gözümüze, boyumuza, bosumuza, tenimize göre değil, öyleyse Türklüğümüzün göstergesi Türkçe'mizdir. Türkçe'miz kirlenirse, ulusal benliğini yitirirse, bizde ulusallığımızı büyük ölçüde yitiririz.

"Edebiyatçılar derneğinin üyesiyim. Bir de eski Türk Dil Kurumu'nun üyesiydim. Şimdi tabii üyeliklerimiz elimizden alındı. Bilmiyorum, biz ölmeden yeniden Türk Dil Kurumu'nun üyesi olduğumuz günleri görür müyüz? Bu anayasal bir haktır, torunlarıma bile vasiyet ediyorum. Onların kulaklarını şimdiden dolduruyorum. Üyelik hakkımıza bir gün kavuşuruz diye umuyorum.

***'Derleme' ve 'Tarama' sözlükleri
Türk Dil Kurumu'nun, çok önemli
atılımlardır***

"Atatürk'ün kurduğu Türk Dil Kurumu Türkçe'yi dünya dilleri arasındaki onurlu yerlere kavuşturma çabasını göstermiştir. İki önemli çalışma yapmıştır: Bir, Türk aydınlarıyla halkın dilsel bütünleşmesini sağlamak için, halkın kullandığı sözcükleri derleme çalışmaları yapmıştır. İkincisi: Bizi geçmişimizden kopardı diyorlar, yanlıştır. Geçmişimizle bütünlemek için, ta Orhun Yazıtlarından günümüze kadar anıt yapıları taramış, oradaki Türkçe sözcükleri ortaya koymuştur. Bu da 'Tarama Sözlüğü'dür. Bu 'Derleme' ve 'Tarama' sözlükleri Türk Dil Kurumu'nun, Türkçe'yi dünya dilleri arasındaki ulusal yerine kavuşturma, ona öz kimliğini, öz benliğini verme açısından çok önemli atılımlardır. Türk Dil Kurumu toplumda anadil bilincini uyandırmış, anadil bilincinin bekçiliğini yapmıştır. 12 Eylül kör karanlığı, Türkiye'nin üzerine çökünce bundan en büyük yarayı, Türk tarihi ve Türk dili almıştır Ben diyorum ki hiçbir günahı olmasa. 12 Eylülcülerin, Türkçe'ye yaptıkları bu ihanet yüzünden, tarih onları gerekli yere yerleştirecektir. Bunu da Türkçe tutkunu bir dilsever olarak

yeri gelmişken söyleyeyim. Bir ilen-ti olarak değil, bir saptama olarak.

Okuyan yazar insan için emeklilik diye bir kavram yok

“Okuyan yazar insan için emekli-lik diye bir kavram yok” diyen Emin Özdemir, 1996 yılında AÜ İletişim Fakültesi’nden emekli olur. 46 yıl üç ay köy öğretmenliğinden üniversite öğretmenliğine değin emek vermiş, eğitim sisteminin her aşamasında çalışmıştır. Emekli olduktan sonra da çeşitli yerlerde çalışmaya devam etmektedir. Bir süre TÜBİTAK’ta yayın danışmanlığı yapar. Bilim ve Teknik, Bilim Çocuk dergilerinin danışmanı olur, bu dergilere yön verir. Oradan ayrıldıktan sonra, kimi okullarda öğretmenlere yönelik danışmanlık çalışmalarına başlar. ODTÜ Kolejinde, Bilkent İlköğretim Okulunda öğretmenlerin, Türkçe’yi güzel, etkili bir biçimde öğretmeleri için gereken çağdaş yöntemleri onlarla birlikte tartışır, onlara yardımcı olma-ya çalışır. Uğur Mumcu vakfında, Uğur Mumcu’nun anısı doğrultusunda doğru düşünme, eleştirebilme, yazarken aklını kullanma, yaratıcı yazarlık konusunda dersler verir. Bu çalışmaları bugün de sürdürmektedir..

Bütün bunların özünde insanın başka insanlarla bütünleşmesi yatıyor

- Hangi tür kitapları okumayı tercih edersiniz? Son aylarda okuduğunuz kitaplar? Bilim ve Ütopya okurlarına hangi kitapları önerirsiniz? Bilim ve Ütopya Dergisi ile ilgili değerlendirmeniz nedir? diye soruyorum, Emin Özdemir’in yanıtları bizler için oldukça öğretici ve güzel: “Neler okuduğumdan söz ediyorsunuz, son günlerde Umberto Eco’nun ‘Baudolino’ adlı o ünlü yapıtını okuyorum. Orta Çağ öncesi Doğu Dünyasını ele alıyor. Eco, büyük tarihsel birikimiyle doğu düşüncesinin, nasıl oluştuğunu, o inançları, o hayal gücünü, düş gücünü anlatıyor. Çok ütöpik, düşünsel öğeler var. Bilim ve Ütopya okurlarına, bu romanı hem tarihsel hem de belgesel roman olarak okumalarını öneririm. Önerceğim bir diğer ki-

tap: Tahsin Yücel’in ‘Yalan’ romanı, kendi uydurdıkları yalana inanan iki okul arkadaşının nasıl düşlemsel öğeler uydurdıkları, bizim halkımızın yalana dolana yönsemesini, yani biraz da salaklığın romanını yazmış Tahsin Yücel. Bizim toplumumuzun, insanımızın en büyük dramı tek boyutlu oluşudur. Ben tek boyutlulukla şunu anlamak istiyorum: Hekim,se, hasta kavramından başka bir şeye yönelmiyor, mühendis, kendi mühendislik alanıyla uğraşır. Benim kanımca, hem kendi alanıyla hem de edebiyatın değişik alalarında soluk alıp verecek...Şimdi, romanla, şiirle, öyküyle, masalla tanışmış bir hekimin hastasıyla ilişkisini düşünün, bir de tek boyutlu bir hekimi düşünün...Bilim ve Ütopya okurlarına bu gerçeği göz önünde bulundurmalarını öneririm. Bilime inandıkları kadar, ütopya da inansınlar, çünkü gelecek ütopyalardan doğacaktır. Buna inanıyorum. Öbür taraftan edebiyatın ürünlerini de sofralarından.eksik etmesinler. Edebiyatla beslenmemiş bir bilim bana sorarsanız eksiklidir. Sosyalist bir sanat bilimci, eleştirmen olan Ernst Fischerin ünlü bir sözü vardır: ‘Edebiyat, insanı tam insan yapar.’ İnsan niye okuyor? Eğlendiriyor diye biliriz. Niye eğlenmek istiyor? Niye sinemaya gidiyor? Niye tiyatroya gidiyor? Niye sergileri geziyor? Bütün bunların özünde insanın başka insanlarla bütünleşmesi yatıyor. Bu işlevi edebiyat yerine getirir. Onun için benim, Bilim ve Ütopya Dergisi okurlarına önerim: derginin sayfaları arasında soluk alıp versinler ama bunun da dışına çıkıp edebiyat sofrasından da paylarını alsınlar...Nurullah Ataç’ın güzel bir sözü vardır: ‘Edebiyattan geçmemiş insanın, hayali gelişmez ki başka insanların acılarına, sevinçlerine ortak olsun.’ Edebiyattan geçmek demek; romanlarla, öykülerle, oyunlarla,şiirlerle tanışmak demektir. Onların içerisinde soluk alıp vermektir. Edebiyatla beslenen bir bilim adamı, edebiyatla beslenen bir Bilim ve Ütopya Dergisi okuyucusu, tam insan olma yolunda önemli adımlar atacaktır.”

Umudu devindirici bir öğe olarak seçmek gerekir

“Yaşam anlayışınız nedir? Sevgi, mutluluk, umut size ne ifade ediyor?” diye klasik soruma geçiyorum. , Emin Özdemir’in filozofça yanıtları şöyle: “Derler ki insan yaşama hü-küm geçiremiyor ama yaşam insana hükmediyor.Bir yerde siz ne kadar zorlarsanız zorlayın yaşama istediğiniz biçimi veremiyorsunuz bazen...Ama bunun yanı sıra direngen olmak lazım ,bırakmamak gerekiyor. Benim inancım şu: Umutsuzluğa kapılmamak lazım. Umudu devindirici bir öğe olarak seçmek gerekir. Mutluluktan, erinçti bunlar büyük ölçüde insanın kendi iç dünyası ile barışık olmasına bağlı...Bu açıdan ben hem insana hem de insanın yarattığı değerlere inanıyorum. Bakmayın, edebiyat tükendi, tarihin sonu geldi, artık insan insanlığından giderek çıkıyor, robotlaşma ön plana çıktı, artık insanın yerini makineler alıyor. Bunlara inanmıyorum. Çünkü, bunların hepsi sonunda gelip insana dayanacaktır.Büyük ozanımız Dağlarca’nın bir sözü vardır: ‘ İnsan tükenmez’ Nazım Hikmet de bir şiirinde aynı şeyi söylüyor: ‘Önce insana inancaksınız.’ İnsana inanmayan yaşama da inanmaz. Çünkü yaşam bir yerde insanla anlam kazanıyor. Direngenliği, direnci her türlü koşulda elimizden bırakmamak gerekiyor. Yani insanın ömrü toplumların ömrüne göre çok sınırlıdır. Bugün toplumun başına bir yıkım geliyor, bunu yönetsel bağlamda ele alın isterseniz, toplumu yönetmeye layık olmayan çağ dışı kişiler yönetime geliyor. Ne olacak bu hal, diye bir aydın karamsarlığına kapılıyoruz. Bu karamsarlığı kırmak gerekir.

Bilim ve Ütopya aydınlanmacı dergilerimizden biridir

“Aydın, sözcük ve terimsel anlamıyla çevresini aydınlatan, bilgisini bildiklerini başkalarıyla paylaşan insandır. Bizim toplumumuz,sözün gerçek anlamıyla aydınlanma devrini tamamlamış değildir. Aydınlanmamıza düşen bir görev de budur. Bilim

ve *Ütopya* dergisi için ne düşünüyorsunuz dersiniz, bence, toplumun aydınlanma bilincini besleyen bir kaynak olarak düşünüyorum. Aydınlanma bilinci derken bakıyorsunuz, Türkiye'nin dünya üzerindeki yeri nedir? Türklerin dünya üzerindeki yeri nedir? Daha önce de bilimsel terimleri Türkçeleştirme çalışması yapan derginizin oluşturduğu grup, benimle de bağlantı kurmuştu, birkaç sayınızı gördüm. Dergiyi bir kaynak olarak görüyorum. Ülkenin üzerine düşen yeşil geceyi kırmak parçalamak, Atatürk'ün buyurduğu doğrultuda bir çağdaş Türk toplumu ve insanı yaratmak için çaba göstermemiz gerekir. Bilim ve Ütopya da bu çabayı gösteren aydınlanmacı dergilerimizden biridir.

Edebiyatta ve Eleştiride Temel Kavramlar Sözlüğü

"İnsanın başarısını etkileyen çok çeşitli etkenler vardır. Bir defa aile ortamı önemli bir etken, planlı çalışma önemli bir etken, kendine güvenmesi önemli bir etken, bir de neyi niçin yapacağını ayırdına varması, daha önce söylediğim gibi belki onuncu sınıf bir şair ya da romancı olabilir. Ama iyi bir şiir ve roman okuyucusu olmak ya da bunları anlamak için çaba harcamanın daha yararlı olacağına inandım. Nitekim çalışmalarımı bu noktada yoğunlaştırdım. İnsanın kendini iyi tanıması lazım. Ben ne yapabilirim? Bizim, insan olarak da toplum olarak da baş eksliğimiz özeleştirici eksikliğidir. Cahit Sıtkı Tarancı'nın *Otuz Beş Yaş* kitabında bir şiir vardır: 'Geç fark ettim taşın sert olduğunu / Su insanı boğar, ateş yakarmış / Her doğan günün bir dert olduğunu insan bu yaşa gelince anlamış.' İnsan, yaşlanınca geriye dönüp bakıyor: bir çöl gibi görünüyor. Halbuki şunu şunu yap-saydım... Şimdi bunu söylemek yerine keşke o zamanlar bunları yapsaydık. Biz hep erteliyoruz: Bir emekli olsam şunları şunları yapacağım. Benim de son zamanlarda üzerinde yoğunlaştığım çok önemli bir çalışma var. Ama bu çalışmayı tamamlamaya ömrüm yeter mi bilmem? Ko-

nu şu: Edebiyatta ve Eleştiride Temel Kavramlar Sözlüğü Bu klasik bir sözlük değil. Tanımsal, açıklamalı, ansiklopedik değil, denemesel bir bağlamda bir kavramı alıp onu işlemek; diyelim ki yabancılaşma, diyelim ki feminizm, diyelim ki post-modernizm bunlar kavram olarak giriyor, sisli bir biçimde dilden dile geçiyor, ama zamanla bakıyoruz ki bu kavramlar içerik bağlamıyor. Bu kavramları açan deneme tadında rahat okunan bir sözlük yaparsak, insanın çocuklarımız roman okurken, romanı başka türlü okuyacaktır. Diyelim ki; karakter, yer, tip, zaman, kurmaca.. Bu kavramlar hangi anlama geliyorsa, böyle bir eleştirel açıdan bakacak, eleştirel okuma alışkanlığı onun davranışında bir beceriye dönüşecek. Ben bu çalışmaya yıllar önce başladım. Daha emekli olmamıştım. Önce *'Edebiyat Bilgileri Sözlüğü'*nü hazırladım. Ama baktım ki o, bilgi aktarmaktan öteye geçmedi. O zaman dedim ki bunu kavramsal boyutta ele almalıyım, emekli olunca yazmaya karar verdim ama bugüne kaldı. İnşallah can alıcı kapımızı çalmadan bu çalışmamı tamamlayacağım. Kavramları büyük ölçüde taradım. Yabancı dildeki örnekleri taradım, Bilim ve Ütopya okurlarına önerim: Yeni bir çalışma yaparken mutlaka o çalışmanın başka dillerdeki örneklerini görün. Bizde Tanzimat'tan beri yayınlanan eleştiri dergilerini tarıyorum, bu konuda yazılmış kitapları okuyorum. Kullanılmış terimleri tarıyorum, eleştirmenler, hangi terimlerle düşünüyor, konuşuyor bunları bilgisayarla fişliyorum. Şimdi yavaş yavaş maddeleme aşamasına geldim. Daha sonra açıklama ve yazma aşamasına gelecek. Her madde için altına o madde ile ilgili kaynakları yazacağım. Şu kaynak bunu şöyle işlemiş denecek. Benim yaptığım iş: Sokaktaki adamın da anlayacağı bir söylem biçimi içinde, bütünleyerek, aynı zamanda karşıtlarıyla ele almak olacak. Feminizm kavramını ele alıyorsam, feministlerin görüşü kadar, feminizme karşı olanların görüşü, kadını ele alıyorsam, erkeği de ele alma, ya da bu edebiyata nasıl yansı-

mış, ortamdaki ortama toplumdan topluma nasıl değişmiş, diyelim ki feminizm bizim ülkemizde çok farklı anlaşılmış, kadın hakları biçiminde dar anlamda anlaşılmış. Feminizmin bizde edebiyata yansıması var; feminist yazarlar, feminist romanlar, Erendiz Atasü'nün, Ayla Kutlu'nun, Sevgi Soysal'ın yazdıklarıyla, gerçek feminist yazarlar kadın konusuna yaklaşımları, kadına ezilen, horlanan, hakları yenen bir varlık mı yoksa kadının gerçekten erkek karşısındaki konumunun ayırdına varmış olan mı? bunları işleyeceğim.

İki Türk yan yana geldi mi derhal bir devlet kurar

- Emin Özdemir öğretmenime, biz niye kendimize güvenmiyoruz diye akıl danışıyorum: "Biz kendimize olan özgüvenimizi sarstık" diyor ve devam ediyor: "Bunun birkaç etkeni var: Kendi içimizden gelen etkeni var; *Onursuzluğun Sözlüğü* diye bir çalışmam var, son yıllarda ortaya çıkan bu tür kavramları topluyorum. Emin Çölaşan bir yazı yazıyor Karen Fogg çocukları diye bir kavram ortaya atıyor, Mehmetçiğin kanını pazarlayıcılar deniyor...Adamı koskoca bir gazetenin genel yayın yönetmeni, köşe yazarı, neredeyse biz kendi yağımızla kavramlamayız, kendi kanatlarımızla uçamayız, ayakta duramayız o halde bir takım büyük güçlerin denetimine girmeliyiz diyor. Bir de dış etkenler var. Bütün bunlar, yaşadıklarımız, hani bir insana kırk gün deli dersin deli; veli dersin veli olur derler ya biz sürekli: biz adam olmayız, biz böyleyiz, bizim kendi gücümüz yok, bize ancak yabancılar yol gösterir bunu söyleyen bir onursuzlar omurgasızlar yumuşakçalar var. Bir de başta söyledim bizim eğitim sistemimiz... Kendine güvenen ama bu kof bir güven değil; şövenist bir yaklaşım değil; kendi öz değerlerimizin bilincine varan, dünyadaki yerini insan olarak toplum olarak bilinçle, bilgiyle, bilimle algılayan gençler yetiştirdiğimiz gün bu kısır döngüyü kırarız.

-Çağımızdaki birçok ulustan farklı olarak, yüzyıllar boyu bağımsız ya-

şamışız. Devletler kurmuşuz, diyor-
rum.

"Tabii.. Bir Arap atasözü vardır; derki: 'İki Türk yan yana geldi mi derhal bir devlet kurar.' Bu söz kuruculuğumuz açısından çok ilginçtir. Osmanlılık döneminde ortaya konmuş atasözleri var. Atasözleri sözlüğü için derlemiştim. Türkleri o kadar çok kötülemişler ki: 'Al Türkü çal turpa, veyl o turpa' yani ne yazık o turpa; 'Veyl o ülkeye ki Türk düşe, veyl o Türk'e ki bit üşüşe', Türklüğü bu kadar aşağılayan sözler vardır. Belli ki bunları Türkler söylememişler, Türkü farklı anlamlarda da kullanıyorlar. Bütün bunlar bizde özgüvensizlik yaratıyor hem bireysel anlamda hem de toplumsal anlamda.

İnsan aklını uyuşturan güçler bunlardan alıp gidiyor

"İnsan kendi içine, düşlerine, kendi inançlarına bakacak ama bunu çevre ile sürekli denetim altında tutacak. Bakıyorsunuz milim milim inandığınız değerlerden bazıları, bazı güçler ayırdına varmadan alıp götürülüyor. Diyelim ki cumhuriyete inanıyorsunuz, demokrasiye, insana inanıyorsunuz ama köleliğe, kulluğa inanmıyorsunuz, aklı uyuşturanlara inanmıyorsunuz, bakıyorsunuz ki insan aklını uyuşturan güçler bunları aşındırıyor. Kendinizi özdenetim altına aldığınızdan tepki gösteriyorsunuz ister istemez bu sizi mutsuz kılıyor. Son zamanlarda inanın televizyonda izlerken bazı yüzleri gördüğümde, gazetelerde bazı yazıları okuduğumda- yurttaş olarak okumak zorundayım- midemin asiti artıyor. Ben şimdi dile, Türkçe'ye inanıyorum, öğretimin, anadilin söz değerlerine dayandırılırsa çağdaş anlamda düşünen eleştiren insan yetiştireceğine inanıyorum. Bir Milli Eğitim Bakanı çıkıyor bırakın diyor, hürriyet de desin, özgürlük de desin, freedom da - kendi deyişiyse- desin. Bunlar zenginlik getirir diyor. Bu dili hem yozlaştırma hem yoksullaştırma hem de bizi kendi değerlerimizden uzaklaştırmadır. Ben yıllarını Türk dilinin özleşmesine, gelişmesi-

ne verdim. Türkçe'ye birtakım söz değerleri kazandırdım. 'Seçenek', 'düşlem', 'alıntı', 'alıntılama' kendi yarattığım sözlerdir. Birisi çıkıyor bunları yozlaştırıyor. İçiniz kan ağlamaz da ne yaparsınız? Öfkelenmez de neyler siniz?"

Türkülerde bizim acılarımızı, çekilerimizi. sevinçlerimizi, özlemlerimizi bulurum

- Nasıl dinlenirsiniz? soruma aldığım yanıt: "Genellikle başka işler yaparak dinleniyorum. Çok yorulduğum zaman roman okuyorum. Bazen de eskiden okuduğum bir romanın bir bölümünü ya da dergileri okuyorum. Türkü hastasıyım, türküler çok severim. Türkülerde bizim acılarımızı, çekilerimizi. sevinçlerimizi, özlemlerimizi bulurum. Türkü dinlemek beni dinlendirir. Klasik batı müziğini de severim ama türküler benim ikinci vatanım gibi onlarla büyüdüm. Diyelim, bir Arif Sağ'ı, bir Musa Eroğlu'nu, bir Sabahat Akkiraz'ı dinlerken bayağı etkileniyorum, inanılmaz bir tat, haz duyuyorum. Bu bir klinik olaydır bunca yıldan sonra... Çalışırken de türkü dinlerim. İnsan daha verimli oluyor.

"Ağıt toplumu"

"Sevgili dostum Adnan Binyazar'ın güzel bir nitelemesi var, Türk

toplumu için, o: "Ağıt toplumu" diyor. Bu adda bir kitabı var. Hüzünlenmek, acı çekmek, acıya yatkınlık sanki bizim mayamızda var. Acı çekmekten zevk alıyor gibiyiz. Bunu yansıtan en güzel ayna türkülerimiz. İlkokula giderken köyde, kadınların kocaları gurbete gider, mektubu ancak ilkokula gidenlere yazdırabilirlerdi. Genç gelinler, herkese yazdırmazlar... Bana mektup yazdırırlardı, o mektupların altında da Eğin manileri vardı. Bunu birkaç yerde yazdım, söyledim. Bir Eğinli gelinin şu ilencini hiç unutamam: Mektubun altına dörtgen çizdirdi, oraya bir de çarpı işareti koydurdu, gaz yağı lambası isini sürdüğü parmağını bastı, ondan sonra bana şu dörtlüğü yazdırdı: Ahrette de İstanbul yok kaçasın/ Yalan gerçek defterini açasın/ Galata köprüsü sıratı/ Başın döne cehenneme uçasın... 'O çocuk yıllarımda bu beni çok etkilemişti. Gelinin kocası gitmiş, kendini unutmuş, kadın Galata Köprüsü'nü duymuş ama görmemiş, nasıl bir yer olduğunu bilmiyor, onu ahretteki sırat köprüsüyle özdeşleştiriyor."

- Emin Özdemir öğretmenim, yaptığınız ve yapacağınız herşey için size teşekkür ediyoruz...

Emin Özdemir, annesi Cemile Özdemir ile beraber.

Emin Özdemir'i anlatmak

Öner Yağcı

İnsanın yaşamında örnek aldığı öğretmenleri vardır hani; kimi bir ilkokul öğretmenidir, kimi ortaokul ya da lisede herhangi bir derse giren öğretmendir. Ya da üniversitelerde gerçek bir bilim adamıdır. Öyle öğretmenler çok az bulurlar ve öğrencilerinin yaşamlarında yalnızca bir öğretmen olarak kalmazlar.

Benim için öyle bir öğretmendi Emin Özdemir; ilköğrenciliğimin öğretmeni idi. Öyle bir öğretmen olduğu için de yalnızca bir öğretmen olarak kalmadı.

Zaman içindeki yolculuğunuzda örnek aldığınız o öğretmeni hep yanınızda duyumsamanın ne olduğunu düşünebilir misiniz? Atacağınız adımlardan önce, eğer o olsaydı bu adımı nasıl atardı, eğer o bu işi yapmayı nasıl yapardı diye düşünüyorsanız, o size örnek olmayı başarmıştır demektir.

Emin Özdemir, bunu başaran, öğretmenliğini öğretmenliğinden sonraki dönemlerde de sürdüren bir yaşam öğretmenimdi. Tanıştığımız 1969 yılından bu yana onu sık sık göremesem de; hatta bazen yıllarca göremesem de onun bakışlarını, sesini, davranışlarını hep yakınımda duyumsamışım.

İşin en ilginç yanı da şu ki, Emin Özdemir'in öğrencisi olmuş kimle karşılaşsam benzer duyguların ve düşüncelerin onlarda da olduğunu öğrendim ve onun asıl gücünü gerçek bir öğretmen olmaktan aldığını anladım. Öğrendiğini ve bildiğini başkalarına da öğretmenin yöntemlerini arayıp bulması ve bunları gerçekleştirmesindeki başarı Emin Özdemir kimliğinin gizemidir diye düşünüyorum şimdi. Bu gizemi anlama şansına kavuştuğum ve onun öğrencisi olabildiğim için de kıvanç duyuyorum. Bu kıvançla yazıyorum ve Emin Özdemir'i anlatabilmek için onu anlayabilmek gerekir diyorum.

Emin Özdemir'le, Gazi Eğitim Enstitüsü'ndeki öğrencilik yıllarının ilk döneminde (1969-1971) kompozisyon öğretmeni olarak ta-

maşmakla başladı kıvancım.

O, öğretmenliğin ötesinde edebiyat sevgisi aşılayan bir derviş; sevgi dolu bir Anadolu ve Hümanizma taşıyıcısı; bir dil sevdalı ve Türkçe gönüllüsü; duygusallıkla duyarlılığı, bilinçle sorumluluğu, yurt sevgisiyle edebiyatın zenginliğini bütünleştirmiş bir yazı ustası olarak yer etti bende; ve elbette örnek bir edebiyatçı olarak.

Edebiyata dilin sıcaklığıyla ve insan damarıyla yaklaşımı, yaşamın estetikleştirilmesi zorunluluğunu göstermesinden başka bir şey değildi. Bugün, "sanata evet" demenin "yaşama evet" demekle özdeş olduğunu kavradığımı düşünüyorsam, bunu Emin Özdemir'in bize yıllar önce hediye etmiş olmasındandır.

Düşünmenin, düşünce geliştirmenin, yani insan olmanın yolunu öğretiyordu.

Bir Cumhuriyet çocuğu olarak o, Köy Enstitüleri aydınlığının armağanı olma bilincini hiç eksik etmemişti için.

Biz 12 Mart dönemi öncesi günlerde, yaşama, "Düşüncenin en güzel çocuğu eylemdir." diyerek yaşama eylemlerimizle katılırken, o bize "Dilin en güzel çocuğu düşüncedir." aşamasının inceliklerini öğretmeye çalışmıştı. Doğru aşamalardan geçemeyişin yaratacağı düş kırıklıklarının haberinin verilmesiydi bu.

Emin Özdemir, sınıfında bir yandan öğrencilerini geleceğe hazırlayan bir bilge, bir yandan da eşit koşullarda birlikte öğrenmenin hazzının yaşandığı duygusunu veren bir öğrenci olarak vardı. Bunun için, onun öğrencisi olmanın kıvanç verdiğini söylüyorum.

Dille başlayan, dilin nakış nakış işlenmiş örnekleriyle süren ve bu örnekleri yaratanlardan başlayarak nasıl, niçin sorularının yanıtlarını ararken "erdemın başı dil" in güzelliklerine dikkat çeken tavırlarıyla Emin Özdemir, yazma eyleminin anahtarlarını sunardı bir bir. Bu anahtarları kullanmanın yöntemi bilgilenmekten geçiyordu ve ben ondan "bilgi-

nin kaynağı"nın ne olduğunu öğrenmiştim. "Her şey bilinmez, her şeyi bilmeye olanak yoktur." diye anlatırdı o; "önemli olan hangi bilginin nerede olduğunu bilmek ve gerektiğinde onu oradan alıp dağarcığına yükleyebilmektir." derdi.

Şiirden tat almak; denemenin güzellikleriyle, derinlikleriyle buluşmak; küçücük öykülerdeki büyük dünyaları keşfetmek; bir parçasından, bir kahramanından, bir olayından, bir betimlemesinden yola çıkarak bir romanın neleri nasıl anlattığının ipuçlarını yakalamak ve onun dünyasına girmek; günlük gazete yazılanın inceliklerini, satır aralarını kavramaya çalışmak; tüm bunların merakını yaratmak Emin Özdemir'in ders anlatma yönteminin temeliydi.

Bu temel, "en değerli hazine" mize ulaştırıyordu bizi. "Varlığımızın ve geleceğimizin biricik temeli" olan birinci görevimizi anımsatıyordu aynı zamanda. Bağımsızlığımızın korunması için gereken bilinç nasıl edinilecek sorusunu yanıtlıyordu bu yöntem. Bilinç edinmenin, aklını kullanmanın, düşünmenin, düşünce geliştirmenin, yani insan olmanın yolunu yordamını öğretiyordu. Bu öğretme, yaşama yaklaşım ufkunun genişlemesinin can suyuydu. O can suyu veriyordu öğrencilerine.

O, genç Türkiye'mizin geleceğin aydınlık Türkiye'sine armağanıydı.

Zeki Sarhan'ın *Unutulmayan Öğretmenler* adlı kitabına yazdığım yazıda Emin Özdemir'i anlatırken, "Öğretmenlik yapabilseydim, hep onun gibi bir öğretmen olmaya çalışacaktım. Öğretmenliğimde onu örnek alacaktım." demişim. O yazıda, onun bir 'dil sevdalı' olduğunu; benim 'Orta Anadolu' ağzıyla kaba konuşmama kızdığını, "Dilini eşek arısı soksun Öner Yağcı" diyerek başladığı söylevleriyle beni 'yazdığım gibi konuşmam' için zorladığını; dilin tadına varmanın ne olduğunu onun derslerinde öğrendiğimi; Türkçe'yi, dil anlayışıyla uyumlu kullanmasındaki kıvraklığın, sözcük seçimindeki duyarlılığın onun özelliklerinden yalnızca biri olduğunu; onun bir "düşünme ve düşündürme ustası" olarak "özgür düşünmenin en büyük

erdem olduğunu" savladığım, davranışlarıyla da bu savını kanıtladığını söylemiş ve şöyle devam etmişim:

"...Bölümün en genç öğretmeniydi, ama kırk yıllık deneyimini aktaran bir bilge gibi yaklaşırdı öğrencilerine. Bilgisinin ayırdındaydı, ama bunu bir üstünlük aracı olarak kullandığına hiç tanık olmadım..."

"...Duygusuz bir öğretmen gibi görünürdü, yüzünden anlaşılmazdı duyguları. Ama ondaki duygu yükünün ağırlığını ancak yıllar sonraki arkadaş anılarının bir araya getirdiği mozaiklerle ortaya çıkınca kavramıştım..."

"...Derse girer girmez egemenliğini kurardı sınıfta. Bir öykü, bir şiir, bir deneme ya da günlük gazeteden kestiği bir köşeyazısı okuyarak ilgiyi çekerdi mutlaka. Okuduğu metnin alındığı kitabı ya da dergiyi edinme isteği yaratırdı hepimizde. Sonra anlatmak istediği konuya getirirdi sözü. Sora sora, merak ettire ettire, bilginin çekiciliğini göstere göstere tamamlardı dersini..."

"...Onun dersini kaçırmak büyük bir kayıptı öğrencileri için. Onun dersinden kaytarmayı düşünemezdim hiç. Öğrenci hareketinin kabardığı, okul içinde de çeşitli sorunların yaşandığı dönemde bile, başka birçok derse girmesem de onun derslerine girmemezlik edemezdim. Baskı falan yapmazdı, ama dersini çekim merkezi yapmayı başardığı için sınıf mevcudunda eksilme olmazdı..."

"...Genç olmamızın, coşkumuzun, yerinde duramazlığımızın ayırdındaydı ve gururumuzu incitmemeye dikkat ederdi eleştirilerinde. Sürüklediğimiz fırtınalı günlere karşı uyarırdı bizi. Çatışmalardan korumaya çalışır, tarihten insancılığın örneklerini vererek şiddete karşı önermelerde bulunurdu. Bunu yaparken öğüt veriyor konumuna düşmezdi hiç. Öyle olsa dinlemezdik ki! Kim bize söz dinletebilirdi ki? Ama onu dinlerdik; ona saygıda kusur etmezdik hiç..."

Orada anlattığım bir anım şöyleydi: "...1980'li yılların sonuydu. İlk kitaplarım çıkmıştı ve Cem Yayınevi'nde çalışıyordum. Yayınevi'nin iş yaptığı bir kâğıtçı vardı, adı Dursun. Onunla söyleşiyorduk. Emin Özde-

mir'in adı geçti. Sen nereden tanıyorsun? dedi. Gazi'de öğretmenimdi, dedim, ya sen? Dursun Abi durakladı. Benim de öğretmenimdi. dedi. İlk öğretmenliği bizim köydeydi Emin Özdemir'in. Şaşırmıştım. Evet, dedi Dursun Abi, benim ilkökul öğretmenimdi o. Bana okumayı yazmayı, doğru düzgün konuşmayı o öğretti, kıcımı temizlemeyi de... Köyde tuvalet yoktu, kış temizliği nedir bilmezdik. O öğretti bize. Onu nasıl unuturum?.. Yalnızca bir ders, bir sınıf öğretmeni değil, aynı zamanda bir yaşam öğretmeniymi Emin Özdemir..."

Dil ve Türkçe sevgisiyle Türk Dil Kurumu'nun etkin bir yürütücüsü, dilimizin özleştirilmesi, zenginleştirilmesi, geliştirilmesi, güzelleştirilmesi savaşımının özgün önderlerinden biri olan Emin Özdemir, dilin konuşmada ve yazımda doğru kullanımı konusunda verdiği emekle yapıtlar sunan kimliğiyle de var oldu.

Dilin edebiyatla olan vazgeçilmez bağı, edebiyattaki kullanımında gerekenleri, inceliklerini, toplumsal yapıyla ilişkisini bilimsel ve somut önermelerle ortaya koydu bu yapıtlarında.

Sözcüklerden başlayarak dille ve edebiyatla ilgili öğrenilmesi gereken bilgileri derli toplu verirken sanatın temel ögesi olan dilin değerini ve önemini örneklerle ve olanca somutluğuyla aktardı.

Bunu yaparken dil bilinci ve sevgisi yeni yeni oluşmaya başlayan ilköğretim öğrencilerinden en üst düzeyde, akademik olarak dille ve edebiyatla ilgilenenlere seslenmeyi ve ulaşmayı bildi.

Onun ne yapmak istediğini ve yaptığını kitaplarının adından bile anlayabiliriz. Konularına göre değil de, ele aldıklarını rastgele sıralamak bile yolumuzun nasıl ışıldığını gösterir sanıyorum:

Anlatım Sanatı, Atasözleri Sözlüğü, Batı Kökenli Sözcüklere Karşılıklar Bulma Denemesi, Bizler Büyüyünce (çocuk romanı), Deyimler Sözlüğü, Dilbilgisi Oyunları, Dil Devrimimiz, Dil ve Edebiyat Öğretimi, Dil ve Yazar, Dilin Öte Yakası (denemeler), Düşüncenin Toprağı (denemeler), Edebiyat Bilgileri Sö-

lülü, Eleştirel Okuma, Erdemin Başlı Dil, Etkili ve Güzel Konuşma Sanatı, Mustafa Nihat Özön (İnceleme), Okuma Sanatı, Okuma ve Metin İnceleme, Öykülerle Atasözleri, Öz Türkçe Kılavuz Sözlük, Öz Türkçe Üzerine, Sözcük Sözcük İçinde. Sözcükler Arasında, Terim Hazırlama Kılavuzu, Türk Dili Edebiyatı Öğretimi, Türk ve Dünya Edebiyatı, Türk ve Dünya Edebiyatında Dönemler-Yönelimler, Türkçe Deyimler Sözlüğü, Türkçemi İlerletiyorum, Türkçe Öğretimi, Yazı ve Yazınsal Türler, Yazım Tekniği, Yazmak Sanatı, Yazma Öğretimi Yazma Sanatı...

Sözlüklerle; dilin ne olup olmadığını anlatmasıyla; dilin eğitimle, günlük kullandığı (konuşma, anlatma, yazma) ve edebiyattaki işleviyle; dille güzelleşen edebiyattan örnekleriyle; dilin öğrenilmesini ve sevilmesini kolaylaştıran katkılarıyla; dilin ve edebiyatın öğretilmesi yöntemleri önerileriyle; dilimizi geliştiriciliği, zenginleştiriciliğiyle dolu olan Emin Özdemir yapıtlarının başlı başına bir dil ve edebiyat okulu ya da üniversitesi olduğunu söylesek doğru bir saptayımında bulunmuş oluruz.

Tüm bunlardan sonra kişisel bir belirleme olarak onun öğrettiklerini yaşamda uygularken ona öykündüğümü, ama onun sabının ve titizliğinin yakınlarından bile geçemediğimi söylemek durumundayım. Yalnızca şu beni avutuyor ki, ona layık bir çalışkanlığı ilke edinerek yaşıyorum hep.

Öğretmenliğin, eğitimciliğin, dilin, edebiyatın ustası olmak kolay mı?

Sıradan insanların böylesi sıfatları hak edebilmesi kolay mı?

Bir köy çocuğunun Anadolu aydınlanmasından aldığı aklını kullanma ve yaşamı güzelleştirme sevdasını böylesine yüceltmesi kolay mı?

Bu sorulara verilecek "kolay değil" yanıtının kanıtını; öğretmenliğin, dilciliğin, Türkçenin, edebiyatın aydınlığıyla Emin Özdemir'de görmek hiç de zor değil.

O, genç Türkiye'mizin geleceğin aydınlık Türkiye'sine arınanıdır.

Emin Özdemir: Yazında 50 yıl

Ali Püsküllüoğlu

Belki de daha çok, yani yarım yüzyılı aşan bir süre, Emin Özdemir yazılarıyla, yapıtlarıyla Türkçenin ve dolayısıyla Türk yazınının içinde.

Dile kolay, yarım yüzyıl!

Çoğu dergilerde kalan, bir bölümü kitaplaşabilen yüzlerce yazı. Yazının, yazıncının ve dilin çeşitli sorunlarına değinen eleştiri, deneme, inceleme. Her biri sağlam bilgiye dayanan ve mantık ölçüleri içinde kalan, öğretici yanı her zaman ağır basan, tartışarak, irdeleyerek sonuca ulaşmayı bir özellik olarak taşıyan yazılar.

Emin Özdemir'in öğretmenliğinden gelen bir özellik bu. Öğretici olmak, öğrenerek öğretmek. Onun içindir ki yazılarında başka yazarların, düşünürlerin görüşlerini alıntılarmaktan geri durmaz, bu alıntılarla söylemek istediklerini daha bir sağlamlaştırmak ister.

Denemelerinde konu çeşitliliğine pek önem vermez, yani öteki denemeciler gibi her konuya el atmaz. Daha çok dilin, yazının içinde kalır, yazarlara, ozanlara uzanır. Yani sanki, çok iyi bildiği sularda yüzmek ister.

Onun nasıl bir kimse olduğunu denemelerinden çıkaramayız, kendiyle ilgili duygusalılık içeren bilgileri bu yazılardan edinemeyiz. Oysa çoğu denemeci kendisini de okura açmaktan, anlatmaktan çekinmez. Emin Özdemir'se kaçınır bundan; kendisinden, çevresinden hiç söz etmez. O, daha çok, yaşamının yazın olduğunu, kitaplarla, dille ilgilenmekten yaşamaya zaman ayıramadığını söyler gibidir.

Dünyada bir benzeri bulunmayan, ama ömrü çok da uzun olmayan bir kurumdan, köy enstitüsünden yetişenlerdendir Emin Özdemir.

**Bilgisine her zaman güvenilir.
Çünkü sürekli okur, araştırır, irdeler**

Biliyorsunuz, köy enstitüsü yetiştirdiği oldukça çok yazarımız vardır. Buralardan yetişenler arasında üniversitede yer alanlar yani bilim adamları da çıkmıştır. Emin Özdemir de yıllarca üniversitelerde öğretim görevlisi olarak çalışmıştır. Onun öğrencisi olmanın bir ayrıcalık, bir mutluluk olduğunu her zaman dü-

şünmüşümdür. Çünkü o, sıradan bir öğretmen değildir. Çok iyi konuşur, çok iyi anlatır, çok iyi yönlendirir.

Böyle olduğunu yakından biliyorum. Çünkü onu, arada boşluklar olsa da, yarım yüzyıldır tanıyorum. Türk Dil Kurumu'nda yıllarca birlikte bulunduk. Sıkıdüzenli, çalışkandır. Bilgisine her zaman güvenilir. Çünkü sürekli okur, araştırır, irdeler. Bunun sonuçları, ortaya koyduğu yapıtlarında yer alır. Bütün yaşantısı, belki de yaşam biçimi dil ve yazındır. Bunu bize onun kitaplarının adları bile gösterir: *Dil ve Yazar* (1972), *Öz Türkçe Üzerine* (1973), *Erdemin Başlı Dil* (1969), *Dilin Öte Yakası* (2002) vb. Ayrıca öğretime yönelik kitapları da çoktur: *Türkçe Öğretimi* (1987), *Türk ve Dünya Edebiyatı* (1980), *Yazı ve Yazınsal Türler* (1981), *Okuma ve Metin İnceleme* (1991) vb.

Emin Özdemir'in sözlük alanında da güvenilir çalışmaları bulunduğunu belirtmeliyim. Onu önemli bir sözlük yazarı olarak da görmek gerekir.

Atatürk'ü, Dil Devrimi'ni ve onun verimlerini, dilimize kazandırdıklarını sağlam gerekçelerle savunmuşlardır. Dil Devrimi'ne saldıranlara karşı düşüncelerini söylediği pek çok yazısı vardır. *Dil Devrimimiz* adlı kitabı, bu konuda bir başucu yapıtı sayılır.

Ona göre yazı, "türü ne olursa olsun; düşünce, duygu, düş ve yaşantıların basılı, yazılı simgelere dönüştürülmüş biçimidir." Okumayı da, kısaca, "bu simgelerle iletişime girme, onları sorgulama" olarak tanımlar.

Yazı, dil, yazma, okuma, öğrenme, öğretme! Emin Özdemir, belki de

düşlerinde bile bunlarla düşüp kalmaktadır.

Emin Özdemir'in iki özelliğini ayrıca belirtmezsem, olmaz; biri, doğaçlama olarak çok güzel konuşması, öteki de yeni sözcükler türetmesi.

Emin Özdemir, hangi konuda olursa olsun, hiç hazırlık yapmaksızın, güzel bir Türkçeyle konuşur. Dil devriminin kazanımlarını konuşma dilinde de, yazı dilinde olduğu gibi, çok güzel kullanır. Bu onda doğal bir yetenektir. Öz Türkçe sözcükler onun ağızından doğal bir biçimde, yani hiç yadırgatmaksızın akar.

Sözcük türetmesine gelince, sayısız denebilecek türeteleri, önerileri vardır. Örneğin bugün herkesçe bilinen, kullanılan "seçenek" sözcüğünü o türetmiştir. Pek çok yeni sözcüğe ilk kez onun yazılarında rastlanır. *Öz Türkçe Sözlük'e* Emin Özdemir'den çok sayıda tanık tümce almışımıdır. Ondan yeni taradıklarının birkaçını da burada, türetilerine ya da yeni sözcük kullanımlarına örnek olarak vereyim: *anlatışbilim, çıkarımbilim, kavranırlık, kendindenlik, örülen-dirilmek, örülendirmek, örüntülemek, örüntülenmek, sunumlayış, sunumluk, türlendirmek, yadırgatı.*

O, denebilirse bir "yazınsal denemeci"dir. Eleştirileri deneme, denemeleri eleştiri özelliği taşır. Denemeciliği eleştirmenliğiyle bir arada yürür. Eleştirilerinde, değerlendirmelerinde hep dengeli olmuştur. Daha çok, ilgilendiği yazarları, ozanları, konuları ele alır, değerlendirir. İgiye değer görmedikleri üzerinde pek durmaz.

Bence, onun bunca yıllık yazarlığı, eleştirmenliği, denemeciliği gerektiği kadar değerlendirilememiştir.

Umarım bundan sonra bu yapılır: Çünkü Emin Özdemir, başta da belirttiğim gibi, bir yazın adamı olarak,

elli şu kadar yıl sürekli üretmiştir. Ürettiklerinin hiçbirini yabana atılır şey değildir.

Dilerim daha nice nice yıllar üretsinsin.

Erdemin imbiğinden geçirilmeli dostluk

Adnan Binyazar

O nu ilk, Mustafa Nihat Özön'ün odasından çıkarken görmüştüm. Göz okşar siyahlıktaki saçları dalgalıydı. Omuzlarını hafif eğerek yürüyordu. Yürüyüşündeki bu ılımlı görkem, hoşgörüsü gizli bir kişilikte olduğu izlenimi veriyordu. Yıllar sonra, ağabeyi Veli Özdemir'le kardeşi Hüseyin'i görünce soylarında pehlivanlık olduğunu sanmıştım. Yoktu öyle bir şey; ne soy bilirlerdi ne sop! Soyları sopları, kardeşler arasında yarattıkları etimamak sargınlığı idi. Öyle de olsa, küçük kardeşleri Necdet'i de aralarında aldıklarında, oğanın içinde sırtı ay parlağı pehlivanlar bir araya gelmiş de gürüşüyorlar sanmıştım. Hafif kısık gülüşlerle ışılan yüzleri de sırtları gibi ay aydınlıktı. Üniformasının içinde üç kardeşten de iri görünen Hüseyin Özdemir artık benim gözümde Olimpiyat Şampiyonu "Hamit Kaplan"ıdı. O gün, benim de 'ana' dediğim anaları, koruyucu kartal gözleriyle, rahminde erdemle yarattığı dört oğluna bakıyordu. En büyüklere bile el pençe divan duruyordu karşısında. Emin ise, ana'nın yüreğini hep avuçlarının içinde tuttu.

Şimdi, toprağın avuçlarında, oğlunun avuçlarının sıcaklığını duyuyor...

Hoşlanma, elektrik kıvılcımı gibi birden parlayıverir. Ömrü kısadır; ışık tutturursa, ardında parlak izler bırakabilir. Dostluk öyle değil; iki insanda kendini besleyecek karşılıklı erdemler bulursa gelişiyor; yoksa çürüyüp kokuşuyor. 'Ruhsal yetkinlik' deyip geçilen erdem, bana göre, iki insanın hüznü de sevinci de aynı ölçüde yüreğinde duyacak bir ilişkiler yumağı kurmasıdır.

Emin Özdemir'le elli yıla yaklaşan dostluğumuzun özeti bu.

Hayat, acı çekerken gülmeyi, gülerken acı çekmeyi öğretmişti bize. Hastalandığını duyunca, eşimle birlikte, bir arabaya atlayıp Küçükçekirten'den Bahçelievler'e koşmuştuk. Onu ancak aristokratların hayatını anlatan filmlerde rastladığım bir ropsdöşambr içinde görünce, Molière oyunlarının bir sahnesine düştüğüm duygusuna kapılmış, gülmekten ba-

yılmıştım. Neye güldüğümü anında anlayarak o benden çok gülmüştü.

Gençlik hastalıklarının ömrü nedir ki; beş dakika sonra hastalığı mastalığı unutmuş, güzel eşlerimizin yaptıkları çayları yudumlamıştık.

Yine bir gün... Adli sanlı bir yazar, saygın bir hoca, televizyonda hayranları gittikçe artan bir konuşmacı, öz Türkçe'yi kullanırken ona karşı olanların bile ağız açık kalıyor... Büyüyük olasılıkla sevgili eşinin önerisiyle, eteğı dizlerine yaklaşan, düğmeleri armalı, taba renginde bir ceket giymişti. Öyle ceket giydin mi, baston yutmuş gibi duracak, fiyakayı göstereceksin! Emin'i, sıradan bir ceket giymiş gibi, eli cebinde görünce de gülmemi tutamamıştım. O ceket birkaç kez daha görmüştüm üstünde. İnsan, alışan yaratıktır; baston yutmuş gibi durmuyorduysa da, en azından ceketin önünü açıp, onu armalarından etmemiştir.

Ropsdöşambrılardan, papyonlulardan, boynu şallılardan değildik; bedenimizin sahnesinde çulla çaputla oyun oynamayı öğrenmemiştik.

Acılarımızın üstüne gülmenin ışığını düşüremiyorsak nasıl yaşarız?

Kimse kimsenin neler çektiğini bilmiyor. Şurasının burasının ağrıdığını söyleyerek çok yakındı Emin. Yakınmanın onun üslubu olduğunu sanırdım. Yüzünün sağlıklı cildine bakan, ona hiçbir hastalık konduramazdı. Bu yüzden, yakınmalarını ciddiye almayanların başında ben gelirdim. Onca ameliyatlar geçirip kişiliğinin tevekkülüne sığınınca, yakınmalarına gülmeyi unutmuşum.

Gençliğinde bir üslup oyunu sandığım yakınmaları bir yana, derdini söylerken yüzü kızarır, karşısındakini bunaltmaktan çekinir. Beni 'ağlama duvarı' sayıp derdini dökse de, biraz sonra bir de bakarım, dostluğumuzun havasına kapılmış, çocukça kahkahalar atıyoruz.

Acılarımızın üstüne gülmenin ışığını düşüremiyorsak nasıl yaşarız?

Yüz yüze isek, dudağının bükülmesinden, cildinin aşağılara akmasından acı çektiğini anlarım. Tele-

fonda ise, sesi ses tellerime uğramaz, uzun oluklardan akar. Zeki insanı avutmaya kalkmak ahmakların işidir; susar, anlatacağını sözcüklere dökmesini beklerim.

Acıyla sevinç arasında gidip gelen dostluğumuzun duyarlı ibresi hiç yününü şaşırmadı; titreşip 'erdem' çizgisi üzerinde durdu hep...

Ankara günlerini anımsıyorum... Hacettepe Üniversitesi Temel Bilimler Yüksekokulu'nda, ders malzemelerini hazırlamak üzere üst katlarda dar bir oda göstermişlerdi bize. Yaz tatili nedir bilmiyorduk o yıllarda. Damarlarımızda Köy Enstitülerinin kanı dolaşıyordu; görev her şeyin önündeydi. Öğrenim yılı başladığında, öğrencilerin eline ders malzemelerini vermeliydik.

İnsanoğlu her duygusunu gizliyor da, ölü bir balık gibi suyun yüzüne vuran acısı bir yerlerden sızıveriyor.

Çalışırken, yorgunluktan dalıp gittiğimiz olurdu. Öyle anlarda, dilimde Eğin türkülerinin zehre bulanmış acıları dolanırdı. Aynı toprakların çocuğuyduk, yoktan, yoksulluktan gelmiştik. Beni allak bullak eden türküler onu da yüreğinden vuruyordu: "İplik eğirmişim kime dokutam / Ağam deli isen üstün okutanı / Bir okka yağ almadan gittin gurbete / Eller yemek pişirir öldüm kokudan".

Böyle türkülerini gözüm yaşandı dinleyemem de söyleyemem de. Bakardım, Emin de elindeki kalemi şakağına dayamış, bir kâğıt mendili gözlerinde gezdiriyor.

Evlere de taşırdık çalışmalarını. Biz neyse eşlerimiz de o idi. Öyle şuraya buraya gitme nedir bilmezlerdi. Eşlerinin varlığı yüzlerinde gülme yapraklarının üstündeki pembe su damlacıkları gibi ışıları. Onların kristal bardaklarda getirdiğı çayı içerken sarhoş olurduk. Bir gün, ciddi sarhoş olmuş, sokaklarda gülüş naraları atmıştık. Bu kez çaydan değil, 350 santilitrelik kırmızı şaraptan! Yer, Tunalı Hilmi'deki "Kral Çifliği" idi, "Kavaklıdere" şarabıydı içtiğimiz... Sarhoşluğumuzu içki kabadayılardan biri görse, 'Ülan, hiç değilse ağız dolduramaz şu parmak kadar şişeden utanın!' demez miydi?..

'İnsan onca içkiden sarhoş olur mu?' demeyin. Olur; evde onları bekleyen eşlerinin şarap rengi sevgileri bardakların arasında dolaşırsa...

Eşinin adını söylemede *Guinness Kitabı*'na girecek adam arasalar, Emin'den uygununu bulamazlar. Hiç kimsenin değilse, benim tek adayım odur! Kitaba maddesini ben yazacağım... Bir adın, günde belki bin kez, vakitlere vakit eklenerek söylenmesi, toprağındaki Pir Sultan'ın kulağına gitmiş; ölüm adı Haydar olan pîrimiz o saat dirilmiş, Emin'e gelip, "Al bu dizeleri, kul hakkıdır; benden başka kimse bilmez senin dilinin sevdasını, sana armağanım olsun: 'Kiblem sensin yüzüm sana dönerim / Mihrabımdır kaşlarının arası'" dedikten sonra, kaftanını omzuna vurmuş, borkünü başına geçirmiş, geldiği gibi gitmiştir...

On dokuz yıl yurtdışında kaldım; on günümüz ayrı geçmedi. Ben aramasam o arardı. Nasıl bir duyguyla doluyorsak, kimi günler aynı anda telefonun elliğine sarılmış olduğumuzu anlardık. Bu sürede üç beş kez de Berlin'e geldi. Berlin'in metal göğü sanırım onun da içini karartmıştı. "Adnan," demişti, "Türkiye'de en çok neyi özleyorsun?" Söyledim özlediğimi: "Ülkemde Türkçe konuşmayı..."

O gün de, bana göstermeden gözünün yaşını silmişti.

Görkemli törenlerle emekli olduğunu bildirdiğinde içim burkulmuştu. Aşırı coşkuluydu emekli olduğunu söylerken. İletişim Fakültesinde, arkadaşları, öğrencileri, onu sarsan konuşmalar yapmışlardı. Telefonu elimden bırakınca dalıp gitmişim eski günlere. Duygusal yazıları birden yazamam ben. Yazmadan önce uzun süre içime kapanırım. Ne yerim, ne içerim; bir de bakarım, elimde kalem, masamın başındayım. O gün de öyle olmuştu. Uydurma kutlama laflarıyla oyalayamazdım Emin'i. "Emeklilik, kişinin kendi gördüğü ölümüdür!" diye başlamıştım mektubuma. Bir iki yıl sonra da ben emekli olmuştum. Benim, 'gördüğüm ölümüm' onunki gibi olmamıştı. Anlamıştım ki, gurbetin ölümü bile yarım ölümdür. O günden, gözümün elifine yalnızca öğrencilerimin aydınlık yüzleri yazılmıştır.

Zaman olur ki, insanın yaşadığı bir saniyelik dostluk, bir hayata bedeldir. Sevgimizi her gün erdemin imbiğinden geçirerek, öyle dostluklar yaşadık biz...

Evrilen kuşakların devrimci öğretmeni

Işık Kansu

Cumhuriyet Gazetesi Yazarı

Önlüğünü öne arkaya savurarak içindeki bozuklukları şıkdırtan pazarıcı bağıdır:

"Dut, aşılı dut."

Dutun aşılısı iyidir, hastır. Yeşil, tatsız, suyu çekilmiş dut ne işe yarar ki?

Yol boyunda, tarla kenarında, dağ başında; kendini doğa yasalarının acımasızlığına terk etmiş, yalnızlığın ıssızlığında yabancılaşmış ahlat ağacı bir bozkır ağacıdır. "Bir" dememize bakmayın, tanımı vurgusu gereği "bir" diyoruz. Ahlat bizim yurdumuzun ağacıdır, tıpkı kuşburnu gibi el verilmemiş çoğunluktandır.

Ahlatın özüne inerseniz, gül hanımın torunudur. Güllillerden gelir di- renci ve dirime asılı hırçın gövdesi.

Ahlata insan eli değdi mi, insan aklının deneye yanıla yüzyıllar boyunca edindiği deneyimin yarattığı birikimin bir küçük kıymığını aşıladınız mı ona, bakın görün o büyük olağanüstü değişimi. O kavruk ahlatın içindeki gülün gizilgücü devinir, şaşırtıcı bir meyve ağacına dönüşür, güzelim armut olur.

Köy Enstitüleri de, ahlatın öyküsündeki o küçük kıymıktır, insanı aşırda yalnızlığın ve yokluğun kırlarındaki çocuklar için. O çocuklar ki, eşitliğin çerçesi heybesinden çıkardıkları aydınlığı taşımışlardır binlerce

çocuğa...

Emin Özdemir öğretmeni, Köy Enstitüsü'dür. Yüzünden eksik etmediği gülücük, gül hanımın torunluğundan gelir.

Kendi deyimidir, "avurdu yelli"ler. Küçük dağları o yelliler yaratmış sanırsınız. Onlara inat, mor dağların adını yıldızından almış seher yelidir Emin öğretmeni.

Öznesi Türkçe, tümleci söz, yüklemi kardeşir. Türkçe'nin söz kardeşidir, Emin öğretmeni.

"Öncelikle bir çiftçinin toprağını, bir marangozun tahtasını sevmesi gibi, öğretmenin de öğrencisini sevmesi gerekir" der bir söyleşide. İnsancı aşının yetkin fidanlığıdır Emin öğretmeni.

Daha geçenlerde sözcükler derlemiş, peş peşe sıralamıştı, "işbirlikçiler, çanak yalayıcılar, yandaşmalar, yalaklar, yağdanlıklar, dönekler, yüzsüzler..." diye diye. Onursuzluğun sözlüğünü hazırlıyor Emin öğretmeni, kaşınan düzen düttürülerini kaşağılamak için...

Baba dostu, baba yadigarı Emin öğretmeni. Evrilen kuşakların devrimci öğretmeni.

Gökyuvarı altında birlikte yaşamının onuruna eriştiğim, kaygılarımı paylaştığım, sevincimi bölüştüğüm şırl şırl öğretmeni...

Emine Özdemir, Adnan Binyazar ve eşleri.

-Q-

QUASAR: (L. kaynaklı İng. astr. ter.) Samanyolu galaksisinin dışından ve çok ötelelerinden gelen ışın ve radyo dalgalarından varlıklarını anladığınız ama göremediğimiz, yapıları tam olarak bilinmeyen ve milyarlarca ışık yılı uzaklıktaki gök cisimleri ya da bunların belirtileri. Bugüne kadar bilinen en uzak quasar: CTE -102 adını taşır ve bu quasar'dan bizim galaksimize radyo dalgaları geldiği ilk kez altmış yılın başlarında Sovyet astronom ve astrofizikçileri tarafından saptanmıştır. Bu keşif dolayısıyla "Byrds" rock müzik topluluğu bir de beste yapmış bulunmaktadır.

Bilimge rock müziğe ilk örneklerden biri sayılan şarkının sözleri şöyledir: "CTE-102, burdayız bak, seni duyuyoruz/ Sinyaller orada olduğunu söylüyor/ Sesin oldukça gürlü ve berrek geliyor." >>> Bilimge Müzik.

QUARK: (L.kaynaklı İng.fiz.ter.) Çağdaş çekirdek fiziğinde atomaltı parçacıklarını sınıflandırmasında elektron ve nötrinoların oluşturduğu ilk grup: "lepton"lardan farklı olarak ikinci grubu oluşturan ve üç nesil halinde ve üçer türü bulunan ikinci kategori. "Quark"ların yalıtılmış olarak gözlemlenmesi bugüne kadar başılamamıştır. Quark kategorisi, kuantum fiziğinde "renk dinamikleri"nin açıklanmasında önemli bir rol oynar. (Ayr. bilgi için bkz.; "Bilim ve Teknik", S.349; sf.38-39.)

QUARK: (Yayın) Samuel R.Demany ve eşi şair Marlyn Hacker tarafından yayınlanan orijinal bilimge öyküleri antolojisi. Dizi yetmişli yıllarından başlangıcında yayınlanan yenilikçi ve deneysel antolojilerin yanısıra; bilimgesel oldukları tartışma götürür öyküleri ve mizanpajındaki savruk tutumuyla bilimge dünyasında önemli sayıda düşman yaratmayı başarmıştır. Örneğin dizide yer alan öykülerin yazar adları, öykü

başlarında değil, öykü sonlarında verilmiştir. Önceleri büyük bir hevesle grafik düzeni özenle hazırlanan dizi, daha sonra SRD'nin yapılarında da görülen düzensiz ve dikkatsiz tutumu, yaratıcı olmaktan çok sıradanlığın içindeki sayfa düzeniyle fazla ömürlü olamamıştır.

Dizide SRD ve Thomas M. Disch'in öykülerinin dışında ilginç bir çalışmaya rastlanmadığı kanısı yaygındır. Quark Antoloji Dizisi: Quark-1 (1970), Quark-2 (1971), Quark-3 (1971), Quark-4 (1971) olmak üzere dört ciltten oluşmaktadır. >>> Delany, Einstein Kesisimi.

QUATERMASS DİZİSİ: (Film) Önce İngiliz BBC TV.'nu için dizi film olarak çekilen ve daha sonra da dizinin beğenilmesiyle çeşitli tarih-

rungen", s/b 78 dk'lık sinema filmi. (1955) Diziyi oluşturan bütün filmler de Nigel Kneale'in sinopsis ve senaryolarına dayanarak çekilmişlerdir. İçlerinde en önem taşıyanı ise seküler muhtevasıyla İngiliz bilimge sinemasında özel bir yer tutan: "Quaternass and the Pit-Prof. Quaternass ve Mahzen" (1968) adlı renkli ve 97 dk'lık olanıdır.

QUATERMASS AND THE PIT: (Five Million Years to World-Dünya'ya Dair Beş Milyon Yıl.) Hammer/ Seven Arts, 1968) Yön.: Roy Ward Baker. Oyn.: Andrew Keir, Barbara Shelley, James Donald, Julian Glover ve Duncan Lemont. Senaryo: Nigel Kneale BBC TV. dizisi esas alınarak 97 dk. Renkli. Quaternass TV. ve sinema dizileri içinde,

Türkiye sinemalarında da gösterilen ve öbür adı: "Five Million Years to Earth-Dünya'ya Dair Beş Milyon Yıl" olan bu film; politik felsefede sekülerizmin de kaynağı olan İngiliz kültürünün en iyi bilimge filmlerinden biri niteliğini taşımaktadır. Korku öğelerinin de çok iyi kullanıldığı film, beş milyon yıl önce Dünya'ya gelip, henüz insanoğlunun var olmadığı çağlarda arızalanarak toprağa gömülen ve bir metro tüneli inşaatı sırasında rastlantı olarak bulunan bir uzay gemisinin gizlerinin araştırıl-

"Quaternass ve Mahzen" filminin bir sahnesinde Barbara Shelley, Marslı yaratığın fosiliyle.

lerde üç ayrı sinema filmi de yapılan ünlü İngiliz bilimge filmleri dizisi. Bu dizi şu filmlerden oluşmaktadır: "Quaternass and the Pit": (35'er dk'lık altı s/b film, 1958-59); "Quaternass and the Pit: (Diğer adıyla: "Five Million Years to Earth-Dünya'ya Dair Beş Milyon Yıl"; (97 dk'lık renkli sinema filmi, 1968); "Quaternass Experiment": (Altı bölümlük ve 35'er dk'lık s/b tv dizisi, 1953) "Quaternass-II": (Altı bölümlük ve s/b 35'er dk'lık tv dizisi, 1955) "Quaternass-II: (Diğer adıyla: "Enemy From Space-Uzaydan Gelen Düşman", (85 dk'lık s/b sinema filmi, 1957); "Quaternass Experiment": (Diğer adıyla: "The Creeping Unknown-Bilinmeyen Sü-

masını anlatır. Bulunan nesnenin önceleri II. Savaş'tan kalma bir bomba olduğu düşünülürse de daha sonra Prof. Quaternass, nesnenin bir bomba değil, gezegeni incelemek amacıyla Mars'tan gelen bir uzay gemisi olduğunu kanıtlar. Geminin içindeki böcek benzeri Marslılar, aradan geçen milyonlarca yıl içinde, geminin özel iç koşullarından dolayı bütünlüklerini koruyarak fosilleşmişlerdir. Film, hayaletler, ruhlar ve cinlerin eseri olduğu sanılan olayların, aslında bu gemiden kaynaklanan fizik olaylar olduğunu ortaya koymasıyla gerçekçi bir nitelik kazanır. Fizikötesi ve mistik kılıklı olayların, gerçekte fizik yasalarının dışında olmadıkları yorumunu yaparak, >>> saltık

bilimgeye yakışır bir biçimde, bütün bunların bir fizik olaylar bütünü olduğunun altını çizer ve bu tutumuyla da bilimge- nin laik yapısı üstüne yükselerek, cür'etkâr bir sekülerizmin; (dünyasallaştırma- nın, dünyevileştir- menin) sınırları içine girer. Filme temel olan senaryo, çeki- minden çok önce, 1960 yılında Senarist Nigel Kne- ale'in imzasıyla kitap olarak da ya- yınlanmıştır. >>> Hard SF.

QUILLER, Andrew: Dilimize henüz hiç bir yapıtı çevrilmemiş olan: "The Earth Gods are Co- ming-Dünya Tanrıları Geliyorlar" adlı romanın Londralı yazarı Ken- neth Bulmer'ın takma adı. Bkz; The Earth Gods are Coming", Ace Books Inc, New York, 1960.

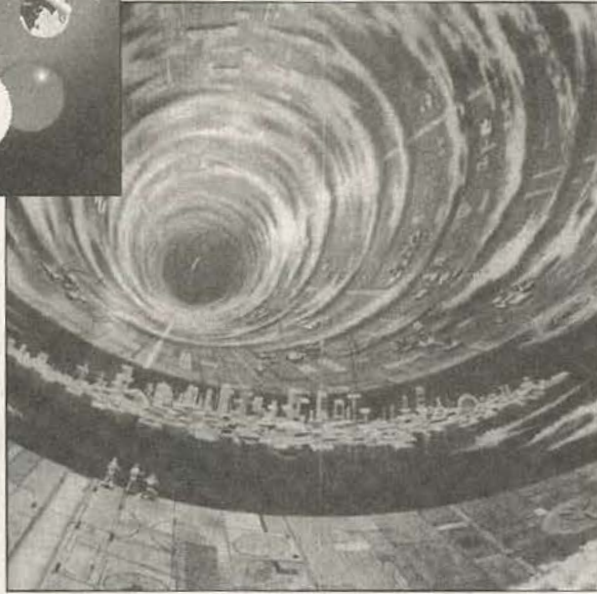
QUINTET: (Film: "Bes- li", 1979) Yön: Robert Altman. Oyn: Paul Newman, Bibi Anders- son, Vittorio Gassman, Fernando Rey, Brigitte Fosey, Nina Van Pal- landt, David Langton, Senaryo: Frank Barhydt, R. Altman, Patricia Resnick. (Altman, Lionel Chetwynd ve Resnick'in bir öyküsünden) 118 dk, renkli.) Sinema dünyasında ilgi- sizlikle karşılanan bu >>> post holo- caust film, kadrosundaki güçlü oyunculara ve Altman gibi becerikli bir yönetmenin de imzasını taşıması- na rağmen, bilimge dünyasında da gerekli ilgiyi görmemiş ve âdeta unutulmuştur. Film büyük bir >>> ekokatastroftan sonra buzul çağına dönen Dünya'daki bir aşk öyküsü ve: "The Tenth Victim-Onuncu Kur- ban" filmindeki gibi, ortaya insan yasanının da pey olarak sürülebildi- ği, adına "Quintet-Besli" denilen ölümcül bir gladyatör oyunu üstüne kuruludur. Bilimge öğeleri; (Olayla- rın gelecekte geçiyor olmasının dı- şında) hemen hiç yok gibidir. Film Türkiye sinemalarında gösterilme- miş olup, yine Türkiye'de VCD ya da VHS formatlarına da rastlanma- mıştır. >>> Post Holocaust.

-R-

RADON: >>> Rodan.

RAMA: (Roman; "Ren- dezvous with Rama-Ra- ma'yla Buluşma", (1973) İngiliz bilim ve bilimge ya-

Yukanda, A.C. Clarke'ın bir tür uzay arkeolojisi de sayılabilecek ünlü polilolojisinin ilk kitabı "Rama'yla Buluşma"nın, "Rama" adıyla yapılan 2. Türkiye basımı. Aşağıda, Rama'nın iç yapısını gösteren ve çizeri bilinmeyen bir illüstrasyon.

zarı Arthur Charles Clarke'ın; (1917), önce "triloji", sonra da "po- liloji" olarak sürdürdüğü, yedi ki- taptan oluşan roman dizisinin ilki ve esası. Yazar, bütün dizi romanlarda olduğu gibi, orijinal fikri, (plot) ilk yapıtta kullandığı için, sonraki "ço- ğaltmalar" okur üstünde ilki kadar derin bir etki uyandıramamıştır. "Ra- ma", insan bilincinin imajinasyon yeteneğinin nerelere kadar vardırıla- bileceğinin yetkin bir kanıtıdır. ACC, dört ayrı ve büyük ödül topla- yan bu ünlü romanında, derin uzayın belirsiz bir köşesinden Güneş Siste- mimize yaklaşan devsel boyutlarda bir uzay gemisiyle; çıkarsamalı ola- rak, bu gemiyi üreten uygarlığı anla- tır. İçinde dünya biyolojisi anlamın- da hiç bir canlının yaşamadığı, silin- dirik biçimli ve yapay bir de içdeni- zi bulunan; boyu elli kilometreye va- ran, küçük ama gerçek bir dünyadır bu. Bu kapalı eko-sistemde, teknolo- ji çok ileri aşamalara varmış, bilinç- li yaratıkların ürettiği bu yarı geze- gen, yarı uzay gemisi ya da istasyo-

nu, sistemimize, gereksinmesi olan güneş enerjisini alabilmek için yak- laşmaktadır. Dünyalı bir grup subay ve bilimadamı, astronomlar tarafın- dan Grek mitolojisindeki tanrı ve ya- rı tanrılar tüketildiği için, adı Hint mitolojisinden seçilen "Rama"ya gi- derek incelemelere başlarlar. Roman

bir bakıma insanoğluna yabancı bu teknoloji ve kültürün incelenmesi ve araştırılmasının da öykü- südür. Sonradan, ACC'in yurttaşı Brian Stable- ford'a; "Asgard Üçle- mesi"ni esinleyecek olan "Rama", elli kilometrelik boyu ve sekiz kilometreyi de bulan eniyle, bir tür gezici müze gibidir. Ken- disini yaratan kültürün anılarını saklayan ve her gittiği yıldız sistemine de birlikte götüren; etnogra- fik ve ekolojik bir müze. "Rama"da yapılan ince- leme ve araştırmalar, bu kültürü yaratanların elle- rinin üç parmaklı olduk- larını ortaya koyar. Bu arada yapay dünyayı in-

celeyen bilimadamları, (Ve bu arada okur da,) bu galaktik ırkın bıraktığı alet-edavat ve giysilerden, bu yaratıkların bedeni ve boyu posu hakkın- da da bir fikir sahibi olurlar. Kurgu- da, yabancı uygarlığa ait herşey, mistik bir sayı olan "üç" üstüne ku- ruludur. ACC, "2001 A Space Ody- sey"de derinlemesine altını çizdiği mistisizm ve "bilinmeyen" in doza- jı- nı, bu romanda azıcık azaltmakla birlikte eski alışkanlığından da vaz- geçmiş değildir. "Rama"da belli bir mekanizmanın çalışması ya da her hangi bir güvenlik sisteminin işleti- lebilmesi, hep üç aşamalıdır. Tıpkı bizlerin, bugün havacılıkta kullandı- ğınız fonksiyon ve güvenlik sistem- leri gibi... Zaten roman da şu özde- yişsel tümceyle sona ermektedir:

"Ramalılar, her şeyden üç tane ya- parlar." Yapıt; Hugo, Nebula, John W. Campbell Memorial ve British SF Award, (İngiliz Bilimge ödülü) gibi Amerikan ve İngiliz bilimgelerinin belli başlı ve büyük ödülleri- nin tümünü de toplamıştır. Genel anlam-

da, ACC'ın bilimge sanatı felsefesi- ni de ortaya koyan "Rama", bilimge- yi ciddiye alan okur için mutlaka okunması gereken bir roman. Bkz.; CLARKE,A.C.: "Rama" (Tanı adıyla: Rama'yla Buluşma) Çev. Zeynep Eren, Şenol Ensarî, Kavram Y.,İst.1995,11.5X18 cm., 72 sf. ISBN:975-366-031-6. Dizinin Kavram Y., tarafından yapılan Türkiye basımında şu adlar kullanılmıştır: 1. Rama. 2. Rama-II, I.Kitap, 3. Rama-II,II.Kitap, 4.Rama Bahçesi I.Kitap; 5.Rama Bahçesi II.Kitap;6.Rama'nın Sırrı. I.Kitap;7.Rama'nın Sırrı II.Kitap) >>> Clarke,A.C.

RAN, Nâzım Hikmet: (1902-1963) Türk şiirinde ilk kez serbest nazmı uygulayan şair, bilimgenin ve özellikle de sosyalist bilimgenin hiç de yabancı değil. Abdülhakhamit gibi, H. G. Wells ile Jules Verne'in etkilerine açık olan NH, Sovyetler Birliği'ne birinci gidişinde, orda daha sonra sovyetik bilimgenin temellerini oluşturacak; >>> "constructivism" ve >>> "kozmizm" akımlarıyla karşılaşır. Kozmizm, başlangıçta bir şiir akımı olarak doğmuş olmasına rağmen, sonradan sanatın diğer dallarını da kapsar bir biçimde gelişir ve fütüristik konuları da içine alır. NH, önceleleri Viladmir Mayakovski'nin >>> "Cubo-Futursim"ine katılırsa da, daha sonra yeni ve sosyalist ve bir dünyanın kurulmasını amaçlayan "constructivism"e kendini daha yakın bularak, şiir ve oyunlarında bu akımın ilkelerini uygulamaya koyulur. Yurda döndükten sonra, özellikle "Makinalaşmak İstiyorum" adlı şiirinde, sonradan yapıtlarında iyice belirginleşecek olan bilimgesel eğilimlerinin ilk filizlerini açığa vurur. 1932'de daha önce SSCB'ndeyken yazdığı "Ehram" adlı oyununu yeniden gözden geçirip, geliştirerek, "constructive" özellikleri apaçık bu oyunun sahnelenmesini sağlar. 1937'de, ilk Türk bilimge filmi saydığımız >>> "Güneşe Doğru"nun senarist ve yönetmenliğini yapar. Kemal Tahir'le birlikte bilimge konularını inceler ve söyleşilere dalar. "Memleketimden İnsan Manzaraları" adlı devsel destanında, özellikle "İkinci Dünya Savaşı Sen-

fonisi" adlı bölümde, kurgularını simgesel-fantastik konulara doğru derinleştirir. Yine aynı yapıtın dördüncü kitabında H.G.Wells'in ünlü "Dr.Moreau'nun Adası"na poetik göndermeler yapar: karşısında duran/yanı hayvan, yanı insan/ gelmişti Vels'in romanı Doktor Moro'nun Adası'ndan. "Yusuf ile Menofis" adlı oyununda simgesel bir biçimde ölümleri yaşama döndürerek, konuşturur. Yaşamının son döneminde SSCB'inde yazdığı şiirlerinde ise sık sık "kozmöz"dan, "yapma uydular"dan ve uzaya yapılacak gezilerden söz açar. Bu dönemde yazdığı "Sabah Karanlığı" adlı şiirinde ise: Sonra bu sabah saat altıda/ üçüncü sputnik/ dönerken yeryüzünü 8879 kere dizeleriyle, kozmizm akımının Türkçede en güzel örneklerinden birini verir. Şairin: "Yeni Şiirler" (Dost.Y.,1966) adlı kitabının 79. sayfasında yer alan adsız bir şiiri; (şiire ad koymama tavrı, "Cubo-Futurist" döneminden kalmadır,) ise şöyledir: Acayıpleşti havalar/ bir güneş bir yağmur bir kar/ atom bombası denemelerinden diyorlar/ Strontium 90 yağıyormuş/ ota, süte, ete/ umuda hürriyete/ kapısını çaldığımız büyük hasrete/ Kendi kendimizle yarıştayız gülüm/ Ya ölü yıldızlara hayatı götüreceğiz/ ya dünyamıza incek ölüm. NH'in bilimgesel edebî eylemi, bağımsız bir araştırmak kitabına konu olacak kadar geniş ve zengindir. >>> kozmizm, futurism, constructivism, neksiyoloji, Güneşe Doğru.

RAND, Ayn: (1905-1982) Rusya doğumlu Amerikalı ana-akım ve bilimge yazarı. Yapıtlarında yaygın bir biçimde rastlanan "objectivist philosophy-nesnelci felsefe"siyle özellikle ellili yıllarda Amerikan kolej çevrelerinde etkili olmuş, anti-marxist bir yazar olan AR'nin felsefesi bilim dışı olup, L.R. Hubbart ve C.S. Lewis gibi mistik ve hristiyan yazarların görüşlerini anımsatır. AR'nin tezi, özellikle LRH'in ucuz serüvenciliğe dayanan bilimge yapıtlarında altını çizdiği >>> "dianetics" metafiziğine yakın düşer. Ancak AR bu metafiziğe "objectivist philosophy" gibi şatafatlı bir ad ya-

kıştırarak, bilim çevrelerini de etkilemek istemiştir. AR'ın ilk ve en iyi yapıtı olarak nitelendirilen romanı; "Anthem", (İngiltere, 1938, kısaltılmış versiyonu ABD,1946) adını taşıyor ve savaş sonrası karamsarlığını anlatan bir tür distopyadır. AR'ın gerici bilimge yapıtları içinde en ilginç: "Atlas Shrugged-Küçümsenmiş Atlas"tır, (1957). Yazar bu romanında, ABD'de gitgide yükselen sosyalist götüş ve bazı sosyal uygulamalar nedeniyle nesnelci felsefeye bağlı bir grubun, yeni ve özgür (!) bir toplum kurmak üzere dağlara çekilişini anlatır. AR'ın toplum, yaşam ve olaylar konusundaki görüşlerini yansıtan yapıtı ise bir ana-akım romanı olup; "The Fountainhead-Kaynakka-fa,1943" adını taşıyor. AR'nin görüşleri, yıllarca Amerikalı safdiller üstünde etkili olmuş ve kendisine geniş bir taraftar toplamıştır. Yazarı edebî eylemi ve görüşleri: "Two Girls Fat and Thin-İki Kız Şişman ve Zayıf, 1991" adlı yapıtta, Mary Gaitskill tarafından kıyasıya eleştirilmiş ve sistematik bir biçimde karikatürize edilerek, alaya alınmıştır. AR'ın bilim dışı yapıtları, Türkiyeli yeni liberalistlerin de dikkatlerini çekmiş ve yazarın nesnelci felsefeyi içeren bilim dışı yapıtları, son yıllarda düzenli bir biçimde Türkçeye çevrilererek yayınlanmaya başlamıştır. >>> dianetics.

RANDAL, Robert: Amerikalı bilimge yazarları; Robert Silverberg ile Randall Garret'in 1956-58 yılları arasında yazarak "Astounding SF" dergisinde yayınladıkları ondokuz öyküde kullandıkları ortak takma ad. RS, öykülerin yazılış sırasında çok gençti ve deneyimli bir yazarın yardımlarına gereksinme duyuyordu. İkisinin: "Nidorian" öykü dizisi, insan ırkının, dünyadışı yabancı ırklarla temasını çeşitli açılardan ve ustalıkla ele alan öyküler dizisi olarak bilinir ve daha sonra: *The Shrouded Planet-Keflenmiş Gezegen* (1957) ve *The Dawning Light-Şafağın İlk Işıkları* (1959) adlarıyla kitap halinde yayınlanmıştır. RS'in dilimizde: "Dünyalı İstilacılar" (BBD-9,1983) adıyla yayınlanmış bir romanı bulunmaktadır.

RAUM: (İs.alm.) Boşluk, uzay, feze'a >>> feza.

RAYMOND, Alex (ander): (1909-1956) "Flash Gordon"ın; (Türkiye'de: Baytekin,) yaratıcısı Amerikalı çizgi-roman sanatçısı. New York'ta, "Grand Central School of Art"ı bitirdi. Çeşitli yayınevi ve dergilerde çalışıp; "Blondie", (Türkiye'de: Fatoş), "Tim Tyler'm Şansı" ve "Gizli Ajan X-9" gibi dizileri yazıp, çizgiledi. 1934'te "Flash Gordon" dizisine başlayarak bilimge çizgi-romanda yeni bir üslubun doğmasını sağladı ve dünya çapında, büyük bir başarı kazandı. Gordon'un kişiliği, >>> WASP idealizasyonuna son derece uygun bir tür üstün insanı karakterize eder. Bu karakterizasyon, daha sonra Georg Lukas tarafından "Star Wars" dizisinde daha da aşırı uçlara götürülecektir. Çizgi-roman eleştirmeni Bemard Schaffer, bir yazısında Gordon tipini, bir İngiliz çizgi-roman kahramanı olan >>> Garth ile kıyaslayarak; Gordon'ı, daha savaşçı, Garth'ı ise daha hümanist ve barışçı bulduğunu yazar. (Bkz. "Çizgi Roman; Çizgi, Roman", Sanat Dünyamız, Cilt 22. S.64, 1997) AR'ın üslubu, zamanında birçok sanatçı tarafından taklit edilmişse de, (bu arada sonradan ünlü bir film yönetmeni olan Federico Fellini tarafından da,) sanatı hiçbir zaman aşılamadı. 1944'te Donanma-

"Flash Gordon" orijinal dizisinin: "Arboria"dan Kaçış" adlı 3. cildi.

ya girerek, "Flash Gordon"ın sürdürülmesini Austin Briggs'e (1909-1973) bıraktı. 1946'da terhis olduktan sonra "Rip Kirby" adlı yeni bir kahraman yaratarak, çizmeyi sürdürdü. 1956'da kariyerinin doruk noktasındayken trajik bir trafik kazasında yaşamını yitirdi. AR'dan sonra diziye:

Flash Gordon'ın yaratıcısı Alex Raymond'un kendi kaleminden portresi.

bir dille eleştiren yazar, özellikle dil oyunlarına dayanan üslubuyla dikkatleri çekmiştir. FR'nın "Gargantua" ile yeni çağ ütöistleri dizisine katıldığı görülür. *The Ringing Island-Kuşatılan Ada* (1562) adlı yapıtı, bilimgesel imgeler ve derin anlamlar taşıyan bir roman olup, "Gargantua"nın IV. ve V. kitapları olarak yayınlanmıştır. Bu kitabın >>> proto Sci-Fi'cileri de; (Voltaire, Cyrano de Bergerac vb.) çok etkilediği bilinir. "Kuşatılan Ada"da; zaman zaman satirik bir tavrıla, yazarın, çağındaki toplumlara da göndermeler yaptığı gözlenir. IV. ve V. ciltlerde; imgesel ve yabancı toplumlar, ilginç ve grotesque olaylar, antropolojik ayrıntılar eşliğinde anlatılır. FR'nın etkilerinin günümüzde de sürdüğü ve doğrudan olmasa bile, dolaylı yoldan özellikle Amerikalı bilimgeci >>> Jack Vance'i etkilediği söylenir. >>> Proto Sci-Fi, utopia, distopia.

RECURSIVE

SF: (Ter.ing, "cursive"; elyazısı, "re"; L.önek, "yeniden" ve "yenileme" anlamlarında.) "Recursive", anlambilim açısından; "yeniden yazılan metin" anlamını ifade etmektedir. Bu terim, semantik olarak kendisine çok yakın olmakla birlikte, Osmanlı Türkçesindeki: "nâzîre" ve "istinsâh" kavramlarıyla karıştırılmamalıdır. Ansiklopedi yazarı, henüz Türkçe karşılığı bulunmamış olan bu özel bilimge terimini, dilimizde: "Geridönüşümlü bilimge" terimiyle karşılamaya çalışmaktaysa da, bunun yeterli olduğu kanısında değildir. İngilizcede geniş ve ayrıntılı bir konuyu kapsayan terim; Genelde bir yazarın geçmişte yazdığı ve yayınladığı zengin edebî birikime dönerek, bundan kişi ve konu olarak, bir başka estetik düzeyde yeniden yararlanması anlamına gelmektedir. Terim, ilk kez Anthony R. Lewis'in: "Bibliography of Recursive Science

Yetmişli yıllarda Türkiye'de yayınlanan çizgi roman dergisi 'Gordon'dan bir sayfa.

Austin Bridges, (1944); Mac Raboy, (1948) ve daha sonra da Dan Barry-Al Williamson ikisili sürdürmüştür. >>> Flash Gordon.

REBELAIS, François: (1494-1553, Sit.) Fransız tıp doktoru, rahip ve yazarı. Gerçekliği kuşkuyla olayları; (Bizim Evliya Çelebi gibi,) alaylı bir dille anlatan ve çeşitli konuları kapsayan yazıları 1432-33 yıllarında; "Gargantua ve Pantagruel" adı altında beş cilt halinde yayınlandı. FR, kilisenin ve tutucu çevrelerin tepkilerinden çekindiği için; yapıtını, bir yazarın ölümünden sonra yayınlanan yazıları gibi, "posthumous" bir tarzda okura sunmuştur. FR, aynı zamanda Fransız edebiyatının "satyric" öncülerinden de sayılmaktadır. Yapıtlarında kiliseyi de kökten bir biçimde ve alaylı

Fiction -Geridönüşümlü Bilimge Bibliyografyası" (1990) adlı incelemesinde kitap başlığı olarak kullanılmış ve bilimge eleştirmenleri arasında ilgi görerek, hızla yayılmıştır. ARL, incelemesinde geridönüşümlü bilimgeyi: "Bilimgenin, bilimgeye göndermeler yaparak, yeniden yaratımlarda; yazarların, fanların, koleksiyoncuların ve bilimge kurultaylarının malzeme olarak kullanılması," biçiminde tanımlamaktadır. Bundan da anlaşılacağı gibi, geridönüşümlü bilimge, çok değişik türler ve farklılıklar gösteren bir edebî tarzıdır. Örneğin, geridönüşümlü bilimgede bir yazar, çevresindeki eşi, dostu, ahabasını ufak tefek değişikliklerle roman kahramanı olarak yapıtına yerleştirebildiği gibi, bizzat kendi kişiliğini de roman kahramanı olarak kullanabilir. Philip K. Dick'in >>> "Yüksek Şatodaki Adam"ı, bu türe ilginç ve belirleyici örneklerden birini oluşturur. Geçmişte yaratılmış yazınsal ürünlerin yeniden kullanılmasına ise Heinlein'in "The Number of the Beast-Yaratığın Sayısı" adlı yapıtında, hem kendi geçmişteki yazınsal birikimini, hem de başka bilimge yazarlarının yaratılarını kullanması biçiminde rastlanır. Dilimizde: "Mavi Ölüm-Long Loud Silence" >>> ÇYDD adlı bir de romanı bulunan Almerikalı Wilson Tucker, çevresindeki gerçek kişileri roman kahramanı olarak kullanmada aşırı davranmış ve bu edebî tavrı, editör, eleştirmen ve okurlar tarafından: "tuckerisms" biçiminde adlandırılmıştır. Sinemada ise geridönüşümlü bilimgeye en yetkin örneğin: H.G. Wells'in kişiliğinin, bir film kahramanı olarak kullanıl-

dığı: "Time After Time-Ardışık Zamanlar" adlı film olduğunu düşünüyoruz. >>> Tucker, P.K.Dick.

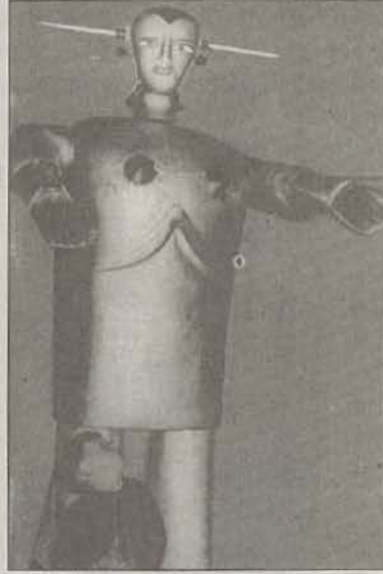
ROBOT: (Rusça asıllı ing.is., ing. telaffuzu: "robot" biçimindedir.) Slav dil grubu içinde yer alan sözcük ilk kez Karel Çapek'in bilimge oyunu R.U.R'da (1921) kullanıldı. Çekçe: "İşçi heykeli" ve "ağır işçi" anlamlarına gelen "robota"dan belli başlı dünya dillerine yayılan sözcük, Rusçada; "rabot ve" rabotniki" biçimlerinde varlığını sürdürüyor ve ilki; "işçi emekçi", ikincisi de "robotbilim" anlamlarına geliyor. Çapek'in kahramanı, gerçekte bugünün androidleri gibi, yani yarı elektro-mekanik ve yarı da biyolojik devrelerden oluşuyordu. Ancak terim,

daha sonra bilimgede, yalnız elektro-mekanik insan taklidi makineler için kullanılmaya başladı. Çapek'in "robot"u ise semantik olarak çağdaş bilimgede "android-insanımsı" terimiyle karşılanıyor. Bilimge edebiyatında, robotları en geniş bir biçimde kurgu konusu yapan ve bu konudaki imgesel etkinliğini en uç noktalara kadar götüren Isaac Asimov, aslında Hebrew dilinde baska anlamları olan "robert" ve "roberta"nın, "sevimli" ve "küçük" anlamlarına gelen bir başka türevi; "Robbie"yi, tek kızına ad olarak seçecek kadar bu konuda fanatik davranmıştır.

Bilimge edebiyatı ve sinemasında robot kavramını ve robotları ele alan filmlerin sayısı bir hayli çoktur. Bunların en ünlüleri arasında: Fritz Lang'ın "Metro-

polis"i (1926) Fred Wilcox'ın >>> "Yasak Gezegen"i (1955) ve Hary Piel'in "Der Herr der Welt-Dünya'nın Efendisi" başta gelirler. Stanley Donen'in, Farah Fawcett ile Kirk Douglas'ın başrollerini paylaştıkları: "Satürn-3" adlı film de, insan bilinci

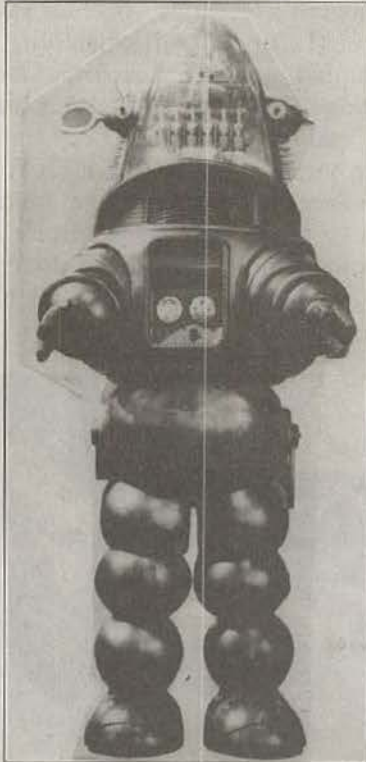
ile robot yapay zekâsının ilginç bir kombinasyonu olarak, psikanalitik açıdan dikkat çekicidir. Anadolu teknoloji tarihinde ise; Evliya Çelebi'nin "Seyahatname"sinde sözünü ettiği Viyanalı robotlar bahsi bir yana bırakılacak olursa, >>> El Cezerî'nin (1136-1206) Artukoğulları Sarayı'ndaki uygulamalı robot ve otomat çalışmaları

1955 yılında İstanbul'da halka gösterilen "Sabor".

larından söz etmek gerekir. Ancak El Cezerî'nin gerçek otomatik makinelerine karşılık, Evliya Çelebi'nin kiler bilimgesel birer hayaldir. Cumhuriyet döneminde ise, 1955 yılında >>> "Sabor" adlı İsveç yapımı bir robotun İstanbul'a getirilerek, Gülhane Parkı'nda sergilenmesi dışında, işlevsel açıdan "Sabor"a pek benzeyen, ancak Nejat Kontaytekin adlı İstanbullu bir mühendis tarafından yapılan; foto-elektrik-sel gözlü robot bilinmektedir. Söz konusu robot, 1962 yılı yazında, Spor ve Sergi Sarayı çevresinde açılan fuarda, Amerikalıların "Friendship-7" adlı uzay kapsülüyle birlikte halka gösterilmiştir. >>> android, sibernetik, siborg, Robotbilimin Üç Yasası.

ROBOTICS: (Tr.ing) Robotlar, otomatlar ve sibernetik sistemler konusunda arge çalışmaları yapan, robot üretimiyle ilgili bilim dalı. Ayrıca, bilgisayar parçaları üreten uluslararası özel bir firma adı. "Robotics" konusunda kapsamlı bir kitap için Bkz.; STREHL,Rolf: "The Robots are Among Us", 42 illustrations & 8 diagrams), Arco Publishers, New York & London,1955.

Bilimge sineması tarihinin en sevimli robotu; "Forbidden Planet-Yasak Gezegen"in, yapımı 20.000 \$'a malolan ünlü "Robby"si.

ROBOTBİLİM YASALARI:

(The Three Laws of Robotics) Genel ilkeleri, ilk kez sözlü olarak "Astounding SF" dergisi yönetmeni John W.Campbell Jr. tarafından ortaya atılan ve daha sonra Asiov tarafından geliştirilip, sistematize edilerek; "I, Robot-Ben Robot", (1950) adlı yapıtında önerilen ve robotlarla insanlar arasındaki toplumsal, ekonomik, psikolojik ve kültürel ilişkileri düzenleyen kurgusal yasalar. Türkçede bu yasalara: "Üç Robot Yasası" denilmesi semiyolojik olarak yanlış. Çünkü bu tümce- den; üç ayrı robota ait olan tek bir yasa anlamı çıkar ki, kastedilen bu değildir. Aslı; "The Three Laws of Robotics" olan tümcenin: "Robotbilimin Üç Yasası" biçiminde çevrilmesi gerekir. Bu yasalar, Asimov'un adı geçen takını öykülerinin başlangıcında şöyle açıklanmıştır:

1. Bir robot insan yaşamına kesinlikle kastedemeyeceği gibi, dolaylı yoldan bile olsa bir insanı karşı karşıya kaldığı tehlikeyle başbaşa bırakamaz.

2. Bir robot, birinci yasayla çelişmediği sürece verilen bütün komutları yerine getirmekle yükümlüdür.

3. Bir robot, kendi varlığını korumak amacıyla birinci ve ikinci yasayla çelişmeyen her türlü eylemde bulunabilir.

Asimov, daha sonraki yıllarda bu üç yasanın, insanlığın genel çıkarlarıyla, uygarlığı koruma konularında yetersiz kaldığını düşünerek, bir dördüncüsünü tasarlamış ve buna: "Zeroth-Sıfır Yasası" adını vererek, ilk üç yasanın başlangıcına koymuştur. "Zeroth Yasası", birinci yasaya çok benzemekle birlikte, "humanistic" açıdan bir hayli farklıdır. Bu yasa şöyle der: "Bir robot, insana zarar vermemek koşuluyla, beşeriyetin zararına herhangi bir oluşum karşısında ilgisiz ve eylemsiz kalmaz." (Bkz. 'I, Robot', A Signet Book, New York 1961 ve Robotlar', Milliyet Y., İst., 1976)

RODAN: (Japonya'da "Radon" adıyla, film, 1956, Toho) Yön.: Inosiro Honda. Oyn.: Kenji Sahara, Yumi Sirkava, Akihiko Hirata, Senaryo: Takesi Kimura, Takeo Murata. Takasi Kuronomura'nın bir öyküsünden. 79 dk. renkli.) Türkiye sinemalarında da gösterilmiş olan Japon bilimge filmi "Rodan" ilk Japon renkli yaratık filmi niteliğini tasır ve Godzilla'yı yapan aynı film ekibi tarafından üretilmiştir. Film, dev bir pterodaktıl'in uçan bir başka dev yaratıkla birleşerek Japonya'yı terörize edişini konu alır. Rodan'ın en etkileyici sahnelerinden biri ise eleştirmenler tarafından, pterodaktıl'in kanatlı bir dragon larvasını yiyiş sahnesi olarak gösterilir.

Görsel efektler, Eyji Tsuburaya ve ekibi tarafından gerçekleştirilen "Rodan"ın pterodaktıl'i, daha sonra: "Yıldız Canavarının İstilasası", (1956) ve "Üç Başlı Canavar", (1965) gibi bazı filmlerde tekrar görülmüştür. >>> Japon Bilimge Sineması.

ROKET: (L."tırmanıcı" anlamına gelen

ing. is. fr. fusee.) Fizikte ve özellikle balistik bilimindeki etki-tepki ilkesi gereğince çalışan ve yirminci yüzyılın başlarında geliştirilerek atmosferin üst katmanlarına ve boşluğa gönderilen hava araçlarının genel adı. Almanya'nın II. Dünya Savaşı'nın yitirmesinden sonra, SSCB ve ABD'nin eline geçen Alman Viking Serisi roketleri planlarının katı ve sıvı yakıtlı olmak üzere iki türde geliştirilmesiyle klasik roket motoru son halini bulmuş oldu. Günümüzde uzaya ve başka gezegenlere gönderilen mekiklerin taşınmasına yardımcı olan roketler, son derece geliştirilmiş olup, bir mekiği ya da uyduyu, Güneş Sistemi sınırla-

rı dışına bile gönderebilecek güçtedirler. Roketlerin, bugün "uzay iyon rüzgârları"ndan yararlanarak ya da "plasma-jet motorları"yla çalışabilecek türleri tasarlanmakta ve bu alandaki arge çalışmaları halen bütün hızıyla sürüp gitmektedir. NASA, mekik sistemi yerine; bütünüyle Arz'dan hareket edip, tam bir yolculuğu tamamlayarak tekrar Arz'a dönecek yeterlikteki uzay gemileri yapabilmek için bu alandaki algoritmaları değiştirmeye çalışmaktadır. Bu tür uzay gemilerinin bütünü bir roket karakterinde olup, mekik taşımaya- cak ve kademeli de olmayacaktır. Bilimge edebiyatında imgelem gücünün son noktalarına varan tasarımlarla çoğaltılmış roket temelli uzay gemilerinin türü çok zengin olup, çok da çeşitlidir. Bunların arasında >>> hızüstü ve >>> kısımla aygıtlarıyla donatılmış, gelişmiş bilgisayarların yönetiminde, karşıt çekim yasalarına göre çalışan ve ışıktan daha hızlı hareket edebilenleri de vardır. Uzay gemilerinde nükleer enerjinin kullanılması ise >>> Bogdanof'tan beri (1909) hayal edilmektedir. Bazı bilimge yazarları ise imajinasyonu daha da ileri götürüp, beyin gücü dalgalarıyla gemi bilgisayarı arasında >>> psikotronik bağıntılar kurmak suretiyle yönetimi sağlanan gemi türleri tasarlamışlardır. >>> Malinovski, Tisyolkovski, Oberth, yörünge, geriye kaçış, kaçış hızı, nozlle cone, no se cone.

ROCKETRY: (Ter.ing.) "Roketçilik" ve "roketbilim" anlamlarına gelen sözcük, dilimizde kullanılmamakla birlikte bir bilim ve bilimge terimi olarak bilinmesi yararlı görülmüştür.

Ellili yılların başlarında Amerikalı bir ressamın gezegenlerarası yolculuklar için tasarladığı ayrıntılı bir roket.

Eleştirel aklın ışığında

Yeniden yapılanmacı-postmodern İslamcıların temel argümanları-7

Merhaba sevgili okuyucular. Bu ay sizinle yeniden yapılanmacı-postmodern İslamcıların Atatürk imgesi üzerinde konuşmak istiyorum. Bu imgeyi nesnel yerine oturtmak için kendi deneyimlerimden ve yaşadıklarımın yola çıkarak, seksen sonrası dönem için yüzeysel bir çerçeve çizmeye çalışacağım. Bu çerçeve, Türkiye’de yapılan Atatürk karşıtlığına da belli bir anlam yükleyecek ve kaynaklarını gösterecek niteliktedir.

Kimi anılar ve deneyimlenmiş Atatürk karşıtlıkları:

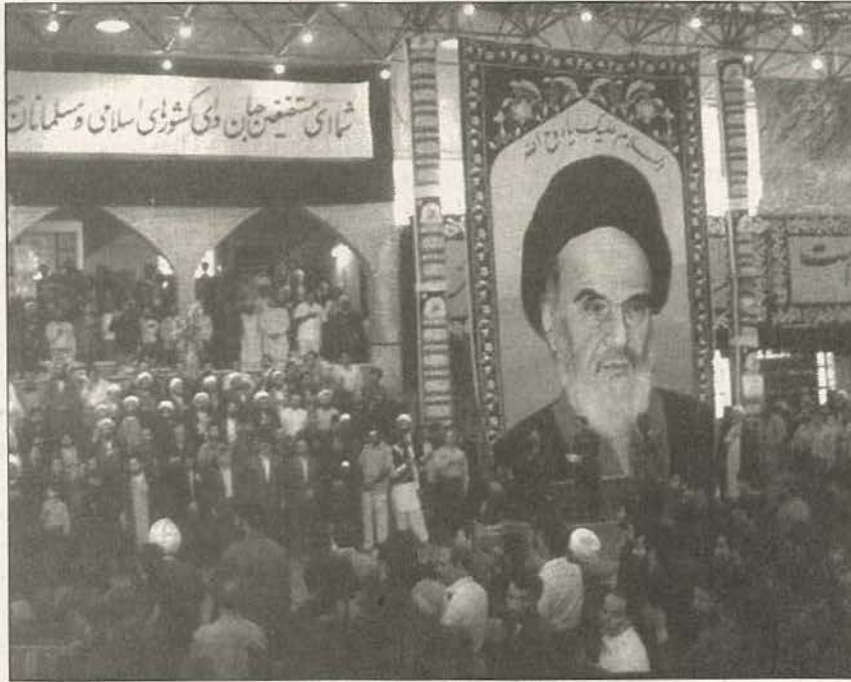
Ben seksen sonrası süreçte, ortaokul ve liseyi *İmam-Hatip Lisesinde* okudum, 90’lı yılların başında *İlahiyat* eğitimi aldım ve 96’lı yıllarda da *mastır* yaptım. Bugün geriye dönüp baktığımda, eğitim aldığım yılların, dünya açısmadan oldukça kırılğan yıllar olduğunu düşünüyorum. Bu bağlamda, ‘79 İran devrimi, 12 Eylül darbesi, soğuk savaş yıllarının son on yılı ve yeşil kuşak profesinin İran devrimine bağlı olarak biçim değiştirmesi’ vb. olguları anımsatmak yeterlidir. Ben lisede okurken, meslek dersi öğretmenlerimiz (çoğu *Yüksek İslam Enstitüsü* ve birkaç da *İlahiyat mezunuydu*), İran devriminin büyümesine kapılmışlardı. Tabi o zamanlar bunu algılamam olanaksızdı; bu değerlendirmeyi ancak bugün geriye dönüp baktığımda yapabiliyorum. Bu büyü, bize verilen derslerin içeriğini bir parça etkilemiş gibi görünüyor. Çünkü bu atmosfer içerisinde bize, Atatürk karşıtı nutuklar atılmış; onun İslamı yıkmak için kıyamete yakın çıkması beklenen *Deccal* olduğu söylenmiş; bize, adeta *Deccal*’la savaşıması gereken erler olduğumuz düşüncesi aşılanmaya çalışılmıştı. *Deccal* benzetmesini yapanların, Atatürk’ün özellikleriyle *Deccal*’a yüklenen nitelikleri karşılaştırmaları bizi ikna etmeye dönük olmalıdır. İnsafsızlık yapmak için, Atatürk’ün yaptığı devrim-

lerden kimini içine sindirememiş olmakla birlikte, onun yaptığı kimi şeyleri öven meslek öğretmenlerimiz olduğunu da anımsatmalıyım. Burada Atatürk’ü *Deccal*’a benzeten öğretmenlerimizin hepsinin *İslam Enstitüsü* mezunu ve *İlahiyatçı* olmadığını anımsatmalıyım... Özellikle Atatürkçülüğü ve devrimlerini öğretmesi gereken *Tarih* öğretmenleri ile dil devriminin yılmaz bekçileri olması beklenen *Edebiyat* öğretmenlerimizin önemli bir bölümü, Atatürk karşıtıydı; en azından benim karşılaştıklarım böyleydi. Aslında bunların Atatürk karşıtlığı, meslek öğretmenlerinkinden daha etkiliydi; çünkü onlar görünüşte *şeriatçı* değillerdi ve bize tarafsız ve nesnel baktıklarını söylüyorlardı. Bu arada Atatürk karşıtlarının o zamanlar *İlim* adlı *şeriatçı* bir kitap evinde toplandıklarını ve zeki bir öğrenci olduğum gerekçesiyle, bir arkadaşım aracılığı ile o toplantılara birkaç kez çağrıldığımı ve toplantılara katıldığımı anımsıyorum. Toplantıya katılanlar hiç de az değildi; hatta içlerinde avukat, diş hekimi ve doktor olanlar bile vardı. Beni daha sonraki toplantılara çağırmadılar; bunun nedeni benim kuşkucu ve her şeyi soruya dönüştüren mizacım ve onlara yönelttiğim sorular olmalıdır. Benle aynı dönemde *İmam-Hatip Lisesinde* okuyan bir arkadaşım, şu anda bir üniversitede öğretim üyesi, bir 10 Kasım Atatürk’ü *Anma Töreni*’nde, okullarında çalışan bir matematik öğretmenin saygı duruşu hazırlığı öncesinde öğrencilerin ve kendisinin kulağına, saygı duruşu sırasında ‘*İçinizden küfredin*’ diye fısıldadığını anlattı ve o farklı bir yerde okumuştum. Arkadaşım bunu anlatırken, bugün yapılan *İmam-Hatip Lisesi* tartışmalarına da gönderme yaptı ve bu tartışmada o okulları savunanların niyetlerinin, üzülmeleri, hiç de iyi olmadığını ima etti. Bu kanıyı ima eden kişinin *İmam-Hatip Lisesi* ve *İlahiyat* mezunu, *İlahiyat* sahasında doktora yapmış birisi olduğunu

anımsatmak isterim. Arkadaşın anılan anısı, Atatürk düşmanlığının sadece benim okuduğum *İmam-Hatip Lisesinde* değil, diğerlerinde de var olduğunu göstermekteydi. Nedense bu okullara hep o dönemler, Atatürk karşıtları toplanmış ve öğrencilerin işlenmeye hazır potansiyellerini de dikkate alarak içlerindeki *Cumhuriyet* devrimine olan kını kuma imkanı bulmuşlardır. Umarım aynı şeyler bugünkü *İmam-Hatip Liselerinde* yoktur. Üniversite yıllarında da aynı anlayış çok değişmedi. Eğitim aldığım kurum *İlahiyat* olunca, orada da Atatürk devrimleri karşıtı bir akımla karşılaştım. Anımsadığım kadarıyla o yıllarda, durum diğer fakülteler de pek farklı değildi; çünkü benle aynı dönemde eğitim alan farklı bölümlerde okuyan öğrencilerle *Kredi ve Yurtlar Kurumunda* kalırken sık sık girdiğimiz polemikler bunun öyle olduğunu düşündürmektedir. İstisnaları olmakla birlikte hocalarımız genelde Atatürk devrimlerinden bir şekilde rahatsızdı; bu rahatsızlık, özellikle kimi derslerde tartışma da yaratmıştı. Geleneksel İslamî konulardan söz eden derslerden birinde, profesör unvanına sahip hocamız, sınıfta Atatürk devrimlerinin İslama aykırı olanlarını tartışma konusu yapmıştı. Bu konuyu kendisi gibi düşünen öğrencinin birine vermiş ve o öğrenci, ‘*kılık-kıyafet, laiklik, Latin harflerinin kabulü, Türkçe’de özleşme, halifelğin kaldırılması, Türk tarihinin İslam tarihinden kopartılıp Orta Asya’ya bağlanması, tekke ve zaviyelerin kapatılması, ana dilde ibadet ve ezanın Türkçeleştirilmesi*’ konularında dinden saptığını, bu nedenle onun aslında dini yıktığını iddia etmişti. Bu tartışmaları yaptıran ve Atatürk düşmanlığını körikleyen öğretim üyesi, daha sonra ödüllendirilmesine yeni açılan *İlahiyat Fakültelerinin* birine kurucu dekan yapıldı. Herhalde orayı kendisi gibi düşünen insanlarla doldurmuştur. Atatürk’ün tartışıldığı derslerden bir diğeri, sosyal içerikli bir dersti ve din-

devlet ilişkisi sürekli gündeme geliyordu. Hocamız, aslında bir parça liberal tavrılı birisiydi; ama sınıfın atmosferi bu liberal bakışı her defasında bozuyordu. O derslerden kafamda yer eden en önemli sonuç, İslamın laiklikle örtüşmeyeceği; laik düzenin dinsizlik düzeni olduğuydu. Tarihsel içerikli derslerde ise, halifelik en büyük problemli ve 'Atatürk halifeliği kaldırdığı için İslam dünyasına ihanet etmiştir' anlayışı işleniyor; 'İran devrimine benzer Sünni bir İslam devrimi yapılması gereği' ima ediliyordu. Ben o zamanlar derste anılan teze karşı çıkmış; ciddi bir tartışma içine girmiştim. İşin garip tarafı, İran devrimi örneğinde Sünnî bir devrim yapmak gerektiğini savunan hocamızı destekleyen arkadaşlardan kimileri, üniversitede önce asistan, sonra da öğretim üyesi oldular. Benim muhalif tutumum derslerde göze batmama neden oldu ve dersin hocası, hala üniversitede öğretim üyesi, beni hiç sevemedi ve benden sürekli rahatsız oldu. Tarihsel içerikli derslerde, halifelik ve devrim sorununu aşıp, tarihte nelerin olup bittiğini öğrenmeye zamanımız hiç kalmamıştı. İslam hukuk tarihinden ve İslam hukukundan söz eden derslerde de, özde buna benzer şeyler yaşadığımızı belirtmeliyim; çünkü hocalarımız, genelde Hayrettin Karaman'ın *Mukayeseli İslam Hukuku* adlı yapıtını okutuyordu ve o yapıt, savunmacı bir tarzda, İslam hukukunun modern hukuktan üstün olduğunu göstermeyi erekiyordu. Sanırım hocalarımız da aynı kanıdaydı; laik hukuku içlerine sindirememişlerdi. Ancak, konunun hassasiyeti nedeniyle olsa gerek bir parça çekingendiler ve katı tartışmalar içerisine girmiyorlardı. Anımsadığım kadarıyla derslerden birinde, sınıf

arkadaşlarımdan birisi, seçkin bir bilim insanı tarafından kalceme alınmış *İslam Felsefesi Ders Notları*'ndan bir bölümü okudu; okuduğu bölümde, 'Hz. Muhammed'in Medine dönemi olmasaydı ve o, önce hakeem sonra yönetici konumuna çıkmıyaydı, Kur'an'da siyasal ve hukuksal yargıların yer almayacağı' savunuluyordu; arkadaş İslam hukukuyla ilgili hocalarımızdan birine bu görüş konusunda ne düşündüğünü sordu. Hocanın yanıtı, 'yapıtın yazının laik hukuka inandığı, bu nedenle onun Kur'an'ın Tanrı sözü olduğunu bile kabul etmediği' şeklinde

olmuştu. Bu insanların çoğu hala üniversitede öğretim üyeliği yapıyor; hala dersleri aynı zihniyetle işleyip işlemediklerini bilmiyorum. Umarım zihniyetleri değişmiş, Atatürk Türkiye'si ve Atatürk devrimleriyle barışmışlardır.

Sizinle bunları niçin paylaşıyorum? Sanırım bunun temel nedeni, Atatürk düşmanlığının devlet kurumlarına nasıl işlediğini görmemiz için... Bu arada, üniversitede *Tarih Bölümü*nde misafir öğrenci olarak birkaç arkadaşla girdiğimiz derslere bakarak, orada da *İlahiyattan* farklı bir tutumun olmadığını gördüğümü anımsatmalıyım. Aslında bu kanımı öğretmenlik yıllarımdaki deneyimlerim de kanıtlamaktadır; çünkü *Edebiyat, Tarih, Fizik, Matematik, Teknik*

öğretmenler (bunlardan hemen karşılaştıklarımızın tümü Atatürk devrimlerinden rahatsızdı; bu yüzden bunların çalıştıkları meslek okullarında bence ciddi bir sorun var; belki de, sorunun ana kaynağı bunların mezun oldukları üniversitedeki bölümlerdedir), hatta sorgulayıcı olması, öğrencilerin dogmatik tutumunu kırması beklenen *Felsefe* öğretmenlerinin bağnaz, Atatürk karşıtı tutumlarına, üzülmek sık sık şahit oldum.

Lise ve üniversitede karşılaştığım bu Atatürk karşıtı tutum beni, iki yılını Atatürk'ün ne yaptığını araştırmaya itti ve üç kez *Nutuk*'u okuma neden oldu. Atatürk üzerine yazılmış bilimsel çalışmaları gözden geçirdim. *Kur'an*'ı defalarca okudum, onun ne dediğini, nelerden söz ettiğini anlamaya çalıştım... Benim kuşkucu mizacı, sorgulamalarım, bilgiye susamışlığı ve etkin okumam Atatürk karşıtı argümanları elememe neden oldu. Kuşkucu mizacıma ve araştırmacı tutumuma rağmen bunu elemem ve önyargılarımdan sıyrılmam

hiç de kolay olmadı. *Acaba benle aynı atmosferde yetişen kaç arkadaşım bu şartlandırmaları kırabildi?* Bu arada, fakültemizin dinsiz ve yer yer Marksist ilan edilen, az önce sözünü ettiğim *İslam Felsefesi Ders Notları*'nın yazarı öğretim üyesi hocamızın derslerinin ve onunla yaptığım söyleşilerin Atatürk karşıtı argümanları yenmemde büyük katkısının olduğunu anımsatmalıyım; bu konuda ona minnettarım ve benim gibi ona minnettarlığını ifade eden arkadaşlarımdan sayısı hiç de az değil. Aslında söz konusu öğretim üyesi, *İlahiyat Fakültelerinde* bilim insanları toplansa ve dersler bilimsel bir tutum ve tarihsel-eleştirel bir yöntemle işlense, bu ülke de nelerin başarılabilirliğinin en tipik örneğidir. Anı-

lan hocamız nezaketi, entelektüel tutumu, bilimsel tavrıyla, diğerlerinin koşullandığı öğrencilerin önyargısını kırmak için çabalıyordu; bunun en azından radikal eğilimleri kırmada etkili olduğunu bizzat deneyimlemiş biriyim. Keşke onun gibilerin sayısı çoğalsa... Ama Kemalist devrimlere sahip çıkmak ve bilimsel bir tutumla olgu ve olayları sorgulamak bu ülkede hiç de kolay değil...

Sosyal Bilimler Enstitüsünde mastır yapma kararı aldığım da, tavrım belirginleşmişti ve tezimde tarihsel eleştiri yöntemini kullandım ve dinsel metinlerde ve teolojik anlayışlarda yerellik ve tarihsellik olgusunun ağır bastığını göstermeyi denedim. Ancak bunun bedelini ağır ödedim; hem Enstitüdeki araştırma görevliliğimden oldum hem de katı eleştirilere maruz kaldım. Oysa o günlerde beni kınayan ve dinsiz olarak gören arkadaşlarımızın bir kısmı bugün aynı anlayışa oldukça yaklaşmış durumdadır. Ben bizim fakültede tarihsel eleştirel yöntemi kullananların ilkleri arasındaydım ve ilklerden olmanın bedeli her zaman ağırdır. Tez jürisinde, bu gün anımsamak bile istemediğim korkunç entrikalar döndü... Hiç nedensiz yere, jüri üyeleri üst üste istifa etti. Sanırım dört kez jüri kuruldu. Jüri üyelerinden birisi, dostlarımdan birisinin, istifa gerekçesini sorması üzerine, benim tezimin 'inançlarını sarstığını', bu yüzden istifa ettiğini söylemiş... Bir bilim

insanının inançları demek ki, benim gibi bir mastır öğrencisinin eleştirilerine dayanamayacak denli zayıf bir temele dayanıyormuş? Bunlar bizim ışık kaynağı olmasını arzuladığımız üniversitelerimizin bilim insanları (?)... Elbette gerçek ışık kaynağı bilim insanı olan hocalarımız da var. Ama etraflarına sis bulaştıran, dogmaların kısırcasında kıvrılan ve kendisi gibi düşünmeyi alaşağı etmek için her entrikaya başvurmaktan geri durmayanlar hiç de az değil... Aynı hocanın, bir arkadaşımın, 'Hasan Aydın'a neden böyle yaptınız' sorusuna verdiği yanıt, insanın içini acıtacak denli densizce. Yanıt ibret verici olduğu için aynen aktarıyorum: 'Hasan bir dinsizdir ve onu engellemek insanı cennete götürür.' İnsanlara zarar verme karşılığında kazanılan cennet (?)... insana gülünç geliyor ve insanın içini acıtıyor. Bu öğretim üyesinin mantığının, kendisi gibi düşünmeyenleri öldüren ve böylece cennete gideceğine inanan Hizbullah, El-kaide vb. terörist gruplara mensup insanlardan ne farkı var? İstifa eden bir diğer üye de bizzat bana, 'yönetim tarafından tez jürisine çıkmamam söylendi; eğer çıkarsam, benim için iyi olmaz' demişti. Bu da, kimi silik kişilikli akademisyenlerimizin cesaretinin bir örneği olmalı (?)... Oysa bilim cesaret ister... O zaman aşılması hiç de kolay olmayan bu sorunları aştık ve tezim son jüri tarafından onandı. Ancak oyunların sonu gelmedi; bu sefer dört yıl

üst üste doktora sınavı jürilerinde olmadık rezillikler yapıldı... Bir ara başka bir üniversitede doktora yapma kararı aldım ve Ankara'ya yerleştim; ama duygusal nedenler beni her defasında mücadeleye itti. Kuşkusuz bu duygusal nedenler sadece öfkeye dayanmıyordu; birlikte çalışmayı istediğim danışman seçiminin de bunda güçlü bir rolü vardı. Nihayet üniversitede, sayın Cumhurbaşkanımızın sağduyulu tutumu sayesinde, Atatürk'e ve bilime inanan bir yönetim geldi ve haksızlıklar bir parça sona erdi ve ben de doktora yapmaya başladım. Eski yönetim devam etseydi, öyle görünüyor ki, doktora yapamayacaktım. Ancak kimi zaman yönetimin değişmesi de sorunları tümünden çözmiyordu. Bunun ilginç bir örneğini burada sizinle paylaşmadan edemeyeceğim. Bu olay yeni ve yönetim değişmesine rağmen hala kimi şeriatçıların ben gibi düşünenden nasıl kaçtığının ilginç bir örneği. Dolmuşla fakülteye danışmanımla görüşmeye giderken, benim de geçmişte hocam olmuş, bir öğretim üyesi ile karşılaştım. Dolmuşta, büyüğüm olduğunu düşündüğü için olsa gerek küçük bir duraksama ile paramı vermek istedi; ancak dolmuşta inerken hızlıca indi ve arkasına bakmadan neredeyse koşarak fakülteye girdi. Ona yetişmek istedim, ben de hızlandım ama olmadı; çünkü geriye bakıp daha da hızlanmıştı. Belki benle görünmek istemiyordu; çünkü ben Kemalist'tim, kendisi gibi düşünmüyordum ve onca dinsizdim; çünkü dinsel metinlerin önemli ölçüde tarihsel ve yerel olduğuna inanıyordum; laik paradigmadan yanaydım; bir dinsizle görünmek işine gelmiyordu sanırım... Belki de ben, ona, geçmişte fakülteden benim ayağımı kesmek için, kendisinin de ortak olduğu entrikaların anımsatıyordum ve tüm bunlara rağmen hala beni görmek kendisini rahatsız ediyordu... Bilmiyorum...

Karşı devrim süreci ve Atatürk imgesindeki dönüşümler:

Bugün geriye dönüp baktığımda ve Cumhuriyet tarihinin ilk dönemlerinden günümüze gelene değin yaşanan tarihi süreci incelediğimde,

aslında bu ülkede karşı devrim hareketinin daha ilk günden beri var olduğunu; ilk dönemlerde sinen bu hareketin, özellikle 45'li yıllardan sonra tekrar palazlanarak geliştiğini görüyorum. *Küresel aktörlerin* istemleri doğrultusunda şekillenen bu hareket, belki de benim yaşadığım son 20-25 yıllık süreç içinde, İran devrimi heyecanı ile değişik bir şekil almış; Orta Doğu'daki devrimci İslam ideolojisinin ülkemize sıçramasına neden olmuştur. Bu radikal İslamcı tutum, Türkiye'de kanlı olaylara neden olmuş; Atatürk'le birlikte gelen modern değerlere saldırmış; İran devrimi örneğinde, Türkiye'de bir devrim yapma hayalinin peşine düşmüştür. Bu durum, Türkiye'de uygulanan yeşil kuşak projesini de bir parça esnetmiştir. *Küresel aktörler*, Türkiye'de dini desteklemenin devrimci İslama prim verdiğini görünce, bir karar değişikliği ile, ılımlı İslam projesini, benim adlandırmamla postmodern İslam imgesini ortaya atmışlardır. Özellikle 90'lı yıllarda, Turan Dursun'un geleneksel İslami argümanlara yönelttiği radikal eleştiriler, ılımlı İslamcılık lehine kullanılmış ve İslamın aslında eleştirildiği gibi olmadığı gösterilmeye girişilmiştir. Bu ılımlı İslamcılık, o denli etkili olmuştur ki, devlet desteğini de alarak, Türkiye'nin resmi İslam politikası olmuştur. Resmi İslam politikası olunca, Atatürk'ü de bu politikanın içerisine katma gereksinimi duyulmuş; Atatürk ılımlı ya da postmodern İslam yanlısı gibi gösterilmeye çalışılarak, onu meşrulaştırmada bir araç olarak kullanılmıştır. Kuşkusuz, Cumhuriyetin oldukça erken dönemlerinde de Atatürk'ün yaptığı devrimleri dinsel açıdan meşrulaştırmak isteyenler çıkmıştır. Ama bunun 'etkin bir devlet projesi' halinde kullanılması, İran devrimi sonrası iyice radikalleşen İslamcı grupların çoğalmasıyla. Böylece İslamcı gelenek içinde, biri Atatürk'ü dinsiz olarak gören ve bu yüzden devrimlerini yıkmaya çalışan radikal İslam ile, Atatürk'ün yaptıklarının dine uygun olduğunu, bu yüzden devrimlerin din adına reddedilemeyeceğini savunan ılımlı İslamcılar saflaşmıştır. Bu iki grup arasında-

ki gerilim hala sürmektedir. Aslında iki grubun ortak oldukları noktalar da yok değildir; kanımca ortak olan en belirgin nokta, her ikisinin de Tanrı-eksenli bir paradigmayı savunmalarıdır. Kanımca, anılan nedenden ötürü ikisi de şeriatçıdır; birisi radikal şeriatçı, diğeri ise postmodern ya da ılımlı şeriatçı.

Postmodern İslamcılık ve ılımlı İslam yanlısı olarak gösterilen Atatürk:

Postmodern şeriatçılığın Atatürk'ü nasıl ılımlı İslam yanlısı gösterdiğini, ona nasıl İslamcılık elbisesi giydirdiğini görmek için Yaşar Nuri Öztürk'ün, 10 Kasım 1997 tarihinde Harp Akademileri Komutanlığı'nda Atatürk ve Din konulu konuşmasında savunulan (konuşma, Yaşar Nuri Öztürk'ün 'Yeniden Yapılanmak: Kur'an'a Dönüş' adlı yapıtının, 142-151. sayfaları arasında yayınlanmıştır) birkaç argümana bakmak yeterlidir. Yaşar Nuri Öztürk, oradaki konuşma metninde, Atatürk'ü dindar ve dinsiz gösteren grupların görüşlerini ele aldıktan sonra, son dönemlerde, ideolojilerin çöküşüyle birlikte dünyada dine güçlü bir dönüş yaşandığını belirterek şöyle demektedir:

"Atatürk'ün, beş asrı aşkın bir zaman sürmüş ve irinleşme noktasına gelmiş hurafe dinciliğini yıktığını herkes biliyor. Bu din, İslam adını taşıyordu; fakat bunun uzmanları, çilesini çeken uzmanları biliyorlar ki, bu, 14. asrın sonlarından itibaren, İslam'ı insanlara getiren Kur'an'ın dini olmaktan çıkmıştı. Hilafetin bize geçişinden sonra, Türk coğrafyasında bu bir Arabizme dönüşmüştü. Arap-Emevi zihniyetinin kutsallaştırılması faaliyetine dönüşmüştü. Atatürk bunu yıktı. Ben bunu kendi terminolojimi kullanarak, 'Kur'an dışı dinciliği ve Kur'an dışı dini yıktı; Kur'an da zaten bunun yıkılmasını istiyordu' diye ifade ediyorum... Atatürk'ün yıktığını, bu dinin kaynağı zaten yıkmak istiyordu. Kur'an'ı okuyanlar onu orada görürler. Başka sosyolojik, hukuki, siyasi birtakım edebiyatlara hiç lüzum yok. Kur'an'ın içinden giderse-niz, bunu en sağlıklı biçimde savunma imkanı elde edersiniz ve böyle-

dir."

Öztürk, Atatürk'ün Kur'an'ın yıkılmasını istediği hurafe dinini yıktığını göstermek için, Osmanlı döneminde, 'tarikat ve tekkelerin, meyhaneye ve kerhaneye dönüştürüldüğünü' savunan ve 'dini kurtarmak için peygamber zamanına, Kur'an'a ve öncekilere dönmek gerektiğini' söyleyen, Kuşadalı İbrahim'e atıf yapmaktadır. Onca Atatürk, 'Kur'an'a, yani orijinale dönmeyi salık vermiştir.' Ona göre, yıkılanın yerine yenisini koymak lazımdır; Atatürk de bunu yapmıştır; çünkü eşyanın tabiatı boşluk. kaldırmaz. 'Atatürk'ün, Hamdi Yazır'a yazdığını tefsir kitabı, Buhari tercümesi ve anadilde ibadet vb. onun yıktığının yerine neyi koyduğunu göstermektedir.' O şöyle demektedir:

"... Atatürk dine nasıl bakıyordu? Elmalı tefsiri nasıl bakıyor idiyse öyle bakıyordu. Bunun cevabı budur."

Atatürk'ün düşün dünyası: Laik paradigma mı, Tanrısal-eksenli paradigma mı?

Kanımca, Atatürk'ü ne dindar ne de dinsiz olarak göstermek doğrudur. Çünkü her iki bakış açısı da, olaya Tanrı-eksenli bir paradigmadan bakmaktadır ve bu paradigma Atatürk'ün savunduğu laik paradigma ile terstir. Laik paradigmadaki dinli-dinsiz ayrımı yoktur... Sonra, din, inançlara dayanır ve oldukça öznel-dir; bu yüzden insanların dinsiz veya dindar oldukları ancak kendi söylemlerine bakılarak söylenebilir. Atatürk'ün de, dindarım ya da ben dinsizim dediğini aktaran bir sözünün olduğunu bilmiyorum. Kuşkusuz Atatürk siyasal bir devrimcidir ve devrimlerini yaşama geçirirken, bir siyasal önder olarak din ve dinsel olgularla da ilgilenmiştir. Onun devrim yaptığı toplum, feodal kalıntılarla dolu olan ve bu kalıntıları dinsel bir temelde meşrulaştıran bir toplumdur. Bu feodal kalıntıları yok etmeye ve onun yerine, ulusalcı, halkçı, laik, devrimci ve dinamik bir yapı kurmaya çalışmak, feodal kalıntılarla çatışmak demektir ve Atatürk de, doğal olarak bunlarla çatışmıştır. Kuşkusuz bu çatışmanın üst zemini-

ni Tanrı-eksenli paradigma ile laik-eksenli paradigma oluşturmuştur. Atatürk'ün eyleme koyduğu laik paradigma, bilim, sanat, siyaset, felsefe, ahlak, hukuk, eğitim vb. toplumsal kurumların dinsel bir temele oturtulması anlayışına son vermiş; bunun yerine her şeyin temeline aklı ve bilimi koymuştur. Bu, gelenekten ve geleneğin dünya algısından köklü bir kopuştur ve Atatürk'ün başardığı, ama bizim korumakta zorlandığımız en büyük devrimdir. Şimdi böylesi bir devrim doğal olarak dini, toplumsal alandan soyutlamakta, onu bireyin öznel dünyasına indirgemekte ve onu öte dünyaya ötelemektedir. Elbette, feodal toplumun din imgesiyle bakıldığında bu anlayış, dinin pek çok yargısını rafa kaldırmaktadır. Çünkü, biz biliyoruz ki, hemen tüm dinler, sosyolojik devrimlerle iç içe doğmuşlardır ve bu yüzden de bir çok sosyal yargı içermektedirler. Ancak Atatürk'ü anlamak için burada şunu sormak zorunludur: *'Acaba dinin sosyal alana özgü yargıları dinin özü müdür?'* Bence Atatürk böyle olmadığını düşünmektedir; çünkü pek çok sözünde dini, *'metafizik ve karmaşık olduğunu söylediği, hatta kimi zaman bilgisizlik, korku ve umutlan kaynaklandığını ima ettiği vicdanî bir Tanrı inancına'* indirgemektedir. Onun dinin sosyal alana ilişkin yargılarına bakışı açıktır; zira, *'on dört asır öncesine ait dogmaların ömrünü doldurduğunu ve onları bugün savunmanın akıl karı olmadığını'* söylemektedir. Başka bir deyişle onları tarihsel ve yerel saymakta, dinin anılan alana özgü yargılarının sadece ortaya konduğu dönemi bağladığını ima etmektedir.

Dinin toplumsal açılımını tarihsel ve yerel sayan, dini bireyin öznel dünyasına indirgeyen bir devrimcinin, yani Atatürk'ün, din konusundaki düşüncelerinin ve din anlayışının,

eserlerinde de görüleceği gibi, açıkça tanrısal-eksenli bir paradigmayı savunan ve dinin tüm yargılarının evrensel olduğunu söyleyen Hamdi Yazır'la aynı sayılmasını, olsa olsa en hafif deyişle, Atatürk'ü anlamamak ya da postmodern şeriatçılığa hizmet etmek adına, onun görüşlerini saptırmak olarak algılamak gerekir. Atatürk'ün Kur'an'ı Türkçe'ye çevirtmesi ve onun yorumlanmasını istemesi, Buhari'nin Hadis kitabının çevrilmesine ön ayak olması, Yaşar Nuri Öztürk'ün sandığı gibi, Atatürk'ün din propagandası yaptığı ya da postmodern İslamcılar gibi ana kaynaklara dönerek dini yeniden yapılandırınayı önerdiği şeklinde yorumlanamaz. Onun anılan etkinlikleri desteklemesinin iki ana nedeni vardır ve bu iki nedeni de Atatürk aslında ifade etmiştir. İlk neden, halkı din adamlarının görüşüne baş vurmaktan (*fervasını almak*) uzaklaştırmak ve halkı din adamlarının kuklası olmaktan kurtarmak; ikincisi ise, halkın, kutsadığı metinlerde savunulan pek çok düşüncenin, olduğu döneme ait olduğunu, günümüze taşınamayacağını görmelerini sağlamaktır. Atatürk, ancak bu sayede toplumda laik paradigmanın yerleşeceğini düşünmekte; Tanrı-eksenli paradigmanın ancak bu sayede bir daha dirilmemek üzere tarihin derinliklerine gömülebileceğine inanmaktadır. Onun anadilde ibadeti savunmasının esprisi de, halkın ibadet ederken neler söylediğini görmelerini ve bu konuda eleştirel bir zihniyet kazanmalarını sağlamaktır. Yaşar Nuri Öztürk gibi düşünürlerin sa-

vunduğu ve Atatürk'e giydirdiği din anlayışı, Osmanlı'nın son dönemlerinde ve Cumhuriyetin ilk yıllarında, Cemalettin Afgani ve Muhammed Abduh gibi kimi düşünürlerin etkisiyle, F. A. Hilmi, Musa Kazım, Erzurumlu Yeşilzade Muhammed Salih, M. A. Ersoy, A. H. Akseki, M. Ş. Günaltay vb. insanlarca savunulmuştur; ancak Atatürk buna iltifat etmemiştir.

Bana öyle geliyor ki, laik paradigmadan yana olanlar ve Atatürk'ün mirasına sahip çıkanlar, halka belki Atatürk'ün devrimlerinden kimini benimsetiriz diyerek onun düşüncelerinin dinle örtüştüğünü göstermeye girişmek yerine, kutsal metinlerin önemli ölçüde tarihsel ve yerel olduğunu halka anlatmaya çalışmaktadırlar. Bu zor bir yoldur; ama sonuçları uzun ömürlü olacaktır. En azından herkes, toplumsal düzene ait evrensel yargıların kutsal kitapta aranması gerektiğini öğrenmiş olacaktır. Yeniden yapılanmacı-postmodern İslamcılar, Kur'an'daki tarihsel yerel metinleri çevirtirler ve ilkesiz yorumlarla tahrif ederek çağcılaştırmaya çalışmaları ile bu başarısız; başarıldığı savlansa bile bu uzun ömürlü olamaz. Halkın dinsel metinlerin pek çok ögesinin tarihsel ve yerel olduğunu görmeleri, dini eklentilerinden kurtaracak, onun salt duygusal doyuma ulaşma, sınırlılık, eksiklik ve korkularını yenmede araç işlevi gören Tanrı inancına indirgenmesini sağlayacaktır ki, böylesi bir dinsel inanç öznel olduğu için, asla laik ve demokratik yapıyı tehdit etmeyecektir. Öte yandan, anılan tarihselci tutumla, insanımıza, Atatürk devrimlerinin kendilerini, toplumun ve insanımızın gelişimine ayak bağı olan 14 asır öncesine ait değerlerden kurtardığı yalın bir biçimde gösterileceği için, halkımızın ona duyduğu minnettarlık katlanarak artacak ve onlar böylece şeriat propagandası yapanlara asla iltifat etmeyecektir.

Sevgiyle kalın...

Yayın Dünyası

Atatürk ve Devrim, Ord. Prof. Enver Ziya Karal, ODTÜ Yayıncılık, 1. Basım, Ekim 2003, 290 s. Bu eser, Atatürk ile Türk Devrimi üzerine bir denemidir. Yazarın 1935'ten bu yana çeşitli okullarda vermiş olduğu konferans metinleriyle, dergilerde yayınlanmış olan makalelerinden bir bölümünü kapsamaktadır.

Söz konusu kitabın amacı; Atatürk'ün kişiliğinin, düşünce ve aksiyonunun Türk Devrimi'nin oluşmasındaki etkisini ve bunların dünya kamuoyunda yaratmış olduğu olumlu tepkileri belli bir dinleyici topluluğunun önünde tekrarlayarak, Atatürk sevgisini diri tutmak, Türk Devrimi'nin yüceliğine inanmak ve dünyadaki yansımalarından gurur duymaktır.

Kitabı meydana getiren makalelerde geçen olaylar için genellikle Meclis tutanaklarından, Atatürk'ün söylev ve demeçlerinden ve bir de onun yakınlarının "Hatırat"larından yararlanılmıştır.

Türkiye'de Ulusçuluk ve Dil Politikaları, Hüseyin Sadoğlu, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 1. Basım, Ekim 2003, 383 s.

Günümüzde dil ve ulusçuluk arasındaki ilişki ve bunun yaratmış olduğu toplumsal yapılanmalarla birlikte biçimlenen ulus-devletlerin kültürel kimlikleri, sosyal bilimlerin başlıca inceleme alanlarından biridir. Uluslaşma süreci içinde dil ve dilin işlevleri bu anlamda çeşitli ulusçuluk akımlarına damgasını vururken, ideolojik olarak da değişik dil politikalarının ortaya çıkmasına neden olur.

Hüseyin Sadoğlu'nun Türkiye'de Ulusçuluk ve Dil Politikaları adlı kitabı, ülkemizde 1839'dan 1950'ye kadar

uzanan süre içinde uygulanan dil politikalarının Türk ulusçuluğu açısından uğradığı değişimleri irdeliyor.

Sadoğlu bunu yaparken, çalışmanın kapsamını geniş bir zaman dilimine yayıp, sorunun köklerine inerek, farklı dönemlerin karşılaştırmasını yapıyor. Bu anlamda dilsel dönüşümle ulusçu saiklerin sağlıklı bir yöntemle değerlendirilmesi, okura etnik dillere ilişkin bir perspektif de sağlıyor. Yazarın bu çalışması gerek Osmanlı Devleti'nin bu konudaki

siyasetine, gerekse Cumhuriyet'in İlk yıllarıyla Tek Parti Dönemi'nin politikalarına farklı bir bakış açısı getirecek nitelikte.

Çok eskilerden gelen bir Arami atasözü, "Adını unutmak İstemiyorsan, dilini Öğren ve öğret" diyor. Günümüzde ise "dilini öğrenme ve öğretme hakkı" hâlâ tartışılıyor.

Kapitalizm Çağı ve Enformasyon Çağı: Küresel İletişim Devriminin Politik Ekonomisi, Ed.: Robert W. McChesney, Ellen Meiksins Wood, John Bellamy Foster, Çev. Nil Senem Çınga, Erhan Baltacı, Özge Yalçın, Epos Yayınları, 1. Basım, 2003, 270 s.

Bu kitap, günümüz koşullarında etkin olan küresel iletişimin politik ekonomisini incelemek amacıyla hazırlanmıştır. Kapitalizm ve iletişimin doğasında ve ikisi arasındaki ilişkide meydana gelen değişimlerin açıklanması amaçlanmıştır. Kitapta bulunan makaleler, kapitalizmde bilgi, iletişim ve genelde demokrasie dönük tarihsel tartışmalardan internet, telekomünikasyon, eğitim, çalışma süreci ve pazar gibi özel başlıklarla ilgili çalışmaları içermektedir. Tüm makaleler eleştirel bir pers-

pektife sahiptir. Pazar sisteminin hem ekonomik adaleti ve verimliliği getireceğini hem de demokratik siyasetin temellerini atacağını söyleyen iddialara kuşkuyla yaklaşmaktadır. Ayrıca küresel iletişimde meydana gelen son gelişmeler farklı bir perspektif üzerinden değerlendirilirken, bu sürecin örgütlü politik faaliyetle değiştirilemeyecek kadar kaçınılmaz olduğunu söyleyen anlayışa da itiraz edilmektedir.

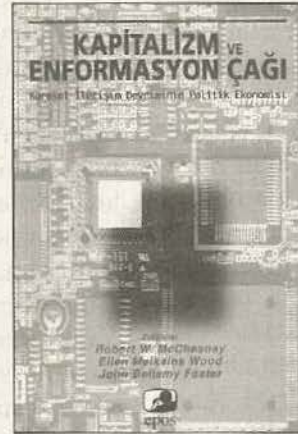
Öbürgünkü Sibernetik, Dr. Toygar Akman, Kaknüs Yayınları, 1. Basım, Ekim 2003, 392 s. İnsanoğlu, yirminci yüzyıl sonlarına doğru, elektronik sistem ve sibernetik teknoloji konusunda çok önemli bir

noktaya geldi. Bilgisayar dediğimiz computerler, tüm bilim alanlarında, akıl alamayacak gelişmeler gösterdiler. Siberuzay teknolojisi içinde internet ağı her gün daha da genişleterek, beklenilmeyen hizmetlerde bulundular. Uzaya açılma ve diğer gezegenlere ulaşabilmenin ise ancak bu teknolojik gelişmenin bir ürünü olan "insan-makine ortak yaşamı" ile yani "sibernetik organizmalar"la başarılabilceği iyice belirlendi.

Sibernetik organizma, kısaca "siborg"un yapılabilmesi için yüzlerce elektronik mühendisi, örolog, matematikçi ve tüm sibernetikçiler yoğun bir biçimde ortaklaşa çalışmaya giriştiler. Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde, Japonya'da ve özellikle Amerika'da, siborg'un yapımı konusunda ilginç örnekler ortaya konuldu.

Bilim evreni bu yolda çalışmalarını sürdürmekte iken, bir yandan güçlülerin güçsüzleri ezme savaşı ve sömürüsü, diğer yandan da doğal yapının her geçen gün daha da yaşanılmaz hale getirecek kadar kirletilmesi, aynı hızla süregeldi.

İşte bu kitap; bütün bu durumları göz önüne alarak, "Dünyamızı nasıl bir sonun beklediğini" ve sibernetik bilimindeki gelişmelerin, uzaya açıl-

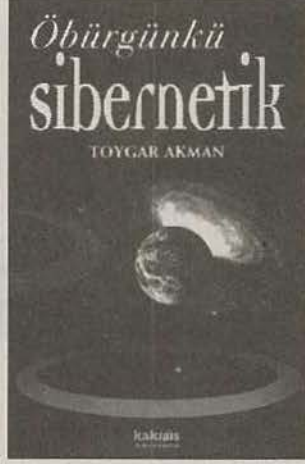
ma konusunda "Öbür-
gün neler ortaya ko-
yabileceğini" belirte-
bilmek amacı ile ya-
yınlanmıştır.

Tamamen bilimsel
verilere dayanarak
ancak, içinde yaşa-
makta olduğumuz
"sosyo-politik geli-
şmeler" ve "doğal ya-
pının bozulması" du-
rumlarının ne gibi so-
nuçlar doğurabileceği
de dikkate alınarak bir
"bilimsel-hayal yorumu" yapılmıştır.

Sibernetik biliminin, bugüne kadar
süre gelen aşamalarının ne olduğu ve
yanki gelişmelerinin neler olabile-
ceği anlatılmaya çalışılmıştır.

Dil ile Ekin, Aydın Köksal, Toros-
lu Kitaplığı, 1. Basım, Kasım 2003,
376 s. "Sözcükler,
diller toplumsal kişi-
liğin örüntüsünü ta-
şıyor, bir ekinin bi-
linçaltını ortaya çı-
karıyor. Ama ekinle-
ri birbirinden ayıran
bir duvar da örmü-
yor. Sözcükler aracılı-
ğıyla bir yazar bü-
tün insanlıkla kucak-
laşabiliyor".

Dil ile Ekin, çağlar
boyu süren çelişki
ve etkileşimlerden
oluşan uygarlık sü-
reci içinde, değer yargılarımızın, dü-

şünme yeteneğimizin,
kısaca bilimin, tekniğin
ve sanatın sözcükler ve
diller aracılığıyla nasıl
oluşturduğu uçarı
bir anlatımdır. Hiç
durulmayan bir et-
kileşim ve değişim
süreci içinde, çağ-
lar boyu süregelen
bir toplumsal alış-
verişin, Türk bili-
şim dünyasının ön-
cüsü, "bilgisay-

yar"ın isim babası Prof.Dr. Ay-
dın Köksal'ın kaleminden, ta-
nıklığıdır (Türk Dil Kurumu
İnceleme Ödülü, 1981).

Avrupa Birliği ve Türki-

ye'de İletişim Politikaları, Der: Mi-

ne Gencil Bek, Ümit Yayıncılık, 1.

Basım, Ekim 2003, 286

s.

Küreselleşme, İletişim
Endüstrileri ve Kimlik-
ler, Avrupa Birliği ve
Türkiye'de İletişim Po-
litikaları başlıklı kitap,
iletişim politikalarını,
içinde bulunan ulus-
devletin ötesindeki ge-
lişmelerle ilişki kurarak
karşılaştırma ve analiz
etme amacını taşır. Tür-
kiye için temel alınan
'ulus-devlet ötesi' ise
üyelik sürecinin hızla
devam ettiği Avrupa Birliği'dir (AB).

Türkiye'de iletişimin çeşitli sektörle-
rini AB ile karşılaştırarak mevzuat
açısından uyumlaştırmayı hedefle-
mekten çok öteye geçen kitap, tarih-

sel gelişimi,
kültürel ve
ekonomi-po-
litik dinamik-
leri hesaba
katan sosyo-
lojik bir odak
çerçevesinde
AB'yi bir
ideal ya da
nihai hedef
olarak gör-
meden, hem
AB, hem de
Türkiye'deki

iletişim politikalarını eleştirel bir bi-
çimde analiz etmektedir.

Umulan odur ki; kitap iletişim ça-
lışmaları, sosyoloji, siyaset bilimi,
uluslararası ilişkiler gibi çeşitli di-
siplinlerden / çalışma alanlarından
ve Avrupa Birliği üzerine etkinlik
gösteren araştırma enstitülerinden
öğrenci, akademisyen ve araştırma-
cılarının yanı sıra, medya profesyonel-
leri, medyanın düzenlenmesi ile gö-
revli bürokrasi çalışanlarını da kap-
sayacak şekilde çok geniş bir yelpa-
zeyi oluşturan 'hedef kitle'nin çalış-
malarına katkıda bulunabilir.

Bir Kitle İletişim Kurumunun Tarihi: TRT (1927-2000)

TRT Cumhuriyet tarihinin hem önemli bir yapı taşı
hem de yakın tanıdığı olan bir kurumdur.

75 yılı aşan bu serüven 1927'de İstanbul'da radyodan
yükselen cılız bir ses olarak başladı. Henüz yurdun dört
bir köşesine ulaşamayan bu ses, genç cumhuriyetin
yurttaşlarına haber ve bilgi vermekle kalmıyor. onlar
cumhuriyetin Batılılaşma modeline uygun biçimde eğit-
meyi, sınırların dışındaki dünyada olup bitenlerden ha-
berdar etmeyi de amaçlıyordu. Önce radyo yurdun dört
bir yanına ulaştı, ardından televizyon yayınlarıyla bir-
likte görüntü de hayata girdi.

Uzun yıllar boyunca toplumun haber, eğlence ve eği-
tim kaynağı olan TRT, yaşanan çalkantılardan, politik
çekişmelerden, ekonomik güçlüklerden etkilendi.

Bu kitapta 1927-2000 yılları arasında TRT'nin ku-

rumsal serüveni ele alınıyor.
Kronolojik bir yaklaşımla ha-
zırlanan çalışma, TRT'nin
özerk olduğu dönemdeki ya-
yıncılık anlayışına, askeri yö-
netim dönemlerindeki politi-
kasına, siyasal iktidarın anla-
yışıyla değişen profiline yö-
neticileri, programları, alt kurumları aracılığıyla yakın-
dan bakmayı amaçlıyor.

TRT'nin tarihi, bir kurumsallaşma tarihi olduğu ka-
dar, Türk toplumunun siyasal, kültürel, sanatsal yaşamı-
nın ve bir anlamda umutların da tarihidir.

(Özden Cankaya, YKY, 1. Basım,
Kasım 2003, 405 s.)

Merhaba değerli *Bilim ve Ütopya* okuyucuları. Yeni bir yıla girerken ben de dergimizle olan birlikteliğimizin 2. yılına girmiş olmanın mutluluğunu yaşıyorum. Bir senelik birlikteliğimiz boyunca satranç köşemi hazırlarken sizlere Türkiye'deki ve dünyadaki önemli satranç haberlerini duyurmaya çalıştım. Bu anlamda dergimiz satranç köşesinin bir satranç dergisi gibi, güncel bilgileri sizlere ulaştırarak bu boşluğu doldurmaya çalıştığını düşünüyorum. Umarım; yeni yılla birlikte daha keyifli haberleri sizlere duyururum. 2004 yılı insanlık için daha huzurlu ve mutlu bir yıl olur.

Geçen ay haberini duyurduğumuz Kasparov'un X3D Fritz adlı bilgisayar programı ile olan maçı 2-2 beraberlikle sonuçlandı. Kasparov'un 3. oyunda bilgisayara karşı elde ettiği kazancıyla hâlâ bilgisayarların belli zayıflıkları olduğunu gördük.

Kasparov-X3D Fritz maçın 3. oyunu New York, 2003

1. Af3 Af6 2. c4 e6 3. Ac3 d5 4. d4 c6 5. e3 a6 6. c5 Abd7 7. b4 a5 8. b5 e5

9. Va4 Vc7 10. Fa3 e4 11. Ad2 Fe7 12. b6 Vd8 13. h3 O-O 14. Ab3 Fd6 15. Kbl

Fe7 16. Axa5 Ab8 17. Fb4 Vd7 18. Kb2 Ve6 19. Vdl Afd7 20. a3 Vh6 21. Ab3 Fh4

22. Vd2 Af6 23. Şdl Fe6 24. Şc1 Kd8 25. Kc2 Abd7 26. Şb2 Af8 27. a4Ag6 28.

a5 Ae7 29. a6 bxa6 30. Aa5 Kdb8 31. g3 Fg5 32. Fg2 Vg6 33. Şa1 Şh8 34. Aa2

Fd7 35. Fc3 Ae8 36. Ab4 Şg8 37. Kbl Fc8 38. Ka2 Fh6 39. Ff1 Ve6 40. Vdl Af6

41. Va4 Fb7 42. Axb7 Kxb7 43. Axa6 Vd7 44. Vc2 Şh8 45. Kb3 1-0

Geçen sayıda haberini duyurduğumuz Dünya Hızlı Satranç Şampiyonası sonuçlarında bir şey oldukça dikkat çekiciydi. Eski dünya şampiyonu Karpov'un performansı. Tabii ki, bu sonuçta yaşının hızlı satranç oyununa etkisi vardı. İşte bu büyük şampiyonun parlak partilerinden birisi.

Karpov-Kortchnoi
Sicilya savunması
Dragon devam yolu
Moskova (m/2) 1974

1.e4 c5 2.Af3 d6
3.d4 cd4 4.Axd4 Af6
5.Ac3 g6 6.Fe3 Fg7
7.f3 Ac6 8.Vd2 0-0
9.Fc4 Fd7 10.h4 Kc8
(10 ...Va5 daha iyisi)
11.Fb3 Ae5 12.0-0
0 Ac4 13.Fxc4 Kxc4
14.h5! Axb5 15.g4
Af6 16.Ade2 (16.Fh6

Axe4! 17.Ve3 Kxc3!
18.bc Af6 19.Fxg7 Şxg7 ve siyahlar biraz daha iyidir.)16....Va5
17.Fh6 Fxh6 18.Vxh6 Kfc8! ('hücum en iyi savunmadır!' Eğer şimdi beyaz 19.g5 Ah5 20.Ag3 Kxc3! 21.Axb5 Kxc2+ 22.Şb1 Kxb2+ vardı.)19.Kd3 (c3 karesini kuvvetlendirip g4-g5 planını hazırlıyor.)
19...K4c5? (Oyunu kaybettiren hamle. Burada siyah 19....Vd8 oynamalıydı. 20.g5 Ah5 21.Ag3 Vf8! İle oyun devam ederdi. Ve şimdi Büyük şampiyondan çok kuvvetli bir hamle.

20.g5!! Kxg5 (20..Ah5 21.Af4 Kxg5 22.Acd5 Ke5 23.Axb5 varyantında beyaz için kazançtır.)

21.Kd5!! Kxd5 22.Axd5 Ke8 (22....Vd8 23.Aef4 ve şimdi beyaz 24.Axf6 ef 25.Ah5 hg 26.Kgl+ tehdidini engelleyemez.)

23.Aef4! (tehdit 24.Axf6+ ef 25.Vxh7+ Şf8 26.Ad5 ve kazanç)

23...Fc6 24.e5! (Yine çok öğretici bir incelik. Piyon alınırsa siyah g5 karesine ulaşamaz. 25.Axf6+ ve 26.Ah5 tehditleri çok kuvvetli. Yalnız oyundaki hamle yerine burada 24.Axf6 kötü olurdu. 24...ef 25.Ah5? Vg5+

26.Vxg5 gf 27.Af6+ Şg7 28.Axe8+ Fxe8 ile oluşan konum siyah için oynanabilirdi).

24...Fxd5 25.ef6 ef6 26.Vh7 Şf8 27.Vh8+! siyah terk eder.(Tabii ki burada Beyazın 27.Axd5?? Kel+ tehdidine dikkat etmesi gerekirdi. Oyundaki hamleyle 27...Şe7 28.Axd5+ Vxd5 30.Kel+ ve kazanç)1-0

Ödüllü soru

Değerli satrançseverler, aşağıdaki hikayemde geçen diyaframdaki doğru devam yolunu sizlere soruyorum. Yanıtlarınızı 18 Ocak tarihine kadar ozanca-pan@hotmail.com mail adresime bekliyorum. İnternet kullanmayanlar, yanıtlarını İstanbul dergi adresine gönderebilir. Doğru yanıtlayan okurlarımız arasında çekilecek kurada, bir kişi Düşün Satranç Merkezi'nden FIDE normunda satranç takımı ve Sarhan Guliyev'in Tipik Satranç oyun-son'ları adlı kitabını kazanacaktır. İyi eğlenceler ve satranç dolu günler dileğiyle...

Umut

Adanmışlık nedir bilir misiniz? Hiç çevrenizde bir şeye hayatını adanmış bir insanla karşılaştınız mı? Onun çaresizlikle, sevgiyle ve tutkuyla bağlanışını gözlemlediniz mi?

Bakın ve görün!

Bay Mehmet bütün gününü satranç oynamakla geçiren bir insandı. Sabah erkenden satranç kahvesine gelir yanında getirdiği kitaplardan

Geçen sayının yanıtları

Petra'nın P si Beyaz 4 hamlede mat eder.

1.Fc8 c4 (.c6 2.Kb6+ Şxa5 3.Kb2 cxd5 4.Fb6++) 2.Ab3 cxb3 (axb3 3.Ka4 c3 4.Fa6++) 3.Kxa4 bxa2 4.Fa6++

Fink'in F si Beyaz 5 hamlede mat eder. 1.Fc7 Şc5 2.e7 Şb4 (2.Şd4 3.Fb6) 3.Kb6+ Şa5 (3.Şc5 4.Kb8 Şd4 5.Fb6++) 4.e8K Şa4 5.Ka8++

John'un J si Beyaz 3 hamlede mat eder. 1.Vd3 Ah4 (1. d5 2.Vg3+ Şxe4 3.Vel++) 2.Vxd6 Şxe4 3.Kf4++

Nunn'in N si Beyaz 4 hamlede mat eder. 1.d6 Şe5 2.d7 Şe6 3.d8V Şe5 4.Vd5++ veya 1.Şd7 Şe5 (1.Şx d5 2.Kf5) 2.Şe7 Şe4 3.Şf6 Şxd5 4.Kf5++

Soruları doğru yanıtlayan okuyucularımız arasından yaptığımız kurada kazanan Ankaradan Gizem Ünelöz olmuştur. Tebrikler!

satranç çalışır. Gelen oyuncularla satranç oynar, turnuvalara katılır ve hayatını bu oyunla idame ettirirdi.

Akşam satranç kahvesine koşarak geldi. Kulübün kuvvetli ve varlıklı satranççılarından Doktor Serdar'ın yanına gitti. 5 dakikalık parasına oyun teklif etti. İhtiyacı olduğu her halinden belliydi.

Oyuna başladılar hırsla. Kazanmak zorundaydı. Bay Mehmet'in yüzünden ve seçtiği açılıştan belliydi içinde bulunduğu durum. O zamana kadar sadece 1 dakika zaman harcayan Bay Mehmet uzun uzun düşünmeye başladı 5 dakikalık oyun içinde.

Bu gururlu ve içine kapanık insan belki de hayatında hiçbir zaman borç istememişti. Zaten sonradan öğredığınız kadarıyla Bay Mehmet'in hamile eşini hastaneye götürmek için paraya ihtiyacı vardı.

Hayatını koyduğu bu oyunda aşağıdaki konumda hangi devam

yolunu seçmiş olabilir. Doğru devam yolunu bulun.

Siyah oynar kazanır. Nasıl?

I.Seçenek
1) ... Fxh3

II.Seçenek
1) ... Fxf2

III.Seçenek
1) ... Kxh3

Sonra ne mi oldu?

Bunun ne önemi var ki artık. Hala etrafta böyle yüzlerce insan varken...

DSM

DÜŞÜN SATRANÇ MERKEZİ

Özel Eğitim Hizmetleri Basım Yayım Bilgisayar ve Ürünleri San. Tic. Ltd. Şti.

848 Sk. No. 45/105-106 2. Beyler Kemeraltı-İzmir

Tel: 0 232 484 84 14 - 445 13 39 Faks: 425 42 15

dusunsatranc@superonline.com / www.dusunsatrancmerkezi.com.tr

Aralık ayı ödüllü sorumuzu doğru yanıtlayan okurlarımızdan **Sema Özgen** (Antalya), **Ceren Çay Ömir**, **Emel Önal** (Manisa) bizden kitap kazandı. Ocak ayı bulmacasını doğru yanıtlayan okurlarımız arasında kurayla belirleyeceğimiz üç kişi Kaynak Yayınları'nın yayımladığı *Hapishane Şiirleri* (Çev. Erdoğan Alkan) adlı kitabını kazanacak.

Soldan sağa:

- 1) Siyasal düşünceleri bakımından tam batılılaşmayı, Batı'yı tüm kurumlarıyla benimsemeyi savunmuş; Le Bon aracılığıyla siyasal ve toplumsal seçkinlik kuramlarının Türkiye'de tartışılmasında başrolü oynamış; kırkı aşkın yapıtının yanı sıra edebiyat, tarih, psikoloji, sosyoloji, eğitim alanlarında çevirileriyle batı kültürünü tanıtmaya çalışmış; başlıca yapıtları arasında *Masumiyet*, *İki Emel*, *Karlı Dağdan Ses*, *Düşünen Musiki* de bulunan 1969-1932 yılları arasında yaşamış düşün ve siyaset adamımız.
- 2) Bir hükümdara vergi veren halk. – Kural. – Masallarda adı geçen bir dağ.
- 3) 14 Eylül 1908-30 Ocak 1910 tarihleri arasında yaşamış Prens Sabahattin yandaşlarınca kurulmuş bir siyasal parti. – Fransiyum'un simgesi.
- 4) Halk dilinde "şimşek". – "Sakal seni matkabının yolayım / Bir kız bana ... dedi neyleyim." (Karacaoğlu) – Akıtma, dökme.
- 5) Bu derece mana ve mantıktan ... fikirlere iltifat etmedik." (Atatürk). – Brom'un simgesi. – Zorba.
- 6) "Buhuru meryem, tavşankulağı"da denen bir süs bitkisi. – "Sait..." (Grafiker ve çevirmenimiz)
- 7) Notada durak. – Bir bilimi, tekniği vb. kapsayan dal. – Bir nota. – Zihin.
- 8) Hayacılıkta düşey kalkışlı tüm hava taşıtlarını belirten genel terim. – "Bir nim ... say bu cihanın baharını." (Nedim). – Depo.
- 9) "Yok edin insanın insana kulluğunu / bu ... bizim" (N. Hikmet). – İşviçre'de bir ırmak. – Anadolu'da ku-

nulmuş eski bir uygarlık.

- 10) Maksim Gorki'nin bir romanı. – Artvin'in bir ilçesi. – Halk dilinde "yayla".
- 11) Lesotho'nun plaka imi. – Bitlis yöresinde oynanan halay türü bir halk oyunu. – Reşit.
- 12) Şarkı, türkü. – Bir dîmiz. – "Fellini ..." (Federico Fellini'nin bir filmi). – Eski Mısır'da güneş tanrısı.

Yukarıdan aşağıya:

- 1) Recaizade Mahmut Ekrem'in, şık giyinmeye, arabaya kullanmamaya, konuşurken araya Fransızca sözcükler katarak alafangalığa özenen toy bir mirasyedi gencin (Bihruz Bey) serüvenlerini anlattığı romanı.
- 2) Çayır çimen bulunan yeşil alan.
- 3) ... *Düzenlik* (Oktay Rıfat'ın 3 perdelik oyunu). – Beyzi.
- 4) Kafiye. – "... Mansur" (tiyatro ve sinema sanatçımız). – "Sedef ... almayınca ebr-i nisandan güher vermez" (Fuzuli)
- 5) Bir çoğul eki. – "Acıyı ... Eyledik" (Hasan Hüseyin'in bir yapıtı) – Tantal'ın simgesi.
- 6) "... senden kabul benden / Olma güzelim melul benden." (Fuzuli) – Ribonükleik asit'in kısaltması.
- 7) Duygu, düşünce hareketi, eğilimi. – Hallac-ı Mansur'un tasavvuf anlayışına göre, tanrının insanda tecelli edişini göstermek için "Ben Al-

lah'ım" anlamındaki sözü.

- 8) ... *Yerinde Aşk* (D.H. Lawrence'ın bir yapıtı). – İz, belirti.
- 9) Halk dilinde "küçük, ufak". – ABD'de Colorado'nun merkezi.
- 10) Tavır. – Uluslararası Denizcilik Örgütü'nü simgeleyen harfler. – Titan'ın simgesi.
- 11) Belge. – İlenç. – İlaç.
- 12) Hamam. – "... Güler" (fotoğraf sanatçımız)
- 13) İlave. – "Leğeni" (İslam sanatına özgü bezemelerin yanı sıra, ikonlardan alınma sahneler ve aziz figürlerinden oluşan friziyle dikkati çeken gümüş kakmalı leğen.)
- 14) Halk arasında "karayemiş" denilen, Doğu Karadeniz kıyılarında bol bulunan, yapraklarını dökmeyen bodur bir ağaç. – Arapların İslamiyeti kabul etmeden önce reccap ayında kestikleri kurbanlara verilen ad.
- 15) Durdurğaç. – Kappadokia'da tapınılan Hatti kökenli güneş tanrısı.

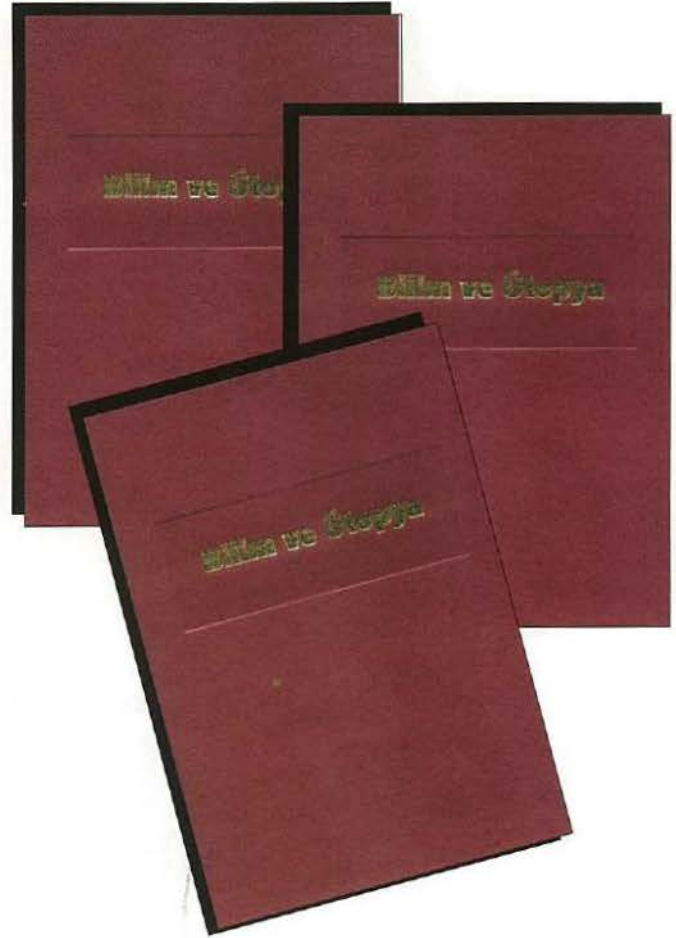
Aralık bulmacasının yanıtı

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	A	U	G	U	S	T	E	C	O	M	T	E	Ö	N	
2	K	R	A	L	L	E	A	R	E	M	N	Ö	Y	E	
3	B	A	L	Y	O	Z	O	S	L	O	N	E	M		
4	A	L		A	V		A	N	O	T		A	D	A	
5	B	A	K		A	N	T	I	S	E	P	T	I	K	
6	A	L	A	S	K	A		N	I	M	E	T		A	T
7	T	A	T	Y	O	S		S	C		I	B	R	E	
8	H	A		R	A	M	O	N		U	S	K	U	N	A
9	A	Y	N	A		I	M		I	M	L	A		A	L
10	Y	O	B		A	S	A	B	I		A	V	I		
11	T	O	T	O	N	A	K		T	U	P	I	Z	A	
12	A	K	A	N		Ş	I	P	A	L		S	I	L	A

**18. Cilt
çıktı!**

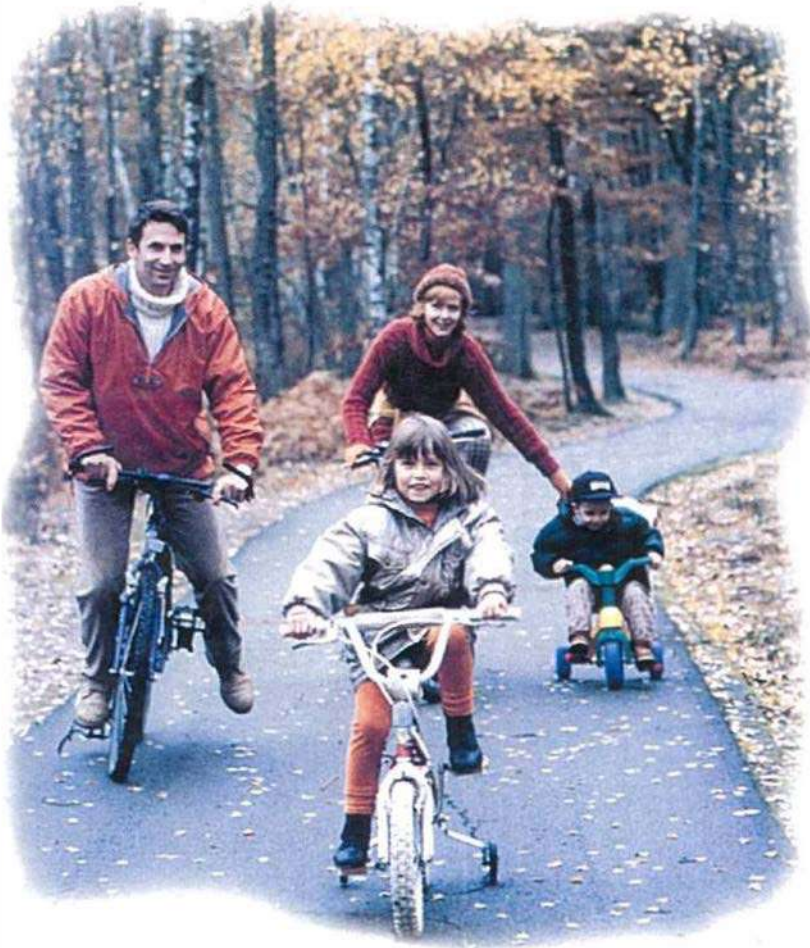
**Dünya bilimine 10 yıldır
Türkiye'den katkı yapan
bir dergi var:
Bilim ve Ütopya.
Bilimsel-teknolojik
gelişmeleri sorgulayan,
sadece eleştirmeyen;
aynı zamanda
alternatifler de üreten ve
"ütopyasız bilim olmaz"
diyenlerin dergisi
Bilim ve Ütopya...**

**1 cilt 25.000.000 TL.
Ciltlerin tamamını alana %25 indirim!
Sipariş ve bilgi için Tel: (0212) 244 23 61 - 244 23 72
İzmir'den sipariş için Tel: (0232) 445 68 70**

Birlikteliğimiz Geleceğinizin Güvencesidir!

Hayatın her alanında... *Ulusal Sigorta Farkıyla...*

- İşyeri Sigortası
- Konut Sigortası
- Dask
- Kasko
- Trafik Sigortası
- Nakliyat Sigortası
- Elektronik Cihaz Sigortası
- Deniz Taşıtları Sigortası
- Hava Taşıtları Sigortası
- Sağlık Sigortası
- Hayat Sigortası
- Ferdi Kaza Sigortası
- Bireysel Emeklilik

Danışmanlık ve Aracılık Hizm. Ltd. Şti.

GENEL MERKEZ
Tophane Kemankuş Matı. Gecekuşu Sok.
Çavuşoğlu İş Merkezi No: 8/1 Karaköy/İST.
Tel: 0212. 292 77 77 (pbx)
Fax: 0212. 251 71 70
e-mail: istanbul@ulusalsigorta.com
web adresi: www.ulusalsigorta.com

İSTANBUL YÖNETİM MERKEZİ
Tophane Kemankuş Mah. Gecekuşu Sok.
Çavuşoğlu İş Merkezi No: 8/1 Karaköy/İST.
Tel: 0212. 292 77 77 (pbx)
Fax: 0212. 251 71 70
e-mail: istanbul@ulusalsigorta.com

ANKARA YÖNETİM MERKEZİ
Toros Sok. No: 9/A Sıhhiye/ANKARA
Tel: 0312. 230 86 62 - 63
0312. 230 86 54
Fax: 0312. 230 86 55
e-mail: anka@ulusalsigorta.com

İZMİR YÖNETİM MERKEZİ
1347 Sok. No: 1/4 Konak/İZMİR
Tel: 0232. 483 47 07
0232. 483 87 17
Fax: 0232. 483 88 40
e-mail: izmir@ulusalsigorta.com